338.1
Un34la P
No.1-7

UNITED STATES BUREAU OF IMMIGRATION AND
NATURALIZATION
AGRICULTURAL OPPORTUNITIES (POLISH)
No. 1 - 7

338.1
Am34laP
no1-7

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

No. 1

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH ATLANTYCKICH STANÓW, OBEJMUJĄC MAINE, NEW HAMPSHIRE, VERMONT, MASSACHUSETTS, RHODE ISLAND, CONNECTICUT, NEW YORK, NEW JERSEY I PENNSYLVANIA

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełniony przez dane statystyczne zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

BIURA INFORMACYJNEGO
SŁUŻBY IMIGRACYJNEJ
RZĄDU STANÓW ZJEDNOCZONYCH,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
Koło South Ferry Miasto New York,
(INFORMATION BRANCH,
UNITED STATES IMMIGRATION SERVICE,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry,
New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkie informacye udziela się bezpłatnie.

338.1
Wm 341a P
no.1-7
6 Jl 15 n.

SPOSOBNOŚCI GOSPODARCZE W PÓŁNOCNO-ATLANTYCKICH STANACH.

MAINE.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Stan Maine leży na samym krańcu północno-wschodniej części Stanów Zjednoczonych na wybrzeżach Atlantyku. Klimat odznacza się stosunkowo ostrą zimą i łagodnem latem. Stan ten jest sławnym z letnisk i miejsc leczniczych. Pory roku nie różnią się od północnej Europy. Deszcze padają obficie w ciągu całego roku.

W stosunku do innych Stanów, Maine zajmuje trzydzieste-dziewiąte miejsce obszarem, a trzydzieste-czwarte liczbą ludności. W dolinach, wzdłuż rzek, rola jest dosyć dobra i urodzajna, lecz znaczna część Stanu jest nierówna i niepłodna. Jedna z takich dolin obejmuje największy obszar urodzajnej ziemi w Nowej Anglii.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $15,116,000; ziemiaki, $10,225,000; owies, $2,294,000; kukurydza, $435,000 i szablak, $275,000.

Siano i pasza są największym zbiorem w obszarze i wartości, gdyż zajmują dziesięć razy większy obszar, a przynoszą 50 procent więcej dochodu jak kartofle, zajmujące drugie miejsce z rzędu. Obszar poświęcony pod ziemiaki, wynosi więcej jak cztery piąte obszaru przeznaczonego pod uprawę wszystkiego zboża, a wartość zbioru kartofli jest trzy razy większą od wartości wszystkiego zboża.

Ze zbiorów zbożowych, największym z punktu zajętego obszaru i wartości pieniężnej, jest owies; obszar zajęty przez owies jest od siedmiu do ośmiu razy tak wielki jak obszar kukurydzy, zajmującej następne miejsce, a wartość pieniężna pięć razy większą. Obszar gryki jest niemal ten sam co i kukurydzy, ale jej wartość jest mniejsza przeszło o połowę. Pszenica zajmuje małe miejsce wśród zasiewów w Maine. Z 3,407 akrów gruntu pod uprawą, mniej jak jedna piąta część jest poświęconą uprawie pszenicy zimowej.

Ze zbiorów siana i paszy "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje przeszło połowę całego obszaru; następnie przychodzą "inne przyswojone czyli uprawiane trawy," a "sama tymotka" jest trzecią w porządku. Uprawa samej koniczyny jest stosunkowo małą, a lucerny wcale nieznaczną.

Tylko jeden na sześciu rolników uprawia kukurydzę, podczas gdy uprawiających owies jest stosunkowo dwa razy więcej. Uprawę jęczmienia wykazuje jeden rolnik na każdych 25-ciu, a gryki jeden na każdych 10-ciu. Natomiast prawie wszyscy rolnicy uprawiają siano i paszę; przeszło jedna czwarta z nich uprawia szablak, a

przeszło cztery piąte sadzi kartofle. Z roślin kłosowych, owies zajmuje przeszło 5 procent uprawianej roli, podczas gdy żadne inne zboże nie zajmuje nawet jednej setnej części ziemi pod uprawą. Nieco więcej niż połowę uprawianej roli zajmuje siano i pasza, podczas gdy około 6 procent zajmują kartofle. Kukurydza i jęczmień dają więcej dochodu z akra jak owies i gryka.

Przeciętny zbiór kukurydzy z jednego akra w roku 1909 wynosił 42.7 buszli, wartości $28.50; owsa 35 buszli, wartości $18.96; suchego jadalnego szablaku 8.5 buszli, czyli $26.63. Siano i pasza wydają 0.9 ton z jednego akra, wartości $12.04; kartofle 210.3 buszli, wartości $75.29. Jabłka i prawie wszystkie drobne owoce i jagody rodzą się nieźle w Stanie Maine. Jarzyny ogrodowe, jak kapusta i cebula, mogą być uprawiane z powodzeniem w tym Stanie i przynoszą dobrą korzyść.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według sprawozdania z roku 1910, wynosiła: Bydła, $7,784,384; koni z przychówkiem, $14,364,765; mułów z przychówkiem, $72,446; osłów i burrów (rodzaj hiszpańskiego osła), $3,728; świń, $948,094; owiec z przychówkiem, $813,976; kóz z przychówkiem, $2,177; drobiu, $1,131,921; pszczół, $40,357. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $25,161,839.

W przeciągu dziesięcio-lecia, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o przeszło, $8,000,000, czyli 47.1 procent. Największa zmiana zauważyć się daje w ogólnej wartości koni; przeszło dziewięć-dziesiątych ogólnego wzrostu wartości inwentarza przypada na konie, co wykazuje 103.5 procent wzrostu wartości koni. Ogólna wartość świń wzrosła o $432,000, czyli 83.7 procent. Wartość drobiu wzrosła o $376,000, czyli 49.7 procent.

Ze wszystkich rolników w Stanie, 79.4 procent wykazuje hodowlę bydła; 78.2 procent "dojne krowy," a tylko 14.8 procent "inne krowy." Mniej niż 2 procent gospodarzy raportujących bydło, niemają dojnych krów. Gospodarstwa wykazujące dojne krowy, mówią nam, że na każde gospodarstwo przypada przeciętnie po trzy krowy. Ogólna liczba krów zmniejszyła się znacznie w ostatnich dziesięciu latach, podczas gdy przeciętna wartość krów dojnych wzrosła z $29.15 do $37.46.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Maine nie posiada żadnych gruntów rządowych przeznaczonych dla osadników. Rolnikom i robotnikom rolnym, nie brak jednak sposobności do stworzenia sobie stałego ogniska domowego. Są tam setki opuszczonych farm w różnych okolicach rolnych i to farm z budynkami, pastwiskami, lasami i ziemią wydającą plony tak obfite, a nawet obfitsze jak w innych Stanach. Gospodarstwa te można nabywać po cenach śmiesznie nizkich, pomimo szybkiego wzrostu wartości ziemi jak to wykazuje ostatni cenzus.

Przeciętna wartość roli wzrosła z $8 za aker w roku 1900 do $14 w roku 1910; wzrostowi temu towarzyszył stosunkowy wzrost wartości narzędzi rolniczych, maszyneryi, oraz żywego inwentarza. Przeciętna wielkość farmy w Maine wynosi 104.9 akrów,

wykazując zniżkę 1.3 akrów w porównaniu z przeciętną wielkością z roku 1900. Przeciętna wartość gospodarstwa w Maine, wraz z urządzeniami, wynosi obecnie nieco więcej jak $3,300, z czego $2,660 przedstawia wartość roli i budynków, $419 wartość żywego inwentarza, a $241 wartość maszyn i narzędzi rolniczych. Przeciętna wartość roli i budynków wzrosła o $10.03 na akrze w ciągu ostatniego dziesięcio-lecia, czyli że wzrost ten jest trzy razy większym od wzrostu w ciągu poprzedzających lat pięćdziedziecziu. Wartość dobytku i urządzeń przeciętnej farmy, włączając narzędzia rolnicze, maszyny i żywy inwentarz, jest przeszło dwa razy i pół większym jak w roku 1850.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Nieco więcej jak trzy piąte rolników najmuje robotników, a przeciętna suma wydana przez każdego z rolników na pomoc, wynosi $151. Około jedna piąta ogólnej sumy wydanej na robotników, jest wypłacona we formie mieszkania i utrzymania. W ostatniem dziesię cioleciu ogólny wydatek na robotników wzrósł o 111.2 procent. Na każdych czterech rolników, trzech wykazuje pewne wydatki na paszę. Dwie trzecie rolników wykazują wydatki na nawóz, które wynoszą przeciętnie $100 na farmę. Ogólna suma wydana na nawóz jest obecnie blizko pięć razy większą jak była w roku 1899.

SPOSOBNOŚCI OGÓLNE I SPECYALNE.

Rybołóstwo jest jednem z największych przedsiębiorstw Stanu i dostarcza zatrudnienia znacznej liczbie ludzi. Północne obozowiska drwali są drugiem źrodłem korzystnego zarobku. System publicznych szkół Stanowych nie pozostawia nic do życzenia, a są tam także sławne wyższe zakłady naukowe. Liczne miasta i miasteczka okoliczne są dobrymi rynkami zbytu dla rolników i ogrodników.

W New Sweden, w powiecie Aroostook, rozwija się i kwitnie kolonia szwedzka od roku 1870. W miejscowościach West Paris i South Thomaston, prosperują również osadnicy Finlandcy. Finlandczycy w okolicy West Paris przybyli tam za młodu i ponabywali sobie opuszczone gospodarstwa w tej okolicy na kredyt, spłacając pomału z dochodów jakie mieli ze sprzedaży kukurydzy w sąsiednich fabrykach konserw, lub też za mleko i śmietanę sprzedawane w maślarniach w Portland.

Pragnącym tam się osiedlić chętnie udzielą dalszej i szczegółowej informacyi Stanowe Biura Pracy i Rolnictwa. Należy adresować: Bureau of Industrial and Labor Statistics, Augusta, Me. Albo: State Agricultural Department, Augusta, Me.

NEW HAMPSHIRE.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Stan New Hampshire leży w północno-wschodniej części Stanów Zjednoczonych i dotyka niedługiem wybrzeżem morza Atlantyckiego, pomiędzy Stanami Massachusetts i Maine. Najwyższy poziom znajduje się w części północno-środkowej Stanu, gdzie Białe Góry sięgają wysokości od 4,000 do przeszło 6,000 stóp. Stan ten jest sławnym z miejscowości leczniczych i letnisk, a wyszczególnia się łagodnością lata i ostrością zimy. Deszcz pada obficie w ciągu całego roku.

Gleba jest wytworzona skutkiem zlodowaciałego granitu i zmywów zlodowaciałych pokładów przez rzeki. Rezultatem tego jest urozmaicenie produktywności; urodzajniejsza gleba leży wzdłuż rzek o powolnym biegu. Ziemia w dolinach, nadmorskich płaszczyznach i na mniejszych pagórkach, jest stosunkowo urodzajna; lecz w okolicach wyższych jest dzika i kamienista i staje się coraz to więcej chropowatą w kierunku północnym, aż do Białych Gór. Obecny pociąg prac rolniczych w Stanie, idzie w kierunku leśniczym, owoców i nabiału, a w południowej części warzywnym. Rola i klimat Stanu New Hampshire specjalnie się nadają pod uprawę owoców, prowadzenia mleczarni, hodowli owiec i leśnictwa.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $7,846,000; kartofle, $1,205,000; kukurydza, $621,000; owies, $217,000. Według sprawozdania rolników, zbiory siana i paszy przodują obszarem zajętym i wartością. Obszar tych zbiorów jest przeszło 16 razy większy od obszaru wszystkich zbóż razem wziętych, a wartość pieniężna jest niemal dziewięć razy większa.

Z całego obszaru zbioru siana i paszy, "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje nieco mniej niż dwie piąte; "inna przyswojona czyli uprawiana trawa" i "sama tymotka" następują w porządku wymienionym. Ze zbóż najważniejszemi są kukurydza i owies.

Obszar poświęcony uprawie suchego jadalnego szablaku przechodzi każdy inny gatunek zboża, z wyjątkiem owsa i kukurydzy, a wartość zbioru jest przeszło 50 procent większą od wartości pszenicy, jęczmienia, tatarki i żyta razem wziętych. Obszar zasadzony kartoflami jest większym od obszaru owsa i prawie równa się z obszarem kukurydzy, zaś wartość zbioru kartofli jest około 44 procent większą od wartości kukurydzy i owsa razem wziętych. Największy dochód z akra przypada, według sprawozdań, na kartofle, będąc przeszło dwa razy większym od największego zbioru zboża.

Przecięna wydajność kukurydzy z jednego akra w roku 1909, wynosiła 46.2 buszli, wartości $31.36; owsa 35.6 buszli, wartości $19.98; tatarki 25 buszli, wartości $16.96. Siano i pasza przyniosły

przeciętnie 1.1 ton z akra, wartości $14.81, podczas gdy kartofle przyniosły 135.9 buszli, wartości $69.35. Twarde, zimowe owoce, jak jabłka i prawie wszystkie jarzyny ogrodowe mogą być uprawiane w tym Stanie. Smak i przechowywanie się jabłek z New Hampshire, są znane w całym kraju.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych zwierząt domowych, oraz drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $5,240,122; koni, $5,266,389; mułów, $29,681; świń, $504,174; owiec, $192,346; drobiu, $649,121; pszczół, $23,593. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $11,910,478.

W dziesięcioleciu 1900–1910, wartość żywego inwentarza wzrosła o $1,356,000, czyli 12.8 procent. Największa zmiana wartości zaszła w koniach; przyrost wartości tego rodzaju inwentarza, przenosi przyrost wartości wszystkich innych zwierząt domowych razem wziętych. Ogólna wartość świń wzrosła blisko o $147,000, czyli 41 procent; wartość drobiu wzrosła o $182,000, czyli 39 procent. Wartość drobiu w Stanie równa się niemal wartości świń i owiec razem wziętych. Ze wszystkich rolników w Stanie, 75.8 procent wykazuje hodowlę bydła; 74.5 procent hodowlę "krów dojnych," a tylko 20.2 procent wykazuje "inne krowy."

Blizkość przemysłowych miast i miasteczek, oraz główny rynek zbytu w Bostonie, umożliwia rolnikom sprzedaż nabiału po dobrych cenach. Wielkie obszary pagórkowate, niegdyś używane na co innego, obecnie służą za pastwiska, a z szopami wzniesionemi tanim kosztem na schroniska zimowe, nadają się wyśmienicie do hodowli owiec.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przecietna wartość farmy w New Hampshire wraz z urządzeniem, wynosi przeszło $3,800, z czego $3,200 przedstawia wartość roli i budynków $440 wartość żywego inwentarza, a $217 wartość maszyn i narzędzi rolniczych. Przeciętna wartość ziemi i budynków, wzrosła w ostanich dziesięciu latach $7.01 na akrze, co przechodzi wzrost osięgnięty w poprzedzających 50-ciu latach. Wartość urządzeń jednego gospodarstwa, włączając w to narzędzia rolnicze, maszyny i żywy inwentarz, jest blisko dwa razy większą od wartości z przed lat 60-ciu. Przeciętna cena akra gruntu, włącznie z budynkami na nim się znajdującymi, wynosiła w roku 1910 $26.44, a przeciętna wielkość jednej farmy wynosiła 120 akrów.

Niemal połowa gospodarstw w New Hampshire są wielkości od 50 do 174 akrów każde. Największa liczba gospodarstw przybyła w latach pomiędzy 1900 a 1910, w grupie "od trzech do 9-cio akrowych," ale i grupa "od 10 do 19 akrowych farm" powiększyła się znacznie. Każda farma obejmuje zwykle ziemie nadające się pod uprawę, pastwiska i lasy. Cena ziemi średnio urodzajnej, nadającej się pod uprawe, wynosi $50 za aker, podczas gdy ziemia pastewna i nadająca się pod lasy, jest szacowaną bardzo nizko. Jak zaznaczono, większość farm posiada oba te gatunki ziemi. Ceny farm idą od $500 do $5,000 włącznie z budynkami, w bardzo wielu wypadkach w dobrym stanie i nadającymi się do zamieszkania przez osadników. Większe gospodarstwa, oprócz domu właściciela, posiadają również domy mieszkalne dla robotników.

Możliwość prowadzenia gospodarstwa w New Hampshire jest dziś tak dobrą jak była dawniej, a ziemi do nabycia nie braknie po cenach bardzo korzystnych dla kupujących. To się odnosi do posiadłości prywatnych, ponieważ Stan nie posiada gruntów publicznych do rozdania.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Niemal dwie-trzecie rolników zatrudnia robotników, a przeciętny wydatek na robotników, wynosi $194 rocznie od każdej farmy zatrudniającej pomoc. Jedna piąta sumy wydanej na robotnika, jest w formie mieszkania i utrzymania. W ostatniem dziesięcioleciu ogólny wydatek na robotnika wzrosł 46.4 procent. Z każdych pięciu rolników, czterech wykazało w roku 1909 pewne wydatki na paszę, a około trzech z pięciu wykazało zakupno nawozu. Od roku 1899 zauważyć się daje znaczny wzrost—39.3 procent—w ogólnej sumie wydanej na nawóz; wydatki te wynoszą przeciętnie po $33 od każdej farmy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Zagajanie obszarów nie nadających się pod uprawę rolną, lub do hodowli bydła, jest bardzo korzystnem przedsiębiorstwem, lecz na to potrzeba czekać od 25 do 30 lat, zanim drzewa dorosną. Wielka przestrzeń tej ziemi sama się obsiewa.

Szybkie rozwinięcie się interesu pozostającego w styczności z letniskami, wytworzyło dodatkowy rynek zbytu. Pięćset letnisk i pensyonatów i 5,000 letnich mieszkań, rozrzuconych po całym Stanie, przepełnionych ludźmi, którzy, zwabieni przez klimat, malowniczość okolicy i zdrowotne stosunki, przyjeżdżają tam raczej w celu wydawania pieniędzy, a nie zarobku, są dla produktów rolnych miejscowym rynkiem zbytu, jakiego nie posiada żadna sekcya agrarna w kraju.

Publiczne urządzenia w Stanie New Hampshire, nie dadzą się wyprzedzić urządzeniom żadnego innego Stanu. Administracya Stanu okazała się nader szczodrą w asygnowaniu pieniędzy na ulepszanie dróg publicznych i nie daje się wyprzedzić przez żaden Stan na tem polu. Tramwaje elektryczne, doręczanie poczty rolnikom i telefony sięgają do każdego zakątka Stanu. New Hampshire posiada znakomite szkoły publiczne, obsługujące wyśmienicie ludność rolniczą.

Wobec powyższych danych, lepszej sposobności do osiedlenia się i zagospodarowania na roli od nadarzającej się w New Hampshire nigdzie nie znajdzie. A sposobność ta jest tak dobra dziś, jak była kiedykolwiek w historyi tego Stanu. Po dalsze informacye adresować należy: The Secretary, State Board of Agriculture, Concord, N. H.

VERMONT.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Vermont odznacza się łagodnym klimatem, zwłaszcza letnią porą; zimy zaś są stosunkowe ostre. Deszcze padają obficie w całej Nowej Anglii.

Vermont zajmuje czterdzieste drugie miejsce w rzędzie innych Stanów, zarówno w porównaniu obszaru jak i liczby ludności. Z punktu rozwoju rolnictwa, zalicza się do Stanów uprawiających niemal cały obszar ziemi nadającej się pod uprawę. Powierzchnia Stanu jest nie równą ze względu na góry, dzielące go na równe części.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami rolnymi w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $16,336,000; kartofle, $1,743,000; owies, $1,169,000; kukurydza, $1,102,000; jęczmień, $226,000; tatarka, $122,000.

Ogólna wartość zbioru siana i paszy za rok 1909 była sześć razy większą od wartości zbioru zboża, podczas gdy wartość kartofli, które są drugim z rzędu ważnym zbiorem, była zaledwie nieco większą od wartości jednej dziesiątej części siana i paszy. Lista innych zbóż i zbiorów jest dość obszerną, lecz tylko kilka z nich zasługuje na wzmiankę co do obszaru zajętego i wartości pieniężnej. Z tych szablak jest najważniejszym, mimoto zaledwie jeden rolnik na dwunastu uprawia go, a każdy z nich używa przeciętnie zaledwie jeden aker ziemi pod tę uprawę. Uprawę lucerny wykazują wszystkie powiaty, z wyjątkiem Orleans; mimoto na cały Stan tylko 1 rolnik na 327 takową uprawia. "Mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje największy obszar wśród zbiorów paszy. "Inne przyswojone czyli uprawiane trawy," "sama tymotka," "szorstka pasza" i "zboże ścięte na zielono," następują jedno po drugiem. Obszar siana i paszy jest około osiem razy tak duży jak obszar zboża i jest rozrzuconym po całym Stanie. Wielka część rolników uprawia kartofle, choć przeciętnie przypada tylko jeden aker na każde gospodarstwo. Siano i pasza wydają przeciętnie po $1\frac{1}{2}$ tony z akra, wartości $15.85. Kukurydza przynosi 40 buszli z akra, wartości $25.70; owies 29.9 buszli, wartości $16.35; jeczmień wynosił przeciętnie 26.9 buszli z akra, a kartofle 154.3 buszli, wartości $64.90.

Przeciętna wartość kukurydzy i jęczmienia z jednego akra, przewyższa przeciętną wartość zbóż razem wziętych ($19.70), podczas gdy wartość owsa i gryki nie dochodzi do wartości innych zbóż. Przeciętna wartość siana i paszy z jednego akra, jest mniejszą o $4 od przeciętnej wartości innych zbóż razem wziętych. Przeciętna wartość szablaku z akra, jest przesło półtora raza większą od wartości zbóż, a wartość kartofli jest przeszło trzy razy większą od wartości zbóż, a cztery razy większą od wartości siana i paszy. Owoce zimowe udaję się nieźle w Stanie Vermont. W pobliżu miast

opłaca się uprawa warzywna. Wyrób klonowego cukru z soku sławnych jaworów w Stanie Vermont, należy do pierwszorzędnych przedsiębiorstw.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych gatunków zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według raportu z roku 1910, wynosiła: Bydła, $11,828,892; koni z przychowkiem, $8,591,357; mułów z przychowkiem, $53,540; osłów i burrów, $2,038; świń, $974,779; owiec z pzrychowkiem, $538,991; kóz z przychowkiem, $1,033; drobiu, $607,787; pszczół, $44,349. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $22,642,766.

W okresie dziesięcioletnim 1900–1910, ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wzrosła o $4,800,000, czyli 26.9 procent. Największa zmiana zaszła we wartości koni z przychowkiem, gdyż przeszło dwie trzecie ogólnego wzrostu wartości należy do tej kategoryi, wykazującej 61.5 procent wzrostu wartości. Bydło wykazuje wzrost wartości przenoszący cyfrę $1,300,000, czyli 12.3 procent, co przechodzi jedną czwartą część ogólnego wzrostu wartości wszystkiego inwentarza. Jedyny znaczny upadek wartości wykazują owce, który wynosi $342,000, czyli 38.8 procent. Z drugiej strony, ogólna wartość świń wzrosła o $355,000, czyli 57.2 procent, a wartość drobiu o $187,000, czyli 44.3 procent. Wartość drobiu w Stanie, równa się niemal dwom trzecim wartości świń, a jest większą od wartości owiec.

Ze wszystkich farm w Stanie, 86.4 procent wykazuje hodowlę bydła, 85.4 procent "dojne krowy," a tylko 22.6 procent "inne krowy." Tylko 324 farmy wykazują hodowlę bydła bez dojnych krów. Ogólna liczba krów podniosła się nieco w ciągu dziesięciolecia, podczas gdy przeciętna wartość dojnych krów wzrosła z $28.65 do $35.89. Na farmy wykazujące hodowlę krów dojnych, przypada przeciętnie po 10 sztuk na każdą.

Hodowlę koni wykazuje 86.1 procent wszystkich farm w Stanie. Przeciętna wartość dorosłego konia, wynosi $108.79. Hodowlę świń wykazuje 55 procent wszystkich farm, na każdą z których przypada po pięć sztuk. Wzrost liczby drobiu w Stanie Vermont podczas ostatniego dziesięciolecia, wynosi 11.3 procent, podczas gdy wartość tegóż wzrosła z $421,000 do $608,000, czyli 44.3 procent.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

W tym Stanie niema żadnych gruntów rządowych, podatnych pod osadnictwo. Są tam jednak grunta prywatne na sprzedaż po cenie od $5 do $50 za aker, bardzo często na dogodnych warunkach spłaty. Są tam również grunta do wzięcia w dzierżawę. Zwykle wydzierżawiają farmy na mocy rocznej czy półrocznej umowy, a czasami na warunkach miesięcznych wpłat. Tanie ziemie odznaczają się tem, że są górzyste, dzikie i nieco oddalone od rynków zbytu. Grunta wzmiankowane po wyższej cenie, należą do najlepszych jakie Stan posiada.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Nieco więcej jak dwie trzecie rolników, zatrudnia najemników rolnych, a przeciętna suma wydana przez farmera na pomoc, wynosi około $218. Około 25 procent sumy wydanej na robotników, jest we

formie mieszkania i utrzymania. Podczas dziesięciolecia, wydatki na robotników wzrosły o 51.5 procent. Czterech farmerów z każdych pięciu, wykazują wydatki na paszę, a trzech z każdych pięciu wykazują wydatki na nawóz. Ogólny wzrost wydatków na nawóz od roku 1899, wynosi $124,000, czyli 27.7 procent, a przeciętny wydatek od jednej farmy wynosi obecnie $30.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Vermont posiada doskonały system szkół publicznych, mając szkoły porozrzucane w okolicach rolniczych i wyższe szkoły w miasteczkach. Posiada również dobry uniwersytet Stanowy w Burlington, który interesuje się żywo sprawami rolniczemi, hodowlą bydła i innemi potrzebami Stanu.

Stowarzyszenie rolników w Stanie Vermont jest dość silnem i chętnie podaje rękę pomocną nowo przybywającym. Po dalsze informacye adresować: The Commissioner of Agriculture, Plainfield, Vt.

MASSACHUSETTS.

POWIERZCHNIA, KLIMAT I GLEBA.

Wśród innych Stanów Unii, Massachusetts zajmuje czterdzieste czwarte miejsce pod względem obszaru, a szóste pod względem liczby ludności. Ten Stan dzieli się na cztery główne części fizyczne: Nizka nadbrzeżna płaszczyzna; wschodnie wzgórza; basen Connecticut włącznie z pasmem gór Holyoke i zachodnie wzgórza włącznie z doliną Berkshire.

Pory roku wyodrębniają się ostro tak jak we wszystkich Stanach Północno-Atlantyckich, a deszcze padają obficie w ciągu całego roku.

Biorąc ogólnikowo, grunta Stanu Massachusetts można zaliczyć do kilku gatunków określonych; mimoto niemal każda mila kwadratowa obejmuje liczne kawałki ziemi różniące się między sobą w składnikach szczegółowych. Te warstwy ziemi pochodzą bezpośrednio czy pośrednio od zlodowacenia powierzchni całego Stanu. Dzięki temu zlodowaceniu, grzbiety wyższych gór zostały zmyte niemal doszczętnie z miałkich, glebę wytwarzających warstw, które wytworzyły dość głębokie pokłady żyznej roli na niższych pagórkach i w dolinach.

Na ziemiach wzdłuż rzek, nieco równiejszych obszarach i gdziekolwiek ziemia jest przeplatana miałkimi, składnikami, kukurydza i siano stanowią najgłówniejsze zbiory. Liczne małe bagna torfiaste czy błotniste w południowo-wschodniej części Stanu, stanowią nader cenną rolę pod uprawę jagód. Ziemie piaskowate i piaskowo-iłowate w pobliżu Bostonu i w dolinach Merrimac rzeki i jej gałęzi, są przeważnie używane pod uprawę warzyw ogrodowych. Równina w basenie Connecticut, należy do najlepszej ziemi pod uprawę rolną w Stanie. Na tych to ziemiach szeroko się rozwinęła uprawa tytoniu, a w ostatnich czasach zabrano się gorliwie do uprawy warzywnej, zwłaszcza cebuli. Rodzą się tu również dobrze kukurydza, owies i trawa.

W dolinie Berkshire, w zachodniej części Stanu, rola pochodzi ze zlodowacenia wapiennych pokładów i należy do najlepszych w Stanie pod uprawę kukurydzy i trawy. W górzystych okolicach Stanu, obszary więcej pochyłe służą za pastwiska lub są pozostawione pod lasy; mniej pochyłe ziemie są uprawiane.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Massachusetts nie może iść w porównanie z innymi wielkimi Stanami rolniczymi pod względem ogólnych zbiorów i całej przestrzeni pod uprawą; ale stosunek zbiorów do zajętego obszaru, wydajność z akra i rodzaj uprawy w niczem nie ustępują innym Stanom. Następujące dane, zebrane z urzędowych sprawozdań, potwierdzają zdanie powyższe.

W roku 1900 farmy w Massachusetts obejmowały przestrzń 3,147,064 akrów, z której w roku poprzednim produkta rolne przyniosły $42,298,274 dochodu. Dalej, według obliczeń Ministeryum

Rolnictwa Stanów Zjednoczonych za rok 1908, otrzymujemy następujące cyfry: Przeciętna wydajność z akra kukurydzy w Stanach Zjednoczonych wynosiła 26.2 buszli; w Massachusetts wynosiła 40.4 buszli; owsa w całych Stanach Zjednoczonych, 25 buszli; w Massachusetts 33 buszli; kartofli w Stanach Zjednoczonych, 85.7 buszli; w Massachusetts 95 buszli. W stosunku wydajności z jednego akra kukurydzy, Massachusetts zajmuje czwarte mjejsce w rzędzie innych Stanów; owsa trzynaste; kartofli dwunaste. Prównując Massachusetts ze Stanami przodującymi w tych artykuēach, natenczas zajmuje czwarte miejsce we wydajności kukurydzy z akra; pierwsze miejsce we wydajności owsa, a drugie miejsce we wydajności kartofli.

Zbiory użyte tu w celu porównawczym, nie są głównymi produktami rolnymi Stanu Massachusetts; cyfry te jednak wykazują co intenzywna metoda farmerów może wydobyć z ziemi. Choć nie posiadamy cyfr porównawczych, dotyczących, się tych produktów w innych Stanach, które udają się najlepiej w Massachusetts, to śmiało możemy twierdzić, że podczas gdy wydajność z akra takich zbiorów jak kukurydza, owies i kartofle jest stosunkowo dość wysoką, to wydajność produktów odpowiadających intenzywnej metodzie gospodarczej, jak owoce i warzywa, jest jeszcze większą i żaden Stan, położony na tej samej długości geograficznej, jej nie dorówna.

Głównymi zbiorami rolnymi w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $11,281,000; kartofle, $1,994,000; kukurydza, $1,372,000; i tytoń, $1,218,000. Tytoń, choć na małym obszarze uprawiany, ma niemal tak wielką wartość jak kukurydza.

Ze zbioru siana i paszy "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje największy obszar i posiada największą wartość. Ogólny obszar poświęcony pod siano i paszę, jest dziewięć razy większym od obszaru wszystkich zbóż razem wziętych, a ogólna wartość blisko siedem razy większą.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $9,348,076; koni z przychowkiem, $8,671,997; mułów z przychowkiem, $43,385; świń, $978,989; owiec z przychowkiem, $156,498; drobiu, $1,492,961; pszczół, $39,683. Ogólna wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wynosiła w roku 1910 $20,741,366.

Z ogólnej liczby farm spisanych, 32,099, czyli 86.9 procent, wykazuje hodowlę zwierząt domowych jakiegoś rodzaju; 4,818 farm nie wykazuje hodowli żadnych zwierząt domowych. Ze wszystkich farm w Stanie, 74.6 procent wykazuje hodowlę bydła, a 73.7 procent wykazuje hodowlę "dojnych krów." Tylko 339 farm wykazuje hodowlę bydła bez dojnych krów. Przeciętna wartość dojnej krowy wzrosła z $35.47 do $45.46 podczas dziesięciolecia 1900–1910. Na każdą z farm wykazujących hodowlę dojnych krów, przypada po 6 sztuk. Z ogólnej liczby farm 29.8 procent wykazuje hodowlę świń, z czego przypada na każdą farmę przeciętnie po 9 sztuk.

Wzrost liczby drobiu w Massachusetts w ciągu ostatniego dziesięciolecia wynosi 7 procent, podczas gdy wartość wykazuje wzrost z $1,018,000 do $1,493,000, czyli 46.6 procent. Liczba farm wykazujących hodowlę drobiu, spadła z 30,504 na 28,154, lecz przeciętna liczba, przypadająca na każdą farmę, wzrosła z 55 na 64 sztuki.

Przeszło trzy czwarte farm wykazują hodowlę kur, a wartość tego gatunku drobiu przenosi dziewięć-dziesiątych ogólnej wartości drobiu w Stanie.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKOW.

Ziemia rolna w Massachusetts jest tańszą jak we wielu innych okolicach Unii. Ziemię ogrodową w innych Stanach, na przykład, gotową pod sadzenie drzew owocowych, sprzedają po cenie od $200 do $1,000 za aker. W Massachusetts ziemię przeznaczoną na ten sam cel, można nabyć po cenie od $15 do $100 za aker. Najlepszą ziemię pod uprawę warzyw w pobliżu rynków zbytu, można nabyć za mniej jak $250 aker. Farmy z budynkami można nabyć przeciętnie po $25 aker, a czasami trafi się nawet po $10 aker.

Stosunkowo jest tu wielki procent ziemi taniej, podatnej pod uprawę. Ogólny obszar ziemi rolnej w działkach w roku 1905 wynosił 4,000,000 akrów. Około 1,000,000 akrów było pod uprawą, 1,200,000 leżało odłogiem, a około 2,000,000 były pokryte lasami. Nieco więcej jak 1,000,000 akrów ziemi leżącej odłogiem, jest poświęcone na pastwiska, podczas gdy 141,336 akrów z pozostałych 200,000 określone są jako ziemia nie wyrobiona, lecz możliwa do wyrobienia. Sama ta ostatnia liczba przedstawia 1,413 sto-akrowych farm, czyli pomieszczenie dla 5,000 osób. Przypuśćmy, że możnaby było wziąć pod uprawę tylko 200,000 akrów gruntu pozostającego pod pastwiskami; mielibyśmy wówczas 2,000 więcej sto-akrowych farm i pomieszczenie dla 10,000 ludzi. Jest to bardzo umiarkowane przypuszczenie ale niech ono nam na razie wystarczy.

Pastwiska na których od szeregu lat rosną dzikie jabłka, nadają sie bezwątpienia pod uprawę swojskich, jeżeli się weźmiemy do uprawy ziemi. Oprócz pastwisk, dużo farm posiada ugory, czyli zapuszczone pastwiska, porastające niepożytecznemi krzewami. Według obliczeń rządowego leśniczego, znajduje się tam około 700,000 akrów takiego gruntu, który obecnie stanowi obszar bezwartościowy. Grunta te można zagaić bardzo małym kosztem, lub, jeżeli się nadają, jak to się często zdarza, można obrócić w ziemię uprawną nieco większym kosztem. W niektórych wypadkach farmerzy wyzbywają się podobnej ziemi za bardzo marną cenę, zamiast zająć się jej ulepszeniem, lub pozostawiać odłogiem nieprzynoszącym żadnych zysków. Kompanie trudniące się handlem drzewa, również mają na sprzedaż działki drzewnego gruntu po cenie takiej, że opłaciłoby się nabywającemu ten grunt zagaić białą sośniną, lub innem drzewem budulcowem.

Różne są grunta rolne w Massachusetts i dlatego nadają się pod rozmaite zboża. I nietylko, że można tam nabyć farmy z ziemią nadającą się pod uprawę kilku gatunków zboża, lecz można, tam również nabyć farmy nadające się na prowadzenie specyalnych gałęzi gospodarczych, jak nabiału, sadzenia cebuli wyłącznie, tytoniu, owoców lub drobiu.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Blisko trzy czwarte farmerów najmuje pomoc, a przeciętna suma wydana przez każdego z najmujących, wynosi $452 rocznie. Z tej sumy 18.1 procent wypłacane bywa we formie mieszkania i stołowania. W ostatniem dziesięcioleciu ogólny wydatek na robotników wzrosł o

$4,615,000, czyli 61.6 procent. Około pięciu farmerów z każdych sześciu, wykazują jakieś wydatki na paszę, a około trzech na każdych pięciu wykazują zakupno nawozu. Wydatek na nawóz wynosi przeciętnie około $91 od farmy. Ogólna suma wydawana obecnie na nawóz, jest półtora raza większą jak była w roku 1899.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Stan ten potrzebuje więcej i lepszych osadników. Grunta rolne w Massachusetts leżą w pobliżu rynków zbytu. Massachusetts posiada rynek zbytu liczący przeszło 3,000,000 ludzi w granicach Stanu, a 23,000,000 ludzi w promieniu 300 milowym od stolicy Stanowej; skoncentrowany rynek w Bostonie, liczy milion konsumentów, a w tem samem mieście jest port wywozowy, nie oddalony o więcej jak o 100 mil od żadnej farmy w Stanie. Sieć kolei pokrywa niemal każdy zakątek okolicy, a bite drogi przechodzą przez każdą miejscowość, poświęconą intenzywnej uprawie roli i łączą ją z główniejszymi rynkami zbytu. Niewiele Stanów w Unii cieszy się tak dobrymi rynkami lub środkami zbytu produktów rolnych, jak Massachusetts. Co się zaś tyczy wywozu za granicę produktów rolnych, to Boston-cieszy się pod tym względem najlepszem położeniem.

Dzięki tym okolicznościom, zapotrzebowanie pierwszorzędnego materyału przez ludzi w Massachusetts, zapewnia im dostawę i odbiór dojrzałych owoców i świeżych jarzyn. Farmer z Berkshire czy Connecticut dolin, może wystawić na sprzedaż swe produkta w mniej niż 24 godzinach od czasu kiedy takowe właduje do wagonu kolejowego, podczas gdy ogrodnik trudniący się uprawą warzywa nie dalej jak o 30 mil od Bostonu, naładowawszy swój wóz po południu i podrużując przez noc, jest w stanie wystawić swój produkt na s przedaż wczesnym rankiem, świeży i nieuwiędły.

Przy tak dobrych rynkach zbytu i środkach przewozowych, rolnik w Massachusetts posiada możność zaoszczędzenia sobie na ratach przewozowych. Producent w Massachusetts płaci przeciętnie tylko 10 centów za dostawę stu funtów owoców do Bostonu. Oszczędność ta na frachcie, pozostaje w kieszeni producenta, lub umożliwia mu ulepszenie swych urządzeń czy uprawy.

Urządzenie szkół publicznych w Massachusetts, przoduje prawdopodobnie wszystkim innym. Wyższe zakłady naukowe tamtejsze, cieszą się wszechświatową sławą. To tłumaczy sposobności ofiarowane przez Massachusetts osadnikom rolnym. Zwracając uwagę na przywileje wzwyż wzmiankowane, obejmujące doskonały system szkół darmych, zakłady publiczne, darme publiczne biblioteki, kościoły i sieć tramwai docierających do wszystkich zakątków, Massachusetts nie potrzebuje dawać innej zachęty dla osadników.

Po dalsze informacye, adresować należy: The Secretary, State Board of Agriculture, Boston, Mass.

RHODE ISLAND.

KLIMAT I GLEBA.

Rhode Island zajmuje w rzędzie innych Stanów czterdzieste-ósme miejsce obszarem, a trzydzieste-ósme ludnością. Cieszy się klimatem zwykle panującym we wszystkich Stanach Północno-Atlantyckich. Pory roku odróżniają się dość ostro; lato jest łagodnem, a zimy przeciągają się nieco.

Gdziekolwiek grunta przechowują wilgoć, tam uprawa warzyw zastępuje miejsce innych zasiewów ze względu na bliskość miast przemysłowych. Z punktu rolnictwa, Stan ten może być podzielonym na dolinę Narragansett Basen, zlodowaciałe wzgórza i wyspę Block Island.

Basen Narragansett składa się z lekko falującej równiny, na której tu i owdzie wznoszą się małe, okrągłe wzgórza. W żadnem miejscu nie przechodzi trzech mil szerokości, a obszarem obejmuje mniej więcej jedną trzecią część Stanu. Gleba składa się przeważnie z drobno-piaskowatej glinki, ale nie brak miejscami ziemi dziarnistej, używanej przeważnie pod uprawę warzywną. Zlodowaciałe okolice górzyste składają się z dzikich, kamienistych gór, od 100 do 800 stóp nad powierzchnią morza, poprzerzynane rzekami płynącemi w korytach bez szlamu. Na tych wzgórzach właśnie leżą ziemie rolnicze, należące do dwóch trzecich północno-zachodnich i zachodnich części Stanu. Wokoło licznych jezior w tej okolicy, ziemia jest zwykle dziarnistą czy kamienistą, choć miejscami pokłady roślinne wytworzyły liczne błotniska. Ziemia na wyspie Block Island pochodzi od zlodowaciałych pokładów, ale składa się z nieco drobniejszej tkanki jak w okolicach górzystych.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku swej ważności, wywnioskowanej wartością pieniężną, są: Siano i pasza, $1,310,000; kartofle, $408,000; kukurydza, $336,000; owies, $29,000; żyto, $7,000. Wartość siana i paszy jest niemal trzy razy i pół tak wielką jak wartość innych zbóż razem wziętych. Wartość kartofli jest 8 procent większą od wartości zbóż razem wziętych. Wśród zbiorów siana i paszy, "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje pierwsze miejsce, "sama tymotka" drugie, a "inne przyswojone czyli uprawiane trawy" zajmują trzecie miejsce pod względem zajętego obszaru, ilości i wartości.

Z każdych 100 farmerów w Rhode Island, 55 uprawia kukurydzę, 9 sieje owies, podczas gdy tylko 3 sieje żyto, a tylko 1 na 100 sieje jęczmień. Siedemdziesięciu-pięciu na każdych 100 sadzi kartofle, a 86 na każdych 100 uprawiają siano i paszę. Obszar poświęcony pod kukurydzę, jest największym w powiecie Washington, obszar owsa w powiecie Newport, a obszar siana i paszy w powiecie Providence.

Przeciętny dochód z akra wszystkich zbóż razem wziętych, wynosi $31.05; kukurydza sama przenosi tą cyfrę, inne zboża nie dochodzą jej. Przeciętny dochód z akra siana i pasza wynosi nieco więcej jak dwie trzecie dochodu z innych zbóż; przeciętny dochód z akra kartofli przewyższa trzy razy dochód zbóż.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z różnych gatunków domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: bydła, $1,309,088; koni z przychowkiem, $1,424,177; świń, $123,647; owiec z przychowkiem, $32,637; drobiu, $368,018; pszczół, $6,138. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $3,276,472.

Z ogólnej liczby farm spisanych, 4,676, czyli 88.4 procent, wykazuje hodowlę jakiegóś rodzaju domowych zwierząt; 616 farm nie wykazuje hodowli żadnego rodzaju domowych zwierząt. Ze wszystkich farm w Stanie, 75.6 procent wykazuje hodowlę bydła; 74.3 procent wykazuje "dojne krowy," a tylko 16 procent "inne krowy." Tylko 69 farm wykazuje hodowlę bydła bez dojnych krów. Ogólna liczba krów wzrosła nieco w ostatnich dziesięciu latach, a przeciętna cena jednej krowy dojnej wzrosła z $39.61 do $46.68. Przeciętna liczba dojnych krów przypadająca na jedną farmę, wynosi sześć sztuk. Z ogólnej liczby farm, 77.7 procent wykazuje hodowlę koni. Przeciętna cena dorosłego konia, wynosi $149.59. Ze wszystkich farm, 31.5 procent trudni się hodowlą świń, wykazując przeciętnie po 8 sztuk na każdą farmę hodującą je. Hodowlą owiec zajmują się 242 farmy, czyli 4.6 procent wszystkich farm w Stanie.

Wartość koni i bydła razem wziętych wynosi blisko 85 procent ogólnej wartości wszystkich zwierząt domowych; wartość drobiu wynosi 11.2 procent, a świń 3.8 procent. Wartość drobiu jest blisko trzy razy większą od wartości świń.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna cena akra samej ziemi, wynosi $33.86. Z przeciętnej wartości farmy, włącznie z urządzeniem ($6,234), $5,278 przedstawia wartość ziemi i budynków, $619 wartość inwentarza, a $337 wartość przyrządów i maszyn. Przeciętna cena farmy z urządzeniami w roku 1900, wynosiła $4,909. Wzrost wartości w ostatnich dziesięciu latach, był niemal tak wielkim jak w ciągu poprzedzających lat pięćdziesięciu. W ciągu ostatniego dziesięciolecia, przeciętna wartość ziemi z budynkami wzrosła o $12.25 na akrze, czyli o przeszło trzy-piąte wzrostu wartości jaki miał miejsce w poprzedzających pięćdziesięciu latach. Wartość ulepszeń gospodarczych, obejmując przyrządy i maszyny, jest dziś przeszło dwa razy i pół większą jak była 60 lat temu.

Blisko czwarta część ogólnej liczby farm w Stanie, 23.9 procent, są wielkości od 50 do 99 akrów. Następna grupa składa się z 20 do 49 akrowych farm, których jest 21.6 procent ogólnej liczby. Farmy wielkości od 100 do 174 akrów są mniej liczne, wynosząc tylko 17.9 procent liczby ogólnej. Te trzy grupy stanowią przeszło dwie trzecie ogólnej liczby farm w Stanie. Około 10 procent farm są

wielkości 175 akrów i więcej. Reszta, około 26 procent, składa się z 20 akrowych farm i mniejszych. Podział farm na grupy według ich wielkości, wykazuje nam fakt, że w ciągu ostatniego dziesięciolecia liczba farm obejmujących mniej jak po 100 akrów gruntu wzrosła, a liczba farm pomiaru większego jak 100 akrów zmalała.

Żadnych gruntów rządowych, stanowych czy też szkólnych, nadających się pod osadnictwo, Stan nie posiada. Jest jednak pewna liczba farm w Stanie na sprzedaż. Władze stanowe publikują listę podobnych farm, podając szczegółowy opis ceny, miejsca, podatności, otoczenia, etc.; wszystkie te farmy są własnością prywatną, a ceny ich idą od $300 do $10,000. Są tam również farmy do wydzierżawienia za cenę od $50 do $500 rocznie. Wszelkie informacye szczegółowe o tych farmach znajdują się w broszurce "Bulletin of farms for sale or for lease in Rhode Island," dostarczanej darmo każdemu kto się o nią zgłosi.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Około dwie trzecie liczby farmerów zatrudnia robotników na roli, a każdy z gospodarzy zatrudniających pomoc wydaje na nią przeciętnie $500 rocznie. Około jedna piąta część wydatków na pomoc, wypłacaną bywa we formie mieszkania i utrzymania. W okresie dziesięcioletnim 1899–1909, wydatki na robotników wzrosły o 70.6 procent. Przeszło cztery piąte liczby farmerów Rhode Island wykazuje pewne wydatki na paszę, a przeszło trzy piąte wykazuje zakupno nawozu. Obecny wydatek na nawóz jest około $71,000 większym od wydatku w tym samym celu w roku 1899, wykazując 26.9 procent wzrostu. Przeciętna suma wydana przez każdego z farmerów na nawóz wynosi około $100 od farmy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Rhode Island, posiadając mały obszar, jest najgęściej zaludnionym Stanem w Unii. Dzięki temu każdy farmer znajduje się w pobliżu większych miast i tem samem w pobliżu rynków zbytu, oraz blisko szkół odpowiednich dla jego dzieci. System szkół publicznych jest doskonały. Stan Rhode Island sławnym jest ze swego drobiu i jarzyn.

Po dalsze informacye adresować należy: The State Board of Agriculture, albo: The State Conservation Commission, State House, Providence, R. I.

CONNECTICUT.

POWIERZCHNIA, KLIMAT I GLEBA.

W rzędzie innych Stanów Connecticut zajmuje czterdzieste-szóste miejsce obszarem, a trzydzieste-pierwsze ludnością. Większa część Stanu Connecticut składa się z ziemi wałkowatej, przechodzącej w górzystą z licznemi dolinami, okoloną od morza przez wałkowatą nizinę. Wschodnia, górzysta część Stanu jest mniej falistą jak zachodnia, w której, blisko pogranicza Stanu New York, góry są dość strome i wysokie, a powierzchnia dość chropowatą. Dwie główne górzyste części Stanu są przedzielone basenem Connecticut, przez który płynie rzeka Connecticut, przecinając mianowicie wschodni kres tego basenu i robiąc sobie drogę do morza przez wschodnią część gór. Basen, biorąc na ogół, jest dość równy, choć pasmo gór Holyoke wpada doń z południa, wytwarzając falistość powierzchni na pewnej przestrzeni.

Klimat jest podobny do klimatu przeważającego we wszystkich Północno-Atlantyckich Stanach z odróżniającemi się porami roku i obfitym deszczospadem, wystarczającym dla wszystkich zasiewów. Niemal wszystkie gatunki ziemi w Stanie Connecticut pochodzą bezpośrednio lub pośrednio od zlodowacenia różnych pokładów kamienia pod powierzchnią. Wyższe części Stanu zostały ogołocone z miałkich składników gleby, zwłaszcza na wierzchołkach gór i więcej stromych spadzistościach. Mniejsze pochyłości i nieco mniej falująca przestrzeń górzysta, są pokryte dość głębokim pokładem składników zlodowaciałych, tworząc ziemię uprawną. Przeważają tu pokłady kamieni, kamiennego i piaskowatego mułu, upstrzone gdzieniegdzie małymi obszarami mułu głębszego. W basenie Connecticut i we wszystkich dolinach pomniejszych, znajdujących się pomiędzy dwoma częściami górzystemi, ziemia składa się z obszarów dziarnistych, piaskowych, mułu piaskowatego i glin, nagromadzonych tam z chwilą ustąpienia lodów. Równiejsze przestrzenie w tej części Stanu, stanowią jedną z najlepszych ziem uprawnych w granicach tegóż.

Na przestrzeni piaskowatego mułu i wogóle na mułowatej glebie, uprawia się z powodzeniem tytoń, jarzyny i olbrzymia część owoców w tym Stanie. Obszary położone nieco wyżej, używane są głównie jako pastwiska i pod uprawę trawy i kukurydzy. Wielkie obszary są za strome lub za kamieniste i nie nadają się na nic innego jak tylko na pastwiska i pod lasy. Rozwijający się przemysł ogrodniczy w Stanie, ma miejsce przeważnie na obszarach głębszych pokładów mulistych we wyższej części Stanu.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $7,225,000; tytoń, $4,416,000; kartofle, $1,882,000; kukurydza, $1,694,000; owies, $161,000. Największym zbiorem w

Stanie co do obszaru i wartości, jest siano i pasza, będąc niemal osiem razy większym od kukurydzy z punktu zajętego obszaru, a mając przeszło 60 procent więcej wartości od tytoniu, który jest drugim z rzedu zbiorem co do wartości. Kartofle zajmują 50 procent więcej obszaru jak tytoń, lecz wartość ich jest o połowę mniejszą. Kukurydza, zajmująca nieco większy obszar jak kartofle, posiada 10 procent mniej wartości od tych ostatnich, podczas gdy owies zajmuje zaledwie jedną piątą część obszaru, a posiada zaledwie jedną dziesiątą część wartości kukurydzy.

Ze zbiorów siana i paszy, "inne oswojone czyli uprawiane trawy" przodują obszarem i ilością zebraną, chociaż "mieszanka tymotki z koniczyną" wykazuje nieco większą wartość. Trzecią z rzędu co do obszaru i wartości jest "sama tymotka."

Kukurydza wydała przeciętnie w roku 1909 48 buszli z akra, wartości $32.13; owies 26.8 buszli, wartości $15.79. Żyto i gryka wydają po 18 buszli z akra, wartości $16.28 każde. Siano i pasza wydają przeciętnie po 1.37 ton z akra, wartości $18; kartofle 112 buszli, wartości $78.56; tytoń 1,752.3 funtów z akra, wartości $275.27.

Tak uprawa owoców jak i ogrodnictwo opłacają się dobrze w Connecticut przynosząc wielkie korzyści. Stan jest gęsto zaludniony i dlatego ogrodnik znajduje się zawsze w pobliżu rynku zbytu, nie wzmiankując nawet miasta New York, oddalonego zaledwie o kilka godzin koleją.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z różnych gatunków zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według raportu za rok 1910, była: Bydła, $6,730,287; koni z przychowkiem, $5,739,400; świń, $472,741; owiec z przychowkiem, $112,349; drobiu, $988,653; pszczół, $41,839. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół w roku 1909, wynosiła $14,163,902. W ciągu okresu dziesięcioletniego 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych wzrosła o $3,232,000, czyli 29.6 procent.

Z ogólnej liczby farm 33 procent wykazuje hodowlę świń, z czego przypada po 6 sztuk na każdą farmę hodującą świnie.

Wzrost liczby drobiu w Stanie Connecticut w ostatniem dziesięcioleciu, wynosi 15.2 procent, podczas gdy wartość drobiu wzrosła z $644,000 do $989,000, czyli 53.5 procent. Liczba farm wykazujących hodowlę drobiu wzrosła zaledwie z 23,064 do 23,214, ale przeciętna liczba drobiu na każdej z tych farm wzrosła z 48 do 55 sztuk.

Ze wszystkich farm w Stanie, 79.5 procent wykazuje hodowlę bydła, 77.7 procent wykazuje "dojne krowy," a tylko 18.8 procent "inne krowy." Tylko 471 farm wykazuje hodowlę bydła bez dojnych krów. Przeciętna wartość dojnej krowy wzrosła w okresie 10-cio letnim, 1900–1910, z $33.71 do $41.60. Farmy hodujące dojne krowy, wykazują przeciętnie po 6 sztuk każda.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeszło dwie trzecie części obszaru całego Stanu jest pod uprawą. Od 60 do 80 procent ziemi w każdym powiecie przypada na farmy. Powiat New London wykazuje najwyższy procent, bo aż 75.5 procent ziemi uprawnej, podczas gdy powiat Middlesex wykazuje najniższy stosunek, bo tylko 63.4 procent. Cztery powiaty północne

wykazują więcej roli uprawnej od powiatów południowych, z wyjątkiem New London.

Przeciętna cena akra ziemi uprawnej w całym Stanie wynosi $33.03. We wschodniej części Stanu aker ziemi kosztuje od $10 do $25, podczas gdy w powiecie Fairfield, leżącym na południowo-zachodnim pograniczu Stanu, przeciętna cena akra gruntu idzie od $75 do $100, czyli jest dwa razy i pół większą od ceny na cały Stan. Powiaty New Haven i Hartford, położone w środkowej części Stanu, wykazują przeciętną cenę ziemi uprawnej od $25 do $50 za aker. Przeciętna wartość farmy z urządzeniem, wynosiła w roku 1900 $4,205, a w dziesięć lat później $5,944. Przeciętna wartość samej ziemi wzrosła z $22.68 za aker w roku 1900, do $33.03 w roku 1910, a temu wzrostowi towarzyszył stosunkowy wzrost wartości urządzeń, maszyn i inwentarza.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Przeszło dwie trzecie farmerów w Connecticut najmuje robotników, a przeciętna suma wydana przez każdego farmera na pomoc, wynosi $383 rocznie. Około jedna piąta wydatku na pomoc, jest wypłaconą we formie mieszkania i utrzymania, a ogólny wydatek na robotników rolnych obecnie, jest blisko dwa razy tak wielki jak w roku 1900. Około cztery piąte wszystkich farm w Connecticut, wykazują pewne wydatki na paszę, a około trzy piąte wykazują zakupno nawozu. W sumie wydanej na nawóz, daje się zauważyć olbrzymi wzrost od roku 1899—81.2 procent—z czego przypada przeciętnie na każdą farmę wykazującą ten wydatek po $125.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Blizkość rynków zbytu powoduje, że produkcya nabiału, zwłaszcza wyrobów mlecznych, jest jednym z głównych przemysłów Stanu; dzięki zaś podatności gleby i klimatu pod uprawę drzew owocowych, produkcya owoców opłaca się i rozwija z dniem każdym. Dla pragnących się zająć produkcyą nabiału, drobiu i owoców, sposobność w Connecticut jest tak dobrą jak w którymkolwiek bądź Stanie w Unii; ale, tak tu jak i gdzieindziej, potrzeba nieco kapitału, zaradności i energii do osięgnięcia sukcesu.

Szkoły publiczne Stanu Connecticut, jakoteż i wyższe zakłady naukowe, są znane i rozlokowane w okolicach rolniczych. Stanowy Wydział Rolnictwa zawsze udziela z chęcią informacyi i rady tym, którzy się o takowe zgłaszają i chcą się dowiedzieć o naturalnych środkach Stanu, ale o listę farm na sprzedaż trzeba się postarać w miejscowych pismach. Po dalsze informacye adresować należy: The Secretary, State Board of Agriculture, Hartford, Conn.

NEW YORK.

KLIMAT I GLEBA.

Klimat w Stanie New York jest umiarkowany, nie dochodząc do krańcowego zimna ani ciepła. Powietrze jest zdrowem i ożywiającem, wolnem od gorączki zwanej malaryą. Wylewy, cyklony, szkodliwe wiatry, burze i wszelkie plagi niszczycielskie są niemal nieznane.

Stan wyróżnia się szerokiemi dolinami, wybujałemi wyżynami, falistymi pagórkami, często porosłymi lasem i o powierzchni chropowatej i pasmami gór pokrytych lasem. Niemal wszędzie można znaleźć źródła, strumyki, rzeki, stawy i jeziora czystej wody. Potrzeba nawodniania jest bardzo małą, albo wcale nie istnieje. Niemal każda farma posiada swoje źródło, rzeczułkę, staw czy jezioro. Osuszanie naturalne w zupełności wystarcza. Istnienie pagórków, dolin, zagłębi, gór i rzek, urozmaica okolice i przyczynia się do zdrowotności.

Gleba na Long Island składa się po części z kamiennych i piaskowatych warstw mulistych na północnej i środkowej przestrzeni wyższej, podczas gdy pozostały obszar, pochyłością dochądzący do poziomu morza, składa się miejscami z mułu, piaskowatego mułu i samego piasku, wyrzuconego w czasach zlodowacenia. Te wszystkie ziemie nadają się wyśmienicie pod ogrodownictwo i owoce. Wschodnia część Stanu na pograniczu Nowej Anglii, razem z grupą gór Adirondack, składa się przeważnie z pokładów zlodowaciałych, białych kamieni, gdzie wielka część powierzchni, zwłaszcza na wierzchołkach i większych spadzistościach, ogołoconą została z miałkich warstw ziemi, podczas gdy objęte doliny i mniejsze pochyłości, pokryte są warstwą kamiennego i piaskowatego mułu, pochodzącego z czasów zlodowacenia.

Przeważnie cała południowa część Stanu New York na zachód od rzeki Hudson, razem z szerokim pasem otaczającym podnoże gór Adirondacks, składa się z pokładów piaskowatych, miękkich kamieni, oraz kamieni wapiennych, podobnych do znajdujących się na przestrzeni zwanej Appalachian Plateau. Wysokość położenia, z wyjątkiem zupełnie nizko położonych dolin, idzie od 1,000 do 2,200 stóp nad poziomem morza. Na przestrzeniach wyższych, przeważa gleba kamienno-mulista i miękkie kamienie, podczas gdy ziemia gliniasto-mulista i piaskowato-mulista znajduje się na niewielkich przestrzeniach.

Niewielki obszar południowo-zachodniej części Stanu New York, posiada ziemię z pierwiastków niezlodowaciałych, właściwych przestrzeni zwanej Appalachian Plateau. Obszar ten jest dziki, chropowaty i głęboko porżnięty. Zlodowaciałe pokłady, pochodzące od jezior, znajdują się na całej niższej przestrzeni nad jeziorami Erie, Ontario i Champlain i rozciągają się na dość długiej przestrzeni w przyrzeczach rzek St. Lawrence, Mohawk i Hudson. Składnikami tej gleby są tłuste gliny, gliniaste błota, piaskowaty muł i dziarnisty muł różnych gatunków.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $77,361,000; kartofle, $20,339,000; owies, $17,977,000; kukurydza, $11,439,000; pszenica, $7,176,000; suchy, jadalny

szablak, $3,689,000; gryka, $3,588,000; chmiel, $2,598,000; żyto, $1,578,000; jęczmień, $1,316,000. Ogólny obszar zajęty przez zboża i ogólna ich wartość, przewyższają cokolwiek połowę obszaru i wartości siana i paszy.

Ze zbiorów siana i paszy, "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje pierwsze miejsce obszarem i wartością, będąc przeszło połową całego zbioru. "Sama tymotka" stanowi jedną piątą część zbioru. "Inne przyswojone czyli uprawiane trawy" zajmują trzecie miejsce obszarem, a czwarte wartością, podczas gdy "szorstka pasza" jest czwartą co do zajętego obszaru, a trzecią co do wartości.

Wśród innych zbóż i nasion, suchy, jadalny szablak stanowi najgłówniejszy zbiór, a wśród innych roślin, kartofle i chmiel zaliczają się do najważniejszych.

Siano i pasza wydały w roku 1909 1.4 ton z akra, wartości $15.34; owies 26.7 buszli z akra, wartości $13.80; kukurydza 35.4 buszli z akra, wartości $22.32, podczas gdy kartofle wydały 123.2 buszli z akra, wartości $51.58. Na każde 100 farmerów, 91 wykazują siano i paszę; 85 kartofle; 66 owies; 53 kukurydzę; 29 grykę; 15 pszenicę zimową; 9 żyto, a 8 jęczmień.

Główniejsze owoce, jak jabłka, gruszki, śliwki i brzoskwinie, udają się w Stanie New York i stanowią jedną z gałęzi przemysłu gospodarczego. Uprawa i zbiór drobnych owoców i jagód, utrzymuje liczną ludność we wielu miejscowościach. Winogrona rodzą się we środkowym New Yorku, w rejonie jezior. Ogrody warzywne stanowią również popłacającą gałęź gospodarczą. Podobne ogrody w Long Island są szeroko znane. Kartofle, cebula, kapusta, kalafiory, ogórki, i. t. d., uprawiane są we wielkiej ilości we wszystkich częściach Stanu.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych gatunków domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według raportu z 1910, była: Bydła, $83,062,242; koni z przychowkiem, $80,043,302; mułów z przychowkiem, $650,497; osłów i "burrów," $38,262; świń, $5,905,272; owiec z przychowkiem, $4,839,651; kóz z przychowkiem, $21,432; innych zwierząt, $3,950; drobiu, $7,879,388; pszczół, $646,848. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $183,090,844.

Podczas dziesięciolecia 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o $57,507,000, czyli 45.8 procent. Największy wzrost wartości zaszedł w koniach z przychowkiem, wynosząc $32,065,000, czyli 66.8 procent, podczas gdy wartość bydła wzrosła o $20,327,000, czyli 32.4 procent.

Drób, posiadając wartość nieco mniejszą jak jedna dziesiąta wartości koni z przychowkiem, jest trzecim w rzędzie inwentarzy w Stanie i wykazuje wzrost wartości, wynoszący $3,569,000, czyli 82.8 procent; wartość świń wzrosła o $2,111,000, czyli 55.6 procent.

Hodowlę bydła wykazuje 86.1 procent wszystkich farm, "dojne krowy" 85.4 procent farm, a "inne krowy" wykazuje tylko 19.7 procent farm. Przeciętna liczba "dojnych krów" przypadających na każdą farmę wykazującą hodowlę takowych wynosi 8 sztuk. Przeciętna wartość "dojnej krowy" wzrosła z $32.43 do $45.78, a wartość krowy należącej do "innych krów" wzrosła tylko z $24.31 do $27.01. Mleczarstwo jest jedną z głównych gałęzi gospodarczych w Stanie. Olbrzymie ilości mleka są odstawiane do wielkich miast codziennie. Ser New Yorkski znany jest powszechnie ze swej dobroci i smaku.

Przeciętna wartość pszczół na jednej z farm wykazujących ich hodowlę, wynosiła w roku 1900 $26.11, a w roku 1910 $42.39. Około 7 farm na każde 100 wykazuje hodowlę pszczół.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Niema żadnych gruntów federalnych, stanowych czy też szkólynch pod osadnictwo. Jest jednak dość wielka liczba farm na sprzedaż, lub do wydzierżawienia, będących prywatną własnością. Ceny tych farm idą od $5 do $70 za aker i można je nabyć na dogodnych warunkach spłaty. Farmy są zwykle wydzierżawiane na podstawie podziału dochodu, lub za opłatą danej kwoty pieniężnej rocznie. Właściciele podają zwykle dogodne warunki. Większość tych farm posiada odpowiednie zabudowania i płoty, są dobrze nawodnione i znajdują się w pobliżu rynków zbytu, maślarni, szkół, kościołów, i. t. d., a we większości wypadków można je nabyć za cenę poniżej ich wartości, niektóre nawet za mniejszą cenę jak wartość zabudowań znajdujących się na nich.

Olbrzymia większość tych farm zasługuje na specyalną wzmiankę z tego względu, że należą one do kategoryi farm posiadających właściwe zalety i nadających się wyjątkowo dla osadników przybywających z innych krajów, lub z innych okolic naszego kraju. Jeżeli fakta dotyczące się tych gruntów będą dobrze zrozumiane, to nie ulega wątpliwości, że przemówią one gorąco do pragnącego się osiedlić. Farm takich jest około pół procent z liczby 214,650 farm w Stanie. Są one rozrzucone po wszystkich powiatach i otoczone przez, oraz przylegające do farm najlepszego gatunku; znaczy to, że posiadają tą samą ziemię co i najlepsze.

Niektóre z najlepszych i najlepiej się rozwijających farm, znane są jako farmy pagórkowate. Przy tych farmach znajduje się wielka liczba tanich farm wzwyż wzmiankowanych, a nawet te, które leżą daleko od kolei, są obecnie w codziennej styczności z rynkami zbytu, wytworzonymi przez setki tysięcy ludzi opuszczających miasta i udających się na prowincyę, w góry, nad jeziora i w okolice nadrzeczne. Produkta i wyroby na tych farmach są liczne. Tak klimat jak i gleba nadają się pod uprawę wszystkich zbiorów rodzących się w Stanie i poblizkiej okolicy.

W dodatku do farm tworzących tak wyjątkową kategoryę, są jeszcze do nabycia farmy należące do najlepszych. Farmy te są własnością ludzi, którzy prowadzili je przez cały szereg lat odpowiednio i korzystnie, utrzymując ziemię w Stanie obfitej wydajności, a którzy, dzięki swej pracy, zapewnili sobie przyszłość. Lepszych i więcej korzyści przynoszących farm nigdzie nie znajdzie. Właściciele tych farm są we wielu wypadkach ludźmi w podeszłym wieku, pragnącymi usunąć się od pracy i spocząć na stare lata. Farmy te są zaopatrzone w najnowsze urządzenia i można je nabyć po cenie od $100 do $200 za aker. Stanowią one rzadką sposobność dla ludzi pragnących ulokować swe pieniądze w pierwszorzędnej własności gospodarczej, lub chcących się zająć gospodarstwem, zapewniającem wielkie zyski. Tylko kilka takich farm jest na liście w broszurze "Farms for sale and to rent," wydanej przez Departament Rolnictwa, Albany, N. Y.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Dwie trzecie farmerów w Stanie najmuje robotników, a suma wydana przez jednego z najmujących, wynosi $285 rocznie. W okresie 10-cio letnim 1899–1909, ogólny wydatek na robotników

wzrosł o $14,210,000, czyli 52.4 procent. Około jedna czwarta część wydatku na robotników, wypłacaną jest we formie mieszkania i utrzymania. Siedmiu farmerów na każdych dziesięciu wykazują pewne wydatki na paszę, ale tylko pięciu na każdych dziesieciu wykazują zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz wzrosł w ostatnich dziesięciu latach o $2,649,000, czyli o 59 procent, z czego przypada na każdą farmę $62.72.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W Stanie New York zorganizowano 46 Pomona, czyli powiatowych stowarzyszeń rolniczych, których celem jest zainteresowanie i rozwój wiedzy rolniczej; do tych stowarzyszeń należy około 700 pomniejszych kółek rolniczych na całej przestrzeni Stanu; pozatem jest tu około 100 powiatowych i miejskich stowarzyszeń, wielka liczba Opiekunów Przemysłu i różne towarzystwa protegujące przemysłowocowy, wyrób nabiału, hodowlę, drobiu, inwentarza i pszczół. Organizacye te zawsze chętnie udzielają rady i pomocy nowo osiedlającym się. Oprócz powyższych, są tu jeszcze znany wydział rolniczy na uniwersytecie Cornell i Stacya Doświadczeń Agrarnych w Genevie, oraz liczne branże tych instytucyi i nowe szkoły rolnicze na całej przestrzeni Stanu, pomyślnie się rozwijające.

Od przeszło pięciu lat Departament Rolnictwa Stanu New York bada warunki i zbiera informacye dotyczące się tanich farm. Z tych badań wynika, że najgłówniejszą przyczyną opuszczania tych farm, jest okropna kompetycya pomiędzy wielkiemi przedsiębiorstwami i farmą. Olbrzymie fabryki, pobudowane w pobliżu farm, zahypnotyzowały i pociągnęły całe tysiące młodych synów farmerskich, odrywając ich od pługa. Otwarcie olbrzymich przestrzeni ziemi na zachodzie, darmo rozdawanej osadnikom, również przyczyniło się do zmniejszenia ludności rolniczej w Stanie New York. Miejsca tych, którzy opuścili farmy w New York, udając się do fabryk lub do spekulowania gruntami w innych Stanach, nie są zajęte przez imigrantów.

Lecz imigrant poszukujący sobie domowego ogniska w Stanach Zjednoczonych, nie wiedział o sposobności ofiarowanej mu przez New York, polegającej właśnie w nabyciu tych tanich farm, posiadających dobrą ziemię, budynki, płoty, i t. d., słowem, gotowych do zamieszkania.

Te farmy nie były opuszczone bynajmniej z powodu wyjałowienia ziemi, lub jej nieudatności pod uprawę. Są one przeważnie własnością ludzi w podeszłym wieku, synowie których opuścili własne zagrody w poszukiwaniu za innym sposobem życia i brak pomocy zmusił właścicieli do bardzo ograniczonej uprawy ziemi, nie mogąc podołać pracy w podeszłym wieku. Farmy zupełnie opuszczone lub zajęte przez dzierżawców, są własnością synów farmerskich, którzy opuścili je dawniej i obecnie zajęci są w innych interesach.

Odkąd Stanowy Departament Rolnictwa podjął się pracy zrehabilitowania tanich farm zebraniem i rozpowszechnieniem informacyi o takowych, setki rodzin z całego kraju i Canady skorzystało ze sposobności i osiedliło się w Stanie New York. Przeszło $6,000,000 wydano na zakupno tej ziemi, po cenie od $5 do $70 za aker. Sześć broszur, każda z których podawała listę setek tych farm szczegółowo opisanych, rozesłane były, przeważnie na żądanie, po całych Stanach Zjednoczonych, Canadzie i zagranicą. Obszernych informacyi, dotyczących tych farm, dostarczy na żądanie we formie broszur i innych druków Wydział Rolnictwa. Adresować należy: The Commissioner, Department of Agriculture, Albany, N. Y.

NEW JERSEY.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat w Stanie New Jersey podobnym jest do klimatu wszystkich Północno-Atlantyckich Stanów, zmodyfikowanym nieco większą rozległością morskiego wybrzeża. Pory roku dobrze się odróżniają. Deszcze padają w ilości wystarczającej dla zasiewów, choć niektórzy farmerzy nawodniają swoje ziemie z powodzeniem.

New Jersey zajmuje czterdzieste-piąte miejsce obszarem, a jedenaste ludnością w rzędzie innych Stanów. Trzy-piąte części Stanu południowego, położone na południowo-wschodniej stronie linii od Trenton do Brunswick, stanowią nizko położoną równinę nadmorską, podnoszącą się zwolna od poziomu oceanu Atlantyckiego wzdłuż wybrzeża do wysokości 200 stóp, począwszy od Sandy Hook w stronę południowo-zachodnią, prawie równolegle z biegiem rzeki Delaware. Na tej przestrzeni rzeka Delaware, oraz zatoka tej samej nazwy, okolone są nadmorskimi pagórkami, wznoszącymi się od 10 do 80 stóp nad poziom morza. Odpływy w tej szęści Stanu idą zwykle w kierunku morza Atlantyckiego, chociaż liczne strumienia wpadają do rzeki Delaware i do zatoki.

Pomiędzy morzem a grzbietem wzniesienia, przeważają ziemie piaskowate i piaskowato-muliste, z licznemi bagnami wzdłuż większych strumieni i ich źródeł i błotniskami, wytworzonemi odpływem morza. Na wzgórzach wzdłuż zatoki i rzeki Delaware, przeważa ziemia piaskowato-mulista, z miejscami bardzo lepkiej gliny.

Dość znaczny obszar ziemi piaskowatej nie jest zupełnie uprawiany. Ziemie mniej piaskowate, zwłaszcza piaskowato-muliste, są uprawiane intenzywnie, wydając głównie słodkie kartofle, zwykłe kartofle, pomidory, arbuzy i melony, a na cięższych, dziarnisto-mulistych ziemiach, rodzą się dobrze kukurydza, pszenica, owies i trawy. Rodzą się również nieźle na niektórych piaskowo-mulistych ziemiach broskwinie.

Na północ, tuż za przestrzenią nadmorską, znajduje się nizkie podgórze, od 50 do 250 stóp nad powierzchnią morza, stanowiąc wałkowatą równinę, poprzerywaną gdzieniegdzie kamiennymi grzbietami. Falista część tej równiny składa się przeważnie z ziemi mulistej i gliniastej ciemno-czerwonego koloru, pochodzącego od głębszych pokładów kamiennych. Rola nadaje się pod uprawę różnych zasiewów. Północna część Stanu składa się z przestrzeni pagórkowatej, graniczącej ze wzmiankowanem podgórzem i z niewielkiego obszaru na samym krańcu północno-zachodnim, gdzie pasmo gór Blue Ridge Mountains wpada do New Jersey. Cała północna część górzystej okolicy, pokryta jest warstwą z czasów zlodowacenia, podczas gdy na obszarach leżących bliżej podgórza, przeważają ziemie podobne do warstw gleby znajdujących się na zachodnich podgórzach, w Stanach wysuniętych dalej na południe.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $7,627,000; kukurydza, $6,664,000; kartofle, $4,980,000; pszenica, $1,569,000; słodkie kartofle i bulwy, $1,527,000. Największym zbiorem w Stanie jest siano i pasza, obszar którego jest 50 procent, a wartość 15 procent większą od wartości kukurydzy, drugiego zbioru z rzędu. Kartofle, zajmując obszar nieco większy jak jedna szósta obszaru siana i paszy, mają wartość równającą się dwom trzecim wartości siana i paszy. Obszar i wartość pszenicy równają się mniej więcej jednej piątej obszaru i wartości siana i paszy. Słodkie kartofle i bulwy, uprawiane na obszarze niewiele większym od jednej dwudziestej części obszaru siana i paszy, posiadają wartość równą jednej piątej wartości tego zbioru.

Z każdych 100 farmerów, 76 wykazuje uprawę kukurydzy, 71 siana i paszy, 68 kartofli, 25 pszenicy, 25 owsa, 23 uprawia słodkie kartofle i bulwy, a 22 żyto. Przeciętna wartość wydajności z jednego akra wszystkich zbóż razem wziętych, wynosi $19.45. Tylko kukurydza przewyższa wydajność przeciętną, inne zboża nie dochodzą do tej cyfry. Wartość siana i paszy z akra, wynosi $19, zaś wartość kartofli, słodkich kartofli i bulw, jest około trzy razy i pół większą.

Niemal wszystko się rodzi w tym Stanie; wszelkie jarzyny, drobne i większe owoce, zboża i trawy, to wszystko w różnym stopniu, stósownie do gatunku gleby w danej miejscowości. Powiaty północne nadają się pod jabłka. Poza ogrodownictwem, warzywnem i owocowem, Stan New Jersey sławnym jest z drobnych owoców i jagód, na uprawę których ziemia w tym Stanie zdaje się specyalnie nadawać. Jagody, zwane żurawinami, stanowią jedną z głównych gałęzi przemysłu w Stanie. New Jersey rywalizuje z okolicą Long Island w dostarczaniu miastu New York produktów ogrodowych.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według raportu za rok 1910, była: Bydła, $8,393,117; koni z przychowkiem, $12,012,512; mułow z przychowkiem, $621,774; osłów i "burrów," $5,274; świń, $1,127,040; owiec z przychowkiem, 1$61,138; kóz z przychowkiem, $4,614; drobiu, $2,221,610; pszczół, $41,560. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła w roku 1910, $24,588,639.

W ciągu lat dziesięciu wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o $6,976,000, czyli 39.6 procent. Wzrost liczby drobiu w ostatniem dziesięcioleciu wynosi 25.1 procent, podczas gdy wartość wzrosła z $1,301,000 na $2,222,000, czyli 70.8 procent. Przeciętna wartość pszczół, przypadająca na każdą farmę wykazującą hodowlę takowych, wynosiła w roku 1900 $16.85, a w roku 1910 $25.54. Około jedna farma na każde 20 wykazuie hodowlę pszczół.

Ze wszystkich farm w Stanie, 76.8 procent wykazuje hodowlę bydła, 75.5 procent wykazuje "dojne krowy," a 14.1 procent "inne krowy." Tylko 438 farm wykazuje hodowlę bydła bez dojnych krów. Ogólna liczba dojnych krów spadła nieco podczas ostatnich lat dziesięciu, ale przeciętna wartość wzrosła z $37.10 do $46.25 na każdej. Na farmy hodujące dojne krowy przypada przeciętnie po sześć sztuk na każdą.

Ze wszystkich farm, 47.9 procent wykazuje hodowlę świń, z czego przypada przeciętnie po dziewięć sztuk na farmę.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Siedem-dziesiątych farmerów w New Jersey najmuje robotników, a przeciętna suma wydana przez każdego z najmujących wynosi $473. Z ogólnej sumy tego wydatku, 22.2 procent wyptaconem jest we formie mieszkania i utrzymania. W okresie dziesięcioletnim od 1899 do 1909, ogólny wydatek na robotników wzrosł o $4,378,000, czyli 65.1 procent. Ze wszystkich farm w New Jersey, 68.7 procent wykazuje pewne wydatki na paszę, a 70.7procent wykazuje zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz obecnie, jest dwa razy tak wielkim jak był w roku 1899, z czego przypada na każdą farmę $181.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Niema żadnych rządowych, stanowych ani szkólnych gruntów pod osadnictwo. Można jednak nabywać farmy u prywatnych właścicieli na całej przestrzeni Stanu. Zwykłe ceny ziemi, zależnie od położenia, rodzaju gleby i ulepszeń, idą od $25 do $150 za aker. A jednak, pomimo tej nizkiej stosunkowo ceny, są tu tysiące akrów miałkiej, piaskowatej ziemi w południowych powiatach nie zajętej do dziś,która, poddana należytej uprawie, wyda obfity plon drobnych owoców i produktów ogrodowych, a nawet lucerny, co już było probowanem na tych ziemiach z powodzeniem. Farmy pojedyńcze można nabyć w pobliżu Tuckerton i West Creek, N. J. Co się powiedziało o farmach na sprzedaż, dotyczy również farm do wynajęcia, których tu nigdy nie braknie.

Przeciętna wartość farmy z urządzeniem w roku 1900 wynosiła $5,470, podczas gdy w 10 lat potem poszła do $7,610. Przeciętna wartość ziemi wzrosła z $32.86 za aker w roku 1900 do $48.23 w 1910, czemu towarzyszył stosunkowy wzrost wartości urządzeń, maszyn i inwentarza.

Z całego obszaru ziemi w Stanie, 53.5 procent stanowi farmy. Żaden z powiatów w Stanie nie wykazuje 90 lub więcej procent swego obszaru we farmach, podczas gdy dwa powiaty, Hudson i Ocean, wykazują mniej jak 20 procent. Biorąc ogólnikowo, to powiaty wschodnie, czyli nadbrzeżne, wykazują mniejszy procent farm jak powiaty zachodnie nad rzeką Delaware. Trzy powiaty, wykazujące największy procent—mianowicie, Hunterdon, Mercer i Somerset—znajdują się w zachodniej części Stanu, na północ od wielkiego kolana rzeki Delaware. W powiatach tych od 80 do 90 procent obszaru jest poświęcone uprawie.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Stworzono w tym Stanie różne osady rolnicze, jak, n. p., żydowska kolonia w Woodbine. Kwitnące osady włoskie stworzono w miejscowościach Vineland i Hammonton.

New Jersey posiada dobry system szkół publicznych, liczne kolegia i uniwersytety, oraz Stanowy uniwersytet agrarny, ze stacyami doświadczeń praktycznych w różnych miejscowościach.

Po dalsze informacye adresować należy: The Secretary, State Board of Agriculture, Trenton, N. J.

PENNSYLVANIA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat w Pennsylvanii podobnym jest do klimatu panującego w Stanach Atlantyckich Środkowych, z dobrze się odróżniającemi porami roku i deszczami dostatecznymi dla wszystkich zasiewów. Pasma gór, ciągnące się przez cały Stan skośnie—od południowo-zachodniego do północno-wschodniego kąta, wywierają dodatni wpływ na klimat panujący na równinach i w dolinach okolonych wysokimi grzbietami, umożliwiając uradzaj różnych zasiewów.

W rzędzie innych Stanów Pennsylvania zajmuje drugie miejsce ludnością, a trzydzieste-drugie obszarem. Stan ten przedstawia różnorakie cechy naturalne. Obejmuje on liczne obszary podgórzyste i wielką przestrzeń ziemi z pokładem wapiennego kamienia w dolinie znajdującej się w południowo-wschodniej części Stanu; pozatem mieści w sobie całą szerokość pasma gór systemu Appalachian, znaczną przestrzeń obszaru znanego pod nazwą "Appalachian Plateau" i niewielki obszar zlodowaciałych równin nad jeziorem Erie. Wysokość położenia idzie od poziomu morza w południowo-wschodniej części, do 3,000 stóp nad powierzchnią morza w okolicach górzystych, spadając znowu do 600 stóp nad poziomem morza przy jeziorze Erie.

Składniki gleby w południowo-wschodniej Pennsylvanii zaliczyć można do kilku głównych gatunków. Wzdłuż granicy południowo-wschodniej przeważają różne glinki, ziemie dziarnisto-muliste i muły piaskowate, pochodzące od rozkładu kamieni tam się znajdujących. Zaraz na północ i zachód od tych obszarów, znajduje się szeroki pas gliniastych i mulistych ziem, oraz łupkowatego marglu, pochodzącego od rozkładu czerwonego, piaskowatego kamienia. Przy tych dwu gatunakch ziemi, mamy urodzajne obszary dziarnisto-muliste i warstwy wybornej ziemi w dolinach cieszących się pokładem wapiennych kamieni, leżących w południowo-wschodniej części Stanu. Góry Blue Ridge, znajdujące się na południowo-środkowym pograniczu Stanu, dają zaczątek innym warstwom składnikowym ziemi i kamienisto-mulistym obszarom.

Góry Alleghany i inne, należące do systemu gór Appalachian, ciągną się półksiężycem z południowo-zachodniego do północno-wschodniego pogranicza, przechodząc przez środek Stanu i wytwarzają obszary muliste, miejscami kamieniste, to znów dziarniste, lub piaskowate, a pomiędzy górami znajdują się obszary gliniaste, obejmując po większych dolinach urodzajne powierzchnie na pokładach wapiennego kamienia. Większa połowa zachodniej części Stanu posiada glebę podobną. Wielkie przestrzenie, tak w południowo-wschodniej jak w południowo-zachodniej Pennsylvanii, posiadają ziemię pochodzącą od zlodowacenia gór Appalachian i przyległych obszarów, gdzie przeważa gleba kamienista i marglisto-mulista, z niewielkiemi obszarami ziemi glinkowatej.

Wązki przesmyk nad jeziorem Erie, obejmuje przestrzenie gliniaste, muliste, piaskowato-muliste i dziarnisto-muliste, pochodzące od zlodowaciałych wzniesień i złożone na dnie wody jeziora Erie, które dawniej zalewało te ziemie. Ziemie w południowo-wschodniej części Stanu poświęcone są przeważnie uprawie kukurydzy, pszenicy, trawy i do pewego stopnia pod owies, stanowiący jeden z drugorzędnych zbiorów. Gleba w dolinach posiadających pokłady wapienne, nadaje się głównie pod kukurydzę, pszenicę i trawę. Miałkie ziemie w okolicach podgórzystych, nadają się pod ogólną uprawę. Jabłka i brzoskwinie najlepiej się udają na mniej stromych pochyłościach gór Appalachian, lecz niektóre gatunki jabłek udają się również dobrze w okolicach podgórzystych i w dolinach wapnistych. W okolicach górzystych, tylko doliny i mniej pochyłe przestrzenia nadają się pod uprawę. Na wzniesionej płaszczyźnie, równiejsze przestrzenia i niższe, nadrzeczne obszary, są uprawiane; w południowo-zachodnich powiatach cała płaszczyzna jest pod uprawą, ponieważ jest gładką i mniej falistą. Wązki, zlodowaciały przesmyk nad jeziorem, leżący na krańcu północno-zachodniej części Stanu, jest poświęcony uprawie winogron, jabłek, brzoskwiń i innych owoców, oraz produktów warzywnych i uprawa ta szybko się rozwija.

Ziemia na wyżej leżących przestrzeniach Stanu, gdzie wycięto w ostatnich czasach lasy, nadaje się wybornie na pastwiska i przy odpowiedniem jej wyrobieniu, możnaby wychować na niej wielkie stada bydła i liczne trzody owiec. Takie ziemie znajdują się w powiatach Warren, McKean, Elk, Forest, Cameron, Clearfield i Clinton. Te części Stanu nadają się również do produkcyi owoców i warzyw, wobec czego pragnący się na nich osiedlić, mają sposobność oddania się tej gałęzi rolnictwa, jaka im przypadnie do gustu.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $45,624,000; kukurydza, $27,331,000; pszenica, $22,921,000; owies, $14,422,000; kartofle, $11,974,000; tytoń, $3,926,000; gryka, $2,896,000; żyto, $2,674,000. Obszar i wartość zbóż, ogólnie biorąc, przewyższają obszar i wartość siana i paszy, gdyż zajmują blizko półtora raza więcej obszaru, a posiadają przeszło półtora raza większą wartość od tych ostatnich. Ze zbiorów siana i paszy, "sama tymotka" i "mieszanka tymotki z koniczyną" stanowią, tak obszarem jak i wartością, około dziewięć dziesiątych całego zbioru.

Z innych zbiorów, kartofle i tytoń są najważniejsze. Chociaż kartofle zajmowały w roku 1909 obszar nieco mniejszy od obszaru żyta, to wartość ich była cztery razy tak wielka, a tytoń, zajmując zaledwie jedną siódmą obszaru żyta, wartością przewyższa takowe półtora raza.

W przeciętnej wydajności z akra, kukurydza przewyższa wszystkie inne zboża (30.1 buszli z akra, wartości $19.80), a pszenica zajmuje drugie miejsce, podczas gdy wydajność gryki i żyta jest o połowę mniejszą, a owsa równa się mniej więcej dwom trzecim wydajności kukurydzy z akra. Przeciętna wartość siana i paszy z akra, równa się mniej więcej trzem czwartym wartości kukurydzy, a wynosi mniej jak jedna trzecia wartości kartofli. Tytoń wykazuje największą wartość przeciętną z akra, gdyż jest ona pięć razy większą

od wartości pszenicy, a dwa razy większą od kartofli. Przeciętna wartość zbioru z akra wszystkich zbóż razem wziętych, wynosi $16.27, co przenosi nieco przeciętną wydajność siana i paszy, a stanowi nieco mniej jak wartość kukurydzy lub pszenicy.

Gleba w Pennsylvanii nadaje się wybornie pod uprawe owoców i warzywa. Liczne miasta i miasteczka, pozostające w niedalekiej odległości od farm, umożliwiają szybki zbyt produktów rolnych. Jabłka, kartofle, selery, groch, szablak i sałata specyalnie się opłacają. Opłaca się również uprawa grzybów.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, była: Bydła, $47,229,894; koni z przychowkiem, $68,055,489; mułów z przychowkiem, $6,424,039; świń, $7,624,494; owiec z przychowkiem, $3,934,144; drobiu, $7,674,387; pszczół, $478,179. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $141,480,052.

Podczas okresu dziesięcio-letniego 1900–1910, ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół wzrosła o $39,041,000, czyli 38.1 procent. Największy wzrost absolutny daje się zauważyć w koniach, stanowiąc siedem dziesiątych czystego wzrostu wartości domowych zwierząt razem wziętych. Z punktu wartości pieniężnej, konie zajmują pierwsze miejsce wśród domowych zwierząt w Stanie obecnie, podczas gdy w roku 1900 bydło zajmowało pierwsze miejsce. Największy stosunkowy wzrost wartości zaszedł w mułach—120.9 procent. Ogólna wartość świń wzrosła o $1,794,000, czyli 30.8 procent, a drobiu o $3,191,000, czyli 71.2 procent.

Ze wszystkich farm w Stanie, 88 procent wykazuje hodowlę bydła, 87.2 procent "dojne krowy," a tylko 19.1 procent "inne krowy." Ogólna liczba krów wzrosła nieco w ostatniem dziesięcioleciu, a przeciętna wartość krowy wzrosła z $30.88 do $38.67, podczas gdy wartość innych krów spadła z $25.02 na $23.03. Przeciętna liczba krów, przypadających na każdą farmę wykazującą ich hodowlę, wynosi po blisko pięć sztuk.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna wartość akra ziemi w całym Stanie wynosi $33.92, a tylko w dwóch powiatach, Cameron i Fulton, wynosi przeciętnie mniej jak $10 za aker. W 29-ciu powiatach przyległych, leżących przeważnie w północnej części Stanu, cena akra gruntu idzie od $10 do $25 za aker. W 28-miu powiatach cena ziemi wynosi od $25 do $50 za aker; z tych powiatów 16 leży we wschodniej i południowo-wschodniej części Stanu w jednej grupie, podczas gdy druga grupa z 11-stu leży w zachodniej i południowo-zachodniej części Stanu, a jeden, powiat Erie, znajduje się na samym krańcu północno-zachodnim.

Nie brak tu sposobności dla ludzi z małymi funduszami, którzy pragną się osiedlić na roli. Są tu wielkie obszary nieuprawianej i pozostającej odłogiem ziemi, będące własnością prywatną, a w niektórych wypadkach własnością korporacyi zorganizowanych w celu przemysłu drzewnego, nafty, węgla, lub gazu. Ziemie podobne nabywać można po cenie od $3 do $15 za aker, zależnie od miejsco-

wości i otoczenia. Niektórych wiadomości, dotyczących się własności i ceny tych gruntów, zasięgnąć można, pisząc do Komisarzy Powiatowych (County Commissioners), w powiatach gdzie podobne ziemie się znajdują. Niema w Stanie żadnych gruntów rządowych czy szkólnych na sprzedaż. Rząd Stanu zakupuje za pomocą Stanowej Komisyi Leśniczej olbrzymie obszary gruntu, na których wycięto lasy, w celu ponownego ich zagajenia.

Ziemie wyrobione i z ulepszeniami można kupować w licznych powiatach Stanu Pennsylvania po cenie od $20 do $50 za aker. Ruch młodszej generacyi, opuszczającej farmy i podążającej do miast, jaki się ujawnił w ciągu ostatniej ćwierci wieku, spowodował to, że są obecnie do nabycia liczne farmy po cenie niższej jaką trzebaby za nie zapłacić lat temu 20. Wielka liczba tych farm znajduje się we wschodniej części Stanu, w pobliżu wielkich rynków zbytu, a inne posprzedawano w ciągu ostatniego dziesięciolecia po cenie od $30 do $50 za aker, podczas gdy 25 lat temu można było za nie dostać po $50 do $75 za aker.

W pewnych miejscowościach Stanu, zwłaszcza w okolicach kopalni węgla, na zachodniej stronie gór i w powiatach położonych w południowo-wschodniej części Stanu, jest dużo farm do wynajęcia. Zwykle praktykowany sposób dzierżawienia farm polega w tem, że dzierżawca oddaje pewną część produktów właścicielowi. Jeżeli właściciel dostarcza narzędzi rolniczych, a robotnik tylko pracy, natenczas dwie trzecie produkcyi idą właścicielowi, a jedna trzecia dzierżawcy; natomiast jeżeli dzierżawca dostarcza narzędzi i pracy, wówczas z podziałem produkcyi dzieje się odwrotnie.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Dwie trzecie farmerów w Pennsylvanii najmują robotników, a wydatek przeciętny każdego farmera na pomoc wynosi $184. W ciągu dziesięciolecia 1899–1909, ogólny wydatek na pomoc wzrosł o $8,964,000, czyli 53.8 procent, będąc stosunkowo największym wzrostem w jednej z gałęzi rolnictwa w Pennsylvanii podczas dziesieciolecia. Około jedna czwarta sumy wydanej na robotników bywa wypłacaną we formie mieszkania i utrzymania.

Sześciu farmerów na każdych dziesięciu, wykazuje pewne wydatki na paszę i około sześciu zakupuje nawóz. Ogólny wydatek na nawóz wzrosł w ostatniem dziesięcioleciu o $2,116,000, czyli 45.1 procent, z czego przypada przeciętnie na każdą farmę zakupującą nawóz $52.41.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Pennsylvania jest jednym z przodujących Stanów przemysłowych w Unii, dzięki czemu posiada miejscowe, wielkie rynki zbytu dla produktów gospodarskich. System szkół publicznych w Pennsylvanii również przoduje innym, a przy nich Stan posiada pokaźną liczbę wyższych zakładów naukowych i uniwersytetów. Okolice gospodarskie nie pozostają również w tyle w sprawie możliwości korzystania z nauki. Po dalsze informacye, adresować należy: The Secretary of Agriculture, Harrisburg, Pa.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

No. 2

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH POŁUDNIOWO-ATLANTYCKICH STANÓW, OBEJMUJĄCE STANY DELAWARE, MARYLAND, VIRGINIA, WEST VIRGINIA, NORTH CAROLINA, SOUTH CAROLINA, GEORGIA I FLORIDA

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełniony przez dane statystyczne, zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych, oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry, Miasto New York,
(Information Branch,
United States Immigration Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkich informacji udziela się bezpłatnie.

DOGODNOŚCI DLA ROLNIKÓW W POŁUDNIOWO-ATLANTYCKICH STANACH.

DELAWARE.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat w Delaware jest podobny do klimatu przeważającego w Środkowo-Atlantyckich Stanach, umiarkowany ze względu na nizkie położenie. Pory roku są dobrze wyodrębnione. Zimy jednak nie są tak ostre jak w Nowej Anglii i północnym New Yorku. Klimat jest znośnym, a deszczospad, wynoszący około 46 cali rocznie, trwa z regularnemi przerwami w ciągu całego roku.

W rzędzie innych StanówDelaware zajmuje 47-me miejsce obszarem i ludnością. Chociaż znaczna część ludności zamieszkuje okolice przemysłowe, mimo to Stan ten zalicza się do Stanów rolniczych. Większa część Stanu leży na wybrzeżach Atlantyku.

Są tam rozmaite ziemie, łatwe wogóle do wyrobienia i urodzajne, skoro uprawiane odpowiednio. Rodzaj ziemi zaczyna się od piasków, a kończy na obszarach tłustej gliny, wolnych od kamieni. Przeważa równina, ale większa jej część jest dość falistą, aby zapewnić niezbędny ściek.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $2,903,000; pszenica, $1,698,000; siano i pasza, $1,174,000; kartofle, $453,000; słodkie kartofle i bulwy, $277,000.

Zasiewy zbożowe zajmują obszar blizko cztery razy tak wielki jak siano i pasza. Głównymi wśród nich są kukurydza i pszenica zimowa, ponieważ wszystkie inne zboża razem wzięte zajmują nie wiele więcej jak 9,000 akrów gruntu. Ze zbiorów siana i paszy, największy obszar zajmuje "mieszanka tymotki z koniczyną," następne miejsce zajmuje "sama koniczyna," a po niej przychodzi "sama tymotka." Kartofle, słodkie kartofle i bulwy, oraz groch, są jedynymi produktami poza zbożem, zajmującymi znaczniejsze obszary.

Na każdych 10 farmerów, 9 uprawia kukurydzę; 7 kartofle, a 6 siano i paszę. Żaden z innych zasiewów nie jest uprawianym przez więcej jak połowę wszystkich farmerów; pszenica, słodkie kartofle i bulwy, należące do większych zbiorów, uprawiane są tylko przez 44.5 procent pierwsza, a przez 42.1 procent drugie, podczas gdy gryka, owies i żyto uprawiane są przez stosunkowo bardzo małą liczbę farmerów.

Powiat Sussex przoduje w uprawie kukurydzy, gryki, kartofli, słodkich kartofli i bulw, oraz koniczyny; zaś powiat Newcastle zajmuje pierwsze miejsce w uprawie pszenicy, siana i paszy. Kukurydza wydaje przeciętnie 25.5 buszli z akra, wartości $15.38; owies 23.2

buszli, czyli $12.07; pszenica 14.8 buszli, wartości $15.26. Kartofle wydają 90.7 buszli z akra, wartości $46.73; słodkie kartofle i bulwy 140.3 buszli, wartości $52.91.

Ziemia w tym Stanie nadaje się specyalnie pod ogrody owocowe, rodząc zwłaszcza brzoskwinie, gruszki, jabłka, śliwki i winogrona. Chociaż Stan ten jest znanym od dawna z wydajności wybornych brzoskwiń, to w ostatnich czasach zdobył sobie sławę z wydajności dobrego gatunku i smaku jabłek.

Nadaje się również wyśmienicie pod uprawę warzywną, nietylko ze względu na glebę i klimat, ale również z powodu blizkości takich rynków zbytu, jak Wilmington, Philadelphia, Baltimore i New York. Poziomki i arbuzy uprawiane są we wielkiej ilości. Wszelkie warzywa uprawiane są z powodzeniem, zwłaszcza słodkie kartofle, cebula, szparagi, pomidory, kapusta i rzepa. W granicach Stanu znajdują się wielkie fabryki konserw, które użytkują wszystką kukurydzę, pomidory i groch, jakie się rodzą w Stanie. Pomidory bywają wysyłane również do Baltimore, do tamtejszych fabryk konserw.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, była: Bydła, $1,648,333; koni z przychowkiem, $3,451,791; mułów z przychowkiem, $764,133; osłów i burrów, $3,975; świń, $337,910; owiec z przychowkiem, $36,898; kóz z przychowkiem, $328; drobiu, $560,146; pszczół, $13,609. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, była $6,817,123.

Wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wzrosła o $2,706,000, czyli 65.8 procent, w okresie dziesięcioletnim, 1900–1910. Blizko dwie trzecie ogólnego wzrostu wartości od roku 1900, pokrywa sam wzrost wartości koni, która się podwoiła w tym okresie czasu. Wartość mułów z przychowkiem również się podwoiła. Wartość koni z przychowkiem jest dwa razy większą od wartości bydła, a blizko pięć razy większą od wartości mułów z przychowkiem; te trzy grupy razem wzięte przedstawiają 86 procent ogólnej wartości wszystkiego inwentarza. Wartość drobiu w Stanie jest większą jak wartość świń i owiec razem wziętych i równa się jednej trzeciej wartości bydła.

Z ogólnej liczby farm obliczonych, 10,450, czyli 96.4 procent, wykazują hodowlę jakiegoś rodzaju domowych zwierząt; tylko 386 farm nie wykazuje żadnych zwierząt domowych. Hodowlę bydła wykazuje 78.4 procent wszystkich farm; 76.2 procent hoduje "dojne krowy," a tylko 11.9 procent "inne krowy." Tylko 239 farm, wykazujących hodowlę bydła, nie posiada dojnych krów. Na każdą farmę, wykazującą hodowlę dojnych krów, przypada przeciętnie po przeszło cztery sztuki, podczas gdy na farmy, wykazujące hodowlę innych krów, przypada tylko po trzy sztuki przeciętnie. Przeciętna wartość pszczół w każdym gospodarstwie je hodującym, wynosiła $12.16 w roku 1910. Jeden farmer na każdych dziesięciu hoduje pszczoły.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

W Delaware niema żadnych gruntów rządowych, ale są dobre grunta w posiadaniu prywatnem, we wszystkich częściach Stanu, które można nabyć po umiarkowanych cenach; jest tam również znaczny procent ziemi taniej, podatnej dla ludzi z małymi funduszami. Kilka akrów

tej ziemi utrzyma rodzinę umiejąca żyć oszczędnie i pracować. Cena tej ziemi idzie od $5 do $25 za akr, czasami nawet z budynkami. Ulepszone farmy można nabyć po cenie od $75 do $100 za akr, jeżeli znajdują się w pobliżu miast lub stacyi kolejowej.

Około połowa liczby farm w Stanie bywa wydzierżawianą na podstawie podziału dochodu, dzierżawca bierze połowę i właściciel połowę produktów rolnych; dzierżawca musi dostarczyć wozów, narzędzi i inwentarza, oraz połowę ilości nasion i połowę nawozu. Dzierżawcy przysługuje prawo hodowania sobie drobiu, świń, krów.

Około cztery piąte całego obszaru w Stanie zajmują farmy. Przeciętna wartość akra uprawnej roli na cały Stan wynosi $33.63; przeciętna wartość ziemi, przypadająca na poszczególne powiaty, idzie od $24.45 w południowym do $52.62 w północnym powiecie. Przeciętna wartość farmy z urządzeniem w roku 1900 wynosiła nieco więcej jak $4,200, podczas gdy 10 lat później przenosiła $5,800. Przeciętna cena samej ziemi wzrosła z $22.29 za akr w roku 1900 do $33.63 w 1910. Bardzo często można nabyć najlepszej ziemi w Stanie, leżącej o 2 lub 3 mil od kolei, po $50 do $100 za akr, włącznie z dobrymi budynkami i innemi ulepszeniami. W innych miejscach, cena jest o połowę mniejszą. Z ogólnego obszaru ziemi rolnej—1,037,000 akrów—283,000 zalicza się do ziemi niewyrobionej. Niektóre obszary tej ziemi niewyrobionej leżą odłogiem, albo porastają krzewami; ziemię tę można nabyć po cenie od $5 do $20 za akr i zamienić w urodzajne farmy za pomocą niewielkich wydatków i odpowiedniej pracy. Można nabyć również farmy z ulepszeniami i budynkami, w pobliżu miasteczek po umiarkowanej cenie i na dogodnych warunkach.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Nieco więcej jak trzy piąte farmerów najmują robotników, a każdy z najmujących wydaje przeciętnie na pomoc $236 rocznie. Około 25 procent wydatków na pomoc, wypłacane we formie mieszkania i utrzymania. Ogólny wydatek na robotników w ostatniem dziesięcioleciu wzrósł 49.9 procent.

Mniej więcej jeden farmer na każdych trzech wykazuje pewne wydatki na paszę, poczas gdy czterech na każdych pięciu wykazują zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz, według sprawozdania za rok 1909, wynosił więcej jak jedna i trzy piąte takiegoż wydatku w roku 1899, z czego przypada przeciętnie po $96 na farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Na przestrzeni całego Stanu znajdują się liczne szkoły publiczne różnych stopni, począwszy od "Kindergarten" a kończąc na szkołach wyższych, z Kolegium Delaware na czele, do którego mogą uczęszczać studenci całego Stanu i pobierać darmo naukę. W tem Kolegium rozwija się dział gospodarczy, który z czasem stanie się jednym z najlepszych miejsc doświadczenia dla młodych farmerów w Delaware, ucząc ich rzeczy praktycznych i odpowiadających miejscowości.

Stanowa Komisya Rolnictwa udziela cennej informacyi pragnącym się osiedlić, a skoro się osiedlą, mogą korzystać z rad i wskazówek organizacyi Grange, mającej filie w każdej miejscowości, oraz Stanowej Komisyi Rolnictwa i Stanowej Stacyi Doświadczeń, znajdującej się w Newark, Del. Po dalsze informacye adresować należy: The Corresponding Secretary, State Board of Agriculture, Dover, Del.

MARYLAND.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Maryland cieszy się dobrym klimatem. Pory roku są dobrze wyodrębnione, lecz zimy są łagodne, zwłaszcza we wschodniej połowie Stanu, z powodu nizkiego i nadmorskiego położenia. Deszcze padają obficie i wystarczają dla wszystkich zasiewów; nawodnianie jest niepotrzebne i nieznane.

Cała część Stanu Maryland na wschód od zatoki Chesapeake, znaną jest pod nazwą Wschodniego Wybrzeża, a część pozostająca na zachodniej stronie zatoki, znaną jest pod nazwą Południowego Maryland. Obie części leżą w rejonie nadbrzeżnym, obejmującym trzy piąte części całego Stanu.

Ziemia we wyższych częściach południowych powiatów na Wschodniem Wybrzeżu, jest przeważnie piaskowato-mulistą, nadającą się pod ogólną uprawę zbóż, warzyw i drzew owocowych, lecz są tam wielkie obszary nie posiadających odpowiedniego ścieku moczarów w nizinach. Zaraz na północ od tych obszarów, graniczące z podgórzem, znajdują się wielkie obszary ciężkiej, tłustej gliny, z miejscami grubego dziarna, nadające się tylko pod niektóre zasiewy. Równe, albo lekko falujące obszary gliny, mułu, i dziarnisto mulistej ziemi w północnych powiatach, posiadają lepszy ściek i nadają się specyalnie pod zboża, trawę, owoce i jarzyny.

Pomiędzy okolicą nadbrzeżną i podnożem gór Appalachian, leży pagórkowate, dobrze osuszane podgórze, posiadające rozmaite gatunki gleby, począwszy od miękko-mulistych glin, nadające się specyalnie pod uprawę trawy, pszenicy, kukurydzy i pomidorów. Górzysta okolica Appalachian, dalej na zachód, składa się z dolin wapnistych i innych, nadających się pod rozmaite zasiewy, a rozdzielonych pasmami gór, porosłemi lasem.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $11,015,000; pszenica, $9,876,000; siano i pasza, $6,012,000; kartofle, $1,783,000; tytoń, $1,457,000; owies, $584,000; słodkie kartofle i bulwy, $484,000; żyto, $253,000.

Kartofle, tytoń, słodkie kartofle i bulwy, są jedynymi zbiorami poza zbożem, zajmującymi większe obszary. "Mieszanka tymotki z koniczyną" i "sama tymotka," stanowią przeszło cztery piąte obszaru a przeszło pięć szóstych wartości całego zbioru siana i paszy. Po nich następuje w obszarze i wartości "sama koniczyna."

Kukurydzę uprawia czterech farmerów na każdych pięciu; pszenicę zimową pięciu na każdych dziesięciu; owies jeden na każdych pięciu; żyto jeden na każdych dziesięciu, a inne zboża są uprawiane stosunkowo przez małą liczbę farmerów. Przeszło sześciu farmerów na każdych dziesięciu, wykazują siano i paszę, a siedmiu na dziesięciu

uprawia kartofle. Jedna piąta część ziemi uprawianej, jest zajętą przez kukurydzę, jedna szósta przez pszenicę, a na jednej ósmej uprawia się siano i paszę.

Pomiędzy zbożami, jęczmień zajmuje pierwsze miejsce wartością z jednego akra; po nim następują kukurydza i pszenica we wymienionym porządku. Wydajność siana i paszy z akra jest nieco mniejszą od tych zbiorów, ale stanowczo większą od wydajności owsa, gryki lub żyta. Tytoń wydaje przeciętnie 684.5 funtów z akra, wartości $55.89.

Rodzą się tu wszystkie gatunki owoców, z wyjątkiem cytryn i podzwrotnikowych, oraz wszelkie warzywa. Liczba małych farm, trudniących się uprawą warzywną i owoców, jak jabłek, brzoskwiń, śliwek, oraz innych drobnych owoców, wzrasta z każdym rokiem. Południowy Maryland i Wschodnie Wybrzeże dają niezwykłą sposobność umiejącym się zajmować uprawą warzywa. Kwiaty rosną na otwartem powietrzu, a dobre rynki zbytu na takowe, jak Baltimore i Washington, znajdują się w pobliżu. Zyskowną jest uprawa owoców w Maryland, zwłaszcza jabłek.

Ziemia należycie wyrobiona, wyda 4,000 kwart poziomek z akra. Tak na Wschodniem Wybrzeżu, jak i na zachodniej stronie zatoki Chesapeake, rola nadaje się specyalnie pod poziomki. Opłaca się również uprawa pomidorów. Fabryki konserw płacą dobre ceny za pomidory, a jeden akr potrafi wydać od 6 do 18 ton, zależnie od rodzaju gleby.

Być może, że najlepszem miejscem po uprawę jabłek, jest dolina Green Ridge w zachodniem Maryland. Jest to bardzo wielka przestrzeń ziemi i dlatego nadaje się pod kooperatywne jej nabycie i uprawę przez większą liczbę ludzi. Klimat jest jedną z najgłówniejszych rzeczy w rolnictwie, a pod tym względem dolina Green Ridge jest dobrze wyposażoną przez naturę. Wiosny są ciepłe i jasne. Chłodne noce latem i jesienią, w połączeniu z długiemi godzinami słońca, oddziaływują w dodatni sposób na jabłka, nadając im piękną barwę i dobry smak, co czyni tutejsze jabłka jednymi z najlepszych w kraju. Położenie, spadzistość, powietrze, ściek i inne naturalne osuszanie roli, są to cechy bardzo ważne dla ogrodnictwa w celu przemysłowym, a dolina Green Ridge posiada właśnie te cechy w odpowiednim stopniu.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $7,869,526; koni z przychowkiem, $16,987,467; mułów z przychowkiem, $3,043,581; świń, $1,756,857; owiec z przychowkiem, $1,142,965; drobiu, $1,858,570. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $32,570,134.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła blizko $12,000,000, czyli 56.2 procent. Największa zmiana zaszła w ogólnej wartości koni z przychowkiem, wynosząc 79.5 procent, co się równa dwom trzecim wzrostu wartości wszystkich zwierząt domowych razem wziętych. Z ogólnej liczby farm badanych 46,672, czyli 95.4 procent, wykazuje hodowlę pewnego rodzaju domowych zwierząt; tylko 2,251 farm nie hoduje żadnych zwierząt domowych. Z ogólnej liczby farm w Stanie, 81.1 procent wykazuje hodowlę bydła, 79.4 procent wykazuje "dojne

krowy," a 14.1 procent "inne krowy." Tylko 820 farm hodują bydło bez dojnych krów. Ogólna liczba krów wykazuje pewien wzrost, podczas gdy wartość jednej krowy wzrosła w ostatniem dziesięcioleciu z $29.47 do $33.44. Na każdą farmę, hodującą dojne krowy przypada po cztery sztuki.

W Maryland 8 farmerów na każde 100 poświęca pewną część czasu hodowaniu pszczół z powodzeniem, a nie masz zapewne nigdzie lepszego klimatu pod uprawę kwiatów jak w tym Stanie. Przeciętna wartość pszczół, przypadająca na każdą farmę trudniącą się ich hodowaniem, wynosiła w roku 1910, $14.72.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna wartość ziemi wzrosła z $23.28 za akr w roku 1900, do $32.32 za akr w 1910; wzrostowi temu towarzyszył stosunkowy wzrost wartości budynków, urządzeń, maszyn i inwentarza.

Tytuł własności ziemi w Maryland, poza nieznacznymi obszarami, będącymi własnością Stanu dla potrzeb publicznych, pozostaje niemal całkowicie w ręku prywatnych właścicieli. W południowym Maryland znajduje się dużo wielkich posiadłości prywatnych, które można nabyć po umiarkowanych cenach. Stosunki klimatyczne, środki przewozowe, otoczenie towarzyskie, i t. d., są tego rodzaju, że zapewniają każdemu osadnikowi spokojny i niezależny byt. W powiecie St. Mary osiedliła się pewna liczba rodzin z Kanady i innych części Unii, którym się dobrze powodzi. Południowy Maryland, t. j. powiaty Charles, St. Mary i Calvert, dają sposobność nie tylko kapitaliście, ale i człowiekowi z małymi funduszami. Ceny ziemi idą od $5 do $60 za akr.

Za pośrednictwem Stanowego Biura Imigracyjnego, powstało kilka osad w południowym Maryland, a obecny zarząd nie szczędzi wysiłków w celu utworzenia osady Holendrów w powiecie Calvert.

Ziemia rolna w powiecie Charles jest w bardzo dobrym stanie, choć z powodu niezaludnienia, zaledwie mała jej część jest pod uprawą. Ziemię gęsto porosłą lasem sosnowym, topolami, dębiną, i t. d., można nabywać po bardzo nizkiej cenie, a po oczyszczeniu staje się ona bardzo urodzajną. Dobrą i oczyszczoną ziemię sprzedają po $6 do $10 za akr. Najlepsze ziemie nadrzeczne można nabyć po cenie od $50 do $75 za akr. Obliczają, że najmniej 30 procent ziemi w powiecie Charles, uprawianej w 1865 roku, leży obecnie odłogiem. Gleba jednak jest dobrą i nadaje się pod kukurydzę, pszenicę, tytoń, trawę i drzewa owocowe, a w ostatnich kilku latach powstały tam jedna Niemiecko-Katolicka kolonia, a druga Duńsko-Luterańska. Przez te okolice przechodzi kolej, a miejscowości nad rzeką Potomac, są połączone liniami okrętowemi z Washingtonem i Baltimore.

Chociaż w ostatnich kilku latach osiedliła się wielka liczba Amerykańskich i Europejskich farmerów w powiecie Prince George, włącznie z Niemiecką kolonią, pozostaje jeszcze olbrzymia przestrzeń ziemi odłogiem i pragnący nabyć sobie małą farmę, mogą to uczynić na bardzo dogodnych warunkach. Blizkość rynków Washingtońskiego i Baltimorskiego, jest wystarczającą zachętą dla przyszłego osadnika.

Powiat Anne Arundel, gdzie się znajduje Annapolis, stolica Stanu, posiada różne gatunki ziemi. Farmerzy trudnią się tam przeważnie uprawą warzywną i owocową. W północnej części powiatu cena

ziemi idzie od $50 do $100 za akr, podczas gdy w innych częściach, w niektérych wypadkach można nabyć akr za tak nizką cenę jak $5. Klimat tu jest dobrym i nadaje się specyalnie pod uprawę drzew owocowych.

Zachodnia część Stanu Maryland jest górzystą; w tej części kopalnie miękkiego węgla ożywiają przemysł i wielkie fabryki; rolnictwo rozwija się tu z powodzeniem na wielką skalę. Powiat Washington posiada pokłady wapiennego kamienia. Ziemia jest bogatą i pszenica stanowi największy zbiór. Poświęcają tu dużo uwagi uprawie jabłek, winogron, jagód, śliwek i brzoskwiń. Na całej przestrzeni górzystej pozakładano ogrody brzoskwiń, a ziemia za którą przedtem trudno było dostać $5 za akr, warta jest dziś po $50 a nawet i po $100 za akr.

Głównemi źródłami bogactwa w powiecie Garrett, są kopalnie węgla i inne, oraz przemysł drzewny. Ziemie są tam również dobre i tanie. Hodowla owiec stała się już wielką i popłacającą gałęzią gospodarczą. Rozwinął się również wyrób klonowego cukru, wynosząc rocznie około 250,000 funtów.

W północnym i środkowym Maryland, czyli w powiatach Washington, Montgomery, Frederick, Howard, Baltimore i Hartford, przeważają dobre ziemie, prawie wszystkie pod uprawą. W powiecie Frederick, naprzykład, nietylko że ziemia jest dobrą, ale cała przestrzeń jest ulepszoną i odpowiednio uprawianą. Zalicza się on do najważniejszych powiatów w Stanach Zjednoczonych pod względem uprawy pszenicy, podczas gdy produkta, uważane jako t. z. "zbiory poboczne" przewyższają prawdopodobnie swoją wartością wartość pszenicy.

Powiat Baltimore leży w okolicy tak blizkiej wielkiego miasta, że istnieje tam ustawiczne zapotrzebowanie produktów rolnych, tuż umożliwiając farmerom Baltimorskim sprzedaż swych wyrobów w każdej chwili. Ziemi można nabyć po cenie umiarkowanej.

Farmerzy w powiecie Carroll trudnią się przeważnie hodowlą bydła i wyrobem nabiału. Ziemi nie zajętej jest tu bardzo mało, a przeciętna wielkość farmy wynosi około 40 akrów. Jest on jednym z najlepszych powiatów w Maryland. W powiecie Hartford, przemysł nabiałowy i konserw rozwija się z powodzeniem na szeroką skalę. Farmy wielkości od 60 do 150 akrów można nabyć po cenach umiarkowanych. Powiat Howard posiada na całej przestrzeni tłustą żółtą glebę i wydaje dobre zbiory pszenicy, kukurydzy i siana. Ziemie nabywać można po $12 do $70 za akr.

Wschodnie Wybrzeże stanowi piękną równinę z dobremi drogami. Blizkość morza i zatoki wpływa mocno na temperaturę. Małe i większe strumyki są tak liczne, że w niektórych miejscowościach tej okolicy każda farma ma dostęp do bieżącej wody. W powiecie Worcester można nabyć niezłej ziemi, po $10 do $25 za akr, a jest jej tam pod dostatkiem na sprzedaż, gdyż zaledwie jedna czwarta jest uprawianą przez właścicieli.

Powiaty Kent, Queen Anne i Talbot, posiadają urodzajne ziemie, nadające się pod pszenicę i kukurydzę. Przeważają tłuste, żółte gliny i inne składniki. Ziemia jest równą, ale posiada dobry ściek pod powierzchnią. Pola są obszerne, równe i łatwe do uprawy. Głównymi zbiorami są pszenica i kukurydza. Ziemię nabyć można po umiarkowanych cenach. Powiat Caroline jest przerżnięty przez trzy linie kolejowe i w dodatku połączony jest z Baltimore komunikacyą wodną. Ziemie w tym powiecie nadają się przeważnie pod uprawę trawy. Znajduje się tu obecnie nie mniej jak 30 zakładów do pako-

wania owoców i jarzyn, które wytwarzają zapotrzebowanie robotników płci obojga i stanowią domowy rynek zbytu dla wielkiej ilości pomidorów, grochu, szablaku, brzoskwiń, gruszek i drobnych owoców, uprawianych przez tutejszych farmerów. Miasto Ridgely jest największym rynkiem wywozowym owoców i warzyw na Wschodniem Wybrzeżu. Cena ziemi w powiecie Caroline idzie od $10 to $45 za akr.

Powiaty Wicomico i Worcester leżą nieco wyżej i mają ziemię lżejszą i więcej piaskowatą, jak powiaty Dorchester i Somerset. Nadają się one specyalnie, jak w ogóle wszystkie powiaty na Wschodniem Wybrzeżu, pod uprawę drobnych owoców i wczesnych jarzyn. Rolnictwo mieszane i hodowla bydła, praktykują się na całym półwyspie, sławnym z doborowych koni, bydła, owiec, świń i drobiu. Zbiór brzoskwiń należy do jednej ze specyalności Wschodniego Wybrzeża, wynosząc przeciętnie od 2,000,000 do 3,000,000 koszyków. Całe tysiące akrów ziemi poświęcone są uprawie warzywnej.

W powiecie Talbot, gdzie niemal wszystka podatna ziemia jest pod uprawą, a dwie trzecie jej są uprawiane przez właścicieli, obszary leżące nad wodą można nabyć po $40 do $100 za akr, podczas gdy leżące dalej od wody nabyć można po $30 do $60 za akr. Powiat Cecil potrzebuje więcej ludności. Posiada on niezajęte ziemie po cenach umiarkowanych.

Dla osadnika, pragnącego uniknąć ciężkiej pracy karczowania lasów, Wschodnie Wybrzeże i zachodnie wybrzeże dostarczają sposobności nabycia ulepszonej, podatnej pod uprawę ziemi z budynkami, ogrodami i lasami, w pobliżu spławnych rzek i kolei, oraz przy dobrych drogach po cenie $14 za akr i wyżej. Dla osadników, przyzwyczajonych do życia w okolicach górzystych, zachodnia część Stanu Maryland daje sposobność nabycia ziemi po cenie jeszcze niższej.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Około dwie trzecie farmerów najmują robotników, a przeciętna suma wydana przez najmującego wynosi $275. Około 25 procent sumy wydanej na robotników, wypłacaną jest we formie mieszkania i utrzymania. Trzy czwarte farmerów wykazują pewne wydatki na nawóz, a blizko połowa ich wykazuje wydatki na paszę. Ogólny wydatek na nawóz wzrósł 29.4 procent od roku 1899; z tego wydatku przypada przeciętnie $91.18 na każdą farmę wykazującą takowy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Farmer w Maryland, na farmie wielkości 40 do 60 akrów, może się utrzymać tak dobrze, jak w innych częściach kraju na farmie 200 akrowej. Człowiek posiadający kilka tysięcy dolarów, będący w stanie zapłacić za farmę w Maryland gotówką, zapewnia sobie dobrą przyszłość. Ale nawet i mniej szczęśliwy osadnik, jeżeli posiada od $400 do $800, może rozpocząć niezłe gospodarstwo i zapewnić sobie starannością i oszczędnością niezależność i powodzenie. Maryland posiada bardzo dobre szkoły i szeroko znane Uniwersytety. Oprócz powyżej wzmiankowanych kolonii, jest jeszcze osada Słowaków w St. Mary City, w powiecie St. Mary, Md.

Podania i prośby o dokładniejszy opis warunków i sposobności w Maryland, adresować należy: The Secretary, State Bureau of Immigration, 11 East Lexington Street, Baltimore, Md.

VIRGINIA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat w Stanie Virginia jest zdrowy, zimy krótkie i łagodne i obfite deszcze—około 45 cali. Klimat tutejszy jest pomiędzy klimatem Stanów środkowych a Południowo-Atlantyckich, posiadając niektóre cechy obu tych klimatów.

Virginia zajmuje dwudzieste miejsce w rzędzie innych Stanów liczbą ludności, a trzydzieste obszarem. Począwszy od poziomu morza na wschodniem pograniczu Stanu, położenie niektórych obszarów dochodzi do 7,000 stóp nad poziomem morza w górzystej części na zachodzie Stanu. We wschodniej części Virginii położenie jest stosunkowo nizkie, idąc od poziomu morza do wysokości 350 do 400 stóp, przy t. z. zagięciu, oddzielającem nadbrzeżne równiny od wyżej leżącego podgórza. Wschodnia część Stanu Virginia jest podzielona daleko się zagłębiającemi zatokami i odpływami, pomiędzy któremi znajdują się nizkie płaszczyzny i niewielkie, wałkowate wzgórza. Środkowa część Stanu, na zachód od południka w Richmond, aż do stóp gór Blue Ridge, składa się z falistego, wzniesionego podgórza, leżącego na wysokości 350 stóp nad poziomem morza na wschodnim krańcu, a 1,200 do 1,300 stóp na krańcu zachodnim. Na zachód od tego podgórza, góry Blue Ridge stanowią ścianę, ciągnącą się przez cały Stan, w kierunku południowo-zachodnim, począwszy od północno-wschodniego kąta. Zaraz na zachód od gór Blue Ridge leży wielka dolina wapnista Stanu Virginia (Shenandoah Valley), mierząca 20 mil szerokości w całej swej rozciągłości. Dno tej doliny jest wałkowate i faliste, gęsto poprzecinane wyższymi grzbietami, a nawet pasmami gór. Zachodnia część Stanu składa się głównie z gór Allegheny, pomiędzy któremi znajduje się kilka mniejszych dolin wapnistych na samem krańcu południowo-zachodniej części Stanu. Tylko mała część Stanu Virginia leży w okolicy, zwanej Appalachian Plateau.

Na płaszczyznach nadmorskich znajdują się przeważnie ziemie gliniaste, muliste, dziarnisto-muliste, piasek i muły piaskowate. Na podgórzu przeważają tłuste czerwone gliny, ziemie muliste i piaskowato-muliste. W północnej części podgórza leży niewielki obszar ziemi, pochodzącej od rozkładu czerwonego łupniaku. Większa część okolicy górzystej Blue Ridge, z wyjątkiem licznych dolin, jest za dziką i za chropowatą i dlatego nie nadaje się pod uprawę rolną, pozostając pokrytą lasami.

Wielka wapnista dolina Stanu Virginia, z ziemią gliniastą i mulistą stanowi najbogatszą część rolną Stanu. Gleba w okolicy gór Appalachian, na zachodnim krańcu Virginia, pochodzi przeważnie od pokładów piaskowatych kamieni i łupniaku.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $28,886,000; tytoń, $12,169,000; siano i pasza, $10,257,000; pszenica, $8,776,000; kartofle, $5,668,000; orzechy ziemne, $4,240,000; słodkie kartofle i bulwy, $2,681,000; owies, $1,610,000; bawełna, $696,000.

"Mieszanka tymotki z koniczyną" stanowi blizko połowę całego zbioru siana i paszy, i zajmuje pierwsze miejsce obszarem i wartością. Następuje "sama tymotka," zajmując obszar i posiadając wartość nieco mniejsze od połowy obszaru i wartości "mieszanki tymotki z koniczyną." "Inne przyswojone czyli uprawiane trawy" zajmują trzecie miejsce z rzędu obszarem i wartością, podczas gdy "zboża ścięte na zielono" zajmują czwarte miejsce obszarem, a piąte wartością, zaś "sama koniczyna" zajmuje piąte miejsce obszarem, a czwarte wartością.

Z innych zbóż i różnych zbiorów, ważnymi są tytoń, kartofle, orzechy ziemne, słodkie kartofle i bulwy i bawełna, następując po sobie w porządku wymienionym. Obszar tytoniu jest większym od obszaru kartofli, słodkich kartofli i bulw i bawełny razem wziętych.

Przeciętna wartość zbóż z akra razem wziętych wynosi $14.09; wartość wydajności kukurydzy przenosi tę cyfrę, a owies, pszenica i żyto wydają nieco mniej. Przeciętna wydajność z akra siana i paszy wynosi nieco mniej ($0.82) jak wydajność zbóż razem wziętych, a równa się zaledwie jednej piątej wydajności kartofli. Kartofle, słodkie kartofle i bulwy, oraz tytoń, wydają mniej więcej tę samą wartość z akra, wynoszącą przeszło $65. Bawełna wydaje 0.42 paki z akra (około 202 funtów), wartości $26.67. Orzechy ziemne stanowią jeden z głównych zbiorów w Stanie Virginia. Wydają przeciętnie po 29.5 buszli z akra, wartości $1 za buszel.

Na każdych 100 farmerów, 89 wykazuje uprawę kukurydzy, 58 uprawia kartofle, 43 siano i paszę, 37 słodkie kartofle i bulwy, 35 pszenicę, 24 tytoń, 20 owies, 7 ziemne orzechy, 5 żyto, a 3 bawełnę. Jedna farma w Stanie Virginia, wielkości 400 akrów, wydała w 1910 zbiór lucerny, wartości $30,000.

Stan Virginia nadaje się wybornie pod uprawę owoców. Jabłka, brzoskwinie, gruszki, wiśnie, pigwy, śliwki, adamaszki i winogrona, są uprawiane i rodzą się we wielkiej ilości; tak samo i drobniejsze owoce, jak poziomki, maliny, jeżyny, agrest i porzeczki. Podnoża gór Blue Ridge i okolic podgórzystych nadają się specyalnie pod jabłka, jak, n. p. sławny gatunek "Albemarle Pippin," a niektóre sady wydają $450 do $500 z akra. Środkowa część i niższe okolice Stanu Virginia nadają się lepiej pod brzoskwinie. Powiat Albemarle przoduje w uprawie winnic. Ziemie Virginii nadają się również pod uprawę jarzyn na sprzedaż, zwłaszcza kapusty, cebuli, szablaku i grochu, oraz słodkich kartofli.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $21,124,071; koni z przychowkiem, $34,857,610; mułów z przychowkiem, $7,595,516; osłów i "burrów," $121,654; świń, $4,165,680; owiec z przychowkiem, $3,300,026; kóz z przychowkiem, $28,286; innych zwierząt, $10;

drobiu, $3,395,962; pszczół, $302,623. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $74,891,438.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wzrosła o $32,865,000, czyli 78.2 procent. Największy wzrost absolutny zaszedł w koniach z przychowkiem, wynosząc $19,531,000, czyli 127.4 procent, co równa się blizko dwom trzecim ogólnego wzrostu wartości inwentarza. Bydło, które wartością zajmowało pierwsze miejsce w roku 1900, a obecnie zajmuje drugie, wykazuje wzrost wynoszący $4,285,000, czyli 25.4 procent. Muły z przychowkiem, zajmując trzecie miejsce z rzędu tak w roku 1900 jak i w 1910, wzrosły w wartości o $4,654,000, czyli 158.2 procent. Wartość świń wzrosła $1,593,000, czyli 61.9 procent; drobiu $1,509,000, czyli 80 procent, a owiec z przychowkiem $1,210,000, czyli 57.9 procent.

Hodowlę bydła wykazuje 83.6 procent farmerów, 80.7 procent hoduje "dojne krowy," a tylko 15.2 procent wykazuje hodowlę "innych krów." Na każde 100 farm, wykazujących hodowlę dojnych krów, przypada przeciętnie 240 sztuk, podczas gdy na każde 100 farm hodujących inne krowy, przypada 313 sztuk. Z ogólnej liczby farm, 76.2 procent wykazuje hodowlę świń, z czego przypada przeciętnie około 6 sztuk na każdą farmę hodującą takowe.

Liczba drobiu na farmach w Virginia wzrosła w ostatniem dziesięcioleciu 1,058,111, czyli 21 procent, a wartość tegoż wzrosła $1,509,000, czyli 80 procent. Na każde 100 farm około 93 wykazuje hodowlę pewnego rodzaju drobiu. Przeciętna wartość drobiu, przypadającego na każdą farmę wykazującą takowy, wynosiła w roku 1900 $11.98, a w 1910, $13.49. Około 12 procent farm wykazuje hodowlę pszczół.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Niema żadnych rządowych czy darmowych gruntów w Stanie. Wszystka ziemia jest własnością prywatnych osób, ale z powodu starego zwyczaju wielkich posiadłości, jest dużo ziemi leżącej odłogiem, wystawionej na sprzedaż, co powoduje, że jej ceny nie idą do góry. W istocie, ze względu na powyższe, w Stanie Virginii znajdują się niektóre z najtańszych gruntów w Stanach Zjednoczonych. Cena ziemi idzie od $10 i wyżej za akr, zależnie od położenia, stopnia uprawy, i t. d. Ta tania ziemia, uprawiana należycie, stanie się tak dobrą jak i inna po cenie wysokiej.

Przeciętna wartość akra gruntu w całym Stanie wynosi $20.24. W 13 powiatach przeciętna cena akra gruntu wynosi mniej jak $10, podczas gdy tylko w 5 powiatach wynosi więcej jak $50 za akr. Przeszło połowa liczby powiatów (58) wykazuje przeciętną wartość ziemi od $10 do $25 za akr. Te powiaty, włącznie z powiatami, wykazującymi wartość poniżej $10 za akr, zajmują większą część południowo środkowego Stanu. W 24 powiatach przeciętna cena idzie od $25 to $50 za akr. Osiem z nich stanowi grupę położoną w południowo zachodniej części Stanu, ciągnąc się od powiatu Roanoke do Washington; dziesięć leży w północnej części, podczas gdy pięć z pozostałych sześciu znajdują się na wybrzeżu. Te pięć powiatów, w których przeciętna suma ziemi przechodzi $50 za akr, są: Henrico we wschodniośrodkowej części Stanu, Norfolk, Elizabeth City i Northampton na wybrzeżach zatoki Chesapeake, oraz Alexandria nad rzeką Potomac. W latach pomiędzy 1900–1910, liczba farm we Virginia wzrosła o 16,132, czyli 9.6 procent, przy wzroście ludności, wynoszącym 11.2

procent. Przeciętna wielkość farmy, która wynosiła 118.6 akrów w 1900, spadła do 105.9 akrów w 1910.

Ogólna wartość własności gospodarczej, włączając w to ziemię, budynki, urządzenia i maszyny, oraz inwentarz (domowe zwierzęta, drób i pszczoły), wynosi $625,065,000, czyli 93.2 procent więcej jak wynosiła w roku 1900. Wartość samej ziemi wzrosła 96.7 procent, w przeciwstawieniu ze wzrostem wartości budynków, wynoszącym 93.6 procent, wzrostem urządzeń i maszyn, wynoszącym 82.8 procent, oraz wzrostem wartości inwentarza, który wynosi 78.2 procent. Przeciętna wartość farmy, włącznie z urządzeniami, wynosi $3,397, wykazując 76.3 procent wzrostu od roku 1900. Wartość ziemi podwoiła się w dziesięcioleciu, wzrastając z $10.08 do $20.24 za akr.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Połowa liczby farmerow najmuje robotników, a każdy z najmujących wydaje na pomoc przeciętnie $158. W okresie dziesięcioletnim, 1899–1909, ogólny wydatek na pomoc wzrósł $5,563,000, czyli 71.4 procent. Około jedna piąta część wydatku na robotników, wypłacaną jest we formie mieszkania i utrzymania. Jeden farmer na każdych trzech wykazuje pewne wydatki na paszę a około sześciu na każdych dziesięciu zakupują nawóz. Ogólna suma wydana na nawóz wzrosła $3,251,000, czyli 88.3 procent podczas dziesięciolecia, z czego przypada przeciętnie $62.30 na każdą farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Ziemia w tym Stanie nadaje się wybornie pod uprawę. Grunta mają przeważnie pokłady gliny pod powierzchnią, umożliwiające ulepszenie powierzchni. W roku 1910 jeden chłopiec potrafił zebrać 167⅞ buszli kukurydzy z jednego akra gruntu, uprawionego przez siebie, a w powiecie Appomattox, Klub Chłopców, uprawiających kukurydzę zdołał zebrać przeciętnie po 84 buszle z akra. W 35 powiatach Stanu istnieją tak zwani "powiatowi demonstratorzy," których obowiązkiem jest pouczać farmerów w poszczególnych powiatach jak uprawiać rolę najodpowiedniej. Budzi to ogromne zainteresowanie i spodziewać się należy, że Stan na tem dużo skorzysta.

System szkolny we Virginii rozwija się i postępuje naprzód z dniem każdym. Stan posiada dużo dobrej wody, dobre środki przewozowe i dobre rynki zbytu. Ludność Stanu Virginia chętnie wita nowo przybywających.

Stanowy Wydział Rolnictwa i Imigracyi wydaje podręcznik, w którym jest opis każdego powiatu w Stanie. Po dalsze informacye adresować należy: The Commissioner of Agriculture and Immigration, Richmond, Va.

WEST VIRGINIA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Stan West Virginia jest położony w okolicy górzystej, w górach t. z. Appalachian i jest otoczonym przez Stany Ohio, Pennsylvania, Maryland, Virginia i Kentucky. Pogranicza Stanu są nieregularne ze wszystkich stron, zwłaszcza w dwóch miejscach wpada on klinem w inne; jeden z tych klinów znany jest pod nazwą północnego "Panhandle" a drugi wschodniego "Panhandle." Obszar Stanu, włącznie z 135 milami kwadratowemi wody, wynosi 24,643 mil kwadratowych.

Biorąc ogólnikowo, West Virginia cieszy się klimatem przeważającym w Środkowo-Atlantyckich Stanach, z porami roku dobrze się odróżniającemi. Nadzwyczaj wysokie położenie, któremu nie dorównuje żaden Stan na wschód od rzeki Mississippi, przyczynia się do wytworzenia nader zdrowego klimatu. Deszcz pada obficie we wszystkich zakątkach, zimy są łagodne, a gorąco letnie ulega modyfikacyi, spowodowanej chłodnymi, ożywczymi wiatrami z gór. Nawodnianie jest niepotrzebne i nieznane.

Cała powierzchnia Stanu, z wyjątkiem małych obszarów i równin w okolicach górzystych, oraz obszarów nadbrzeżnych przy główniejszych rzekach, jest nierówną. Znajdują się wzniesienia ziemi rozmaite, począwszy od nizkich, zaokrąglonych pagórków, a kończąc na wysokich, chropowatych górach.

Nie mniej jak 50 rzek większych, oraz całe setki mniejszych strumieni, przerzynają nierówną powierzchnię Stanu; niektóre z nich płyną do Zatoki Meksykańskiej, wpadając po drodze do rzek Ohio i Mississippi, a inne płyną do Oceanu Atlantyckiego przez rzeki Potomac i James. Stosunkowo wielka liczba tych rzek ma swe źródło w lesistych górach Allegheny i spada w okolice niższe szeregiem wodospadów, oraz bystrymi potokami, płynącymi przez wązkie przesmyki wśród gór, tuż tworząc piękne krajobrazy i dostarczając wody do wytworzenia siły wystarczającej dla całych tysięcy fabryk i młynów, jakie w przyszłości mogą być zbudowane naich wybrzeżach. Przeciętna wysokość w Stanie nad powierzchnią morza, dochodzi 1,500 stóp, a wysokość położenia, począwszy w mieście Harpers Ferry, nad rzeką Potomac, aż do wierzchołka góry Spruce w powiecie Pendleton, wynosi 4,600 stóp.

W powiatach wschodnich Stanu West Virginia znajdują się szerokie doliny wapniste, w których gleba stanowi jedną z najurodzajniejszych ziemi w Stanie. Począwszy od północno-wschodniego kąta Stanu w kierunku południowym i południowo-zachodnim, aż do rzeki Big Sandy, leży pas gór poprzerzynany wązkiemi dolinami. Ziemie w górach nadają się lepiej pod lasy jak pod uprawę rolną. Na niewielkich obszarach w okolicach górzystych znajduje się ziemia glinkowata, podczas gdy na niższych przestrzeniach gór znajdują się składniki ziemi, pochodzące z tak zwanych zmywów i ścieków. Ziemia piaskowata, która przeważa na samym północno-wschodnim krańcu tego

pasa, jest najgorszą w tej okolicy. Na zachodniej stronie tych gór, znajduje się wielka przestrzeń, złożona z płasko-wzgórzy, nadających się lepiej na pastwiska jak pod uprawę, ale pomiędzy pagórkami płyną liczne strumienie, które czynią ziemię urodzajną. Reszta Stanu składa się z lekko falującej powierzchni, ciągnącej się ku rzece Ohio. Ziemia jest dobrą, składając się z gliny i piaskowatych mułów, poprzerastanych tkanką roślinną i wzbogaconych rozkładem kamieni wapiennych.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $11,907,000; siano i pasza, $7,493,000; pszenica, $2,697,000; kartofle, $2,279,000; tytoń, $1,923,000; owies, $912,000. Pomiędzy zbiorami siana i paszy "sama tymotka" zajmuje pierwsze miejsce obszarem i wartością; "mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje drugie miejsce, a oba te zbiory przedstawiają około $\frac{7}{8}$ całego obszaru i wartości siana i paszy. Obszar siana i paszy zajmuje około dwóch trzecich obszaru zajętego przez wszystkie zboża razem wzięte, podczas gdy wartość wynosi nieco mniej jak połowa wartości zbóż.

Na każdych 100 farmerów, 86 uprawia kukurydzę, 84 kartofle, 64 siano i paszę, 23 owies i pszenicę, a około 10 wykazują uprawę tytoniu. Przeciętna wartość wydajności z akra wszystkich zbóż razem wziętych, wynosi $15.40, co jest blisko 50 procent więcej jak przeciętna wartość siana i paszy. Przeciętna wartość kartofli z akra wynosi blisko trzy razy i pół więcej, a wartość tytoniu blisko siedm razy więcej, jak przeciętna wartość zbóż razem wziętych.

Kukurydza, chociaż uprawiana w każdym powiecie w Stanie, zajmuje najwięcej obszaru w powiatach leżących w zachodnio-środkowej części Stanu, oraz w powiatach Jefferson i Berkeley, położonych na wschodnim krańcu Stanu. Największe obszary owsa znajdują się w północnej i zachodniej częściach Stanu. Siano i paszę uprawiają mniejwięcej jednakowo na całej przestrzeni. Uprawa tytoniu ogranicza się na kilka powiatów, gdyż blisko 90 procent tego zbioru przypada na sześć powiatów, położonych na zachodnim krańcu Stanu.

Obszary poświęcone uprawie jabłek obejmują części powiatów Berkeley, Jefferson i Morgan, na wschodnim krańcu, zaś powiat Hancock na zachodnim krańcu, oraz małe obszary w powiatach południowo-wschodnich Greenbrier i Monroe; dalej południową część powiatu Mason na zachodzie i bardzo mały obszar w powiecie Lewis, w środkowej części Stanu. Obszar ziemi nieuprawionej, a nadającej się pod uprawę jabłek, jest 20 razy tak wielki jak ten pod uprawą, a możliwem jest, że jeszcze więcej podatnej ziemi by się znalazło. Sady jabłoni są nadzwyczaj zdrowe, a przynajmniej w jednej okolicy drzewa nie przestały rodzić regularnie przez przeciąg 30 lat. Za jabłka tutejsze płacą wysokie ceny z powodu smaku, pięknej barwy i przechowywania się; fakt, że ogrodnicy z West Virginia dostali pięć złotych medali z siedmiu wyznaczonych na nagrody przez Towarzystwo American Pomological w Boston w roku 1903, świadczy o wyższości tego owocu.

West Virginia jest również jednym z przodujących Stanów w produkcyi brzoskwiń. Liczne sady posiadają obecnie od 10,000 do 100,000 drzew brzoskwiniowych, a wśród tych sadów znajdują się niektóre w powiatach Hampshire, Mineral, Morgan i Berkeley, które śmiało

można zaliczyć do najlepszych sadów tego rodzaju w świecie. Można uprawiać z powodzeniem niemal w każdej części Stanu śliwki, gruszki, wiśnie, winogrona i wszystkie inne drobne owoce.

Dotąd uprawa warzywna nie jest rozwiniętą w Stanie West Virginia tak jak zbiory zbożowe lub owoce. Tłuste ziemie nadrzeczne, poświęcone są niemal całkowicie pod uprawę kukurydzy i innych zbiorów zbożowych na szeroką skalę, a nieco wyżej położone ziemie są zasiane trawą.

Według danych, osiągniętych przez Stanową Stacyę Doświadczeń Rolniczych, za lata 1909 i 1910, konsumenci w Stanie West Virginia sprowadzili z innych Stanów warzyw w wartości przechodzącej $5,000,000 rocznie. Tymczasem dostateczne doświadczenia wykazują, że ziemia tutejsza jest w stanie wydać ze siebie więcej warzyw jak potrzeba do użytku domowego w granicach Stanu. Do pewnego stopnia już tu uprawiają selery; można uprawiać również kartofle dobrego gatunku z powodzeniem we wielkiej ilości w powiecie Preston i innych; zaś zadziwiające powodzenie tych kilku trudniących się uprawą melonów, arbuzów, kapusty, słodkich kartofli i wielu innych warzyw, nad rzekami Ohio, Great Kanawha i innemi, świadczy o podatności gleby pod podobną uprawę.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $15,860,764; koni z przychowkiem, $18,583,381; mułów z przychowkiem, $1,339,760; osłów i "burrów," $25,556; świń, $2,087,392; owiec z przychowkiem, $3,400,901; kóz z przychowkiem, $20,682; drobiu, $1,628,700; pszczół, $388,937. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wynosiła $43,336,073. W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o $12,765,000, czyli 41.8 procent. Wartość wszystkich gatunków zwierząt wzrosła, ale w nierównym stopniu. Największa zmiana zaszła w ogólnej wartości koni z przychowkiem, gdyż blizko dwie trzecie ogólnego wzrostu przypada na takowe, wynosząc $8,207,000, czyli 79.1 procent. Wartość bydła wzrosła a $1,802,000, czyli 12.8 procent. Świnie wykazują wzrost $698,000, czyli 50.2 procent, a ogólna wartość owiec z przychowkiem wzrosła $736,000, czyli 27.6 procent.

Ze wszystkich farm w Stanie, 81.8 procent wykazują hodowlę bydła, 89.5 procent "dojne krowy," a tylko 21.2 procent "inne krowy." Z farm wykazujących hodowlę bydła, 2.5 procent nie mają dojnych krów. Na farmy wykazujące hodowlę dojnych krów przypada po trzy sztuki na każdą. Ogólna liczba krów wzrosła znacznie podczas dziesięciolecia, a przeciętna wartość dojnej wzrosła z $27.70 do $31.57. Hodowlę koni wykazuje 73.2 procent farm w Stanie. Przeciętna wartość dorosłego konia w 1910, miała wynosić $109.18. Około 7 farmerów na każde 100 wykazują muły. Przeciętna wartość mułow jest nieco większą od wartości koni. Hodowlę owiec wykazuje 26,179 farm, czyli 27.1 procent wszystkich farm w Stanie. Zaś 69.2 procent wszystkich farm wykazuje hodowlę świń, z czego przypada przeciętnie po pięć sztuk na każdą farmę.

Stany graniczące z West Virginia dostarczały przeważającej liczbie większych miast i miasteczek śmietany, masła i mleka. Maryland,

Ohio i Pennsylvania dostawiają wielką ilość wyrobów mlecznych do Pittsburgha, zkąd takowe bywają rozsyłane do różnych części West Virginii. W 1909 tylko dwa miasta zakupiły mleka za $175,117. Gdyby ilość tych wyrobów przysyłana do West Virginia corocznie była produkowaną w domu, toby się przyczyniło do wzrostu jednego z najpożądańszych zajęć dla obywateli Stanu. Przy dobrym klimacie, czystej wodzie i dostatecznej ilości trawy, oraz przy dobrym rynku zbytu, gospodarze pragnący się zająć mleczarstwem, mogą to uczynić z powodzeniem w West Virginii.

Wzgórza w West Virginii porastają trawą natychmiast po wycięciu lasów. Przestrzeń pagórkowata stanowi wyborne pastwisko dla bydła i owiec, a zajmowanie się hodowlą inwentarza można uważać za jedną z lepszych gałęzi gospodarstwa. W licznych częściach Stanu podobne ziemie z pastwiskami można nabyć po cenach bardzo umiarkowanych. Północny kąt, t.z. "Panhandle," jest jedną z przodujących okolic w hodowaniu owiec, posiadających miękką wełnę. Owce są hodowane na całej przestrzeni Stanu, a nie zbywa na sposobności do rozwinięcia tej hodowli na szerokich obszarach ziemi, nadającej się specyalnie na ten cel. Chociaż nie jest to ogólnie wiadomem, to jednak jest faktem, że West Virginia jest jednym z głównych Stanów hodujących bydło na mięso.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna cena farmy w West Virginii włącznie z przyrządami wzrosła w ostatnim dziesięcioleciu z $2,196 do $3,255; z tej sumy $2,735 przedstawia wartość ziemi i budynków, $448 wartość inwentarza, $73 wartość przyrządów i maszyn. Przeciętna cena ziemi i budynków wzrosła w ostatnim dziesięcioleciu $10.57 na akrze, a obecnie jest blisko dwa razy większą jak w roku 1900. Cena ziemi wzrastała ustawicznie od roku 1870. Przeciętna wielkość farmy w West Virginii zmniejszała się ustawicznie, tak że spadła z 214.4 akrów w 1870 do 103.7 akrów w 1910, czyli, że ubywało jej po 2.8 akrów co rok.

Siedm farm z każdych dziesięciu są wielkości od 20 do 174 akrów. Nieco więcej jak czwarta część liczby farm w Stanie, są wielkości od 50 do 99 akrów. Następna liczebnie największa grupa farm, składa się z 20 do 49-cio akrowych, których jest około 21 procent liczby ogólnej. Nie wiele mniej jest farm wielkości od 100 do 174 akrów, gdyż 20.8 procent liczby ogólnej.

Olbrzymia przestrzeń południowej części Stanu posiada mniej jak $\frac{3}{5}$ ziemi pod uprawą, a wielka grupa powiatów ma jej zaledwie od 20 do 40 procent. Przeciętna cena ziemi rolnej na cały Stan wynosi $20.65 za akr; z wyjątkiem 17 powiatów, we wszystkich cena ziemi idzie od $10 do $25 za akr. Cena ziemi w małych grupkach powiatów na pograniczach Stanu północnym i południowym idzie od $25 do $50 za akr, a w dwu powiatach wynosi przeciętnie więcej ponad $50. W powiecie Wayne można nabyć ziemi niewyrobionej po cenie $3 do $10 za akr, a wyrobionej ziemi w tym samym powiecie, nabyć można po $5 do $100 za akr. Cena ziemi rolnej w powiecie Ohio, niedaleko od Wheeling, W. Va., wynosi od $50 do $150 za akr. W powiecie Berkeley sprzedają ziemię niewyrobioną i nie oczyszczoną po $5 do $25 za akr, a ziemię uprawianą w pobliżu Berkeley Springs po $25 do $40 za akr.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Przeszło ⅔ farmerów najmuje robotników, a każdy najmujący wydaje przeciętnie na pomoc po $91.99. Z ogólnej sumy wydanej na robotników, $832,000, czyli 20.6 procent, wypłacane są we formie mieszkania i utrzymania, a w dziesięcioletniem okresie, 1899–1909, ogólny wydatek na robotników niemal się podwoił. Około dwóch farmerów z każdych pięciu wykazało pewne wydatki na paszę w 1909, a jeden z każdych czterech wykazuje zakupno nawozu. Przeciętny wydatek na nawóz, przypadający na każdą farmę wykazującą takowy, wynosi $22.07, czyli blizko półtora raza więcej jak w roku 1899.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Rozległe położenie Stanu, oraz rozmaitość gleby i różne cechy naturalne wogóle, przyczyniają się do tego, że cała powierzchnia nadaje się wyjątkowo do najrozmaitszych robót w polu. Roślinność i hodowla zwierząt w Stanie jest tak rozmaitą, że można tam wszystko znaleść co rośnie i chowa się pomiędzy południową granicą Stanu Virginia a południową granicą Kanady; przytem roślinność i zwierzęta nie pozostawiają nic do życzenia i nie znajdzie lepszych na podobnym obszarze w całym kraju. Farmerzy—przewyższający liczebnie wszystkie inne klasy ludności—mają przed sobą do wyboru, zależnie od położenia ich ziemi, uprawę jednego lub więcej zbóż, tytoniu, gryki, owoców lub warzyw ogrodowych w opłacającej się ilości; hodowlę owiec czy bydła na wybornych pastwiskach, albo wreszcie mogą poświęcić swoją energię hodowaniu drobiu i wyrobom mlecznym.

Są tu przynajmniej trzy gałęzie rolnictwa dobrze rozwinięte, mianowicie, uprawa owoców, uprawa warzywna i nabiał, które przynoszą dobre korzyści trudniącym się nimi obecnie w West Virginia. Stan ten można zaliczyć do Stanów nowych, a to dlatego, że jego wielkie bogactwa naturalne, obejmując pokłady węgla, nafty, gazu, drzewo budulcowe, gliny, kamienia budowlanege i. t. d, są dalekie od wyczerpania. W rozwoju tych bogactw powstały liczne miasta i przeprowadzono koleje po licznych zakątkach. Rozwój ten wytworzył zapotrzebowanie tysięcy robotników. Wielka liczba właścicieli w Stanie, zamiast zwrócić swoją uwagę w celu wytworzenia produktów spożywczych dla robotników przy publicznych pracach, sami porzucili uprawę roli, pociągnięci wysokością płacy, jaką mogli dostać za pracę. To spowodowało zapotrzebowanie produktów spożywczych domowego wyrobu i wytworzyło miejscowe rynki zbytu na takowe.

West Virginia posiada dobry system szkół publicznych i Uniwersytet Stanowy w Morgantown, mieszczący w sobie nowoczesny Wydział wykładów rolniczych. Po dalsze informacye adresować należy: The State Board of Agriculture, Charleston, W. Va.

NORTH CAROLINA.

KLIMAT I POWIERZCHNIA.

Klimat w North Carolina jest łagodny i deszcze padają obficie. Okolica górzysta na zachodnim krańcu Stanu, znaną jest z letnisk i miejscowości leczniczych. W częściach wschodniej i południowej Stanu, zimy są bardzo łagodne i długie lata, cechy właściwe wszystkim Południowo-Atlantyckim Stanom. Ze względu na rozmaitość klimatu, Stan ten wydaje rozmaite plony, czem nie może się pochwalić żaden Stan w Unii, z wyjątkiem Kalifornii. Będąc położonym w olbrzymiej części na wielkiej, falistej równinie, chylącej się stopniowo ku morzu, cieszy się bardzo wysokiem położeniem na wschód od gór Rocky, oraz obszarem nadbrzeżnym, zaledwie wystającym nad powierzchnią morza; położenie to właśnie wpływa na urozmaicenie klimatu.

No wysokich przestrzeniach w północno-zachodniej części Stanu znajdują się obszary trawy i pastwiska, oraz piękne lasy sosnowe, chojnowe i jodłowe. Na wschód od gór Blue Ridge, znajduje się faliste podgórze, rozdzielone na wyższe i niższe pasmem niewielkich gór, leżącem około 100 mil od gór Blue Ridge, z bystrymi potokami rzek, nadającymi się do wykorzystania siły wody. Okolica ta tworzy szereg wałkowatych wzniesień poprzerzynanych rzekami, z urodzajnymi obszarami ziemi nadrzecznej, wznosząc się na 700 do 1,500 stóp nad poziomem morza przy podnóżu gór Blue Ridge. Niższe podgórze posiada klimat łagodniejszy od wyższego; ale wyższe jest cieplejszem zimową porą od obszaru górzystego pomiędzy górami Blue Ridge i Great Smokies.

Na niżej leżącem wybrzeżu znajdujemy prawdziwie florydzką roślinność, zwłaszcza w kapuście uprawianej na farmach wyspy Smith Island. Szeroko rozciągająca się przestrzeń rodząca wszelaką roślinność, począwszy od białej sośniny a skończywszy na palmach, świadczy o urozmaiceniu klimatu w Stanie. Okolica nadbrzeżna, oddalona od morza 50 do 60 mil, stanowi równinę, znaną pod nazwą "flatwoods." W tej okolicy znajdują się liczne zatoki i odnogi, oraz nie głębokie łożyska ściekowych kanałów. Pomiędzy temi łożyskami ziemia jest niemal równą, nieznacznie falującą. Idąc w głąb od przestrzeni, zwanej "flatwoods," znajdujemy nieco wyżej leżącą część okolicy nadbrzeżnej, posiadającą lepsze ścieki, gdzie obszary międzyrzeczne są więcej chropowate i pagórkowate.

GLEBA I GŁÓWNE KRESCENCYE.

Ziemie w pobliżu morza składają się przeważnie z warstw dziarnisto mulistych, piaskowato mulistych i piasków. Wyższe obszary międzyrzeczne, które są lepiej osuszane, posiadają ziemie siwo i żółto piaskowate. Na obszarach niżej leżących, przeważają ziemie czarne,

błotniste, moczary i torf. Krańcowo zachodnie części Stanu stanowią okolicę górzystą, gdzie tylko małe obszary nadają się pod uprawę. W okolicy tej przeważają obszary leśne.

Głównymi zbiorami, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Bawełna, $42,066,000; kukurydza, $31,286,000; tytoń, $13,848,000; ziemne orzechy, $5,369,000; siano i pasza, $4,782,000; pszenica, $4,420,000; słodkie kartofle i bulwy, $4,333,000; kartofle, $1,755,000; owies, $1,742,000; groch, $1,024,000. Głównym zbiorem zbożowym jest kukurydza. Obszar zajmowany przez kukurydzę jest dwa razy tak wielkim jak obszar bawełny, podczas gdy wartość kukurydzy równa się zaledwie trzem czwartym wartości bawełny. Uprawa bawełny zajmuje pierwsze miejsce w rolnictwie Stanu, czego dowodem jest, że obszar bawełny jest dwa razy większy, a wartość blizko dwa razy większą od wartości ziemnych orzechów, tytoniu, słodkich kartofli i bulw i zwykłych kartofli razem wziętych.

Na każdych 100 farmerów, 90 uprawia kukurydzę, 56 słodkie kartofle i bulwy, 51 bawełnę, 27 siano i paszę, 26 pszenicę, 21 tytoń, 19 owies, a 12 ziemne orzechy. Przeciętna wartość zbóż razem wziętych z jednego akra wynosi $11.64. Z główniejszych zbiorów, kukurydza wydajnością stoi powyżej tej cyfry, a owies i pszenica poniżej. Przeciętna wartość zbóż z jednego akra jest mniejszą od wartości siana i paszy o $1.08, równając się jednej trzeciej wartości bawełny, a około jednej piątej wartości tytoniu. Bawełnę uprawiają przeważnie w powiatach, leżących we wschodniej połowie Stanu. Przeszło połowa całego obszaru tego zbioru znajduje się w 14 powiatach, z których 8 leży we wschodnio-środkowej części Stanu, a 6 blizko środka granicy południowej.

Żaden ze zbiorów nie popłaca tak jak zimowy owies, który bardzo często wydaje 60 do 75 buszli z akra. Kukurydza rodzi się dobrze we wszystkich częściach Stanu, lecz w okolicach górzystych w części północno-zachodniej można uprawiać tylko gatunki prędzej dojrzewające, ponieważ farmy tamtejsze leżą przeszło 3,000 stóp nad poziomem morza i są poświęcone przeważnie uprawie trawy; natomiast na południe od tak zwanego pasa kukurydzy, na całym podgórzu i okolicy nadbrzeżnej, można uprawiać wszelkie gatunki kukurydzy z powodzeniem. Przyczyną mizernych zasiewów, jakie dają się zauważyć w różnych okolicach, nie jest niepodatność gleby pod uprawę kukurydzy, ale zaniedbana metoda uprawy. W powiecie Wake, na obszarach ziemi uważanej za zwyczajną, zebrano 226 buszli kukurydzy z jednego akra, a 100 farmerów wykazało wydajność 100 buszli z akra. W niektórych miejscowościach w okolicy nadbrzeżnej znajdują się obszary głęboko sięgającej torfistej ziemi, na której wielkie zbiory kukurydzy rodzą się corocznie tak jak na Zachodzie.

Na wielkiej przestrzeni podgórza i okolicy nadbrzeżnej, bawełna przynosi największy dochód farmerom już od dawna, a przy odpowiedniej uprawie żaden inny zbiór jej nie dorówna. Dlatego zaczynają zwracać więcej uwagi na odpowiednią uprawę bawełny; zmieniając zasiewy z roku na rok, farmerzy przyszli do przekonania, że można uprawiać co innego na danym obszarze z powodzeniem i zarazem ulepszyć ziemię pod bawełnę, zwłaszcza obsiewając ją "krowim grochem." Bawełna nie wyjaławia ziemi, a używając jej nasion na paszę dla bydła i zwracając nawóz tuż zdobyty z powrotem na ziemię przy zmianie zasiewów, ulepsza się glebę ustawicznie.

Najwięcej się rozwija uprawa ziemi w okolicy nadbrzeżnej, gdzie poświęcają obecnie wielkie obszary wczesnym warzywom, przeznaczonym dla rynków północnych i uprawie poziomek oraz innych drobnych owoców. Komisya Rolnictwa na jednej ze swych farm, przeznaczonej dla doświadczeń, zebrała $1,500 w jednym sezonie za sałatę uprawianą na obszarze 1¼ akrowym, a w ostatnim sezonie $640 z pół akrowego obszaru.

Na obszarach wyższych z pokładami czerwonej gliny, znajdują się najlepsze ziemie pod uprawę pszenicy; gliny te są bardzo podobne do glin znanych w geologii kraju pod nazwą "Cecil." Obszary wałkowate na podgórzach nadają się pod uprawę pszenicy, koniczyny i na pastwiska.

Farmer ze Wschodu uprawia zwykle bawełnę albo kukurydzę pomiędzy rzędami kartofli, nie szczędząc przedtem nawozu i w ten sposób zbiera czasami po 100 buszli kartofli z akra, a potem pakę bawełny albo 50 buszli kukurydzy z tej samej ziemi. Uprawiający poziomki ma również dwa zbiory jagód ze swej ziemi, a następnie uprawia na niej bawełnę, przyorując przedtem nać poziomkową. Albo posadzi kukurydzę po zebraniu poziomek, posiewając ten obszar zarazem grochem, a po zebraniu kukurydzy pozostaje mu pastwisko dla bydła. Farmer trudniący się uprawą bawełny i zboża w okolicach wyższych, sieje zwykle groch po zbiorze zboża, ścinając takowy na paszę w tym samym sezonie i posiewając rżysko czerwoną koniczyną, z czego ma wyborne siano wczesną wiosną i ziemię gotową pod kukurydzę czy bawełnę.

Długie i ciepłe pory roku, dają możność doświadczonemu gospodarzowi do intenzywnego wykorzystania kilku akrów gruntu, czegoby nie mógł dokonać w innym klimacie. W urozmaicaniu i wzmacnianiu rolnictwa w Stanie, pracuje energicznie i z zapałem Kolegium Rolnicze i Mechaniczne w Raleigh, wraz ze stacyą doświadczeń rolniczych i Wydziałem Rolniczym Stanowym, posiadającym więcej takich stacyi w różnych częściach Stanu; nowo przybyły zwykle może polegać na tych instytucyach w celu zasięgnięcia informacyi i rady, dotyczących uprawy roli.

Rzadko który Stan w Unii dostarcza tak dobrej sposobności do uprawy owoców, zwłaszcza biorąc pod uwagę ich dobroć i ilość. Wyższe podgórze i okolice górzyste nadają się wyjątkowo pod uprawę jabłek; zaś niższe podgórze i okolice nadbrzeżne pod uprawę brzoskwiń, śliwek i winnic.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według raportu za rok 1910, wynosiła: Bydła, $12,550,054; koni z przychowkiem, $18,428,134; mułow z przychowkiem, $23,699,687; świń, $4,638,046; owiec z przychowkiem, $559,217; drobiu, $2,212,570; pszczół, $386,683. Ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $62,649,984.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o $32,544,000, czyli 108.1 procent. Największy wzrost absolutny i procentowy zaszedł we wartości mułów, wynosząc $15,022,000, czyli 173.1 procent. Wartość koni się podwoiła, wzrastając o $9,633,000, czyli 109.5 procent. Wartość świń wzrosła o $2,122,000, czyli 84.3 procent; wartość drobiu pod-

niosła się $778,000, czyli 54.3 procent, a wartość owiec $81,800, czyli 17.1 procent.

Z ogólnej liczby farm obliczonych, 240,103, czyli 94.6 procent, wykazuje hodowlę pewnego rodzaju domowych zwierząt; 13,622 farm nie hodują żadnych domowych zwierząt. Hodowlę bydła wykazuje 73.4 procent wszystkich farm, 68.4 procent farm hoduje "dojne krowy," a tylko 17.8 procent "inne krowy." Przeciętnie przypada po dwie "dojne krowy" na każdą farmę hodującą takowe. Liczba krów i jałówek wzrosła znacznie w ostatniem dziesięcioleciu.

Ponieważ hodowla inwentarza jest główną podstawą dobrego gospodarstwa, bez względu na dochód pieniężny ze zboża, jasnem jest, że w ulepszaniu ziemi zmianą zasiewów, kukurydza musi być jednym z nich, a im więcej kukurydzy używa się na paszę, tem większy będzie dochód z jej zbioru i tem większe ulepszenie ziemi gnojem z niej pochodzącym i, co za tem idzie, tem większy dochód pieniężny. Trawą porosłe okolice górzyste nadają się wyśmienicie na pastwiska; zaś wielkie zbiory paszy na podgórzach służą do żywienia bydła zimową porą.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna wartość farmy w North Carolina wynosi $2,119, z czego 1,800 przedstawia przeciętna wartość ziemi i budynków, $247 wartość inwentarza, a $73 wartość urządzeń i maszyn. Przeciętna wartość ziemi i budynków wzrosła z $8.56 za akr w roku 1900, do $20.35 w roku 1910. Przeciętna cena farmy, włącznie z urządzeniem ($2,119), wykazuje 103.6 procent wzrostu od roku 1900. W ciągu dziesięciolecia przeciętna cena ziemi wzrosła $9.05 na akrze, czyli, że się podwoiła.

Przeciętna wielkość farmy w North Carolina upadła z 368.6 akrów w 1850, do 88.4 akrów w 1910, zmniejszając się przeciętnie po 4.7 akrów rocznie. W roku 1850 t. z. "plantacya" uważaną była za zwykłą jednostkę gospodarczą we wielkiej części Stanu, tak samo jak to się działo w pierwszej połowie wieku. W ostatnich 40 latach jednak plantacye te zostały podzielone na mniejsze kawałki ziemi, uprawiane w licznych wypadkach przez dzierżawców.

Podróżującemu na kolei idącej z Norfolk, Va., do Edenton, N. C., wydaje się, że się znajduje na obszarach czarnej ziemi w Illinois. Tysiące akrów tej ziemi są obecnie na sprzedaż; ziemię tę ewentualnie trzeba będzie osuszać. Znajduje się tam 10,000 akrów ziemi, osuszonej przez właścicieli i wystawionej na sprzedaż. Ziemia ta nadaje się dobrze pod uprawę trawy i hodowlę bydła, a poddana należytej uprawie, zamieni się w jedną z najlepszych ziem pod uprawę kukurydzy i owsa, oraz trawy, a można również powiększyć zbiory bawełny i warzywa.

W nadmorskich okolicach Stanu można nabyć ziemi nie wyrobionej, lub częściowo wyrobionej, a nawet w niektórych miejscach lasem pokrytej, po cenie $2 do $4 za akr. Wyrobionej ziemi nabyć można po cenie od $5 do $125 za akr. Przeciętna cena akra ziemi wynosi $30, ale można nabyć dobrej ziemi po niższej cenie, t. j. po $10, $12, $15, $17.50 i $22 za akr. Bardzo często nabyć można ziemi na łatwe spłaty. Na podgórzu i w okolicach górzystych można nabyć ziemi nadającej się pod sady owocowe po $3 do $10 za akr, w niektórych miejscach żądają po $20 za akr takiej ziemi. Przeciętna cena ziemi owocowej wynosi $33.33 za akr, ale dużo jej nabyć można po $15, $20, i $25 za akr.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Blizko dwie piąte farmerów w North Carolina najmuje robotników, a ogólny wydatek na pomoc wynosi $9,221,000, czyli $94.61 przeciętnie od każdego farmera zatrudniającego pomoc. Z ogólnej sumy wydanej na pomoc, $1,577,000, czyli przeszło jedna szósta, wypłacana bywa we formie mieszkania i utrzymania. Podczas dziesięciolecia, 1899–1909, ogólny wydatek na robotników wzrósł $3,776,000, czyli 69.3 procent. Przeszło siedem dziesiątych farmerów wykazuje zakupno nawozu, podczas gdy trzy dziesiąte wykazują pewne wydatki na paszę. Ogólny wydatek na nawóz, wynoszący $12,263,000, wykazuje wzrost $7,784,000, czyli 173.8 procent od roku 1899, z czego przypada przeciętnie po $67.48 na każdą farmę raportującą takowy. Wydatek na paszę wynosił $3,151,000 w roku 1909, z czego przypadało przeciętnie po $41.01 na farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

North Carolina należy do Stanów rolniczych. Chociaż przemysł w Stanie wzrósł w ostatnich dziesięciu latach przeszło 800 procent, licząc obecnie 365 przędzalni bawełnianych w granicach Stanu, zużytkujących więcej bawełny jak jej się rodzi w Stanie, to jednak przeszło $\frac{4}{5}$ ludności Stanu zajmują sią rolnictwen. Po dalsze informacye adresować należy: The Commissioner of Agriculture, Raleigh, N. C.

SOUTH CAROLINA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

South Carolina posiada łagodne zimy i ciepłe lata, panujące zwykle w południowo-Atlantyckich Stanach. Klimat różni się nieco, zależnie od geograficznego położenia różnych części Stanu, bliskości morza, i t. d. W niskich nadbrzeżnych okolicach, tak zimowe jak i letnie powietrze podlegają wpływom morza, podczas gdy w środkowej części Stanu temperatura letnią porą idzie wysoko. W północno-zachodnim kącie Stanu panuje klimat górzysty. Średnia temperatura na cały Stan w zimie jest 46°, a letnią porą 79°. Deszcze padające w ciągu roku, są dostateczne dla wszystkich zasiewów, licząc przeciętnie 49 cali rocznego opadu. Największe deszcze padają zwykle letnią porą.

South Carolina zajmuje 26 miejsce ludnością, a 38 obszarem w rzędzie innych Stanów. Powierzchnia Stanu, której przeszło $\frac{3}{5}$ części stanowią okolice nadbrzeżne, wznosi się od poziomu morza do wysokości 2,000 stóp na krańcu północno-zachodniej części Stanu. Przy wybrzeżach znajdujemy szereg małych nizkich wysp, a na wybrzeżach szeroki pas przestrzeni zwanej "flatwoods," szerokiej 50 to 60 mil. W środkowej części Stanu, wyższe i więcej wałkowate obszary okolicy nadbrzeżnej, w miejscu gdzie takowa graniczy z podgórzem, dochodzą do wysokości 300 do 350 stóp nad powierzchnią morza. Okolica podgórzysta zajmuje niemal całą pozostałość Stanu, z wyjątkiem małej przestrzeni górzystej w okolicy Appalachian na krańcu północno-zachodnich powiatów. Okolica ta jest wałkowatą i posiada dobry ściek, wznosząc się od 350 stóp nad poziomem morza na wschodniem pograniczu do 1,100 stóp, a nawet 1,200 stóp na krańcu zachodnim. Góry na krańcu zachodnim Stanu wznoszą się od 1,200 do 2,000 stóp.

Na przestrzeni zwanej "flatwoods" w okolicy nadbrzeżnej, wyżej położone grunta składają się przeważnie z miałkich piaskowato mulistych składników ziemi, a niżej położone obszary posiadają ziemie błotniste i piaskowato muliste. Dalej od morza leżące i więcej wałkowate obszary okolicy nadbrzeżnej, posiadają ziemię, gdzie przeważają piaski, muł piaskowaty i miałko piaskowate i muliste ziemie, z pokładami żółtej albo czerwonawej gliny pod powierzchnią. Na podgórzu przeważają ziemie piaskowate, z podłożem tłustej czerwonej gliny, znajdującej się czasami na powierzchni.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według wartości pieniężnej, są: Bawełna, $80,338,000; kukurydza, $20,683,000; owies, $3,809,000; siano i pasza, $3,189,000; słodkie kartofle i bulwy, $2,607,000; tytoń, $2,124,000; groch, $1,311,000; kartofle, $609,000; ryż, $520,000.

Zboża razem wzięte zajmują nieco więcej jak $\frac{3}{4}$ obszaru bawełny, lecz wartość ich wynosi mniej jak $\frac{1}{3}$ wartości bawełny. Przodującym zbiorem jest kukurydza, który zarówno obszarem jak i wartością równa się $\frac{4}{5}$ częściom ogólnego obszaru i wartości zbóż razem wziętych. Ze zbóż pokrywających tę ostatnią piątą część, owies, pszenica i ryż należą do najgłówniejszych tak w obszarze jak i wartości.

Wśród zbiorów siana i paszy, "zboża ścięte na zielono" zajmują pierwsze miejsce obszarem i wartością. Zbiór ten stanowi około $\frac{3}{4}$ obszaru i wartości wszystkich zbiorów siana i paszy. Z innych zasługują na uwagę tylko "inne przyswojone czyli uprawiane trawy" i "szorstka pasza."

Z punktu obszaru i wartości, bawełna zajmuje przednie miejsce wśród innych zbiorów w Stanie. Zajmuje ona dużo większy obszar jak wszystkie inne zbiory tu przytoczone razem wzięte, a wartość jej jest pół trzecia raza większą od wartości wszystkich zbiorów razem wziętych. Do ważnych zbiorów należą słodkie kartofle i bulwy, tytoń, oraz zwykłe kartofle, a ich wartość równa się $\frac{1}{5}$ wartości zbóż razem wziętych. Zasługuje na wzmiankę również groch ze względu na obszar i wartość. Przeciętna wartość zbóż razem wziętych z jednego akra, wynosi $13.01; kukurydza wydajnością przechodzi nieco tę cyfrę, a owies i pszenica nie dochodzą tej cyfry. Przeciętna wartość siana i paszy z akra przechodzi wartość zbóż razem wziętych o $2.19, podczas gdy wartość bawełny jest pół trzecia razy większą.

Z wyjątkiem powiatów Orangeburg i Barnwell w niższej części Stanu, powiaty przodujące obszarem bawełny znajdują się w zachodniej i północno-zachodniej częściach Stanu, a są nimi Anderson, Laurens, Spartanburg i Abbeville. Te cztery powiaty wydają przeszło $\frac{1}{6}$ ogólnej produkcyi bawełny. Trzy powiaty, Orangeburg, Aiken i Barnwell, leżące tuż na południowo-zachodniej części środka Stanu, wykazują uprawę blizko $\frac{1}{7}$ ogólnej produkcyi kukurydzy w Stanie.

Rozwój przemysłu warzywnego w South Carolina należy do największych, jakie miały miejsce w tym Stanie w ostatnich latach. Przemysł ten ogranicza się dotąd prawie że do pięciu powiatów—Charleston, Colleton, Beaufort, Horry i Berkeley. Obszar zbiorów jarzynowych w dystrykcie Charleston, na przykład, obliczają na 24,200 akrów, a wartość tych produktów na $3,717,000. Rodzi się tu kapusta o wielkich głowach i dobrego gatunku, oraz kartofle, szparagi, ogórki, ćwikły, szablak, groch, słodkie kartofle, poziomki, arbuzy, sałata i rzodkiewka. Nietylko kapustę uprawiają tu na wywóz w ilościach wynoszących po 10,000 "kratek" (beczek czy pudełek), ale nawet uprawia się tu rosadę we wielkiej ilości w celu jej flancowania w innych okolicach, zwłaszcza na północy i zachodzie.

Do obszarów owocowych w South Carolina należą sławna "grzbietowa" przestrzeń brzoskwiń, obejmująca powiaty Chesterfield, Kershaw, Richland, Aiken i Edgefield, większość których leży w okolicy piaskowatych wzgórz i części podgórza wzdłuż rzeki Pacolet, a sady jabłoni i winnice udają się na wyższym krańcu podgórza i w okolicach górzystych. Nie brak również sposobności do uprawy owoców w okolicach nadbrzeżnych, zwłaszcza na wyspie James Island, gdzie rodzą się nawet pomarańcze. Lucerna rodzi się nieźle w South Carolina, ale do dziś nie należy do pierwszorzędnych zbiorów. Znajdują się w różnych powiatach obszary porosłe drzewami orzechowemi, "pecan," które dobrze popłacają.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $7,088,259; koni z przychowkiem, $10,147,178; mułów z przychowkiem, $23,830,361; świń z przychowkiem, $2,552,344; drobiu, $1,206,615; pszczół, $134,622. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $45,131,380.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła $24,932,000, czyli 123.4 procent. Przeszło $\frac{3}{5}$ tego wzrostu zaszły we wartości mułów, wykazującej największy wzrost absolutny i procentowy, wynoszący $15,415,000, czyli 183.2 procent. Świnie wykazują $1,141,000 wzrostu, czyli 80.8 procent, a drób $317,000, czyli 35.6 procent.

Z ogólnej liczby farm obliczonych, 162,846, czyli, 92.3 procent, wykazują hodowlę jakiegoś rodzaju domowych zwierząt; 13,588 farm nie hoduje żadnych zwierząt domowych. Hodowlę bydła wykazuje 68 procent wszystkich farm, 61.9 procent farm hoduje "dojne krowy," a 14.4 procent hoduje "inne krowy." Na każdą farmę hodującą dojne krowy przypada przeciętnie nieco mniej jak dwie sztuki, podczas gdy na farmę wykazującą hodowlę innych krów przypada około trzy sztuki. Liczba krów i jałówek wzrosła znacznie w ostatnim dziesięcioleciu.

Północna część Stanu nadaje się specyalnie do wyrobów mlecznych i gałęź ta rozwija się z każdym dniem w South Carolina. W południowej części Stanu można uprawiać z powodzeniem różne gatunki warzyw, ale farmerzy, trudniący się wyrobami mlecznymi, znajdują się tylko w pobliżu miast, kupując paszę dla swych krów. Zapotrzebowanie wyrobów mlecznych na południu wzrosło olbrzymio i dlatego ceny ich są stosunkowo bardzo wysokie. Wyrób sera wzrasta ustawicznie w South Carolina od roku 1902. Mleko od krów pasących się na trawie zwanej Bermuda nadaje się specyalnie na ser, a gatunek tego sera uważany bywa przez wielu za równy gatunkowi sera szwajcarskiego.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna wartość ziemi rolnej w Stanie wynosi $19.89. W 26-ciu z 43-ch powiatów w Stanie, przeciętna cena idzie od $10 do $25 za akr. W sześciu powiatach przeciętna cena akra ziemi wynosi mniej jak $10; dwa z tych powiatów leżą w północno-środkowej części Stanu, trzy we wschodniej części, a jeden w południowej. W dziesięciu powiatach przeciętna cena akra idzie od $25 do $50; cztery z tych leżą w północno-zachodniej części Stanu, a sześć we wschodniej. Tylko w powiecie Marlboro, we wschodniej części Stanu, przeciętna cena gruntu przechodzi $50 za akr.

Wielkość farmy w South Carolina zmniejszała się ustawicznie, począwszy z 541.2 akrów w roku 1850 do 76.6 akrów w roku 1910, spadając po 7.7 akrów rocznie. W roku 1850 "plantacya" stanowiła jednostkę gospodarczą we wielkiej części Stanu. W ciągu ostatnich 40 lat plantacye były stopniowo podzielone na mniejsze działki, uprawiane przeważnie przez dzierżawców. Przeciętna wartość farmy wynosi $2,223, z czego $1,887 przedstawia przeciętną wartość ziemi i budynków, $256 wartość inwentarza, a $80 wartość urządzeń i maszyn.

Chociaż wielkość farm w roku 1910 była mniejszą od wielkości w roku 1910, przeciętna cena farmy wzrosła znacznie w tym dziesięcioleciu. Przeciętna cena ziemi z budynkami wzrosła z $9.06 za akr w 1900 do $24.64 w 1910.

Przeszło 1/8 liczby farm w Stanie jest wielkości od 10 do 19 akrów, a blisko 1/12 liczą mniej jak 10 akrów. Wyrobione i częściowo wyrobione ziemie na całej przestrzeni Stanu, w obszarach 200 akrowych, idą po cenie $5 do $200 za akr, włącznie z budynkami i ulepszeniami. Przeciętna cena wynosi około $30 do $40 za akr takiej ziemi wyrobionej. Obszary po cenie $5 do $12.50 za akr są częściowo porosłe lasem.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Blizko dwie piąte liczby farmerów w South Carolina, najmuje robotników, wydając ogółem na pomoc $10,771,000, z czego przypada przeciętnie po $155 na każdą farmę. Z ogólnego wydatku $1,419,000, czyli przeszło jedna ósma, jest wypłacaną we formie mieszkania i utrzymania. Podczas dziesięciolecia 1899–1909, ogólny wydatek na pomoc wzrósł o $4,664,000, czyli 76.4 procent. Blizko cztery piąte wszystkich farmerów wykazują zakupno nawozu, podczas gdy 22.7 procent farmerów wykazuje pewne wydatki na paszę. Ogólny wydatek na nawóz, wynoszący $15,162,000, wykazuje $10,668,000, czyli 237.3 procent wzrostu od roku 1899, a obecnie wynosi przeciętnie po $1.08 od każdej farmy wykazującej takowy. Wydatek na paszę wynosi $1,831,000, z czego przypada $45.62 na każdą farmę wykazującą takowy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W każdym powiecie są szkoły, funkcyonujące dziewięć miesięcy w roku, w nowoczesnych i dobrze urządzonych budynkach. Istnieją tu również szkoły w okolicach rolniczych, utrzymywane specyalnym podatkiem, które odpowiadają zadaniu. Nie brak dobrych sposobności do interesu kolonizacyjnego, zwłaszcza w okolicach nadbrzeżnych, gdyby ktoś chciał takowy prowadzić na właściwych podstawach handlowych. Szczegółowych informacyi, dotyczących ceny gruntu, rodzaju gleby i zbiorów, środków przewozowych, i t.d., dostać można, adresując: The Commissioner of Agriculture, Commerce and Industries, Columbia, S. C.

GEORGIA.

KLIMAT.

Z dziewięciu pasów klimatowych w Stanach Zjednoczonych, Georgia posiada osiem. Okoliczność ta jest spowodowana tem, że Stan ten rozciąga się przez 4½ stopni długości geograficznej i cieszy się położeniem od 100 stóp nad poziomem morza na południowo-wschodniem wybrzeżu, do 2,090 stóp w części północno-wschodniej. Przeciętna wysokość położenia wynosi od 100 do 500 stóp nad poziomem morza w całej części południowej, od 180 do 500 stóp w części środkowej, a od 300 do 2,000 stóp w części północnej. Średnia deszczospadu na cały Stan wynosi 49.3 cali rocznie. Średnia temperatury w niektórych z główniejszych miejscowości wynosi: Rome 61.9°, Atlanta 61.4°, Augusta 64°, Macon 66.1°, Brunswick 68.7°, Blackshear 70.2°. W miesiącu lipcu temperatura wynosi: w północnej Georgii pomiędzy 75° a 80°; w południowej Georgii pomiędzy 80° a 85°; zaś średnia na cały Stan wynosi 81.8°. Śnieg pada bardzo rzadko w południowej Georgii, nieco częściej w Georgii środkowej, a dość często w okolicach górzystych.

GLEBA.

Część Stanu Georgia leżąca na wybrzeżu Atlantyckiem, składa się z niemal równych nizin, zwanych "flatwoods." Zaraz przy wybrzeżu znajduje się szereg wysp, zaledwie wystających nad morzem. Wielka część niziny "flatwoods" pokryta jest moczarami, gdzie przeważają czarne, błotniste ziemie, podczas gdy wyżej leżące obszary posiadają siwo i żółto piaskowate, muliste ziemie. Większa część wybrzeża, ciągnąc się od nizin "flatwoods" do podgórza, leży na wysokości od 100 do 400 stóp nad poziomem morza i jest niemal równą lub lekko falującą, z licznemi wzgórzami na pograniczu podgórza. Ziemie są rozmaite, idąc od siwych i żółtych ziem piaskowatych, do czerwono piaskowatych ziem mulistych i czerwonych glin.

Głównymi składnikami gleby na podgórzu są czerwone gliny i siwo piaskowate, muliste ziemie z podłożem czerwonych glin. Ziemie we wschodniej części okolicy górzystej składają się z czerwonych glin i mułów, pochodzących z rozkładu kamieni. W górzystej okolicy zachodniej przeważają ziemie piaskowato muliste, pochodzące od rozkładu piaskowatych kamieni i łupniaku. Gleba w dolinach wapnistych składa się z ciemno brunatnej albo czerwonej gliny mulistej, lub też z obszarów ziemi dziarnisto mulistej. Wielkie obszary w północnej okolicy górzystej pokryte są lasami.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Bawełna, $126,696,000; kukurydza, $37,080,000; słodkie kartofle i bulwy, $4,350,000; owies, $4,237,000; siano i pasza, $4,057,000;

orzechy ziemne, $2,441,000; groch, $1,205,000; pszenica, $871,000; kartofle, $684,000. Obszar zajęty przez wszystkie zboża równa się czterem piątym obszaru bawełny, podczas gdy ich wartość równa się około jednej trzeciej wartości bawełny. Kukurydza zajmuje pierwsze miejsce wśród zbiorów zbożowych, przedstawiając około siedem ósmych wartości zbóż razem wziętych i zajmując stosunkowo tyleż obszaru. Na każdych 100 farmerów, 87 wykazuje uprawę kukurydzy, 83 uprawia bawełnę, 45 słodkie kartofle i bulwy, 24 owies, 16 siano i paszę, a 11 ziemne orzechy.

Przeciętna wartość zbóż z akra razem wziętych wynosi $10.85. Z ważniejszych zbóż wartość kukurydzy przenosi tę cyfrę, podczas gdy owies i pszenica nie dochodzą jej. Przeciętna wartość siana i paszy z akra przenosi przeciętną wartość zbóż o $5.18, podczas gdy wartość bawełny jest pół trzecia raza większą od wartości zbóż. Dzięki rozmaitości gleby i klimatu, w Stanie Georgia można uprawiać z powodzeniem inne zbiory, warzywa i owoce, rodzące się na całej przestrzeni Stanów Zjednoczonych. Ziemia w północnej i środkowej Georgii nadaje się pod pszenicę; kukurydzę, owies i żyto można uprawiać na całej przestrzeni Stanu; to samo można powiedzieć o różnych gatunkach trawy i siana; trzcina cukrowa rodzi się w środkowej i południowej Georgii, a bawełna, zbiór posiadający największą wartość pieniężną, udaje się we wszystkich powiatach, z wyjątkiem kilku leżących na północnym krańcu i w okolicach górzystych.

Wielka liczba farmerów uprawia rolę na chybił trafił, obniżając w ten sposób ogólną wartość, pomimo udatnej pracy tych, którzy na ziemiach nie lepszych od posiadanej przez pierwszych produkują za pomocą odpowiedniej uprawy 40 do 100 buszli kukurydzy z akra. Trudniący się gospodarstwem w sposób obojętny, wydają stosunkowo bardzo mało pieniędzy na ulepszenie swej ziemi i za pracę swą otrzymują zaledwie tyle co im wystarczy na życie. Ale zaradny gospodarz, używający nowoczesnych sposobów, zbogaca się, czego dowodem ustawicznie wzrastające depozyta w bankach na prowincyi i mnożąca się liczba pięknych i dogodnych domków farmerskich.

Lucerna, uprawiana w niewielkiej ilości, rodzi się wszędzie. Wiadomem jest, że wydaje ona przy niewielkiej pracy od 2 do 3 ton z akra, a znający się na jej uprawie farmer potrafi ciąć ją od 5 do 8 razy rocznie, zbierając za każdem ścięciem więcej jak tonę z akra.

Cukrową trzcinę uprawiają w dość znacznej ilości w środkowej i południowej Georgii, a syrop z tej trzciny wyrabiany w Georgii, znany jest w całym kraju. Ryż i tytoń przynoszą korzyści. Chociaż nie zwracają dużo uwagi na te zbiory, to jednak Georgia posiada plantacyę tytoniu, obejmującą 25,000 akrów gruntu i zatrudniającą 3,500 robotników. Stan ten jest niezrównany w uprawie różnych zbiorów warzywnych, a ze względu na wyższość gatunkową warzyw uprawianych w Georgii i na środki przewozowe, istnieje wielkie zapotrzebowanie na rynkach wschodnich i zachodnich na jej wczesne produkta warzywne. Doświadczony ogrodnik i farmer, trudniący się uprawą warzyw w Georgii, nie potrzebuje wyjeżdżać za granicę dla pozbycia się swych produktów. Liczne i prędko rozwijające się miasta i miasteczka w Stanie, stanowią blizki i korzystny rynek zbytu. Można tu sprzedać prokukta warzywne po cenach bardzo korzystnych.

Georgia przoduje w uprawie produktów ogrodowych, takich jak brzoskwinie, jabłka, śliwki, wiśnie, morele, "nectarines" (rodzaj śliwek), gruszki, a na krańcu południowym nawet pomarańcze i cytryny.

Georgijskie brzoskwinie są znane na całym świecie; arbuzy Georgijskie są niezrównane, a melony zaliczają się do najlepszych. Orzechy, zwane "pecans," dochodzą sławy brzoskwiń, a wzrastająca liczba obszarów, na których uprawiają te smaczne orzechy, obiecuje wielki dochód dla uprawiających. Wartość produktów rolnych i ogrodniczych w Georgii wynosi około $230,000,000, stawiając ten Stan w pierwszym rzędzie Stanów rolniczych w Unii.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość niektórych z różnych domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według sprawozdania za rok 1910, wynosiła: Bydła, $14,060,958; koni z przychowkiem, $14,193,839; mułów z przychowkiem, $43,974,611; świń, $5,429,016; drobiu, $2,088,653. Ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wynosiła $80,393,993. W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wzrosła $45,193,000, czyli 128.4 procent. Blizko dwie trzecie tego wzrostu zaszło we wartości mułow, wykazujących wzrost $29,520,000, czyli 204.2 procent. Wartość koni wzrosła $7,102,000, czyli że się podwoiła, podczas gdy wartość bydła wzrosła $5,232,000, czyli 59.3 procent. Wartość świń wzrosła $2,851,000, czyli 110.6 procent, a drobiu $631,000, czyli 43.3 procent.

Hodowlę bydła wykazuje 73.3 procent wszystkich farm, hodowlę "dojnych krów" 69.6 procent, a "innych krów" 20 procent. Ogólna liczba krów wzrosła znacznie podczas dziesięciolecia, a przeciętna wartość "dojnej krowy" wzrosła z $16.81 do $20.67, gdy wartość krowy należącej do "innych krów" wzrosła z $8.96 do $10.18. Przeciętna liczba dojnych krów, przypadająca na każdą farmę hodującą takowe, wynosi dwie sztuki, podczas gdy przeciętna liczba krów nie dojnych, wynosi po cztery sztuki na każdą farmę hodującą takowe.

Georgia posiada jedną z najlepszych farm mlecznych w Stanach Zjednoczonych, i jest na drodze stania się jednym z największych środowisk hodowli bydła. Rodzą się tu trawy naturalne, stanowiące wyborne pastwiska. Hodowca tutejszy znajduje się blizko wschodnich rynków. Bydło wysłane z którejkolwiek bądź miejscowości Stanu Georgia jednego dnia, znajduje się dnia następnego w New Yorku. Gatunki bydła "Hereford" i "Red Poll," skrzyżowane z gatunkami krajowymi, stanowią powszechnie hodowany rodzaj bydła na mięso. Owce i kozy "Angora," oraz "Merino," hodują się tu nieźle.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Georgia zajmuje dziesiąte miejsce ludnością a dwudzieste obszarem w rzędzie innych Stanów. Przeciętna cena ziemi rolnej z budynkami i ulepszeniami wynosiła w roku 1910 na cały Stan $17.78 za akr, a przeciętna wielkość farmy wynosiła 92.6 akrów. Przeciętna wartość farmy w Georgii wynosi obecnie około $2,000, z czego blizko $1,650 przedstawia wartość ziemi i budynków, nieco więcej jak $275 wartość inwentarza, a około $75 wartość urządzeń i maszyn. Ceny ziemi są naturalnie rozmaite, idąc od $10 do $25 i $100 za akr, zależnie od miejscowości, środków przewozowych, ulepszeń odległości od rynków i t.d. Dobrej ziemi, wydającej obfite zbiory, rodzące się w klimacie umiarkowanym, włączając tytoń dobrego gatunku, można nabyć po cenie od $12 do $25 za akr.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Blizko dwie piąte farmerów najmuje robotników, a przeciętna suma wydana przez najmujących wynosi $116. W okresie dziesięcioletnim 1899–1909, ogólny wydatek na robotników wzrósł $5,974,000, czyli 82.5 procent. Około jedna szósta sumy wydanej na pomoc, wypłacana jest we formie mieszkania i utrzymania. Jeden farmer na każdych czterech wykazuje pewne wydatki na paszę, a około czterech na każdych pięciu wykazują zakupno nawozu. Suma wydana na paszę wynosi $4,097,000, czyli $53.93 na każdą farmę. Ogólny wydatek na nawóz wzrósł o $11,122,000, czyli 193.8 procent, podczas dziesięcio lecia, z czego przypada przeciętnie po $71.36 na każdą farmę wykazującą takowe.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Georgia, największy Stan na wschód od rzeki Mississippi, liczy 59,475 mil kwadratowych, włącznie z wodami, a 58,980 mil kwadratowych suchej ziemi, czyli 37,747,200 akrów. Pod uprawą jest około 10,000,000 do 11,000,000 akrów gruntu, a obszar lasów pokrywa około 23,000,000 akrów.

Wartość wywozów z główniejszych portów morskich, wynosi w liczbie okrągłej blizko $80,000,000; ze Savannah około $65,000,000, a z Brunswick blizko $15,000,000, podczas gdy wywóz koleją wynosi miliony więcej. Jest tu rozmaite i wartościowe drzewo budulcowe, począwszy od twardego drzewa na północy, a skończywszy na długoiglastej sośninie, cypresach i palmowych drzewach, t. z. "palmettach," na południu.

Georgia pokryta jest siecią koleji, a dzięki licznym portom, utrzymuje komunikacyę z obcymi krajami. Telegraf i telefon dochodzą do najmniejszych zakątków; banki po miastach i miasteczkach wystarczają w zupełności dla potrzeb ludności; przemysł i wyroby przemysłowe w Stanie dochodzą wartości $200,000,000. Najlepszem ze wszystkiego jest to, że szkoły różnego rodzaju w Georgii, kolegia i uniwersytety, obejmując szkoły agrarne, istniejące w każdym dystrykcie kongresowym, oraz szkoła technologiczna w Atlanta, dostarczają dobrej sposobności wykształcenia się, a kościoły znajdują się niemal w każdej miejscowości. Po dalsze informacye adresować należy: The Commissioner of Agriculture, Atlanta, Ga.

FLORIDA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Florida, Stan leżący na południowym krańcu Stanów Zjednoczonych, posiada bardzo łagodny klimat zimowy. Poniżej tak zwanej linii mrozu, w południowej części Stanu, zimy są niemal podzwrotnikowe. Gorąco letnie jest ochładzane wiatrami od morza Atlantyckiego i Zatoki Meksykańskiej, pomiędzy któremi ten półwysep leży. Deszcz pada obficie w ciągu całego roku. Liczne są strumienie, jeziora i rzeki. Wody studziennej można się dokopać na całej przestrzeni Stanu, na różnych głębokościach.

Niemal cały Stan leży na poziomie poniżej 250 stóp, której to wysokości dochodzi zaledwie na północno-zachodnim krańcu, a przeszło dwie trzecie Stanu leży poniżej 100 stóp nad poziomem morza. Cały Półwysep Florida leży na pewnym rodzaju wapiennej platformy, nie wiele się wznoszącej nad poziomem morza. Istotnie wielkie obszary w południowej części Stanu leżą tak nizko, że nie posiadają naturalnego ścieku, tworząc wielkie moczary i bagna. Wielkie bagna południowe, znane pod nazwą Everglades, posiadają grube warstwy ziemi błotnistej, leżące zwykle na pokładach koralowych i wapiennych kamieni. Na północ od obszarów Everglades znajdują się niziny, stanowiące t. z. "flatwoods" część Floridy, gdzie przeważają ciemno szare, piaskowate muły, z licznemi błotniskami. Północne i północno-zachodnie krańce Stanu, składają się z wyżej leżących, wałkowatych obszarów okolicy nadbrzeżnej, gdzie przeważają ziemie żółte i szare piaski, oraz ziemie piaskowato-muliste, mające za podłoże żółte albo czerwone gliny.

GŁÓWNE KRESCENCYE.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $5,709,000; bawełna, $4,842,000; ziemne orzechy, $2,147,000; słodkie kartofle i bulwy, $1,231,000; tytoń, $1,025,000; siano i pasza, $847,000; kartofle, $840,000; owies, $443,000. Ze zbiorów siana i paszy, najgłówniejszymi są "przyswojone czyli uprawiane trawy," "zboża ścięte na zielono" i "dzikie, słone czyli stepowe trawy."

Obszar bawełny równa się mniej więcej dwom piątym obszaru zbóż razem wziętych, a wartość tego zbioru przenosi trzy czwarte wartości zbóż; zaś obszar ziemnych orzechów równa się jednej piątej obszaru zbożowego, a ich wartość równa się w przybliżeniu jednej trzeciej wartości zboża. Obszar słodkich kartofli i bulw równa się zaledwie jednej trzydziestej części obszaru zbożowego, natomiast ich wartość równa się jednej piątej wartości zboża.

Na każdych 100 farmerów, 75 wykazuje uprawę kukurydzy, 46 uprawia słodkie kartofle i bulwy, 41 bawełnę, 38 ziemne orzechy, 20 siano i paszę, 12 owies, a 1 uprawia tytoń. Przeciętny dochód z akra zbóż razem wziętych wynosi $9.49; wydajność kukurydzy i żyta stoi

poniżej tej cyfry, a wydajność innych zbóż powyżej. Przeciętna wartość zbóż z akra jest o połowę mniejsza od wartości bawełny, a równa się jednej szóstej wartości słodkich kartofli i bulw. Wzrost obszaru, poświęconego pod uprawę zboża wynosił 43,163 akrów od roku 1899–1909, czyli, 7.1 procent, a wzrost obszaru siana i paszy wynosił 32,735 akrów, czyli 148.8 procent.

Bawełnę uprawiają niemal wyłącznie w północnych i północno-zachodnich powiatach, z których 8 wykazuje znaczny wzrost obszaru, poświęconego tej uprawie. Największy wzrost absolutny w obszarze bawełny, miał miejsce w powiecie Jackson, który wykazuje obszar bawełny równający się jednej szóstej całego obszaru w Stanie, poświęconego tej uprawie.

W produkcyi ziemnich orzechów, przoduje powiat Jackson. Powiaty Suwanee, Alachua i Columbia następują w porządku wymienionym, które, wzięte razem, wykazują przeszło jedną czwartą całego obszaru tegoż zbioru.

Uprawę słodkich kartofli i bulw wykazują wszystkie powiaty w Stanie mniej więcej w stosunkowo równej ilości. Powiat Gadsden wykazuje 88 procent ogólnego obszaru tytoniu; zaś powiat Marion wykazuje 11.5 procent ogólnego obszaru siana i paszy. W obszarze i produkcyi kartofli, pierwsze miejsce zajmuje powiat St. John, wykazując przeszło dwie piąte ogólnego obszaru tego zbioru. Powiat Marion wykazuje przeszło jedną siódmą ogólnego obszaru owsa.

Florida cieszy się urozmaiceniem klimatu, ciągnąc się przez blizko 500 mil geograficznej szerokości. Niektóre z północnych części Stanu stanowią rodzaj podgórza, posiadając wałkowatą powierzchnię, z podłożem gliny. W tej części uprawiane są z powodzeniem bawełna, kukurydza, kartofle, orzechy "pecans," dobry gatunek tytoniu, gruszki, arbuzy i wszelkie warzywa. W jednym powiecie tylko przeszło 5,000 akrów gruntu poświęcone jest uprawie orzechów "pecans." Czasami zbierają tu 75 do 100 buszli kukurydzy z jednego akra, albo 800 do 900 garncy syropu z akra produkują. W 14 czy 15 powiatach uprawiają bawełnę, znaną pod nazwą "Sea-island." Florida produkuje od jednej trzeciej do połowy ogólnej ilości tego rodzaju bawełny, produkowanej w całych Stanach Zjednoczonych. Na obszarze pięcio akrowym starej plantacyi, zebrano pięć pak krótko-włóknistej bawełny.

W prowadzeniu gospodarstwa, żaden Stan prawdopodobnie nie specyalizuje tak jak Florida. Z jednej miejscowości wywożą setki wagonów kartofli; w drugiej miejscowości poziomki stanowią główny zbiór; w trzeciej selery; w innej zaś ogórki, a jeszcze w innej pomidory. W nielicznych tylko miejscowościach uprawiają razem te wszystkie zbiory i inne. W południowej części Stanu rozwija się wielki przemysł cytrynowy. Z różnych linii kolejowych we Floridzie, jedna tylko wywiozła w ostatnim sezonie 28,000 wagonów owoców i warzywa. Florida jest sławną od dawna ze swych pomarańcz, a obecnie t. z. "Grape fruit," ananasy i poziomki idą w zawody z pomarańczami tak w ważności zbioru, jak wartości i powodzeniu.

HODOWLA BYDŁA.

Stan Florida znanym jest z hodowli bydła. Liczni farmerzy hodują obecnie świnie. Na różnych wystawach powiatowych można widzieć bydło, świnie i owce, które śmiało zaliczyć można do najlepszych w kraju. Wartość niektórych z domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według raportu za rok 1910, wynosiła: Bydła, $9,262,262;

koni z przychowkiem, $4,854,699; mułów z przychowkiem, $3,545,821; świń, $1,848,731; drobiu, $673,814; pszczół, $98,468. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $20,591,187.

W okresie dziesięcioletnim 1900–1910, wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła $9,425,000, czyli 84.4 procent. Wartość wszystkich gatunków wzrosła, ale w różniących się stopniach. Największy wzrost absolutny zaszedł w wartości bydła, wynosząc $2,918,000, czyli 46 procent, podczas gdy muły wykazują najwyższy wzrost stosunkowy, wynoszący 229.9 procent, podczas gdy wzrost absolutny wynosi $2,471,000. Wartość koni z górą się podwoiła, gdyż wzrost wynosi $2,565,000, czyli 112 procent. Wartość świń wzrosła $1,146,000, czyli 163 procent; wartość drobiu podniosła się $279,000, czyli 70.8 procent; owiec $16,900, czyli 7.1 procent.

Z ogólnej liczby farm zbadanych, 44,880, czyli 89.7 procent, wykazuje hodowlę pewnego rodzaju domowych zwierząt; 5,136 farm nie hoduje żadnych domowych zwierząt. Hodowlę bydła wykazuje 63.1 procent wszystkich farm, hodowlę "dojnych krów" 53 procent, a hodowlę "innych krów" 34.1 procent. Ogólna liczba krów wzrosła znacznie w ciągu dziesięciolecia, podczas gdy wartość dojnej krowy wzrosła z $13.31 do $17.41, a wartość krowy z rubryki "innych krów" z $9.40 do $10.62. Przypada przeciętnie po cztery dojne krowy na każdą farmę hodującą takowe, podczas gdy z rubryki "innych krów" przypada blizko po 19 sztuk na każdą farmę wykazującą ich hodowlę.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna cena akra ziemi rolnej na cały Stan wynosi $17.84. W 20 powiatach, leżących w północnej części Stanu, przeciętna cena ziemi wynosi mniej jak $10 za akr, a od $10 do $25 w 12 powiatach, z których 9 leży w środkowej i północno-wschodniej części Stanu, a 3 w północno-zachodniej części. W powiatach leżących we wschodniej i południowej częściach półwyspu, przeciętna cena akra gruntu uprawnego, którego jest tam stosunkowo nie wiele, jest względnie wysoką. I tak w 5 powiat ach na północnej części półwyspu, a w jednym powiecie, De Soto, w południowej części, przeciętna cena akra ziemi idzie od $25 do $50; w czterech powiatach na samym krańcu południowym, oraz w powiatach Hillsboro i Orange, cena idzie od $50 do $85 za akr; w 2 powiatach, Manatee i Brevard, od $75 do $100, podczas gdy w powiecie St. Lucie przeciętna cena wynosi przeszło $100 za akr.

W Stanie Florida znajduje się kilka tysięcy akrów gruntów rządowych, t. z. "Homestead Lands." Informacyę o tych ziemiach otrzymać można, adresując: The Register (lub: The Receiver) of the United States Land Office, Gainesville, Fla. We Floridzie znajduje się również dużo ziemi szkolnej, zwykle każda 16-ta działka, cena której wynosi od $3 do $5 za akr. Jest również dużo ziemi stanowej, pozostającej pod kontrolą opiekunów fuduszu ulepszeń wewnętrznych, cena której zwykle idzie od $3 do $5 za akr. Wiadomości o ziemiach szkolnych dostarczy: The Commissioner of Agriculture, Tallahassee, Fla. Ziemie te są rozrzucone po całym Stanie. Ziemie stanowe i szkolne nabywać można tylko za gotówkę.

Ziemia jest rozmaita; w danem miejscu nadaje się pod uprawę jednej rzeczy, a nie nadaje się pod uprawę drugiej. Radzi się wszystkim osadnikom obejrzeć ziemię zanim się osiedlą. Jest dość ziemi dobrej w Stanie, na której osadnicy nietylko mogą się wyżywić, ale zapewnić

sobie niezależny byt. Każdy powiat posiada dobrą i złą ziemię. Trudno jest jednak orzec co jest "złą ziemią." Niedawno temu ziemie, które wydają obecnie wielkie zbiory kartofli, uważane były za bezwartościowe. Tak samo niedawno ziemie, które wydają obecnie od pół do jednej tony ananasów z akra, uważane były za bezwartościowe nasypy piasku. Ziemie w Stanie Florida, uważane za bezwartościowe przez jednych, sprzedawane po cenie 50 centów za akr, w ręku innych stają się wartościowemi i dochodzą ceny $50 do $75 za akr. Podstawą powodzenia w tym Stanie jest to samo co i gdzieindziej, mianowicie, energia, oszczędność, praca i wytrwałość.

Przeciętna wielkość farmy w Stanie Florida obejmuje 105 akrów, wykazując znaczne zmniejszenie się od roku 1860, kiedy obejmowała 444.6 akrow. Z ogólnej liczby farm we Floridzie, 34.3 procent zalicza się do klasy farm wielkości od 20 do 49 akrów. Przeciętna wartość farmy w Stanie, włącznie z urządzeniem, wynosiła $2,863 w roku 1910, w przeciwstawieniu z wartością z roku 1900, wynoszącą $1,321. Przeciętna wartość ziemi i budynków jednej farmy wynosi $2,362, wykazując $1,362 wzrostu od roku 1900. Wartość akra ziemi z budynkami obecnie wynosi $22.45, w przeciwstawieniu z wartością $9.35 w roku 1900. Wartość inwentarza, przypadającego na jedną farmę w roku 1910 była $412.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Przeszło dwie piąte liczby farmerów najmuje robotników, a każdy z najmujących wydaje przeciętnie $253 rocznie na pomoc. Ogólny wydatek na pomoc w ciągu dziesięciolecia wzrósł $3,886,000, czyli 264.7 procent. Około jedna piętnasta ogólnego wydatku na robotników, wypłacaną jest we formie mieszkania i utrzymania. Jeden farmer na każdych trzech wykazuje pewne wydatki na paszę, a około sześciu na każdych dziesięciu wykazuje zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz wzrósł $2,857,000, czyli 379.3 procent, podczas dziesięciolecia, z czego przypada $121 na każdą farmę wykazującą takowy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Według cenzusu Stanów Zjednoczonych za rok 1910, stosunkowy wzrost ludności w Stanie Florida wynosił 42.4 procent, czyli, że był około dwa razy większym od stosunkowego wzrostu na całe Stany Zjednoczone. Jako Stan posiadający różne poklady, Florida produkuje dużo fosfatu, glinki zwanej "fuller" (używanej do czyszczenia stołowizny), oraz dobrego gatunku gliny na wyroby porcelanowe.

Florida staje się Stanem przemysłowym. Kapitał włożony w przemysł w roku 1904 wynosił $42,157,080; w 1907 wynosił $54,337,215, wykazując 29 procent wzrostu. Wartość wyrobów rękodzielniczych w roku 1904 wynosiła $53,506,154; w 1907 wartość tych wyrobów wynosiła $74,332,165, wykazując 39 procent wzrostu w trzech latach.

Przemysł drzewny i składy urządzeń okrętowych, rozwijają się tu na wielką skalę. Stan ten jest również wielkim punktem wywozowym ryb. Florida posiada dobre kolegia i szkoły. Wobec takiej gleby i klimatu, rzek, jezior i studni, oraz dostatecznego deszczospadu, jest trudnem do przewidzenia co przyszłość przyniesie Floridzie. Po dalsze informacye adresować należy: The Commissioner of Agriculture, Tallahassee, Fla.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

(Agricultural Opportunities)

No. 3—Polish

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH PÓŁNOCNO-ŚRODKOWYCH STANÓW (WSCHODNIEJ GRUPY), OBEJMUJĄCE STANY OHIO, INDIANA, ILLINOIS, MICHIGAN I WISCONSIN

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełnionych przez dane statystyczne, zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych, oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny, obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry, Miasto New York,
(Information Branch,
United States Information Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkich informacji udziela się bezpłatnie.

DOGODNOŚCI DLA ROLNIKÓW W PÓŁNOCNO-ŚRODKOWYCH STANACH (W GRUPIE WSCHODNIEJ).

OHIO.

POWIERZCHNIA I KLIMAT.

W stosunku do ludności Ohio zajmuje czwarte miejsce w Unii a trzydzieste czwarte co do obszaru. Stan Ohio obejmuje kraniec północno-wschodniej części niskich obszarów, stanowiących górną część wielkiego basenu przy rzece Mississippi. Tylko północna i zachodnia części Stanu leżą w tej okolicy, ponieważ reszta Stanu zapuszcza się w okolicę tak zwaną "Appalachian Plateau," które, w północno-wschodniej części Stanu, podlegało kiedyś zlodowaceniu.

Klimat różni się bardzo mało od klimatu panującego w Stanach nadatlantyckich, z porami roku dobrze się odróżniającemi i obfitym deszczem w ciągu całego roku.

GLEBA.

Stan Ohio można podzielić na pięć głównych części, stosownie do przeważających cech naturalnych i rodzaju gleby. Niemal wszystkie środkowe i zachodnio-środkowe części Stanu składają się z obszarów wzniesionych, wałkowatych, które uległy zlodowaceniu i dlatego powierzchnia pochodzi wprost od lodowego rozkładu. Północne i północno-zachodnie części Stanu obejmują łożysko starego jeziora, a gleba składa się z pokładów piasku, żwiru i gliny, zmytej ze zlodowaciałych wierzchołków, osiadłej na dnie jeziora, a następnie wypchniętej na powierzchnię. Na samym południowo-zachodnim krańcu Ohio niewielki obszar, pokryty cienką warstwą zlodowaciałą, posiada ziemię w rodzaju miałkiej glinki piaskowatej, znanej pod nazwą "loess." Północno-wschodnia część Stanu składa się z pogranicza wzmiankowanego "Appalachian Plateau," o ziemi nieco wałkowatej i pagórkowatej, z cienką warstwą zlodowaciałą. W całej południowo-wschodniej i wschodnio-środkowej części Stanu grunta są wałkowate i pagórkowate, które nie podlegały zlodowaceniu, gdzie gleba jest ustawicznie odwilżaną pokładami kamieni na pewnej głębokości.

Gleba zlodowaciałych obszarów w środkowych i zachodnich częściach Stanu Ohio składa się głównie z żółtych i brunatno szarych pokładów gliniastych. Powierzchnia tu jest nieco falująca i wałkowata. W zachodnio-środkowej części Stanu, w obrębie obszarów zlodowaciałych, znajdują się obszerne przestrzenie czarno-błotnistej ziemi

lub ciemnej gliny, zwłaszcza w dolinach i na równinach, znajdujących się w tej części. Grunta w lodowatym rejonie jeziora, w północnem i północno-zachodniem Ohio, cieszą się niezwykłą równością powierzchni i składają się przeważnie z ciemnej, błotnistej i glinkowatej gleby. Na pograniczu okolicy lodowatych jezior, na wybrzeżach jeziora Erie, zwłaszcza ku wschodniemu jego końcowi, znajdują się liczne piaszczyste i żwirowe nasypy, oznaczające przedhistoryczne wybrzeża lodowatych jezior. Gleba w południowo-zachodnich powiatach Ohio składa się przeważnie z cienkiej warstwy glinki piaskowatej, pokrywającej pokłady warstw zlodowaciałych, z podłożem kamieni.

GŁÓWNE PŁODY.

Głównymi zbiorami w Stanie, w porządku i według ich wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $82,327,000; siano i pasza. $42,357,000; pszenica, $31,113,000; owies, $23,212,000; kartofle, $9,378,000; tytoń, $8.999,000.

Kukurydza jest największym zbiorem. Obszar i wartość kukurydzy równa się przeszło połowie ogólnego obszaru i wartości wszystkich zbóż, a chociaż obszar jest nie wiele większym od obszaru siana i paszy, to wartość jednak jest dwa razy większą od wartości siana i paszy. Pszenica zajmuje drugie miejsce pomiędzy zbożami, a obszar jej i wartość wynoszą nieco mniej niż jedną czwartą ogólnego obszaru i wartości wszystkich zbóż. Trzecie miejsce zajmuje zbiór owsa, którego obszar jest nieco mniejszy od obszaru pszenicy, a wartość równa się trzem czwartym wartości pszenicy.

Wśród zbiorów siana i paszy "sama tymotka" zajmuje pierwsze miejsce, przedstawiając wartością i obszarem blisko trzy piąte całego zbioru siana i paszy. "Mieszanka tymotki z koniczyną" zajmuje drugie miejsce, a obszar jej i wartość wynoszą nieco więcej jak połowę obszaru i wartości "samej tymotki." "Sama koniczyna" zajmuje trzecie miejsce, a obszar jej i wartość wynosi mniej niż jedną dziesiątą obszaru i wartości "samej tymotki"; "szorstka pasza" zajmuje czwarte miejsce.

Z innych zbiorów, tak zwanych "różnych," kartofle i tytoń są najważniejsze. Kartofle zajmują obszar nieco większy od jednej szesnastej obszaru siana i paszy, a ich wartość równa się jednej piątej wartości siana i paszy. Wartość tytoniu jest nieco mniejszą od wartości kartofli, a obszar tytoniu równa się połowie obszaru kartofli.

W roku 1909, 86 farmerów na każdych 100 wykazało uprawę kukurydzy, 75 uprawiało siano i paszę, 73 kartofle, 55 owies, 51 pszenicę, 9 tytoń, a 4 uprawiało żyto.

Wydajność kukurydzy z akra wynosiła w roku 1909, 40.2 buszli, wartości $21.02; owsa 32.2 buszli z akra, wartości $12.99; a pszenicy 16.8 buszli z akra, wartości $17.02. Kartofle wydały 95.5 buszli z akra, wartości $44.07; a tytoń 832.1 funtów, wartości $84.51. Siano i pasza wydały 1.37 ton z akra, podczas gdy żyto wydało przeciętnie po 13.6 buszli z akra.

Niemal wszystkie zbiory warzywne, drobne i zimowe owoce, jak jabłka, które się rodzą w Stanach północnych, mogą być uprawiane z powodzeniem w Stanie Ohio.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według raportu z roku 1910, była: Bydła, $51,403,341; koni z przychówkiem, $98,910,638; mułów z przychówkiem, $2,775,831; osłów i "burrów," $61,560; świń, $19,412,730; owiec z przychówkiem; $14,941,381; kóz z przychówkiem, $17,843; innych zwierząt, $390; drobiu, $9,532,672; pszczół, $275,726. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $197,332,112.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół razem wziętych, wzrosła o $71,377,000, czyli o 56.7 procent. Największy wzrost absolutny zaszedł w wartości koni z przychówkiem, wynosząc $48,751,000, czyli o 97.2 procent. Przeszło dwie trzecie ogólnego wzrostu należy do wzrostu wartości koni. Wzrost wartości bydła, zajmującego drugie miejsce z rzędu, wynosi $4,843,000, czyli o 10.4 procent. Wartość świń wzrosła o $7,600,000, czyli o 64.3 procent; wartość owiec wzrosła o $3,985,000, czyli o 36.4 procent; drobiu o $4,447,000, czyli o 87.4 procent.

Z ogólnej liczby farm badanych, 260,265, czyli 95.7 procent, wykazuje hodowlę domowych zwierząt pewnego rodzaju; 11,780 farm nie wykazuje hodowli żadnych domowych zwierząt. Hodowlę bydła wykazuje 89.8 procent wszystkich farm, hodowlę "dojnych krów" wykazuje 88.9 procent, a "innych krów" 20.6 procent tylko. Na każdą farmę hodującą "dojne krowy" przypada przeciętnie po cztery sztuki.

Na każde 100 farm 93 wykazuje hodowlę drobiu pewnego rodzaju, a tylko 77 farm z liczby wykazujących hodowlę drobiu nie hodują kur. Wartość kur przedstawia 94.5 procent ogólnej wartości drobiu.

Przeciętna wartość pszczół na każdą farmę hodującą takowe wynosiła $11.68 w 1900, a $11.88 w 1910. Około 9 farmerów na każdych 100 wykazuje pszczoły.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Każdy zakątek Stanu znajduje się w pobliżu dobrych rynków zbytu. Tysiące akrów dobrej ziemi oczekują tylko chwili, kiedy zjawią się ręce do wyrobienia jej i zbierania obfitych plonów. Ostatnie sprawozdania rządowe wykazują że w różnych częściach Stanu można nabyć ziemię po cenie $5 do $10 za akr, na której uprawiać można z powodzeniem owoce i jagody, oraz hodować owce i drób. Ohio posiada tysiące akrów gruntu, nadającego się pod uprawę buraków cukrowych a inne tysiące akrów nadają się pod uprawę kapusty i cebuli. Znajdują się ziemie w pobliżu rynków, nadające się pod korzystną uprawę selerów. Wielki pas kukurydzowy w Ohio jest niezrównany. Blisko 100 fabryk konserw stanowią wyborny domowy rynek zbytu. Są fabryki do kondensowania mleka, maślarnie i fabryki sera, oraz mleczarnie mnożą się z dniem każdym. Stan ten jest jednem z najlepszych miejsc pod uprawę tytoniu.

Przeciętna wielkość farmy w Ohio spadała stopniowo ze 125 akrów w roku 1850 do 88.5 akrów w roku 1900, zmniejszając się przeciętnie po trzy ćwierci akra rocznie. Przeciętna wielkość nie zmieniła się w ostatniem dziesięcioleciu, i wynosi obecnie 88.6 akrów.

Przeciętna wartość farmy w Ohio wynosi około $7,000, z czego $6,080 przedstawia wartość ziemi i budynków, $725 wartość inwentarza, a $188 wartość urządzeń i maszyn. Przeciętna wartość akra ziemi z budynkami wzrosła z $42.31 w roku 1900 do $68.62 w 1910. Przeciętna wartość ziemi rolnej wzrosła $33.35 w roku 1900 do $53.34 w 1910.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Przeszło połowa farmerów najmuje robotników, a każdy z najmujących wydaje przeciętnie po $176 na pomoc. W okresie dziesięcioletnim, 1899–1909, ogólny wydatek na robotników rolnych wzrósł o $11,129,900, czyli o $76.7 procent. Około jednej piątej wydatku na pomoc wypłacaną jest w postaci mieszkania i utrzymania.

Około 1 farmer na każdych 3 wykazuje pewne wydatki na paszę, a około 4 na każdych 10 wykazują zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz wzrósł o $1,485,000, czyli o $55.1 procent podczas dziesięciolecia 1899–1909, z czego przypadało przeciętnie po $35.16 na każdą farmę wykazującą takowy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Stan ten przedstawia nie mniej sposobności dla pragnących się tam osiedlić od innych Stanów w Unii. Ohio obfituje we wszystko. Same pokłady mineralne wystarczające są do zbogacenia Stanu. Przemysł rozwinięty jest na wielką skalę. Środki przewozowe są niedorównane przez żaden inny Stan. Koleje i elektryczne tramwaje dochodzą wszędzie. Na północ leży jezioro Erie a na południe wielka spławna rzeka, które nadają się dla komunikacji wodnej. Stan posiada wprost nieograniczone zasoby rolnicze. Ośmdziesiąt dwa miasta i liczne miasteczka dostarczają dobrych rynków zbytu dla wszystkiego co się rodzi lub produkuje w Stanie Ohio.

Szkoły i kolegia w Ohio przedstawiają się dobrze w porównaniu z innemi w Stanach Zjednoczonych, a szkoły znajdują się wszędzie w okolicach rolniczych.

Ohio posiada wielką ilość gliny, z której można wyrabiać naczynia porcelanowe, zaliczające się do najlepszych w świecie. To samo można powiedzieć o innych wyrobach glinianych, dachówkach, rurach odchodowych i t. p.

Po dalsze informacye adresować należy: The Secretary, State Board of Agriculture, Columbus, Ohio.

INDIANA.

POWIERZCHNIA I KLIMAT.

Stan Indiana, zaliczający się do połnocno-środkowych Stanów, posiada 22,882,400 akrów obszaru. Zajmuje w rzędzie innych Stanów trzydzieste siódme miejsce obszarem, a dziewiąte ludnością. Większa część Stanu jest lekko falująca, a wielkie obszary w powiatach środkowych są niemal płaskie. Stan leży we wschodniej części niskiej okolicy, tworzącej północną część basenu rzeki Mississippi. Średnia wysokość Stanu wynosi około 700 stóp nad poziomem morza. Najwyżej leżące obszary znajdują się wzdłuż pogranicza Stanu Ohio w środkowej części Stanu Indiana i blisko pogranicza Michiganu, na krańcu północno-wschodnim, dochodząc do wysokości 1,000 stóp nad poziomem morza. W środkowej części Stanu poziom idzie od 700 do 800 stóp nad powierzchnią morza. Cztery piąte obszaru całego Stanu leży na wysokości 500 do 1,000 stóp nad poziomem morza. Obszary leżące najniżej znajdują się w zachodnich i południowo-zachodnich powiatach, wzdłuż rzeki Wabash, gdzie wysokość nie dochodzi 500 stóp nad poziomem morza.

Klimat w Stanie Indiana nie różni się od klimatu panującego w północno czy środkowo atlantyckich Stanach. Pory roku są dobrze wyodrębnione i deszcz pada obficie w ciągu całego roku.

GLEBA.

Przeważają tu ziemie glinkowate i muliste, bardzo urodzajne. Łożyska rzek są wyjątkowo tłuste. Północno-zachodni kraniec Stanu jest bagnisty, ale szeroko zaprowadzony system ściekowy dla osuszania, przyczynił się do zamienienia tych obszarów w ziemie urodzajne. W tych północnych powiatach znajduje się około 1,500,000 akrów ziemi torfiastej, czyli błotnisto-włóknistej. Ziemia ta należycie uprawiana wydaje wielkie plony. Południowa część Stanu jest pagórkowata, ale posiada ziemię glinkowatą, którą opłaci się uprawiać.

Ziemie w okolicy zlodowaciałej, w środkowej i północnej częściach Stanu Indiana, składają się przeważnie z warstw żółtej, brunatnej czy szarej gliny mulistej. Falująca i wałkowata powierzchnia ułatwia ściek do licznych strumieni, chociaż na obszarach równiejszych ściek sztuczny przyczyniłby się do ulepszenia gleby. Wszystkie ziemie położone na tych zlodowaciałych wzniesieniach nadają się pod uprawę zwykłych w tej okolicy zasiewów, zwłaszcza kukurydzy, owsa, zimowej pszenicy i trawy. Na obszarach zlodowaciałych jezior, w północno-zachodniej Indianie, przeważają ziemie czarne, błotnisto-muliste i piaskowato-muliste, z wielkimi obszarami ziemi torfiasto-błotnistej. Pierwotnie te obszary były porosłe lasem. W miejscach gdzie zaprowadzono sztuczny ściek ziemie te rodzą zboża i jarzyny, jak

kapusta, cebula i selery. Nie podlegające zlodowaceniu dwie piąte części południowe Stanu pokryte są cienką warstwą żwirowo-piaskowatą, znaną pod nazwą "loess," tworzącą największy obszar ziemi w tej okolicy. Ziemie te nadają się bardziej pod uprawę zimowej pszenicy, owsa i trawy, jak kukurydzy. Tytoń rodzi się na podobnych ziemiach w południowo-zachodniej części Stanu i na nadrzecznych pagórkach, oraz zlodowaciałych wyżynach wzdłuż granicy Stanu Ohio.

GŁÓWNE PŁODY.

Głównymi zbiorami w Stanie Indiana, w porządku i według wartości pieniężnej, są: Kukurydza, $98,438,000; pszenica, $33,593,000; siano i pasza, $24,883,000; owies, $18,929,000; kartofle, $3,816,000; tytoń, $2,145,000.

Najgłówniejszym zbiorem jest kukurydza. Wartość kukurydzy jest blisko trzy razy większą od wartości pszenicy, blisko cztery razy większą od wartości siana i paszy, a przeszło pięć razy większą od wartości owsa. Zboża poza kukurydzą, pszenicą i owsem są uprawiane w stosunkowo niewielkiej ilości. Obszar kukurydzy jest blisko pół trzecia raza tak wielki jak obszar pszenicy, przeszło dwa razy większy od obszaru siana i paszy, a około trzy razy większy od obszaru owsa.

Ze zbiorów "siana i paszy" "sama tymotka" zajmuje przeszło połowę ogólnego obszaru, a 60 procent ogólnej wartości. Następnie przychodzi "mieszanka tymotki z koniczyną," zajmując nieco mniej niż jedną piątą obszaru i ogólnej wartości zbiorów siana i paszy. "Sama koniczyna" zajmuje obszar równający się dwóm trzecim obszaru "mieszanki tymotki z koniczyną," a wartość jej przewyższa nieco połowę wartości tej ostatniej. Lucerna, chociaż nie zajmuje wielkiego obszaru, jednak wykazuje stosunkowo wielką wartość, wydając $24 z akra.

Dziewięć dziesiątych farm w Stanie uprawia kukurydzę, zaś połowa liczby farm uprawia zimową pszenicę i owies, gdy uprawa innych zbóż jest rzadszą. Około dwóch trzecich farmerów wykazuje uprawę kartofli, a stosunkowo nieco więcej uprawia siano i paszę.

W roku 1909 kukurydza wydała przeciętnie po 39.9 buszli z akra, wartości $20.09; owies 30.3 buszli z akra, wartości $11.35; i pszenica 16.3 buszli z akra, czyli $16.13. Siano i pasza wydały 1¼ tony z akra, wartości $10.82; kartofle 89.5 buszli z akra, wartości $38.35; a tytoń 902.7 funtów z akra, wartości $90.54.

Przeszło 4,500,000 akrów gruntu jest poświęcone corocznie uprawie kukurydzy. Gleba i klimat nadają się wyjątkowo pod uprawę kukurydzy stanowiącej wielkie zbiory, a której wydajność wynosiła przeciętnie 40 buszli z akra podczas ostatnich trzech lat. I nietylko Indiana rodzi wielką ilość kukurydzy, ale do tego kukurydza ta jest pierwszorzędnego gatunku.

Pszenica jest drugim z rzędu ważnym zbiorem. Przeszło 2,500,000 akrów gruntu zajmuje pszenica co rok. Przeciętna wydajność pszenicy wynosi 15 buszli z akra. Gatunek pszenicy należy do najlepszych, skutkiem czego mąka ze Stanu Indiana zalicza się do najlepszych w kraju. Owies uprawiany bywa w wielkiej ilości w północnej połowie Stanu i zbiór ten się opłaca. Koniczyna jest także ważnym zbiorem w Stanie. W produkcyi nasienia koniczyny Indiana stoi w pierwszym rzędzie Stanów w Unii.

Uprawa owoców stanowi jedną z najważniejszych gałęzi w rolnictwie Stanu. Jabłka najlepszego gatunku mogą być uprawiane z powodzeniem. Stan dopiero zaczyna to przyjmować i dlatego w chwili obecnej, zwłaszcza w południowej Indianie, poświęcają wielkie obszary pod sady owocowe. Sady w Stanie, które już wydają owoce, przynoszą wielkie korzyści. Uprawa arbuzów jest również uznaną za korzystną, i dużo ludzi poświęca jej czas i uwagę w różnych miejscowościach. Dużo ludzi trudni się uprawą warzyw. Ziemie w licznych miejscowościach Stanu Indiana nadają się pod tę uprawę i wielka liczba miast w granicach Stanu korzysta z dostawy warzyw, uprawianych w tych miejscowościach.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych domowych zwierząt, drobiu i pszczół, według raportu za rok 1910, wynosiła: Bydła, $39.110,492; koni z przychówkiem, $87,118,468; mułów z przychówkiem, $9,678,014; osłów i "burrów," $291,217; świń, $23,739.536; owiec z przychówkiem, $5,908,496; kóz z przychówkiem, $20 905; innych zwierząt, $430; drobiu, $7,762 015; pszczół, $240,478. Ogólna wartość wszystkich domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wynosiła $173 860,101.

W okresie dziesięcioletnim, 1900–1910, ogólna wartość domowych zwierząt, drobiu i pszczół, wzrosła o $64,309,000, czyli o 58.7 procent. Największy wzrost absolutny zaszedł w ogólnej wartości koni z przychówkiem, równając się blisko trzem czwartym czystego dochodu na wszystkich domowych zwierzętach, a wynosząc 114.4 procent. W tym samym czasie wartość świń wzrosła o $9,935,000, czyli o 72 procent, a wartość mułów z przychówkiem wzrosła o $5,961,000, czyli o 160.4 procent. Wartość drobiu wzrosła o $3,540,000, czyli o 83.8 procent, podczas gdy wartość owiec z przychówkiem wzrosła o $114,000, czyli o 2 procent.

Z ogólnej liczby farm badanych, 207,806, czyli 96.4 procent, wykazuje hodowlę pewnego rodzaju domowych zwierząt; 7,679 farm nie hoduje żadnych zwierząt domowych.

Z ogólnej liczby farm w Stanie, 90 procent wykazuje hodowlę bydła, 89 procent hoduje "dojne krowy," tylko 19.3 procent wykazuje hodowlę "innych krów." Na farmy wykazujące hodowlę "dojnych krów" i "innych krów," przypada przeciętnie po 3 sztuki na każdą. Ogólna liczba krów wzrosła nieco w ostatniem dziesięcioleciu. Przeciętna wartość dojnej krowy wzrosła z $31.84 do $37.72, podczas gdy wartość krowy należącej do "innych krów" spadła z $31.34 na $27.82. Mleczarnie mnożą się z każdym rokiem. Wysokie ceny nabiału oraz gwałtowne zapotrzebowanie wyrobów mlecznych, powodują, że wielka liczba ludzi zaczyna się zajmować tą gałęzią gospodarstwa. Zapotrzebowanie nabiału niewątpliwie wzrastać będzie w dalszym ciągu i przemysł mleczny stanie się z konieczności jednym z największych i najważniejszych w Stanie.

Wyroby mięsne postępują wraz z produkcyą kukurydzy. Jest to powszechną regułą i Indiana w tym wypadku nie stanowi bynajmniej wyjątku. Olbrzymia ilość kukurydzy uprawianej w Stanie wystawiona jest na rynek w postaci bydła i świń. Interes ten poza opłacaniem się zapewnia prowadzenie gospodarstwa, zwracając ziemi wielką ilość tłuszczu odebranego jej w zbiorach zboża.

CENY FARM I ZACHĘTY OSADNIKÓW.

Indiana nie posiada ziemi taniej: Rynki, środki przewozowe, liczna ludność i ceny produktów rolnych wszystko przyczyniło się do podniesienia ceny ziemi na każdym akrze. Mimo to stosunki tamtejsze, wielka wydajność ziemi i wysokie ceny przyczyniają się do tego, że rolnictwo bardzo popłaca i ludzie osiedlający się na gruntach Indiany zabezpieczają sobie pewny zysk z pracy i pieniędzy włożonych w ziemię.

Większość ziemi w Indianie może być uprawianą z powodzeniem. Srodki przewozowe zaliczają się do najlepszych. Indiana jest jednym z przodujących Stanów z racji posiadania długich i dobrych dróg przewozowych. Jedna lub więcej linii kolejowych przechodzi przez każdy powiat w Stanie. Tramwaje elektryczne pokrywają siecią cały Stan i łączą Indianapolis, stolicę Stanu, z każdym zakątkiem.

W dodatku do dobrych komunikacyi i środków przewozowych, znajdują się liczne rynki zbytu pod ręką. St. Louis leży niedaleko na zachód, Cincinnati i Detroit na wschód, zaś Chicago leży na północno-zachodniem pograniczu, podczas gdy Indianapolis i przeszło tuzin wielkich miast znajduje się w granicach Stanu. Biorąc razem Indiana posiada w swych granicach, albo w pobliżu, przeszło 5,000,000 ludzi.

Fakta te mówią same za siebie i świadczą dlaczego ziemia rolna w Indianie jest pożądaną i dlaczego istnieje tam tak wielkie zapotrzebowanie produktów rolnych. Z tego można zauważyć, że farmer nie potrzebuje się opierać na domowym rynku zbytu, mając pod ręką tak dobre środki przewozowe. Wszystko to przyczynia się do tego, że farmer w Stanie Indiana jest absolutnie niezależnym i może sprzedawać wszystko po cenach wysokich.

Przeciętna wartość farmy z urządzeniem w roku 1900 wynosiła około $4,400, podczas gdy 10 lat później wynosiła $8,400. Przeciętna cena ziemi wzrosła z $31.81 za akr w roku 1900 do $62.36 w roku 1910, czyli o 96 procent.

WYDATKI GOSPODARSKIE.

Blisko połowa farmerów w Stanie Indiana najmuje robotników, a przeciętna suma wydana na pomoc wynosi $170. Jedna piąta sumy wydanej na robotników wypłacaną jest w postaci mieszkania i utrzymania. W okresie dziesięcioletnim, 1899–1909, ogólny wydatek na pomoc wzrosł o 82.6 procent. Około jeden z każdych trzech farmerów wykazuje pewne wydatki na paszę, a jeden na każdych czterech wykazuje zakupno nawozu. Ogólny wydatek na nawóz wykazuje wzrost o $636,000, czyli o 40.9 procent, ponad wydatkiem z roku 1899, z czego przypada przeciętnie $39.50 na każdą farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Indiana ofiarowuje swej ludności dobrą sposobność nauki. Począwszy od szkół publicznych aż do uniwersytetów, szkoły Stanu Indiana należą do najlepszych i nadają się do obsłużenia okolic rolnych.

Wielkie dochody z farm, oraz możność zdobycia nauki, przyczyniają się do tego, że udają się na rolę ludzie zapobiegliwi, szczęśliwi i zadowoleni. Ci którzy mogą się przyłączyć do tej licznej klasy, uważać się mogą za szczęśliwców.

Po dalsze informacye adresować: Bureau of Statistics, Indianapolis, Indiana.

ILLINOIS.

POWIERZCHNIA I KLIMAT.

Stan Illinois zajmuje dwudzieste drugie miejsce obszarem, a trzecie ludnością w rzędzie Stanów Unii. Powierzchnia Stanu jest rozmaita, zależnie od położenia. Najniżej leżące obszary stanowią przestrzeń napływową w miejscu, gdzie schodzą się rzeki Ohio i Mississippi, w pobliżu Cairo; grunta te leżą mniej więcej na wysokości 300 stóp nad poziomem morza. Powierzchnia wznosi się stopniowo coraz wyżej w kierunku północnym dochodząc do 700 i nawet do 800 stóp nad poziomem morza w środkowej części Stanu, podczas gdy najwyżej leżące obszary, nieco więcej jak 1,000 stóp nad poziomem morza, znajdują się na krańcu północno-zachodnim, wzdłuż granicy Stanu Wisconsin.

Klimat w Illinois podobny do klimatu panującego w północnych, czy też środkowo-atlantyckich Stanach. Pory roku ostro się odróżniają, a średnia deszczospadu wystarcza dla zasiewów w zupełności.

Stosunkowo wielka część powierzchni Stanu nadaje się wybornie pod uprawę roli, podczas gdy położenie co do środków przewozowych i rynków zbytu, umożliwiło rozwinięcie się urozmaiconego i opłacającego się rolnictwa.

GLEBA.

Cała powierzchnia Stanu Illinois, z wyjątkiem północno-zachodniej części i krańcowo-południowych powiatów, leżących w pobliżu punktu gdzie się schodzą rzeki Ohio i Mississippi, była pod lodem raz albo i więcej razy. Powtarzające się zlodowacenia pokryły środkowe i północne części Stanu warstwą ziemi zwanej "lodowym narzutem" od 10 czy 15 do 200 stóp głębokości. Zlodowaciała okolica górna, obejmując znaczną przestrzeń we wschodnio-środkowej części, jakoteż i w północnej części, składa się z powierzchni falującej i pagórkowatej, poprzerzynanej głębokiemi łożyskami strumieni, które często graniczą z narzutami lodowymi. W częściach zachodniej i zachodnio-środkowej Stanu ta lodowa powierzchnia jest pokryta głębokim pokładem brunatnej lub żółtej glinki zwanej "loessem." Te pokłady graniczą z biegiem rzeki Mississippi od krańca północno-zachodniego Stanu do połączenia się z rzeką Ohio. Wielka południowo-wschodnia część Stanu Illinois jest przeważnie pokryta płytkim pokładem gruntu podobnego do "loessu," pod którym leżą pokłady jednego ze starszych okresów lodowych. Ten płytki loess jest szary, albo popielaty, gęsty i zbity i różni się pod tym względem od brunatnego lub żółtego dobrze przeciekającego i kruchego "loessu" głębszych pokładów.

Grunta powierzchni, która była niegdyś pod lodem, składają się z brunatnej lub prawie całkiem czarnej glinki i piaszczystych osadów, które zajmują pagórki i łagodne pochyłości i spotykają się wszędzie, z

wyjątkiem nizko położonych obszarów. Wszystkie te gatunki gleby są dobre dla produkowania głównych płodów tego klimatu. Grunta o głębokim loessie w zachodnio-środkowej części Stanu mają przeważnie brunatną piaszczystą glinę, głęboką, dobrze przepuszczającą wodę i o powierzchni falistej, bardzo nadającą się nietylko pod uprawę głównych gatunków zboża, lecz w wielu wypadkach pod uprawę owoców.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne zbiory w Stanie, w porządku ich ważności, sa: Kukurydza, $198,350,000; owies, $59,694,000; siano i pasza, $40,560,000; pszenica, $38,001,000; kartofle, $6,402,000; korna na miotły, $1,457,000.

Najważniejszym produktem jest kukurydza, której obszar wynosi prawie dwa i pół, a wartość przeszło trzy razy obszaru i wartości owsa, zajmującego drugie miejsce. Siano i pasza stoją na trzeciem miejscu pod względem obszaru i wartości, zajmując prawie trzecią część obszaru i piątą wartości kukurydzy. Pszenica z obszarem około dwóch trzecich obszaru siana i paszy posiada wartość około $\frac{1}{20}$ siana i paszy. Wszystkie zboża razem zajmują pięć razy więcej obszaru i posiadają przeszło siedem razy więcej wartości niż siano i pasza.

Z gatunków siana i paszy czysta tymotka zajmuje pierwsze miejsce obszarem i wartością, dochodząc do połowy całego zbioru. Drugie miejsce zajmuje tymotka mieszana z koniczyną, której obszar i wartość dochodzą prawie czwartej części całego zbioru siana i paszy. Dalej idą w porządku obszaru: Koniczyna czysta, twarda pasza, inne uprawne trawy i trawy dzikie, słone lub stepowe. Wartość tych zbiorów idzie w takimże porządku z wyjątkiem traw słonych, dzikich lub stepowych, które przewyższają zbiór traw uprawnych.

Z innych płodów kartofle, korna na miotły i groch suchy przedstawiają poważne obszary i wartość, od 138,052 akrów pod kartoflami do 38,452 akrów pod korną na miotły i od $6,402,000 z kartofli do $273,000 z suchego grochu. Słodkie kartofle i bulwy także zajmują poważne miejsce; wartość nasienia koniczyny, tymotki i innych traw uprawnych jest także dość poważną. W roku 1909 kukurydza wydała przeciętnie 38.8 buszli z akra, wartości $19.74; owies wydał 36 buszli z akra, wartości $14.29; a pszenica 17.3 buszli, wartości $17.39. Jęczmień wykazuje 25.5 buszli z akra, wartości $13.91; siano i pasza 1.3 tony, $12.11; kartofle 88.1 buszli, $46.37. Na każdych 100 farmerów 90 hodują kukurydzę, 75 kartofle, 70 siano i paszę, 55 owies i 29 zimową pszenicę.

Tak gleba Stanu, jak i obfitość rynków w jego wielkich miastach, zachęcają do hodowania warzywa i owoców.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wynosiła w roku 1910: Bydło, $73,454,745; konie i źrebięta, $163,363,400; muły ze źrebiętami, $18,140,335; osły i "burry," $568,194; świnie, $36,210,179; owce i jagnięta, $4,843,736; kozy i koźlęta, $38,564; inne zwierzęta, $895; drób, $11,696,650; pszczoły, $487,733. Całkowita wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wynosiła $308,804,431.

W ciągu okresu dziesięcioletniego 1910–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wzrosła prawie o $115,000,000,

czyli o 59.4 procent. Największa zmiana zaszła w wartości koni i źrebiąt, gdzie wzrost wynosił przeszło cztery piąte całego wzrostu wartości żywego inwentarza. Wartość świń wzrosta o $12,593,000, czyli o 53.3 procent, a owiec i jagniąt o $1,137,000, czyli o 30.7 procent. Wartość drobiu w Stanie wynosi prawie dwie trzecie wartości mułów i źrebiąt, a około jednej trzeciej wartości świń.

Z całej liczby farm spisanych 246,356, czyli 97.8 procent, hodują zwierzęta domowe jakiegobądź gatunku; farm bez zwierząt domowych jest tylko 5,519. Ze wszystkich farm w Stanie 91.7 procent hodują bydło, 90.6 procent krowy mleczne, a tylko 23.7 procent "inne krowy." Około jednego procentu farmerów hodujących bydło nie posiadają krów mlecznych. Ilość krów wzrosła nieco w ciągu dziesięciolecia, a wartość przeciętna krowy mlecznej podniosła się z 34.02 do 39.22. Farmy hodujące krowy mleczne wykazują przeciętną liczbę około pięciu krów na farmę.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Niema w Stanie Illinois gruntów rządowych, stanowych lub szkolnych otwartych dla osadnictwa. Ceny gruntów prywatnych, które można nabyć w drodze kupna wynoszą w północnej części Stanu od $75 do $200 za akr, w centralnej części od $125 do $250, a w południowej od $20 do $50. Najżyźniejsze grunta w Illinois zostały zajęte przed wielu laty i nie są w ogóle na sprzedaż. Dzierżawa ziemi wynosi od $2.50 do $8 za akr gotówką. Gdzie takie grunta są wydzierżawiane za część zbiorów, cena wynosi od jednej trzeciej do połowy plonu.

Powiaty w częściach północnej i środkowej Stanu mają w większej liczbie wypadków od 90 do 95 procent swojej ziemi w uprawie, a stosunkowo znaczna liczba powiatów ma ponad 95 procent ziemi w uprawie. W południowych powiatach ilość ziemi w uprawie wynosi od 80 do 90 procent.

Przeciętna wartość gruntów uprawnych w całym Stanie wynosi $95.02. W 20 powiatach, głównie w środkowo-wschodniej części Stanu, przeciętna wartość ziemi wynosi $125 za akr lub wyżej. W pobliżu tej grupy, głównie w pasie na północ od niej, są powiaty gdzie przeciętna wartość akra wynosi od $100 do $125 Większość południowej trzeciej części Stanu zajmują powiaty, które wykazują przeciętną wartość od $25 do $50 za akr, podczas gdy północna i zachodnia część jest dość równo podzielona między powiaty, w których przeciętna cena waha się od $50 do $75 za akr, albo od $75 do $100 za akr.

WYDATKI GOSPODARCZE.

Większość farmerów najmuje robotników, i przeciętny wydatek na pomoc jest $259. Z ogólnego wydatku na najęcie pracy 22.9 procent było w formie mieszkania i utrzymania. Przez 10 lat od 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o 63.7 procent. Około 3 farmerów z każdych 8 zgłasza pewien wydatek na paszę, podczas gdy mniej niż 1 na 20 podaje kupno nawozu sztucznego. Wydano na sztuczny nawóz w 1909 około trzech czwartych sumy wydanej w roku 1899, gdy przeciętny wydatek w roku 1909 na nawóz był podany $54.93 na farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

System szkół publicznych w Illinois jest być może najlepszym w Stanach Zjednoczonych. Sposobności dla kształcenia się w Stanie są liczne. Illinois ma dobry Stanowy Uniwersytet, Szkołę Rolniczą, Normalną Szkołę i t. d. Wzdłuż całego Stanu są miejscowe farmerskie organizacye. W mieście Chicago jest organizacya mająca na celu opiekę nad immigrantami, która głównie opiekuje się świeżo przybyłemi kobietami i dziewczętami.

Po dalsze informacye należy się zgłaszać do Secretary of Labor Statistics, Springfield, Ill.

MICHIGAN.

KLIMAT I GLEBA.

Michigan zajmuje dwudzieste pierwsze miejsce pod względem obszaru i ósme pod względem ludności między Stanami. Składa się on z dwóch wielkich półwyspów, otoczonych trzema z pomiędzy wielkich jezior. Półwysep południowy leży między jeziorami Michigan i Huron, a północny między jeziorami Superior, Michigan i Huron. Klimat jest umiarkowany i dość wilgotny; deszczospad wystarcza na wszystkie zwykłe płody bez nawodniania.

Najzwyklejsze grunta na półwyspie południowym składają się z żółtej, brunatnej i szarej gliny, z glinką piasczystą w okolicach błotnisk lodowcowych i równin; znaczne przestrzenie piasku i żwiru zajmują doliny nawet w tej części Stanu. Powierzchnia jest falista, przechodząca w pagórkowatą; ściek wody jest dobry, chociaż dużo małych jezior i stawów oraz wolno płynących rzek mają często błotniste brzegi.

Grunta w południowo-środkowej i południowo-zachodniej części Stanu są dobre pod kukurydzę, zimową pszenicę, owies i trawę, podczas gdy w pobliżu jezior dużo jest ziemi specyalnie dogodnej pod uprawę buraków cukrowych. W części północnej dolnego półwyspu i w małej części górnego są grunta dobre pod kartofle, grykę, żyto i koniczynę. Na osuszonych błotach wzdłuż rzek i jezior jest wiele akrów pod uprawę buraków, selerów, cebuli i kapusty.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne produkty rolne w Stanie w porządku ich wartości są: Siano i pasza, $36,040,000; kukurydza, $29,581,000; owies, $18,506,000; pszenica, $16,587,000; kartofle, $9,914,000; sucha fasola stołowa, $9,716,000; żyto, $3,945,000.

Siano i pasza stoją na pierwszem miejscu tak obszarem jak i wartością; obszar ich jest przeszło o 70 procent większy, a wartość przeszło o 20 procent większa od kukurydzy, która jest drugą w szeregu zbiorów. Z gatunków siana i paszy tymotka mieszana z koniczyną zajmuje około trzech piątych obszaru i wartości; po niej idzie tymotka czysta z mniej niż połową obszaru i wartości tymotki mieszanej z koniczyną. Kukurydza zajmuje około jednej trzeciej obszaru wszystkich zbóż i przeszło dwie piątych całej ich wartości.

W porównaniu z kukurydzą pszenica zajmuje około połowy jej obszaru i ma przeszło połowę wartości. Żyto zajmuje przeszło połowę obszaru pszenicy i ma mniej niż czwartą część jej wartości.

Oprócz zbóż i siana dwa najważniejsze produkty są fasola i kartofle. Mają one prawie jednakową wartość, chociaż obszar kartofli jest mniejszy od obszaru fascli. W roku 1909 siano i pasza dały

przeciętnie 1.34 tony z akra, wartości $13.27; kukurydza uprawiana na przeszło trzech czwartych farm zapisanych dała 33.3 buszli z akra, wartości $18.61. Pszenica dała 20 buszli z akra, wartości $20.68; owies 30.7 buszli, wartości $12.95. Kartofle urodziły 104.6 buszli z akra, wartości 27.13; sucha fasola stołowa 13.1 buszli, wartości $24.07. Jęczmień, gryka, żyto i groch suchy dały także dobre plony.

Michigan jest sławny ze swych jabłek. Powiat Cheboygan jest ośrodkiem pasa jabłkowego.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, w roku 1910 była: Bydło, $40,500,318; konie i źrebięta, $71,312,474; muły i źrebięta, $493,825; osły i "burry," $23,932; świnie, $9,755,042; owce i jagnięta, $9,646,565; kozy i koźlęta, $14,192; inne zwierzęta, $25; drób, $5,610,958; pszczoły, $446,464. Cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wynosiła $137,803,795.

W ciągu dziesięciolecia 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wzrosła o blisko $59,000,000, czyli o 74.3 procent. Różne gatunki przyczyniły się do tego przyrostu w bardzo różnym stopniu. Największy absolutny wzrost wartości przypada na konie i źrebięta, które dały więcej niż trzy piąte całego wzrostu i same dały zysku 98.6 procent. Bydło dało wzrostu wartości przeszło $12,000,000, czyli 43.8 procent, co przedstawia przeszło jedną piątą całego zysku na żywym inwentarzu.

Wartość całkowita świń wzrosła o przeszło $5,000,000, a drobiu o blisko $3,000,000 i każda więcej niż podwoiła się; owce i jagnięta wzrosły o $2,500,000, czyli o 34.7 procent.

Z całej liczby farm spisanych, 196,655, czyli 95 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; liczba farm bez inwentarza żywego wynosi 10,305. Ze wszystkich farm w Stanie 89.4 procent podają bydło. Krowy mleczne podaje 88.5 procent farm, inne krowy 21.2 procent. Tylko około 1 procent farm posiadają bydło bez krów mlecznych. Na farmach posiadających krowy mleczne liczba ich przeciętna na farmę czyni przeszło cztery. Całkowita ilość krów znacznie wzrosła w ciągu dziesięciolecia 1900–1910, a wartość krowy mlecznej podniosła się z 30.65 do 38.21. Ze wszystkich farm 63.6 procent podają świnie z przeciętną liczbą 9 sztuk na farmę. Wzrost liczebny drobiu na farmach w Michiganie za ostatnie 10 lat wynosi 18.6 procent, a wartość więcej niż się podwoiła, $2,686,000 na $5,611,000. Liczba farm podających drób wzrosła z 185,241 na 189,407, a przeciętna ilość sztuk na farmę wzrosła z 45 na 53.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

W roku 1911 Stan Michigan miał na sprzedaż 458,949.31 akrów wszelkiego rodzaju gruntów stanowych, podzielonych jak następuje:

	Akrów.
Grunta osadnicze podatkowe	430,129.61
Błotniska	8,026.57
Grunta kolegium rolniczego	8,935.36
Grunta szkół początkowych	11,056.33
Słone źródło	40.00
Grunta przytułku	561.44

Osiemdziesiąt akrów lub mniej ziemi błotnistej w jednym kawałku w Dolnym Półwyspie może nabyć każda osoba za opłatą z góry czwartej części ceny, jeżeli kupujący złoży zaprzysiężone zeznanie, że się osiedli na tym gruncie w ciągu roku po kupnie. Na spłatę reszty ceny kupna daje się 10 lat z dodatkiem 7 procent rocznie. Każdy obywatel ponad 21 lat wieku nie posiadający 40 akrów ziemi może nabyć do 80 akrów na prawach osadnika i może potem dokupić sąsiednich 80 akrów lub mniej za opłatę ćwierci ceny z góry. Opłata wstępna za osadnictwo wynosi $2.

Grunta szkół początkowych można nabywać za opłatą połowy ceny z góry, jeżeli się dołączy do aplikacyi affidavit, z którego komisarz wydziału gruntów stanowych będzie się mógł przekonać, że grunt ten nie posiada wartości jako zadrzewiony. Procent wynosi 7 rocznie i niema granicy czasu w którym reszta ceny ma być spłacona. Grunta przytułkowe i słonego źródła sprzedają się na tych samych warunkach co i grunta szkolne.

Tytuł własności na grunta osadnicze podatkowe przechodzi na Stan skutkiem nieopłacania podatków przez poprzedniego właściciela; ten tytuł można odkupić od Stanu za ustaloną cenę. Niema prawa orzekającego, że grunta osadnicze można nabywać na raty. Wszystkie te grunta zostały niedawno oszacowane i ceny wynoszą od $1 do $5 za akr. W 1910 sprzedano około 200,000 akrów takich gruntów po przeciętnej cenie $1.75 za akr. Grunta błotniste i inne przyniosą przeciętnie około $2 za akr.

Górna część Stanu, gdzie się grunta osadnicze głównie znajdują, rodzi różne płody, z których głównymi być może są owoce, kartofle i siano. Jest tam wielka rozmaitość gleby, od cienkiej ziemi z pod sosny do grubszej z pod brzozy i klonu; wszystkie są dobre pod uprawę każdego niemal gatunku zboża.

Cena przeciętna farmy z urządzeniem była w roku 1900 $3,396 a w 10 lat później $5,261. Cena przeciętna ziemi wzrosła z $24.12 za akr w 1900 do $32.48 w 1910, czyli o 34.7 procent. Ten wzrost ceny ziemi szedł równolegle ze wzrostem wartości budynków, urządzeń, machin i żywego inwentarza.

Więcej niż trzecia część farm w Michiganie mają od 50 do 99 akrów ziemi. Prawie czwarta część mają 20 do 49 akrów i prawie druga ćwierć od 100 do 174 akrów. Te trzy grupy zawierają farmy po 40, 80 i 160 akrów i razem stanowią około pięć szóstych całej liczby farm w Stanie. Farmy niżej 20 akrów stanowią 7.1 procent, a farmy o 175 akrach i wyżej tylko 8.7 procent całej liczby.

WYDATKI GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów w Michiganie najmuje robotników; wydatek przeciętny rocznie na ten cel wynosi $170.45. Przeszło piąta część tej sumy idzie na mieszkanie i stół robotnika. Cały wydatek na ten cel w 1909 był prawie o 78 procent większy niż w 1899.

Trzydziestu siedmiu farmerów na każdych 100 podają pewne wydatki na paszę, a 15 tylko na 100 kupują sztuczny nawóz. Prawie dwa razy tyle wydaje się obecnie na nawóz jak przed 10 laty i wydatek przeciętny na farmę na ten cel wynosi $30.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Szkoły w całym Stanie i w okręgach wiejskich są doskonałe. Michigan posiada doskonały i szeroko znany Uniwersytet Stanowy w Ann Arbor, Stanowe Kolegium Rolnicze ze stacyami doświadczalnemi i t. d.

W pasie owocowym w zachodnim Michiganie, w powiecie Manistee, jest kolonia Niemców i Węgrów, a także kolonia Finnów w Kaleva. Jest kolonia niemiecko-rosyjska hodująca buraki cukrowe w Au Gres, powiat Arenac, i osada węgierska w Glennie, powiat Alcona. Potomkowie Niemców pennsylvańskich z Amish, wyznania Amish-menonickiego w liczbie 3,000–4,000 osiedlili się w powiatach Oscoda i Montmorency. Mówią dialektem pennsylwańsko-niemieckim.

Są miejscowe stowarzyszenia rozrzucone po Stanie, które mogą być pożyteczne, lecz nowi przybysze znajdą najlepszą pomoc w przykładzie farmerów zamożnych w pobliżu.

O dalsze informacye należy się zwracać do: The Commissioner of Immigration and Secretary of the Public Domain Commission, Lansing, Mich.

WISCONSIN.

KLIMAT.

Wisconsin zajmuje dwudzieste czwarte miejsce pod względem obszaru i trzynaste pod względem ludności między Stanami. Klimat posiada doskonały. W północnym Wisconsinie jest on szczególnie suchy i jasny; temperaturę obniża nieco wysokie położenie w tej części Stanu. Gorączka sienna (hay fever) i podobne jej choroby są nieznane w północnym Wisconsinie. Śniegi zaczynają padać około 1-go grudnia i trzymają się do połowy marca. Zimy są chłodne, ale mrozy nigdy nie bywają tak silne, aby zmuszały ludzi do zawieszania robót w lasach. Zima jest stała i śnieg tak obfity, że po pierwszym śniegu drogi są zawsze w doskonałym stanie. Obfitość śniegu nie pozwala ziemi zamarzać głęboko; na wiosnę, gdy śnieg zaczyna topnieć, ziemia szybko odmarza. Lato jest ciepłe i przyjemne. Dni pochmurnych mało. Obfity deszczospad przychodzi nawałnicami, po których następuje słoneczna pogoda. Ciepło dochodzi często do 90 stopni w cieniu i trzyma się zwykle około 80 stopni. Noce są stosunkowo chłodne. W części południowej Stanu klimat jest podobny, tylko wysokość jest mniejsza i deszczu trochę więcej.

Przeciętny deszczospad w Stanie wynosi 33 cale na rok. Jest to tak blizkie najlepszych Stanów w Unii, że można to uważać za normalne dla rolnictwa; lecz Wisconsin jest specyalnie szczęśliwy pod względem podziału opadów na różne pory roku. Nie było nigdy w północnym Wisconsinie nieurodzaju na zboża lub siano z powodu posuchy.

GLEBA.

Gleba w Wisconsinie prawie wszędzie jest wysoce urodzajna. Tylko niewiele kawałków w północnej części Stanu nie są produktywne. Są to gleby piasczyste, zajmujące wąskie podobne do ramion pasy wciskające się w przestrzeń urodzajną. Grunta produktywne można dzielić na trzy klasy ogólne; gliny lepkie, gliny piasczyste i gliny czerwone.

Gliny lepkie zajmują o wiele większą część północnego Wisconsinu. Są to gliny pokryte pokładami ze zgniłych liści, które spadały na nie z lasów w ciągu wieków i wytworzyły glebę głęboką, łatwą dla uprawy. Gliny lepkie są niezmiernie urodzajne. Jest to naturalna ojczyzna koniczyny i innych traw. Wszystkie warunki wskazują na to, że przestrzeń pokryta tą glebą stanie się siedzibą gospodarstwa mlecznego, które będzie produkować masło i sery najwyższego gatunku. Wszystkie rośliny ziarniste i korzonkowate rosną tu obficie. Kukurydza udaje się znakomicie. Tytoń zaczyna stawać się jednym z głównych plonów w częściach tego obszaru. Gleba tu bogata, drobno ziarnista i doskonała pod uprawę.

Piasczyste gliny stanowią glebę ciepłą, łatwą pod uprawę i wielce wydajną. Rosną tu doskonale koniczyna i tymotka. Kukurydza

udaje się każdego roku i wszystkie zboża rosną obficie. Ta gleba jest szczególnie dobra pod kartofle i drobne owoce. Obszary gliny lepkiej i gliny piaszczystej posiadają wiele cech specyalnych wysoce wartościowych. Gliny czerwone znajdują się wzdłuż brzegów jeziora Superior. Jest to najlepsza gleba pod zboże w północnej części Stanu, i chociaż nie jest ona tak łatwa pod uprawę jak niektóre inne gleby, posiada jednak inne cechy wartościowe i przy właściwej gospodarce może wydawać poważne plony; trawy wszelakie udają się tam dobrze. Takie same grunta idą w wysokiej cenie w starszej części Stanu. Wiele pięknych farm leży w tym pasie. Doświadczeni sadownicy zakładają tu sady owocowe.

Szczególną cechą Wisconsinu są liczne małe jeziora prawie w każdym powiecie oraz niezliczone mnóstwo rzeczek i strumieni, a także źródeł z zimną wodą do picia, które dostarczają doskonałej i nigdy nie wyczerpującej się czystej wody dla ludzi i zwierząt.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej w roku 1909, były: Siano, owies, kukurydza, jęczmień, kartofle, tytoń, żyto i pszenica.

W przybliżeniu ta sama liczba farmerów uprawia pszenicę zimową co i pszenicę jarą z prawie tym samym obszarem i plonem. W sianie i paszy przeważa tymotka mieszana z koniczyną. Zrobiono pewien wysiłek, aby hodować liczne inne rośliny pastewne i w wielu razach z dobrym skutkiem. Alfalfa dała w 1909 przeszło $30 z akra; uprawiano ją na 1 farmie z każdych 40.

W 1909 kukurydza wydała przeciętnie w całym Stanie 33.7 buszli z akra, wartości $17.64; owies 33 buszli, wartości $13.24; siano i pasza 1.6 tony, czyli $13.27, z akra. Kartofle dały przeciętnie 110.2 buszli z akra, wartości $27.28, a tytoń dał przeciętnie 1,159.4 funtów liścia z akra, wartości $95.28.

Prawie ¾ farmerów sadzą kukurydzę, a przeszło ¾ sieją owies. Obszar tych dwóch płodów zajmuje przeszło 30 procent uprawnej ziemi. Na 10 farmerów 9 podaje siano i paszę jakiegoś gatunku i więcej niż ¼ uprawnego obszaru jest pod sianem i paszą. W ciągu 10-cioletniego okresu, kończącego się rokiem 1910, Wisconsin był pierwszym Stanem w produkcyi lnu; buraki cukrowe są także uprawiane z dobrym skutkiem. W 1909 zboża miały przeciętną wartość $14.77 z akra. Przeciętne dla kukurydzy, pszenicy i jęczmienia były wyższe, a dla owsa, żyta i gryki niższe. Mało miejscowości przewyższa północną połowę Stanu pod względem uprawy wszelkiego rodzaju ogrodowizny. Produkt północny zazwyczaj przewyższa gatunkiem i wielkością produkty południowe. Ceny płacone za niego są wyższe na rynkach północnych, niż w Milwaukee, Chicago, St. Paul, lub Minneapolis.

Jak dotąd, popyt na warzywa jest o wiele większy niż podaż domowa. Główna masa ogrodowizn spożywanych przez szybko rosnące miasta Superior i Duluth przybywa w wagonach ochładzanych i to samo stosuje się do miast w okręgu kopalń żelaza, otrzymujących swe towary z wierzchołka wielkich jezior. Są wspaniałe sposobności dla ogrodów na handel w pobliżu Superior. Cała północna połowa Stanu jest dobra dla uprawy drobnych owoców,

lecz są tam okręgi uprzywilejowane, gdzie te płody rosną i dojrzewają lepiej niż w innych. Jednym z okręgów, gdzie poziomki dają szczególny dochód jest okolica pomiędzy Lake Superior, od Minnesoty do granicy Michiganu. Przeciętny czysty dochód z akra sadów wiśniowych w Wisconsin jest od $350 do $400, a dochód ze stanowych sadów jabłkowych jest prawie tak wielki. W 1911 giełda owocowa powiatu Door, Wis., wysłała na rynek 46 wagonów poziomek, 21 wagonów wisien, wszystko z jednego małego kąta powiatu; a przecież interes owocowy jest tu jeszcze w dzieciństwie.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół była w 1910: Bydło, $67,399,856; konie i źrebięta, $68,585,513; muły i źrebięta, $316,066; osły i burry, $13,795; świnie, $13,620,741; owce i jagnięta, $3,669,572; kozy i koźlęta, $19,267; drób, $4,468,703; pszczoły, $360,530. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była $158,454,048, co stanowi przyrost przeszło $62,000,000, czyli 64.5 procent za okres 10 lat w 1909–1910. Niektóre klasy nie wzrosły pod względem wartości, a te, które wzrosły, zmieniły się w różnych stopniach. Największa zmiana jest w wartości koni i źrebiąt; przeszło połowa całego zysku przypada na tę klasę, która wykazuje zysk 99.9 procent. Bydło wykazuje wzrost wartości przeszło $20,000,000, czyli 43.9 procent. Cała wartość świń wzrosła o przeszło $6,000,000, czyli o 79.7 procent. Drób zyskał nieco więcej jak $2,000,000, czyli 85.4 procent.

Farmy podające krowy mleczne wykazują przeciętnie 9 sztuk na farmę. Owce i jagnięta były podane przez 30,040 farm, czyli 17 procent wszystkich w Stanie.

Ze wszystkich farmerów 70.7 procent podają świnie, przeciętnie 14 sztuk na farmę.

Wyroby mleczne w Wisconsinie wynoszą obecnie $78,000,000 za rok; wzrost przeciętny rocznie w ostatnich latach wynosił około $5,000,000. Stan posiada przeszło 1,000 mleczarń i około 2,000 fabryk sera, i te liczby szybko rosną.

Większa część północnego Wisconsinu najlepiej się nadaje pod gospodarstwo mleczne. Koniczyny i trawy rosną wspaniale, mają wielką wartość pożywną i dostarczają obfitej paszy na lato i jesień, a także największej części paszy grubszej na zimę. Kukurydza na paszę zimową udaje się doskonale, jeżeli się z nią właściwie obchodzić. Rośliny korzeniowate wszelkiego gatunku udają się łatwo i posiadają wielką wartość pożywną. Bliskość wielkich młynów na północnozachodzie daje możność kupować paszę tanio.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna wartość farmy z pełnem urządzeniem w 1900 była nieco mniej niż $4,800 a w 10 lat później $8,000. Przeciętna cena ziemi urosła z około $27 za akr w 1900 do przeszło $43 w 1910; również zaszły zmiany w wartości urządzeń i zwierząt domowych, drobiu i pszczół, a szczególnie koni i mułów.

Powierzchnia Wisconsinu wynosi około 35,363,840 akrów. Z tej ilości 22,060,066 akrów, czyli 59.6 procent, były w 1910 objęte przez

farmy. Cały obszar gruntów farmowych wzrósł w 10 latach o 6 procent. Z obszaru farmowego w 1910, 11,907,606 akrów, czyli 56.5 procent, są podane jako grunt pod uprawą, co czyni 33.7 procent całego obszaru w Stanie.

Biuro Stanowe pracy w Wisconsinie w 1906 podało dla użytku osadników ceny ziemi nieoczyszczonej w północnym Wisconsinie na $7 do do $15 za akr, a oczyszczonej na $50.

Osadnik przybywający do nowej części Wisconsinu staje się pionerem w bardzo zmienionym stopniu. Ma on tę przyjemność, że zaczyna od początku i korzysta z ziemi dziewiczej i bardzo żyznej. Jeżeli ma środki, może wynająć dom zbudowany z taniego drzewa; jeżeli niema, może budować go z okrąglaków, które nic nie kosztują. Studnia z najczystszą wodą jest kwestyą kilku dni pracy. Nie potrzebuje się osiedlać daleko od dróg zniwelowanych; niema racyi osiedlać się dalej od stacyi kolejowej, niż sam sobie tego życzy. Może posyłać dzieci do bliskiej szkoły przez cały rok szkolny; może zamieszkać blisko poczty i słyszeć głos dzwonu swojego kościoła. W wielu miejscach może nawet korzystać z farmerskich linii telefonicznych. Gdziekolwiek się osiedli, może być pewny, że ma szansę zbudować sobie dom tam, gdzie ziemia w przyszłości będzie miała najwyższą wartość, jak się to dzieje zawsze w kraju gospodarstwa mlecznego.

WYDATKI GOSPODARCZE.

Niewiele ponad 25 procent sumy wydanej w 1909 na robotnika było w postaci mieszkania i wiktu; cały wydatek wzrósł o 83.4 procent w ciągu dziesięciolecia. Niewiele więcej jak połowa farmerów najmowała robotników; przeciętny wydatek na ten cel wynosił $211. Dwóch farmerów na każdych pięciu podawało jakiś wydatek na paszę w 1909. Wydatki na nawóz sztuczny ograniczały się do niewielu farm; niespełna 1 na 50 podają coś pod tą rubryką. Przeciętny wydatek tych co kupują nawóz sztuczny był $42.66 na farmę. Od roku 1899 liczba farm kupujących nawóz sztuczny spadła znacznie—o 56.6 procent.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W północnym Wisconsinie rosną klony, brzozy, wiązy, buki, a także mniej lub więcej modrzewie, dęby, jesiony, jodły, balsamy, topole i niewiele innych gatunków drzew. Rozsiane między temi drzewami są sosny; są mniejsze obszary całkiem pokryte sosną. Ten zbiór drzewa twardego jest pierwszym plonem, który osadnik zbiera, gdy zaczyna budować sobie dom.

Młyny drzewne już zabrały przeważną część grubego drzewa pod piłę, ale osadnik w niem najmniej jest interesowany. Osadnik znajduje, że najwięcej może mieć zapłaty i korzyści przy oczyszczaniu swej ziemi pod farmę z drzewa drobnego pod opał, pod miazgę papierową, pokłady kolejowe, klepki bednarskie, łaty i gonty. Najczęściej znajdzie na miejscu pozostawiony materyał na dom z okrąglaków lub z łat. Wielu właścicieli młynów drzewnych dostarczają drzewa na domy na długie raty.

Drzewo zapewnia powodzenie każdemu osadnikowi w północnym Wisconsinie. Wartość jego, gdy się je właściwie przygotuje, jest zadziwiająco wielka. Ceny podkładów kolejowych stale wzrastały w

ostatnich latach. Drzewo na opał jest zawsze żądane na wszystkich stacyach. Młyny drzewne w obrębie lub w pobliżu tego obszaru twardego drzewa zużywają przeszło 1,500 sążni dziennie tylko na miazgę papierową. Młyny chętnie zakupują klepki bednarskie, a gonty i łaty są stałym artykułem miejscowego przemysłu. Wartość tego drzewa po obrobieniu często opłaca ziemię i pracę jej oczyszczenia. Daje ona możność osadnikowi zrobić dobre życie w czasie, gdy zarabia na swoją farmę. Pokłady granitu i kamienia wapiennego dla potrzeb budowlanych są obfite i dobrze rozmieszczone.

Wielu Niemców i Skandynawczyków osiedliło się w Wisconsinie i dopomogło doprowadzić ten Stan do obecnego stanu zamożności.

Szkoły publiczne w Wisconsinie są niemal niezrównane i są dobrze rozłożone po rolniczych okręgach. Uniwersytet Stanowy w Madison jest jednym z najlepszych zakładów wychowawczych w kraju i interesuje się czynnie rozwojem rolnictwa i gospodarstwa w Stanie.

Północny Wisconsin będzie napewno bardzo ważnym okręgiem przemysłowym. Kwestya siły motorowej staje się coraz to bardziej ważną w miarę jak opał drożeje. Stan poczynił wielkie postępy w rozwoju siły wodnej w ostatnich 30 latach, i napewno wykaże o wiele większy postęp w następnych 30. Rozwój siły wodnej w Stanie oznacza przemysł, pracę dla ludzi i rynki zbytu. Oznacza on lepsze rynki, wyższe ceny na produkty rolnicze i ostatecznie wyższe ceny ziemi.

Po dalsze informacye należy adresować The Commissioner of Immigration, Madison, Wis.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

(Agricultural Opportunities)

No. 4—Polish

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH PÓŁNOCNO-ŚRODKOWYCH STANÓW (ZACHODNIEJ GRUPY), OBEJMUJĄCE STANY MINNESOTA, IOWA, MISSOURI, NORTH DAKOTA, SOUTH DAKOTA, NEBRASKA I KANSAS

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełniony przez dane statystyczne zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źrodeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry Miasto New York,
(Information Branch,
United States Immigration Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkie informacye udziela się bezpłatnie.

SPOSOBNOŚCI DLA ROLNIKÓW W PÓŁNOCNO-ŚRODKOWYCH STANACH (GRUPA ZACHODNIA).

MINNESOTA.

KLIMAT.

Stan Minnesota cieszy się obfitą ilością deszczów w okresie rośnięcia i dojrzewania wszystkich płodów ziemnych; przeciętna ilość opadów atmosferycznych wynosi około 28 cali na rok, od 31 cali na granicy wschodniej do 25 cali na zachodniej. Stan posiada około 10,000 jezior z towarzyszącemi im zwykle rzekami i strumieniami, które obfitują w ryby różnego gatunku. Dobrej wody, wolnej od alkali, można dostać w studniach na głębokości od 12 do 40 stóp w każdej części Stanu. Sztucznego nawodniania nie znają tam i nie potrzebują. Klimat jest dobry, powietrze naogół suche i wzmacniające i wszystkie cztery części roku dobrze określone. Lato bywa gorące, a zima raczej ostra.

POWIERZCHNIA, GRUNT I PŁODY.

Stan ten zajmuje pozycyę środkową w lądzie Ameryki północnej. Długość jego wynosi około 405 mil z północy na południe i około 354 mil ze wschodu na zachód. Powierzchnia obejmuje 50 milionów akrów, z których 90 procent są zdatne pod uprawę roli. Ostatnie sprawozdania wykazują, że w uprawie jest 19,600,000 akrów; pozostaje więc 25 milionów akrów ziemi leżącej odłogiem i czekającej na rolnika.

Powierzchnia Stanu uprzednio dzieliła się na lasy i prerye w proporcyi 3 do 2. Część południowa, która zawierała i lasy i prerye, posiada prawie wszędzie tłusty czarnoziem, leżący na glinie. Cała ta część Stanu jest już podzielona na farmy i znaczny procent gruntu jest w uprawie.

Rzeka Minnesota z jej wielu dopływami z północy i z południa tworzy doskonały naturalny system kanałowy dla południowej części Stanu. Jest to część czysto rolnicza. Powstało tam wprawdzie wiele przedsiębiorstw przemysłowych, lecz zajęciem ludności jest naogół rolnictwo we wszelkiej niemal postaci. Kukurydza, pszenica, owies, jęczmień, len, żyto, koniczyna, tymotka i t. d. rosną bardzo dobrze, a bydło na handel, wyroby mleczarskie, drób i t. d. można znaleźć prawie na każdej farmie. Sady z jabłkami i drobnymi owocami są obecnie bardzo rozpowszechnione. Krótko mówiąc, każdy rodzaj płodów rolniczych hodowany w Stanach północnych udaje się wyśmienicie wszędzie w południowej Minnesocie.

Północno-zachodnia część Minnesoty, znana pod nazwą Red River Valley (Dolina Czerwonej Rzeki), przedstawia równinę niezrównanej urodzajności. Grunt jest głęboki, tłusty czarnoziem

oparty o pokład gliny i tak płaski, że można go orać całemi milami nie robiąc ani jednej przerwy w bruździe. Ta część Minnesoty jest oddawna sławną ze swej twardej pszenicy. Później, urozmaicone rolnictwo rozwija się w tej części Minnesoty, lecz jeszcze nie doszło do rozmiarów odpowiadających rozwojowi w powiatach południowych, nie skutkiem braku odpowiedniej roli, lecz prawdopodobnie skutkiem olbrzymich urodzajów roślin zbożowych, co powoduje rolników do zaniedbywania uprawy innych płodów.

Kukurydzy sadzą niewiele; głowne zboża są pszenica, owies, jęczmień, żyto i len. Koniczyna, tymotka i inne trawy pastewne są uprawiane w wielkiej ilości. Łąki z dziką trawą miejscową dają także mnóstwo ślicznego siana, którego zawsze jest dość na wywóz. Wyroby mleczarskie i hodowla drobiu szybko zdobywają sobie ważne stanowisko. Hodowla owoców jeszcze nie jest rozwinięta o tyle, na ile pozwala dobroć gruntu, a to dlatego, że brak jeszcze dostatecznej liczby ludzi pracujących w rolnictwie.

Północno-środkowe i północno-wschodnie części Stanu posiadają grunta gliniaste, piasczyste i drobno-kamieniste. Jest tam niezliczona ilość jezior, stawów i błot, a między niemi zdarzają się niskie albo wysokie pokłady kamienia pokryte wszelakiego gatunku glebą. Na gruntach bardziej tłustych lub piasczystych hodują grykę, kartofle i nieco kukurydzy. Znaczne przestrzenie zdatne do uprawy specyalnych roślin stoją na północy jeszcze niezajęte. Należałoby tam uprawiać grykę, żyto, kartofle, tymotkę i koniczynę. Tysiące akrów nieosuszonej ziemi oczekują na uprawę i na osiedlenie się rolników.

GŁÓWNE ZBIORY.

Główne zbiory w Stanie, w porządku swej ważności, według obliczeń za rok 1909, są: Pszenica, $56,007,000; owies, $34,023,000; kukurydza, $30,510,000; siano i pasza, $26,725,000; jęczmień, $17,214,000; kartofle, $7,685,000.

Pszenica zajmuje pierwsze miejsce; wartość jej wynosi jedną i dwie-trzecie wartości owsa, który zajmuje drugie miejsce. Siano i rośliny pastewne, chociaż zajmują czwarte miejsce w wartości, są pierwsze co do liczby farm i ilości akrów zajętych pod uprawę. Pod owsem jest przeszło $\frac{9}{10}$ liczby akrów zajętych przez pszenicę i prawie półtora razy tyle co pod kukurydzą. Przestrzeń pod jęczmieniem wynosi nieco mniej niż połowę przestrzeni pod pszenicą. Zboża ogółem zajmują dwa i pół tyle przestrzeni co siano i rośliny pastewne, a wartość ich jest pięć razy większa. Pomiędzy innemi nasienie lnu, kartofle i nasienie tymotki zajmują poważną przestrzeń i przynoszą miliony dolarów.

Przeciętna wartość zboża z akra wynosi $13.89; pszenica i kukurydza dają trochę więcej, a owies, jęczmień i żyto trochę mniej. Siano i rośliny pastewne przynoszą z akra mniej niż połowę tego co zboże; kartofle dają dwa i pół razy tyle co zboże. Przeciętny zbiór pszenicy wynosi 17.4 buszli z akra, wartości $17.09; kukurydzy 33.9 buszla, $15.22. Wyżej wymienione płody razem z lnem zajmują prawie trzy czwarte uprawnej roli w Stanie.

Jabłka i prawie wszystkie jarzyny udają się wyśmienicie. Wielkie miasta, jak St. Paul, Minneapolis i Duluth przedstawiają tak dobre rynki na ogrodowiznę, że nie można zadowolić popytu nieznaczną jeszcze padażą miejscową.

CHÓW BYDŁA I DROBIU.

Wartość wszelkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, za rok 1910 jest: Bydło, $50,306,372; konie i źrebięta, $89,068,872; muły i źrebięta, $732,723; osły, $22,657; świnie, $13,929,127; owce i jagnięta, $2,693,424; kozy i koźlęta, $18,480; jelenie, $550; drób, $4,646,960; pszczoły, $221,781. Wartość łączna wszystkich razemi, $161,641,146.

W ciągu 10 lat od 1900 do 1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, urosła o $72,578,000, czyli o 81.5 procent. Wszystkie klasy urosły, lecz procent jest różny, od 4.8 procent u jeleni do 137.5 u świń. Największa zmiana w wartości zaszła u koni i źrebiąt, które wykazują przyrost $46,814,000, czyli 110.8 procent. Wartość bydła podniosła się o $14,057,000, czyli o 38.8 procent, co się równa prawie jednej-piątej ogólnego przyrostu wartości. Cała wartość świń wzrosła o $8,064,000, a drobiu o $2,372,000; owce i jagnięta wykazują wzrost o $953,000, czyli 54.8 procent.

Z całej liczby farm 151,531, czyli 97.1 procent, posiadają zwierzęta domowe; liczba farm bez zwierząt jest 4,606. Że wszystkich farm w Stanie 94 procent posiadają bydło, 93.2 procent mają krowy mleczne, a tylko 38 procent inne krowy.

Tylko 1,120 farm mają bydło bez krów mlecznych. Ogólna liczba krów wzrosła w ciągu 10 lat prawie o 60 procent, a cena przeciętna krowy mlecznej podniosłą się z $28.55 do $30.60. Przeciętna ilość krów mlecznych wynosi przeszło siedem sztuk na farmę.

Konie są na 91.5 procent farm w Stanie. Cena przeciętna dorosłego konia wynosi $125.50. Owce i jagnięta są na 24,565 farmach, co robi 15.7 procent całej liczby farm w Stanie. Wzrost liczby drobiu za 10 lat wynosi 31.4 procent, a wartość urosła za ten czas od $2,275,000 do $4,647,000, czyli o 104.3 procent. Liczba farm podających drób wzrosła z 136,623 do 142,659, a przeciętna liczba sztuk drobiu na farmę z 60 na 75. Liczba farm podających pszczoły wzrosła z 6,078 w 1900 do 9,522 w 1910, czyli o 56.7 procent. Liczba pasiek wzrosła z 45,877 do 56,677, czyli o 23.5 procent, a ich wartość z $167,280 do $221,781, czyli o 32.6 procent. Wartość przeciętna pszczół na farmę raportującą była $27.52 w 1900 a $23.29 w 1910. Około sześciu farm na każde 100 podają pszczoły.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Cena przeciętna ziemi rolnej w Minnesocie była $36.82 za akr w 1910; ziemia urosła w cenie z $21.31 w 1900. Cena przeciętna farmy z urządzeniem w 1900 była $5,100, a 10 lat później $9,456. Ceny ziemi w południowej części Stanu wahają się między $40 i $100 za akr i dostać farmę można tylko drogą kupna, bo ziemie publiczne wszelkiego rodzaju już oddawna nieistnieją.

Osamotnione kawałki gruntów stanowych można jeszcze znaleźć w północno-zachodniej Minnesocie, lecz są małe w ogólności; bo wszystkie niemal grunta w dolinie Red River przeszły do rąk prywatnych. Grunta dzikie można kupić za $15.30 akr, a farmy wyrobione idą po $25.50 za akr.

Część północno-wschodnia Minnesoty była początkowo pokryta lasem różnej wartości i gęstości. Kompetentni eksperci obliczaja, że przypuszczalnie 10 procent powierzchni było pokryte biatą sosną

i sosną norweską. Sosna handlowa prawie cała już wycięta lecz znaczny procent reszty lasu jeszcze stoi. Klon i brzoza, należą do głównych odmian drzewa, które obecnie można jeszcze znaleźć. Znaczna część tego kawałka Minnesoty pozostaje jeszcze w stanie dziewiczym. Prawie 1,500,000 akrów stoją dziś otworem dla osadnictwa, a Stan posiada 2,800,000 akrów, których pewien procent jest co rok wystawiany na sprzedaż. Te grunta sprzedają na publicznej licytacyi dającym najwyższą cenę. Nabywca musi złożyć 15 procent ceny kupna gotówką w dniu sprzedaży. Resztę można rozłożyć na 40 lat z dodatkiem 4 procent. Grunta stanowe bywają oszacowane przed wystawieniem na sprzedaż i niemożna ich sprzedać za cenę niższą od szacunku, który w żadnym wypadku nie może być niższy jak $5 za akr.

Są miliony akrów ziemi w północno-wschodniej Minnesocie w posiadaniu kompanii drzewnych i innych korporacyi, oraz osób prywatnych, które także można nabywać na łatwych warunkach spłaty za cenę od $3 do $15 za akr dzikiej ziemi i od $30 do $50 za akr częściowo lub całkiem oczyszczonej. Ta część Minnesoty daje szczególnie dobrą zachętę dla ludzi z małymi środkami życzących wyrobić sobie farmę. Prawda, że drzewo trzeba usunąć, ale wszystkie trudności są widzialne; niema takich warunków klimatycznych, z którymi trzebaby było walczyć. Drzewo z takich gruntów może być użyte na budulec, na płoty, opał i t. d., za cenę własnej pracy osadnika, a gdy grunt już jest opanowany, niema żadnej kwestyi co do jego zdatności pod uprawę. Rośliny korzonkowate, warzywa, produkta mleczne i drób stanowią główne plony tych gruntów w pierwszym okresie ich wyrabiania i dają bardzo dobry dochód, bo gotowe rynki zbytu są zawsze pod ręką w kopalniach i obozach leśnych. Nie potrzeba tam kosztownych machin; postęp możliwy mierzy się tylko energią i zdatnością nowego osadnika. Drobne owoce rosną dziko wszędzie.

Można dzierżawić wysoko wyrobione farmy prawie w każdej części Stanu; ceną dzierżawy jest zwykle udział w zbiorach. Przy obsiewaniu ziarnem płaci się trzecią część zbiorów właścicielowi za dzierżawę, przy swoich nasionach, narzędziach, robotniku i t. d. Gdy farma jest we wszystko zaopatrzona, plony dzielą się równo między dzierżawcę i właściciela.

WYDATKI GOSPODARCZE.

Mało co więcej jak trzy-piąte farmerów w Minnesocie najmują robotników. Wydatek przeciętny na ten cel wynosi około $235 na farmera. Prawie czwarta część wydatku na robotnika jest w formie mieszkania i wiktu. W okresie dziesięcioletnim od 1900 do 1910 roku, cały wydatek na robotnika wzrósł o 34.1 procentu. Około dwóch farmerów z każdych pięciu podają pewne wydatki na paszę, lecz tylko niespełna 1 na każdych 100 podaje kupno sztucznego nawozu. Cała suma wypłacona za nawóz spadła o 70.3 procentu; przeciętna na farmę raportującą $51.99.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Każda miejscowość w Stanie posiada dobre szkoły publiczne. Stan zwracał bowiem szczególną uwagę na rozwój wychowania publicznego. Szkoły wyższe są w przystępnej odległości niemal od

każdego punktu, a obecnie Stan jest zajęty zakładaniem szkół rolniczych w każdym powiecie. Uniwersytet stanowy i kolegium rolnicze należą do najlepszych w całem Państwie. Koleje krzyżują się w każdym zakątku, tak, że osadnik nie ma potrzeby sadowić się gdziekolwiekbądź w znacznej odległości od stacyi kolejowej.

W północnej Minnesocie znajdują się wielkie kopalnie żelaza. Przemysł drzewny wciąż jeszcze zajmuje ważne miejsce, szczególniej w północno-wschodniej części Stanu. Wprawdzie znaczna część sosny handlowej już zniknęła, lecz drobniejsze gatunki drzew stoją jeszcze na pniu i idą obecnie na słupy, podpory, pudła, wiadra, miazgę i t. d. i sprzedaż tego drzewa znacznie dopomogła ludziom o środkach ograniczonych do rozwinięcia farm w północno-wschodniej Minnesocie. Młyny papierowe zużywające znaczne ilości miazgi drzewnej, oraz fabryki pudeł i wiader powstają szybko i służą za gotowy rynek dla odpowiednich gatunków drzewa.

Jest kolonia Belgów i Hollendrów osiadłych w Onamia, powiat Mille Lacs, i druga Hollendrów w Butler, powiat Otter Tail. Takim kolonistom podają ziemię na bardzo łatwych warunkach spłaty. Dają im naprzód część materyału budowlanego, robią specyalne ułatwienia dla utrzymania krów i okazują inną pomoc w tym rodzaju, ułatwiając kolonistom dobry początek zagospodarowania się na gruncie. Miasta Minneapolis, St. Paul i Duluth z ludnością w przybliżeniu 600,000, nie mówiąc o mniejszych miastach powstałych wszędzie w całym Stanie, dostarczają wspaniałego rynku dla wszelkich płodów rolniczych. Stan posiada urząd emigracyjny, którego zadaniem jest dostarczać przyszłym osadnikom wiadomości o glebie, klimacie, zbiorach i t. d. Informacye będą dostarczone bezzwłocznie jeżeli się adresuje: The Commissioner of Immigration, State Capitol, St. Paul, Minn.

IOWA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Iowy jest klimatem północno-środkowego basenu Mississippi. Cztery pory roku dobrze się odznaczają; lata są ciepłe, lecz powietrze jest suche, zdrowe i wzmacniające. Deszczospad w ciągu roku jest w ogóle dostateczny dla wszelkich plonów. Nawodnianie jest prawie niepotrzebne i nieznane.

Iowa zajmuje dwudzieste trzecie miejsce pod względem przestrzeni i piętnaste pod względem ludności między Stanami. Cały Stan leży w obrębie północnej części niskiego płaskowzgórza, które stanowi część wyższą ściekowego basenu rzeki Mississippi. Wysokość południowo-wschodnich dwóch piątych Stanu waha się między 800 i 1,000 stóp, a wysokość zachodniej i północnej części waha się między 1,000 i 1,500 stóp. Z wyjątkiem małego skrawka na skraju północno-wschodniej części Stanu, gdzie rzeka Mississippi ma wysokie nierówne brzegi, powierzchnia Stanu jest falista, przechodząca w wałkowatą i w niewielu miejscach w pagórkowatą. Cały Stan z wyjątkiem wspomnianej sekcyi północno-wschodniej części podlegał kilkakrotnie zlodowaceniu. Skutkiem tego skaliste podłoże jest zazwyczaj pokryte na głębokość 15 do 20 stóp mechanicznie zmielonymi i gruntownie przemieszanymi szczątkami okresu lodowego, znanymi powszechnie pod nazwą tilu.

Główny ściek wód w Stanie jest w kierunku wschodnim ku rzece Mississippi. Części Stanu przylegające do rzek Mississippi i Missouri są gruntownie osuszone. Południowo-środkowa część potrzebuje o wiele więcej sztucznego drenowania; są także znaczne przestrzenie w części południowej Stanu, gdzie ścieki naturalne, szczególnie podziemne, nie wystarczają.

Należy rozróżniać pięć różnych obszarów gleby: Płaskowzgórze z okresu lodowego, zajmujące dwie piątych Stanu w północno-środkowym kierunku; głęboka gleba loessowa wzdłuż brzegów rzek Mississippi i Missouri, a także ciągnąca się ze wschodu wąskim pasem prawie do środka Stanu, razem około jednej trzeciej Stanu; płytka gleba loessowa w południowo-środkowej części, zajmująca około jednej piątej Stanu; mała część w kącie północno-wschodnim, która nie była pod lodem; i wąskie pasy gleby napływowej wzdłuż rzek Mississippi i Missouri.

Gleba jest przeważnie ciemno-brunatna lub prawie czarna gliniasta ziemia, żwirowa glinka i czysta glinka z małą ilością piaszczystej glinki rozrzuconej kawałkami. Z niewielu wyjątkami jest to gleba głęboka, urodzajna i dobrze zaopatrzona w materye organiczne. Tak pod względem powierzchni jak gleby Iowa jest szczególnie dogodną dla rolnictwa; wszystkie główne płody klimatów północnych udają się w całym Stanie.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody w Stanie, w porządku ich całkowitej wartości, są: Kukurydza, $167,653,000; siano i pasza, $59,360,000; owies, $49,047,000; pszenica, $7,703,000; kartofle, $6,629,000; jęczmień, $5,321,000; nasienie tymotki, $1,406,000.

Najważniejszym plonem jest kukurydza, której podana wartość przenosi prawie trzy razy wartość siana i paszy, zajmujących drugie miejsce, i prawie półczwarta raza wartość owsa, który jest trzecim z rzędu. Podana wartość pszenicy wynosi mniej niż jedną szóstą wartości owsa. Tak wartością jak wydajnością zimowa pszenica przewyższa jarą, chociaż ostatnia zajmuje większy obszar i jest uprawiana na większej liczbie farm. Kartofle równają się prawie wartością pszenicy. Nasienie tymotki w niektórych częściach Stanu jest poważnym plonem. Z całego obszaru tego plonu prawie trzecia część jest podana z sześciu powiatów—trzech w północno-wschodniej i trzech w południowo-wschodniej i południowej częściach Stanu. Z 15,041,039 akrów zajętych pod uprawę w 1909 przeszło trzy piątych były pod kukurydzą, która razem z owsem zajmuje przeszło dziewięć dziesiątych całości. Tymotka mieszana z koniczyną i tymotka czysta zajmują prawie trzy czwarte całego plonu siana i paszy. Alfalfę podają z każdego powiatu z wyjątkiem dwóch, lecz trzy czwarte jej obszaru leżą w zachodnim szeregu powiatów.

Przeszło dziewięć-dziesiątych farmerów w Stanie uprawiają kukurydzę, przeszło osiem-dziesiątych siano i paszę, około siedm-dziesiątych owies.

Kartofle podają cztery farmy z każdych pięciu. Żadne z innych zbóż nie jest uprawiane powszechnie. Nieco więcej niż połowa całej ziemi w uprawie jest pod zbożem, a około jednej-szóstej pod sianem i paszą. Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż razem wynosi $15.31; tylko kukurydza przenosi tę przeciętną ($18.16). Kukurydza daje około jednego i jednej trzeciej raza tyle z akra, ile pszenica, która stoi na drugiem miejscu. Siano i pasza dają z akra więcej niż każde zbożezwyjątkiem dwóch wyżej wymienionych, a o 40 procent mniej niż kukurydza. Przeciętna wydajność kukurydzy z akra wynosi 37.1 buszla.

Właściwie wszystkie warzywa i twardsze owoce, jak jabłka i gruszki, drobne owoce i jagody udają się pomyślnie i korzystnie na bogatej, ciemnej glebie preryalnej Iowy.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $118,864,139; konie i źrebięta, $177,-999,124; muły i źrebięta, $7,551,818; osły i burry, $280,212; świnie, $69,693,218; owce i jagnięta, $5,748,836; kozy i koźlęta, $64,239; inne zwierzęta, $14,400; drób, $12,269,881; pszczoły, $517,329. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wynosiła $393,003,196.

W ciągu dziesięciolecia 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wzrosła o $114,173,000, czyli o 40. 9 procent. Największa zmiana jest w wartości koni i źrebiąt, gdzie przyrost przenosi siedem-ósmych ogólnego przyrostu wartości żywego inwentarza. Wartość świń wzrosła o $25,929,000, czyli o 59.2 procent;

drobiu o $5,734,000, czyli o 87.7 procent; mułów o $3,965,000, czyli o 110.5 procent. Wartość drobiu jest przeszło dwa razy większa od wartości owiec i jagniąt.

Z całej liczby farm spisanych 213,131, czyli 98.2 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; liczba farm bez zwierząt wynosi tylko 3,913. Ze wszystkich farm w Stanie 94.7 procent podają bydło, 93.3 procent krowy mleczne i tylko 41 procent inne krowy. Tylko 3,015 farm mają bydło bez krów mlecznych. Farmy podające krowy mleczne wykazują przeciętnie 7 sztuk na farmę, co jest także liczbą przeciętną innych krów na farmach, które podają krowy tej klasy.

Owce i jagnięta są podane z 21,810 farm, czyli z jednej na każdych dziesięć. Ze wszystkich farm 84.8 procent podają świnie z przeciętną liczbą 41 sztuk na farmę.

Wartość drobiu na farmach w Iowa wzrosła w 10 latach, od 1900 do 1910, z $6,535,000 na $12,270,000, czyli o 87.7 procent, a wzrost liczby sztuk wynosił jednocześnie tylko 17.2 procent. Liczba farm podających drób spadła z 214,832 na 204,636, a liczba sztuk przeciętnie wzrosła z 93 do 115 na farmę.

Liczba pasiek wzrosła z 138,811 na 160,025, czyli o 15.3 procent, a ich wartość z $493,923 na $517,329, czyli o 16.5 procent. Wartość przeciętna pszczół na farmę była $15.32 w 1900, a $17.88 w 1910. Przeszło jedna farma z każdych ośmiu podaje pszczoły.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Z całego obszaru Stanu przeszło dziewiętnaście-dwudziestych należy do farm i tylko dwa powiaty mają mniej niż dziewięć-dziesiątych swego obszaru pod farmami, gdy w większości powiatów proporcya wynosi dziewiętnaście-dwudziestych lub wyżej.

Przeciętna wartość akra ziemi na farmach na cały Stan wynosi $82.58. W 22 powiatch stanowiących grupę we wschodnio-środkowej części Stanu w postaci pasa biegnącego z północy na południe w pobliżu zachodniej granicy i w czterech powiatach południowo-wschodniej części Stanu cena ziemi waha się między $100 i $125 za akr.

W większości reszty powiatów w środkowej i zachodniej częściach Stanu cena jest między $75 i $100 za akr. W większości powiatów w dwóch północnych częściach i prawie w połowie powiatów w dwóch południowych częściach oraz w większości powiatów w północno-wschodnim kącie Stanu cena ziemi jest między $50 i $70 za akr. Tylko w trzech powiatach przeciętna cena ziemi na farmach spada poniżej $50 za akr.

Przeciętna wartość farmy z urządzeniem w 1900 wynosiła nieco więcej jak $8,000, a 10 w lat później przeszło $17,000. Przeciętna wartość samej tylko ziemi podniosła sięz $36.35 za akr w 1900 roku do $82.58 w 1910 roku, przyczem nastąpił odpowiedni wzrost przeciętnej wartości budynków, urządzeń, machin i żywego inwentarza.

Najliczniejsza grupa farm według obszaru zawiera farmy od 100 do 170 akrów; 80,121 farm w tej grupie stanowi 36.9 procentu, czyli więcej jak jedną-trzecią w 217,044 farmach w całym Stanie. Następna grupa pod względem liczebnym jest grupa farm po 175 do 259 akrów, zawierająca 40,304 farm. Mało co mniej ważną jest grupa farm od 50 do 99 akrów, która zawiera 38,712 farm. Przegląd podziału farm na grupy wykazuje, że największy faktyczny i względny

przyrost od 1900 do 1910 był w grupie od 3 do 9 akrów na farmę. Liczba miejsc poniżej 3 akrów, gdzie się także zajmowano rolnictwem wynosi obecnie około dwóch-piątych liczby z przed 10-ciu lat. Wyrobione grunta farmowe w powiatach Howard i Winneshiek są ogłaszane po cenie $55 do $105 za akr.

Najczęstsze, jak się zdaje, ceny są $75, $80 i $95 za akr. Proponują łatwe warunki spłaty. Grunta w pobliżu Muskatine, Fairfield i Waterloo są wszystkie wyrobione i są warte od $100 do $200 za akr.

Dokoła Spencer farmy o przeciętnie 160 akrach idą po cenie $75 do $125 za akr. Dzierżawa wynosi od $3 do $4.50 gotówką za akr. W pobliżu Charles City grunta farmowe idą po $50 do $150, a można je dzierżawić za $2 do $3.50 za akr najlepszej ziemi. Grunta powiatu Jones idą od $100 do $150, a można je dzierżawić od $3 do $6. Wyrobione farmy w powiecie Wayne idą po cenie od $40 za ziemię gorszą i bardziej oddaloną do $125 za lepszą i bliżej miast. Dzierżawa ziemi wynosi od $3 do $4 za akr albo od dwóch piątych do połowy zbioru.

Farmy w powiecie Adair idą od $90 do $175, a dzierżawa wynosi od $4.50 do $6 za akr rocznie; powiat Hamilton podaje $75, $125 i nawet $200 za akr. W powiecie Delaware ziemię farmową można dostać po $60 do $140, a niektóre farmy można kupić na bardzo łatwych warunkach.

WYDATKI GOSPODARCZE.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia cały wydatek na robotnika wzrósł o 51.3 procent, przyczem w 1909 czwarta część wydatku była w postaci mieszkania i utrzymania. Połowa farmerów w Iowa najmuje robotników; przeciętnie wydano na to w 1909 $228. Trzech farmerów na każdych ośmiu podają pewien wydatek na paszę, a mniej niż 1 na każdych 100 podaje kupno sztucznego nawozu. Na nawóz wydano w 1909 mniej niż jedną-trzecią sumy wydanej na ten cel w 1899; przeciętny wydatek na farmę wynosił w 1909 $61.69.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Iowa posiada doskonały system szkół publicznych; dobre szkoły wiejskie można znaleźć wszędzie po całym Stanie. Stanowe Kolegium rolnicze jest w Ames. Jest i kilka innych dobrych zakładów dla wyższego wykształcenia. Stan zwraca szczególną uwagę na przemysł mleczny; po informacye należy adresować: The State Food and Dairy Commission, Des Moines, Iowa. Po dalsze ogólne wiadomości względem Stanu należy adresować: Commissioner of Labor Statistics, albo Secretary State Board of Agriculture, Des Moines, Iowa.

MISSOURI.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Missouri jest klimatem środkowego basenu Mississippi. Lata są długie i ciepłe; zimy są nieco łagodniejsze niż w Stanach bezpośrednio no północ. Deszczospad jest wogóle dostateczny dla wszelkich płodów i sztuczne nawodnianie wcale niepotrzebne.

Missouri zajmuje osiemnaste miejsce pod względem przestrzeni i siedemnaste pod względem ludności między Stanami. Część Stanu na północ od rzeki Missouri przedstawia szeroką, prawie płaską lub z lekka falistą preryę. Część ta była niegdyś silnie zlodowaciała i skaliste podłoże jest pokryte na bardzo różnych głębokościach szczątkami okresu lodowego. Na tym materyale spoczywa do znacznej głębokości drobno ziarnisty loess wzdłuż rzek Missouri i Mississippi i na mniejszej głębokości na całem lodowem płaskowzgórzu bardziej oddalonym od biegu rzek. Skutkiem tego gleba w północnej części Stanu jest przeważnie osadowa. W sąsiedztwie rzek i w tyle od urwisk rzecznych na różnych odległościach głęboki loess przechodzi w żółte i brunatne gliny, które stanowią doskonałą glebę dla kukurydzy, pszenicy, owsa i trawy. Płytkie pokłady loessu nad resztą obszaru lodowatego przedstawiają przeważnie szare lub brunatne glinki zazwyczaj zmieszane ze sztywną plastyczną gliną pod spodem. Te gatunki gleby są lepsze pod zimową pszenicę, owies, trawę, chociaż niektóre z nich są doskonałe pod kukurydzę. Są także obszerne pokłady loessu w sąsiedztwie rzeki Mississippi w południowo-wschodniej części Stanu. Cała południowo-środkowa część Missouri przedstawia wywyższoną płaszczyznę znaną jako okolica Ozark. Nieco na wschód od części środkowej tej okolicy jest kraj surowy, górzysty i skalisty, tak zwane centrum Ozarku, bardziej znany z produkcyi mineralnej aniżeli rolniczej. Niewielkie doliny jednak w tej okolicy posiadają doskonałe gleby rolnicze. Dokoła tego ośrodka ciągnie się na wszystkie strony wyniosłe i głęboko pocięte płaskowzgórze Ozark, na którem gleba pochodzi przeważnie z kamiennego wapniaka i w mniejszym stopniu z drobno ziarnistego pokrewnego mu kamienia. Szare i kamieniste gleby tej części są lepsze pod pszenicę i trawę niż pod jakie inne płody rolnictwa. Płaszczyzna Ozark spada na północ i na zachód w mniej wyniosłą lecz falistą i pagórkowatą powierzchnię znaną jako granica Ozarku, gdzie gleba jest przeważnie z szarej, brunatnej lub czerwonej gliny. Powierzchnia jest mniej nierówna, przestrzenie faliste, przechodzące w równiny pomiędzy ściekami rzek, są bardziej odpowiednie dla rolnictwa, kukurydza, pszenica, owies i trawa rosną w znacznej ilości. Na zachód i na północ od Ozarku i na południe od rzeki Missouri idzie płaska czasami falista prerya, której gleba pochodzi z piaskowca, wapniaka i błotnej gliny. Ta część obejmuje resztę obszaru preryi w Stanie Missouri. Zimowa pszenica, kukurydza i trawa są tam głównymi płodami rolnictwa.

Obywie rzeki, Mississippi i Missouri, w obrębie Stanu są otoczone wązkimi pasami ziemi powstałej z osadów. Na skraju południowo-wschodniej części Stanu grunta powstałe z dna Mississippi rozszerzają się na wiele mil, stanowiąc cenną glebę dla bawełny w częściach lepiej osuszonych i obszerne zalesione błota w częściach niższych.

Na niektórych kamienistych glinkach Ozarku rozwinęła się w obrębie stanu hodowla jabłek.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody polne w Stanie, w porządku ich wartości, są: Kukurydza, $107,347,000; siano i pasza, $33,845,000; pszenica, $29,926,000; owies, $10,254,000; kartofle, $4,470,000, i bawełna, $3,392,000. Najważniejszym plonem jest kukurydza, której obszar przenosi prawie podwójnie siano i paszę, a wartość jest przeszło trzy razy większą. Pszenica wykazuje obszar i wartość niemal dwie siódmych w porównaniu z kukurydzą.

Z kilku gatunków siana i paszy, tymotka mieszana z koniczyną trzyma pierwsze miejsce obszarem i wartością, tymotka czysta drugie miejsce, a obie razem obejmują około trzech-czwartych obszaru i wartości całego siana i paszy. Najważniejsze z mniejszych płodów są kartofle i bawełna, które są prawie równe obszarem lecz wartość bawełny wynosi około trzech-czwartych wartości kartofli. Z innych ziarn i nasion tylko nasienie koniczyny ma wartość więcej jak $500,000.

Na każdych 100 farmerów 87 podają kukurydzę, 67 hodują kartofle, 66 podają siano i paszę, 29 uprawiają owies i 29 podają pszenicę. Przeszło dwie piątych wyrobionej ziemi w Stanie jest pod zbożem, a około jednej siódmej pod sianem i paszą.

Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż razem wynosi $14.43; kukurydza i pszenica dają powyżej tej przeciętnej, a inne zboża poniżej. Wartość przeciętna siana i paszy z akra wynosi około dwóch trzecich wartości zbóż, a wartość przeciętna kartofli wynosi więcej niż trzy razy tyle, co wartość wszystkich zbóż razem.

Około 3 farmerów z każdych 100 uprawiają bawełnę. Przeciętna wydajność z akra jest 0.56 paki, czyli $35.14. Uprawiający bawełnę, kawony i alfalfę mają zadawalające zyski w południowo-wschodniem Missouri, sadownicy w powiatach Howell, Oregon, Greene, Laclede, Barry i McDonald i dokoła nich, na drugim końcu Stanu mają dobre dochody z hodowli brzoskwiń, poziomek, melonów, gruszek, winogron i innych owoców. Dokoła powiatu Henry korna na miotły i nasienie lnu przynoszą rocznie tysiące dolarów farmerom, którzy robią specyalność z ich uprawy. W powiatach Platte, Chariton i Schuyler wielu zajmuje się wyłącznie tytoniem i praca ich jest bardzo popłatną.

Kartofle można uprawiać z zyskiem prawie w całem Missouri i farmerzy powiatów Ray, St. Louis i Jackson poświęcają wiele energii tej gałęzi gospodarstwa. Chociaż roczny plon kartofli wydaje się znacznym, podaż nigdy nie była dostateczną, aby zadowolić popyt domowy przez okrągły rok. Że można robić pieniądze w tym Stanie, uprawiając kartofle, odkryli to hodowcy okręgu Orrick w powiecie Ray oddawna i dlatego z roku na rok poświęcają się stale uprawianiu tego warzywa.

Dokoła St. Louis jest wielu ogrodników, którzy otrzymują dobry dochód roczny z kawałków ziemi od 10 do 20 akrów. Hodują oni

przeważnie warzywa i starają się każdej wiosny mieć plon dojrzały i gotowy dla wczesnego rynku. Każdy powiat w Stanie potrzebuje poważnie tej klasy rolników. Niema niebezpieczeństwa na długie lata, aby w jakiej bądź części Missouri było za wiele ogrodników. Warzywa są w ciągłym popycie przez cały rok w Kansas City, St. Joseph, St. Louis, Chicago, Milwaukee, Memphis i w innych miejscach, które się stały rynkami dla produktów z Missouri; ceny zawsze są wysokie, a mało jest niebezpieczeństwa, aby rynki zostały przeładowane. W 1911 produkcya pszenicy w Missouri wyniosła za rok 30,000,000 buszli; lecz, chociaż to jest wielka ilość, starczyło tego zaledwie na chleb dla ludności Stanu do następnego żniwa. Jest tu zawsze dość miejsca, aby podwoić tę produkcyę i nadwyżkę można łatwo sprzedać w okręgach bawełnianych wprost na południe od tego Stanu. Niedawne próby wykazły, że przeciętna 60-akrowa farma w Missouri, wartości $3,000 prowadzona w sposób naukowy i z odpowiednią starannością opłaci siebie samą w ciągu dwóch lat. Można uprawiać pszenicę i kukurydzę, lecz się okaże, że kartofle, poziomki i pomidory dadzą dobry dochód z drobiem i jajami jako cennymi dodatkami.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość wszelkiego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, według raportu w 1910, była: Bydło, $72,883,664; konie i źrebięta, $113,976,563; muły i źrebięta, $43,438,702; osły i burry, $3,053,873; świnie, $31,937,573; owce i jagnięta, $7,888,878; kozy i koźlęta, $187,409; inne zwierzęta, $16,925; drób, $11,870,972; pszczoły, $584,549. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $285,839,108.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia zwierzęta domowe, drób i pszczoły razem, wzrosły w wartości o $125, 299,000, czyli o 78 procent. Największa zmiana zaszła w wartości koni i źrebiąt, a mianowicie o $71,882,000, czyli o 170.8 procent, co stanowi prawie trzypiąte czystego przyrostu wartości całego żywego inwentarza. Ta klasa wykazuje największą wartość z poszczególnych klas; bydło zajmuje następne miejsce. Muły, które trzymają trzecie miejsce pod względem wartości, wzrosły o $27,956,000, czyli o 180.6 procent. Świnie wykazują wzrost o $15,404,000, czyli o 93.2 procent, a cała wartość owiec i jagniąt wzrosła o $4,538,000, czyli o 135.4 procent. Wartość drobiu w Stanie jest większa niż owiec i przeszło o trzecią część większa niż wartość świń.

Z całej liczby farm spisanych 270,637, czyli 97.6 procent, podają jakieś domowe zwierzęta; liczba farm całkiem bez zwierząt jest tylko 6,607. Ze wszystkich farm w Stanie 90.2 procent podają bydło, a 88.5 procent krowy mleczne. Cała ilość krów powiększyła się nieco w ciągu dziesięciu lat, a wartość przeciętna krów mlecznych urosła z $30.72 do $35.75. Farmy podające krowy mleczne mają przeciętnie przeszło po trzy sztuki na farmę.

Powiaty Ozark w ogólności przedstawiają niezrównane zachęty dla hodowli bydła i gospodarstwa mlecznego. Razem z hodowlą jabłek i pewnych innych owoców te gałęzie gospodarstwa zapewnią dochód regularny każdemu osadnikowi z małym kapitałem na początek. Ziemię w tej części Missouri można kupić za $10 do $40 za akr, stosownie do lokacyi i stopnia uprawy. Koleje już istniejące i mające się budować zapewniają łatwy dowóz na rynki St. Louis i

Kansas City. Jest to część Missouri z wielką przyszłością, szczególnie dla gospodarstwa mlecznego i hodowli bydła. Przez największą część roku bydło, świnie, owce i kozy żywią się same i wymagają bardzo mało opieki. Dobrej wody jest dość wszędzie i nigdy niema obawy, aby się jej zapas wyczerpał. Deszczospad roczny wynosi tu od 40 do 50 cali, a w północnem Missouri od 30 do 40 cali. Gospodarstwo mleczne i chów drobiu, które przed kilku laty były uważane w Missouri jako gałęzie boczne gospodarstwa, są dziś ważnym dodatkiem do każdej farmy z racyi wciąż rosnącego popytu na te produkty. Drób i jaja z tego Stanu wywiezione na rynki w 1910 przyniosły w przybliżeniu $45,000,000. Wartość całej produkcyi, włączając konsumcyę domową w ostatnich 12 miesiącach, jest obliczana na $75,000,000. Te liczby mogą się wydawać przesadzonemi, lecz należy pamiętać, że drób i jaja z Missouri są wysyłane do miast na wschodzie.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Cena przeciętna ziemi farmowej w Missouri w 1910 była $41.80 za akr, gdy w 1900 wynosiła tylko $20.46. Obok tego wzrostu był odpowiedni wzrost wartości budynków, urządzeń i machin, oraz żywego inwentarza. Cena przeciętna farmy z urządzeniem była w 1910 $7,405, gdy przed 10 laty wynosiła $3,626. Z niewyrobionej przestrzeni 19,000,000 akrów 3,500,000 akrów są położone nisko i są tak wydajne, że w wielu miejscach można wyrobić od 75 do 100 buszli kukurydzy, albo od 30 do 44 buszli pszenicy z akra. Dla jarzyn ta gleba jest niezrównana i przy właściwej uprawie 10 akrów dadzą dobre utrzymanie dla farmera ogrodnika. Ten niski grunt głównie w południowo-wschodniem Missouri, gdzie glinka jest głęboka na 30 do 100 stóp, można nabyć od $10 do $60 za akr, stosownie do położenia i innych warunków. Rozumie się wszystkie tańsze obszary są całkiem niewyrobione, w wielu razach pokryte mniej lub więcej lasem i są w pewnej odległości od kolei. Jest to kraj, dokoła którego dzisiaj budują groble i kopią głębokie rowy dla robienia ścieków na deszczową porę roku. Tu rosną obficie bawełna, kawony i alfalfa. Proporcya kosztu grobli i rowu pokrywa się na ogół dochodem z dwóch lub trzech lat, a wtedy następuje okres napływania pieniędzy. Drzewo na tych niewyrobionych obszarach zazwyczaj opłaci koszta oczyszczenia.

W północnem Missouri można nabywać ziemię wyrobioną za $60 akr i wyżej. Tutaj pszenica, owies, trawa błękitna i koniczyna rosną wspaniale, z rynkami zbytu w Kansas City, St. Louis i Chicago pod ręką. Kartofle, pomidory, ogórki i inne jarzyny udają się łatwo mają gotowy zbyt za wysoką cenę.

WYDATKI GOSPODARCZE.

Mniej niż połowa farmerów w Missouri najmuje robotnika; przeciętny wydatek na ten cel wynosi $15.11. W dziesięcioletnim okresie od 1900–1910 całkowity wydatek na robotnika wzrósł o $8,861,000, czyli o 90.2 procentu. Około jednej piątej podanego wydatku na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. Około 2 farmerów na każdych 5 podają pewne koszta na paszę, a tylko 1 z każdych 15 kupuje sztuczny nawóz. Cały wydatek podany na nawóz wzrósł o $300,000 w ciągu 10 lat, czyli o 81.1 procent. Koszt przeciętny na farmę wynosi $36.40.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Fakt, że ten Stan już dziś jest jednym z głównych dostarczycieli kukurydzy i pszenicy w Stanach Zjednoczonych w połączeniu z drugim faktem, że zaledwie nieco więcej jak połowa obszaru zdatnego dla celów rolniczych w tym obszernym Stanie jest pod uprawą, wykazuje jasno, co można tam zrobić nawet przy zwyczajnem gospodarstwie. Gdyby każdy wolny akr ziemi w Missouri zdatny pod uprawę był właściwie uprawiany, wydajność roczna kukurydzy, pszenicy, owsa, siana i innych podobnych płodów wzrosłaby przeszło o 40 procent, nie licząc wzrostu hodowli jarzyn, owoców, produktów mlecznych, żywego inwentarza, miodu, wełny i wszystkich innych wartości rolniczych, któreby musiały w następstwie także naturalnie pójść w górę.

Można twierdzić bez przesady, że gdyby Missouri było podzielone na małe farmy od 40 do 100 akrów, to przy intenzywnej uprawie, obecna wydajność wszystkich plonów rolniczych wzrosłaby o 30 procent na obszarach obecnie uprawianych, nie mówiąc już o niewyrobionych lecz pożądanych gruntach, które są otwarte i gotowe dla osadników. Chociaż w tym opisie nie dotknęliśmy obszernie warunków uprawiania w tym Stanie owsa, jęczmienia, gryki, kukurydzy do pieczenia (pop corn), tytoniu, grochu pastewnego, żyta, alfalfy i wielu innych płodów rolniczych, ta sama wyżej wymieniona produkcya oczekuje je wszystkie, jaką przepowiedzieliśmy dla pszenicy i kukurydzy, gdy Missouri będzie tak gęsto zaludnione, jak być powinne ze względu na swe zasoby i zalety. Nawet pałki z kukurydzy, które w większości innych Stanów są uważane za bezwartościowe i palone aby się ich pozbyć, są tu chętnie kupowane za dobrą cenę przez fabrykantów fajek i przerabiane na towar znany w całym świecie jako fajki piankowe z Missouri.

Missouri ma doskonały system szkół publicznych i okręgi wiejskie są dobrze zaopatrzone. Są dobre zakłady wyższe, w tej liczbie Uniwersytet Stanowy z Kolegium Rolniczem i stacyami doświadczalnemi w Columbia. Jest także owocowa stacya doświadczalna w Mountain Grove. Po dalsze informacye należy adresować: The Bureau of Labor Statistics, Jefferson City, Mo., albo Chief Commissioner of Immigration, Sedalia, Mo.

NORTH DAKOTA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat North Dakoty jest ten sam, co w północno-środkowych Stanach basenu rzeki Mississippi, z wyjątkiem, że powietrze jest nieco bardziej suche i zimy są stosunkowo ostrzejsze niż nieco dalej na południe. Deszczospad w całym Stanie wystarcza na uprawę zbóż bez nawodniania; normalny opad roczny wynosi od 15 cali przy zachodniej granicy do 20 cali przy wschodniej. W skrajnie zachodniej części Stanu nawodnianie jest używane w ograniczonych rozmiarach.

North Dakota jest szesnastym Stanem pod względem obszaru i trzydziestym siódmym pod względem ludności. Leży przeważnie w części północno-zachodniej basenu Mississippi.

Wielka dolina rzeki Czerwonej w części wschodniej jest prawie całkiem płaską równiną pochodzenia napływowego i jeziornego. Dalej ku zachodowi, gdzie się łączy z płaskowzgórzem z okresu lodowego powierzchnia jest falista i przechodzi w pagórkowatą, dochodząc stopniowo do większych wysokości płaskowzgórza. Gleby osadowe i jeziorowe są to przeważnie czarne lub ciemno-brunatne gliny z mocno wapiennym podkładem. Są to znakomite grunta pod jarą pszenicę w dolinie rzeki Czerwonej. W bardziej falistej części zachodniej doliny przeważają piaski, piasczyste glinki i glinki drobno-kamieniste barwy żółtej, brunatnej lub szarej. Płaszczyzna z okresu lodowego jest pokryta lodowym pokładem na 10 do 200 stóp głębokości. Różny jest jego charakter w różnych częściach płaszczyzny, lecz wszędzie są drobno-piasczyste glinki, błotne glinki i glina, gdy tylko na wyższych wzgórzach i na bardziej spadzistych pochyłościach są obszary kamieniste. Gleba na obszarze pozostałym preryi przedstawia głównie glinki i gliny powstałe ze zwietrzenia dolnych pokładów. Obszar wysokich równin wzdłuż południowo-zachodniej granicy zawiera obszerne przestrzenie głęboko porysowanych "złych ziem" razem z mniejszemi przestrzeniami bardziej płaskich osadowych gruntów.

NAWODNIANIE.

Z 74,360 farm w Stanie 69, czyli tylko jedna dziesiąta procentu, były podane w 1907 jako używające nawodniania. Obszar nawodniany był podany w 1909 na 10,248 akrów, czyli mniej niż jedna dziesiąta procentu wyrobionej ziemi na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były w stanie dostarczyć wody, wynosił 21,917 akrów, a cały obszar objęty projektami nawodniania tak wykończonymi jak i zamierzonymi wynosił w 1910 38,173 akry.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Pszenica, $109,130,000; owies, $24,114,000; nasienie lnu, $15,488,000 siano i pasza, $12,368,000; jęczmień, $11,962,000; kurkurydza, $2,403,000; kartofle, $2,079,000.

Pszenica jest stanowczo najważniejszym płodem; obszarem i wartością zajmuje ona przeszło dwie-trzecie wszystkich zbóż razem. Pod względem wartości prawie sześć-siódmych całej pszenicy należy do gatunku prostej jarej pszenicy, a około jednej-siódmej do twardej, czyli makaronowej; daje ona 15.7 buszli z akra, wartości $12.51.

Siano i pasza w porównaniu ze wszystkiemi zbożami przedstawia mniej niż czwartą część obszaru i nieco mniej niż jedną-dwunastą część wartości. Jęczmień z obszarem mniej niż połowa obszaru siana i paszy ma prawie równą wartość. Z innych zbóż i nasion len tylko jest ważnym z obszarem prawie takim jak jęczmień, a wartością o wiele większą. Z siana i paszy najważniejsze są trawy dzikie, słone i preryowe, zajmujące trzy-czwarte wartości i około pięciuszóstych obszaru tego gatunku plonów. Miejsce następne zajmuje czysta tymotka. Rośnie także i alfalfa. Wartość przeciętna wszystkich zbóż z akra jest $12.55. Wartość przeciętna pszenicy i kukurydzy jest nieco większa od tej przeciętnej, a mianowicie $13.33 i $12.98; wartość innych zbóż jest poniżej przeciętnej. Przeciętna za siano i paszę jest nieco wyższą jak jedna-trzecia przeciętnej wszystkich zbóż. Kartofle mają wartość przeciętną z akra przeszło trzy razy większą od wartości zbóż.

Wszystkie płody korzonkowate, razem z burakami cukrowymi i prawie wszystkie jarzyny udają się dobrze w North Dakocie. Jabłka-rajskie jabłka, śliwki, wiśnie, winogrona, melony i jagody, są hodowane z korzyścią szczególnie na gruntach nawodnionych w skrajnie zachodniej części Stanu.

HODOWLA BYDŁA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była podana za rok 1910: Bydło, $17,711,398; konie i źrebięta, $83,461,739; muły i źrebięta, $1,149,001; świnie, $3,152,909; owce i jagnięta $1,257,737; drób, $1,485,463. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $108,249,866.

W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wzrosła o $65,819,000, czyli o 155.1 procent.

Więcej niż trzy-czwarte wartości całego żywego inwentarza w 1910 zajmują konie i źrebięta; we tej grupie nastąpiła największa względna i absolutna zmiana w 10 latach; przeszło dziewięćdziesiątych całego przyrostu należy do tej klasy, a mianowicie $60,733,000, czyli 267.2 procent. Wartość świń wzrosła o $2,222,000, czyli o 238 procent, a drobiu o $1,008,000, czyli o 211.2 procent.

Z całej liczby farm spisanych 71,634, czyli 96.3 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; 84.7 procent podają krowy mleczne, a tylko 30.2 procent inne krowy. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę jest około czterech, a liczba przeciętna innych krów jest nieco ponad pięć. Cała liczba krów szczególnie mlecznych wzrosła znacznie w 10 latach.

Przemysł mleczny rośnie w tym Stanie. Stan uchwalił mądre i praktyczne prawa kontrolujące ten przemysł, a te prawa tylko posuwają Stan naprzód. Jest obecnie w Stanie 95 mleczarń i w roku 1910 wypłacono $995,247 dostarczycielom towaru. Cała wartość produktów mlecznych w 1910 była $3,137,166. Gospodarstwo mleczne zajęło ważne miejsce dopiero w ostatnich latach po stopniowem zniknięciu wolnych pastwisk, skutkiem czego nastała

potrzeba bardziej intenzywnego i urozmaiconego rolnictwa; zdrowy rozwój gospodarstwa mlecznego rozpoczął się na seryo i jest już źródłem bogactwa dla wielu bardziej postępowych farmerów.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętna cena ziemi farmowej w całym Stanie za akr jest $25.69. We wszystkich powiatach w zachodnich dwóch-trzecich Stanu cena przeciętna jest między $10 i $25 za akr, a we wschodniej jednej-trzeciej Stanu cena przeciętna akra ziemi farmowej jest ogólnie między $25 i $50.

Cały obszar North Dakoty jest 44,736,477 akrów stosownie do ostatnich urzędowych wymierzeń; z tych 21,495,842 akry znajdują się w 64,442 farmach, przeciętnie 333 akry na farmę, z których 13,042,173 są dziś w uprawie. Przyjmując, że 5 procent całego obszaru nie nadaje się do celów rolnictwa , pozostaje poza farmami 21,003,812 akrów rolnej ziemi. Prawdopodobnie mniej niż 1,500,000 akrów stanowią wolne grunta rządowe, podlegające zajęciu przez osadników. Drugie 1,724,000 akrów są to jeszcze niesprzedane grunta stanowe, szkolne i należące do różnych instytucyi. Pozostałość, około 17,000,000 akrów, są prywatną własnością i skutkiem swego o wiele większego obszaru wytwarzają skalę cen, po których się kupuje i sprzedaje ziemię w całym Stanie.

Ceny ziemi wahają się między minimum około $10 za akr w niektórych zachodnich powiatach za mniej pożądane obszary i $70 za akr w dawniej zaludnionej dolinie rzeki Czerwonej w częściach środkowych Stanu; różnica w cenie zależy od stopnia ulepszeń, bliskości rynków, charakteru gleby i t. d. Ceny przeciętne w zachodniej części Stanu szybko doganiają cenę przeciętną w bardziej wschodnich powiatach dzięki napływowi inteligentnej i bardziej postępowej klasy farmerów i budowaniu dojazdów kolejowych.

Grunta szkolne i innych instytucyi są wystawiane na sprzedaż publiczną w ogłaszanych terminach w tych powiatach, gdzie się takie grunta znajdują. Prawo określa cenę minimalną $10 za akr. Warunki kupna są jedna-piąta gotówką w dniu kupna, a reszta na spłaty w 20 latach, po jednej czwartej co pięć lat; spłaty spóźnione są obciążone dopłatą 6 procent. Grunta niesprzedane można dzierżawić pod siano i pastwiska.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło trzy-piąte wszystkich farmerów w Stanie najmują robotnika; cały wydatek na ten cel wynosi $21,740,000, czyli przeciętnie $475 na najmującego farmera. Z całej tej sumy przeszło jedna-piąta jest w postaci mieszkania i wiktu. W dziesięciu latach 1899–1909 cały koszt robotnika wzrósł o $12,533,000, czyli o 136.1 procent.

Ze wszystkich farmerów 26.4 procent podają pewien wydatek na paszę, a tylko dwie-dziesiątych procentu podają kupno sztucznego nawozu. Cały wydatek $10,000 podany na nawóz wykazuje zniżkę o $3,852, czyli 27.8 procent od roku 1899.

Koszt nawozu obecnie wynosi przeciętnie $57.16 na farmę podającą tę rubrykę; koszt paszy $102.07.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Ze stanowiska ludności wzrost North Dakoty wykazał postęp wielce godny uwagi. W ciągu 20 lat od 1890–1910 ludność Stanu wzrosła o 386,073, czyli o 202.2 procent; około dwóch-trzecich tego wzrostu przypadło na ostatnie 10 lat. Godnym uwagi i pomyślnym warunkiem, towarzyszącym temu wzrostowi była wielka przewaga ludności wiejskiej nad miejską; tylko 27.93 procent ludności mieszka w miastach inkorporowanych. Jest obecnie jeden bank na każdych 813 mieszkańców, rekord prawdopodobnie najwyższy w całych Stanach Zjednoczonych.

Właściwie cała zachodnia połowa Stanu, czyli obszar blisko 33,000 mil kwadratowych, posiada pod ziemią doskonały gatunek brunatnego lignitowego węgla. Ten węgiel daje świetny opał dla mieszkań i stałych machin, lecz dotąd nie znalazł znacznego rynku w większej odległości od kopalń.

North Dakota ma wiele zalet pod względem oświatowym i żaden świeży przybysz nie potrzebuje się obawiać żadnego braku pod tym względem. Świeżym pomyślnym eksperymentem w dziedzinie szkół wiejskich w całym Stanie jest przyjęcie systemu szkół wspólnych. Kilka okręgów łączą swoje szkoły okręgowe pod jednym dachem, otrzymując w ten sposób korzyści programu szkół stopniowanych i wyższych. Szybkiego postępu ludności w sprawie wyższego nauczania dowodzą takie zakłady, jak stanowe szkoły w Valley City i Mayville. Uniwersytet Stanowy w Grand Forks posiada 120,000 akrów ziemi i ma roczną frekwencyę przeszło 1,000 uczniów. North Dakota Kolegium Rolnicze jest w Fargo i ma przeszło 1,200 studentów. To kolegium było ważnym czynnikiem w rozwoju rolnictwa w Stanie.

W historyi zaludnienia North Dakoty były od czasu do czasu różne pomyślne osadnictwa, w tej liczbie kolonia Menonitów w Casselton, Niemców w New Salem i Holendrów w Belfield. Syryjczycy osiedli blisko Ashley i także w powiecie Stutsman. Było osadnictwo Niemców z Prus w południowej części powiatu Emmons i licznych innych grup w powiecie Walsh.

Po dalsze informacye należy adresować: The Commissioner, Department of Agriculture and Labor, Bismarck, N. Dak.

SOUTH DAKOTA.

KLIMAT.

Klimat South Dakoty jest łagodny, wzmacniający i bardzo zdrowy. Normalna średnia temperatura roczna według biura meteorologicznego Stanów Zjednoczonych jest 42.3 stopnia, a za grudzień, styczeń i luty 14 stopni wyżej zera. Zimy nie są nigdy uciążliwie chłodne, lecz są suche i wzmacniające; często w środku zimy tygodniami słońce świeci i grzeje. Liczba dni całkiem słonecznych w 1910 roku była 263.

Wiosny są wczesne i robota wiosenna zaczyna się zwykle około połowy marca. Lata są bardzo przyjemne z częstymi deszczami, które przyśpieszają dojrzewanie plonów; mróz nie wchodzi w rachubę w czynnościach rolników. Przeciętny opad jest 21.59 cali, z których przeszło 17 przypada na czas rośnięcia plonu.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Powierzchnia South Dakoty jest różna, od płaskiej we wschodniej części i lekko falistej w środku do gór na zachodzie. Znaczne obszary w części wschodniej są przecięte i zwilżane rzekami Sioux, Vermillion i James z ich licznymi dopływami. Każda z nich prawie bez wyjątku wypływa z jakiegoś pięknego jeziora. Wielka rzeka Missouri, z wielu dopływami, płynie przez cały Stan z północy na południe i użyźnia środkową część Stanu, a rzeki Grand, Moreau, czyli Owl, Cheyenne, Bad i White, zaczynając się w pobliżu zachodniej granicy, każda z wielu dopływami, płyną na wschód do Missouri i dostarczają wody całej zachodniej części Stanu. Gleba South Dakoty wytrzyma porównanie z każdym innym Stanem Unii. Według geologów są w tym Stanie trzy wyraźnie różne gatunki gleby, wszystkie trzy produktywne. Na wschód od rzeki Missouri Stan jest pokryty gliną z okresu lodowego, na której leży głęboki pokład przegniłej roślinności. Jest to nagromadzenie z wielu wieków, a czekające tylko, aby dać wygodę i bogactwo każdemu kto je zechce uprawiać.

Na wschód od rzeki Missouri na 50 mil w tył jest lepka glina, produkt rozkładu gór. Jest ona niezmiernie bogata w azot i fosfor, główne czynniki żyzności gleby; głęboki pokład spodni tej gliny stanowi niewyczerpany zapas tych i innych żywiołów sprzyjających roślinności. Od 50 mil na zachód od Missouri zachodnią część Stanu pokrywa czarna piasczysta glinka formacyi Laramie.

NAWODNIANIE.

Z 77,644 farm w Stanie podano w 1909 roku jako nawodniane 500, czyli 0.6 procentu. Obszar podany w 1909 jako nawodniany wynosił 63,248 akrów, czyli 0.4 procentu wyrobionej ziemi na farmach. Obszar, któremu istniejące w 1910 przedsiębiorstwa były w Stanie dostar-

czyć wody, wynosił 428,481 akrów, a cały obszar objęty planami irygacyi wykończonymi lub w stadium wykonania w 1910 wynosił 201,685 akrów. Służba irygacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące dane o planie Bellefourche w powiatach Butte i Meade; obszar, któremu przedsiębiorstwo może dostarczyć wody w sezonie 1910 wynosi 47,542 akry. Obszar nawodniony w sezonie 1911 33,362 akry. Długość sezonu irygacyjnego od 1-go maja do 10-go października—163 dni. Charakter gleby nawodnianej: na północy glina, na południu piaski. Główne plony: zboże, alfalfa, kartofle, buraki cukrowe, jarzyny ogrodowe i drobne owoce. Główne rynki: Omaha, Nebr., Chicago, Ill., Minneapolis i St. Paul, Minn., i miasta górnicze w Black Hills. Stan obecny gruntów podlegających nawodnianiu: 12,907 akrów wpisanych na podstawie aktu reklamacyjnego, 1,653 akrów gotowych do wpisania, 2,706 akrów gruntów stanowych, 30,274 gruntów prywatnych. Granica obszaru jednostek farmowych: publicznych 80 akrów, prywatnych 160 akrów. Ilość wody według kontraktu: dwie stopy akrowe na akr na rok i na farmę. Opłata za przedsiębiorstwo z akra ziemi podlegającej nawodnianiu $30 i $40. Opłata roczna na utrzymanie i prowadzenie: $0.60 za akr nawodnianej ziemi.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony polne w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Pszenica, $42,878,000; kukurydza, $26,396,000; owies, $116,045,000; siano i pasza, $15,244,000; jęczmień, $10,874,000; nasienie lnu, $7,002,000; proso, $2,628,000 i kartofle, $1,060,000.

Ze stanowiska obszaru siano i pasza jest nieco ważniejsza od pszenicy, chociaż ich wartość wynosi tylko niewiele więcej, jak jedną-trzecią część. Około jednej-trzeciej całej pszenicy należy do gatunku twardej czyli makaronowej. Owies zajmuje czwarte miejsce obszarem, a trzecie wartością. Obszar lnu stanowi około jednej-trzeciej owsa, a wartość jest więcej niż dwie-piąte. Na każdych 100 farmerów 71 podaje siano i paszę, 64 kukurydzę, 58 owies, 58 kartofle, 50 pszenicę, 37 jęczmień, 19 len, 18 proso.

Przeciętna wartość pszenicy i kukurydzy z akra jest wyższa od przeciętnej wszystkich zbóż, $12.06, a przeciętna innych gatunków jest niższą. Przeciętna wartość siana i paszy z akra jest mniej niż dwie-piątych wartości wszystkich zbóż. Przeciętna wartość nasienia lnu jest nieco większa, a kartofli więcej niż trzy razy większa od przeciętnej wartości zboża. Kartofle, cebula, pomidory, rzepa, buraki, kapusta i wszystkie gatunki jarzyn wogóle rosną wspaniale. Jabłka, śliwki, wiśnie wszystkich znanych gatunków i drobne owoce są hodowane i udają się doskonale, gdzie się z nimi właściwie obchodzą. W pobliżu Hurley jest jeden z największych w Stanach Zjednoczonych sadów. Melony wszelkiego gatunku i najlepszej jakości są hodowane.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych podanych za rok 1910 gatunków zwierząt domowych, drobiu i pszczół była: Bydło, $36,257,234; konie i źrebięta, $73,442,978; muły i źrebięta, $1,668,617; świnie, $10,387,093; owce i jagnięta, $3,002,038; drób, $2,356,465; pszczoły, $31,650. Cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, w 1910 była $127,229,200.

W ciągu dziesięciu lat od 1900 do 1910 wartość zwierząt domowych, pszczół i drobiu razem, wzrosła o $62,056,000, czyli o 95.2 procent. Największa zmiana zaszła w wartości koni i źrebiąt; prawie dziewięć-dziesiątych przyrostu przypada na tę klasę, która wykazuje wzrost o $53,357,000, czyli o 265.7 procent, i obecnie zajmuje 57.7 procent wartości całego żywego inwentarza. Muły i źrebięta, które nie miały w przeszłości prawie żadnego znaczenia, wykazują największy względny wzrost, o 382.8 procent, między klasami żywego inwentarza. Wartość świń wzrosła o $6,847,000, czyli o 193.4 procent, a drobiu o $1,499,000, czyli o 175 procent.

Z całej liczby farm spisanych 72,065, czyli 92.8 procent, podają jakieś domowe zwierzęta; liczba farm całkiem bez zwierząt domowych jest tylko 5,579. Ze wszystkich farm w Stanie 83.8 procent podają bydło, 78.6 procent podają krowy mleczne, a 40.2 procent inne krowy. Cała liczba krów, specyalnie krów mlecznych, wzrosła poważnie w ciągu 10 lat. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę jest około 6, a liczba przeciętna innych krów na farmę jest około 11.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Wartość przeciętna farmy z urządzeniem w 1900 była $5,654, a 10 lat później $15,018. Przeciętna wartość ziemi za akr więcej niż się potroiła, a mianowicie z $9.92 w 1900 do $34.69 w 1910 roku, przyczem wartość przeciętna budynków, urządzeń, machin i żywego inwentarza wzrosła odpowiednio.

South Dakota przedstawia dla osadników i kapitalistów tyle sposobności, co i każdy inny Stan w Unii. Jest tu prawie 4,000,000 akrów ziemi rządowej otwartej dla osadników. Stan posiada prawie 3,000,000 akrów, których część wystawia co rok na sprzedaż z publicznej licytacyi na łatwych warunkach. Ostatnimi czasy ziemie stanowe były wystawione na dzierżawę; może je dzierżawić dla celów rolniczych każdy, co zechce je wziąść na pewien szereg lat. Dla człowieka, który dzierżawił ziemię gdzieindziej za wysoką cenę, jest to doskonała sposobność. Grunta niewydzierżawione pod uprawę roli są otwarte do dzierżawienia na siano i pastwiska i dostarczają doskonałych pastwisk dla hodowców bydła. Te grunta są przeważnie tak położone, że całe kolonie mogą się na nich osiedlać i pewna określona grupa ludzi może się osiedlić razem. Są wielkie obszary doskonałej ziemi, własność osób prywatnych i korporacyi i można je nabywać na łatwych warunkach. Ceny wahają się od $5 do $100 za akr. Często sprzedaż bywa robiona na warunkach spłaty plonami; nabywca płaci co rok ze swych plonów pewną umówioną ilość, która jest różna, stosownie do kontraktu zawartego między stronami.

Są znaczne obszary tak zwanych gruntów indyańskich, które można nabywać prawie w każdym czasie. Informacye o tych gruntach można otrzymać pisząc do superintendenta zarządzającego różnemi indyańskiemi rezerwacyami. Dzierżawić można grunta prawie we wszystkich częściach Stanu od Stanu, osób prywatnych i korporacyi; ceny są od kilku centów do $3 za akr. Bezpłatne informacye o tych gruntach można zawsze otrzymać od Komisarza Immigracyi, Pierre, S. Dak.

Ceny ziemi wyrobionej pod farmy są od około $28 do $50 za akr, stosownie do stopnia uprawy. Niewyrobione grunta na preryach mogą zazwyczaj kupować imigranci na łatwych warunkach, n. p. za $1,000 do $2,000 z góry gotówką za 180 akrów.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa wszystkich farmerów w Stanie najmuje robotników; cały wydatek na ten cel wynosi $12,832,000, czyli przeciętnie $312 na farmera najmującego. Z całej tej sumy około jednej-czwartej-jest w postaci mieszkania i wiktu. W dziesięciu latach 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $7,304,000, czyli o 132.1 procent. Ze wszystkich farmerów 28 procent podają jakiś wydatek na paszę, tylko dwie-dziesiąte procentu kupują nawóz sztuczny. Suma $11,300 podana jako wydatek na nawóz wykazuje zniżkę o $1,646, czyli o 17.7 procent od roku 1899. Wydatek na nawóz sztuczny obecnie wynosi przeciętnie $61 na farmę, a wydatek na paszę $140.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Złoto, srebro, ołów, cynk, mika, nafta, węgiel, gips i inne minerały są w górach. Kamień budowlany wysokiej wartości znajduje się w wielu częściach Stanu.

Jest obecnie przeszło 4,000 mil kolei żelaznych w ruchu. Stan jest cały pokryty liniami telefonów i telegrafów. Większość miejscowości miejskich są w połączeniu ze światem za pomocą telefonu. Poczta wiejska dochodzi wszędzie, nawet do najświeższych osad.

South Dakota dobrze się zajęła na przyszłość sprawami oświatowemi. Obecnie Stan ma około $9,000,000 w funduszu szkolnym i 3,000,000 akrów ziemi do sprzedania, co znacznie powiększy ten fundusz. Następujące wyższe zakłady naukowe są pod kontrolą Stanu: Uniwersytet Stanowy w Vermilion; Stanowe Kolegium Rolnicze w Brookings; cztery szkoły normalne w Aberdeen, Madison, Springfield i Spearfish; Szkoła Górnicza w Rapid City; Szkoła dla Głuchoniemych w Sioux Falls; Szkoła dla Niewidomych w Gary; Szkoła Prawnicza i Rzemieślnicza w Plankinton. Każde miasto ma szkołę wyższą ze wszystkimi niższymi stopniami, a każde miasteczko utrzymuje ze szczodrością szkoły początkowe. Wszystkie wyznania są reprezentowane przez liczne świątynie w całym Stanie.

Znaczna liczba Niemców z Rosyi osiadła w powiecie Edmunds. Są w tej miejscowości także Niemcy, Czesi i Skandynawczycy. South Dakota daje człowiekowi ubogiemu lub z małymi środkami najlepszą sposobność zdobyć sobie dom i zapewnić zamożność na starość.

Dalsze i bardziej szczegółowe wiadomości o South Dakocie można mieć adresując: The Commissioner of Immigration, Pierre, S. Dak.

NEBRASKA.

KLIMAT.

Klimat Nebraski jest przyjemny, zdrowy i pokrzepiający, dzięki naturalnym ściekom, łagodnym wiatrom i prawie stałemu światłu słonecznemu, które czynią powietrze suchem, chłodnem i oświeżającem w każdej porze roku.

Nebraska przedstawia wielkie korzyści dla szukających zarazem zdrowia i bogactwa. Średnia temperatura roczna w części północnej Stanu wynosi 50.5 stopni, a w części południowej 52 stopnie. Przeciętny stan termometru jest od 18 stopni w styczniu i lutym do 100 w porze gorącej.

Średnia opadów jest różna w różnych częściach Stanu. U rzeki Missouri na wschodzie średnia jest 35 cali na rok, a w części zachodniej około 15 cali. Zauważono jednak, że ze wzrostem zaludnienia wzrasta ilość opadów atmosferycznych.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Nebraska leży na wysokości od 6,000 stóp w części zachodniej do 1,400 we wschodniej, zniżając się stopniowo ku wschodowi przeciętnie o 10 stóp na milę. Czwarta część Stanu składa się z dolin; jest przeszło 400 rzek połączonych tylko z jedną Republican River. Doliny rzeczne mają od ćwierci mili do 20 mil szerokości.

Gleba Nebraski jest sławna z urodzajności; sklada się ona z tak zwanego pokładu roślinnego, z materyi napływowych i loessowych zmieszanych z piasczystą glinką budowy porowatej, która pochłania i zatrzymuje obfite opady wodne właściwe klimatowi tej części kraju. Nadmiar wody służy w czasie suchego sezonu, przez co się zmniejsza możność nieurodzaju.

SZTUCZNE NAWODNIANIE.

Z 129,670 farm w Stanie 1,852, czyli 1.4 procent, były nawodniane w 1909. Obszar nawodniany w 1909 był podany na 255,950 akrów, czyli około jednego procentu ziemi wyrobionej na farmach. Przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były w stanie dostarczać wody obszarowi z 429,225 akrów, a cały obszar objęty planami irrygacyi już wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 wynosił 680,133 akry.

Plant North Platte należący do służby Irrygacyjnej Stanów Zjednoczonych dostarcza wody gruntom w powiatach Sioux, Scotts Bluff, Banner i Morrill. Gleba obszaru nawodnianego jest z piasczystej glinki. Główne plony są alfalfa, zboże, kukurydza, buraki cukrowe i kartofle. Główne rynki są: Omaha, Nebr., Kansas City, St. Joseph, Mo., i Denver, Colo.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony polne w porządku ich wartości pieniężnej są: Kukurydza, $88,235,000; pszenica, $44,226,000; siano i pasza, $31,730,000; owies, $19,449,000; kartofle, $3,785,000; jęczmień, $871,000; proso, $485,000; żyto, $384,000.

Obszar wszystkich zbóż razem jest około trzech razy większy od obszaru siana i paszy, a ich wartość jest prawie pięć razy większa. Z siana i paszy dzikie, słone czy preryowe trawy, alfalfa i tymotka mieszana z koniczyną idą w podanym porządku pod względem obszaru i wartości. Obszar tych trzech plonów razem stanowi około dziewięciu-dziesiątych obszaru i wartości całego siana i paszy. W 1909 przeciętny plon z akra dla wszystkich zbóż razem był $12.25; kukurydza, owies, jęczmień i żyto dały nieco mniej, a pszenica więcej od tej przeciętnej. Średnia wartość kartofli z akra była prawie trzy razy większa od wszystkich zbóż razem, a siana i paszy wyniosła mniej niż trzy-piątych tej przeciętnej. W ciągu ostatnich 10 lat przybyło obszarowi zbóż 468,346 akrów, czyli 3.9 procent, a obszarowi siana i paszy 1,696,382 akrów, czyli 60.1 procent. Kartofle, buraki cukrowe, sorgum, proso, korna na miotły i jarzyny ogrodowe wszelkiego gatunku udają się obficie w całym Stanie.

Wszyscy się zgadzają, że gleba i klimat wschodniej Nebraski są tak dobre dla sadownictwa na handel, jak gdziekolwiekbądź w Stanach Zjednoczonych. Owoce są względnie wolne od szkodliwych owadów, mają delikatny kolor i smak i rodzą w olbrzymiej ilości. Uprawa drobnych owoców i jagód obecnie przychodzi na porządek dzienny i ma szansę zostać jednym z wielkich cyznników przemysłu owocowego w Stanie.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $73,074,057; konie i źrebięta, $102,804,907; muły i źrebięta, $10,374,076; osły i burry, $447,635; świnie, $29,649,482; owce i jagnięta, $1,486,948; kozy i koźlęta, $11,945; inne zwierzęta, $1,120; drób, $4,219,158; pszczoły, $152,676. Cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $222,222,004. W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 zwierzęta domowe, drób i pszczoły razem, wzrosły w wartości o $76,872,000, czyli o 52.9 procent. Wzrost ten był bardzo różny w różnych klasach zwierząt. Największy wzrost absolutny przypada na konie i źrebięta, $66,142,000, czyli 80.4 procent, co stanowi 86 procent czystego zysku na całym żywym inwentarzu. Z głównych klas inwentarza muły wykazują największy względny przyrost wartości, 227.1 procent, a zysk absolutny wynosi $7,203,000. Wartość świń wzrosła o $10,989,000, czyli o 58.9 procent, a owiec i jagniąt spadła o $192,000, czyli o 11.4 procent.

Z całej liczby farm spisanych 126,649, czyli 97.7 procent, podają jakieś domowe zwierzęta; liczba farm bez zwierząt jest tylko 3,029. Bydło podają 90.6 procent farm, krowy mleczne 88.3 procent, inne krowy 44 procent. Cała liczba krów wzrosła nieco w ciągu dziesięciolecia, przeciętna jednak wartość spadła u krów mlecznych z $33.54 na $32.62, a u innych krów z $30.49 na $26.35. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę jest przeszło pięć, a liczba przeciętna innych krów na farmę podającą tę klasę zwierząt jest przeszło 12.

Wzrost liczby drobiu na farmach Nebraski w ostatniem dziesięcioleciu wynosi 1,539,591, czyli 19.7 procent, a odnośny wzrost wartości jest prawie cztery razy większy, czyli 77.7 procent. Liczba farm podających wzrosła o 6.5 procent. Średnia wartość pszczół na farmę była $16.45 w 1900, a $12.18 w 1910. Około jedna farma na każde 10 podaje pszczoły.

Część zachodnia Nebraski prowadzi na wielką skalę hodowlę bydła. Tu można trzymać bydło na naturalnych pastwiskach nietylko dla rozpłodu lecz i dla tuczenia na rynek. Nebraska jest podwójnie szczęśliwa w rzeczy hodowli bydła, ponieważ posiada doskonałe pastwiska i jej obszary kukurydzy dostarczają ziarna, którem w razie potrzeby można kończyć tuczenie bydła na rynek.

Posiadając glebę i klimat szczególnie dogodne dla skutecznej uprawy wszystkich ważniejszych roślin pastewnych, kukurydzy i roślin korzonkowatych, z wielkim obszarem pożywnych traw i obfitością dobrej wody, Nebraska jest jednym z głównych Stanów pod względem gospodarstwa mlecznego. Kury dodają do bogactwa Stanu rocznie około $6,000,000, oprócz swej użyteczności w niszczeniu owadów. Hodowla drobiu jest dodatkową gałęzią rolnictwa w Nebrasce.

CENY ZIEMI I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Nebraska leży w środku geograficznym Stanów Zjednoczonych i posiada przestrzeni 76,794 mil kwadratowych, czyli 49,148,160 akrów, z których około 24,215,550 są pod uprawą, żywiąc ludność 1,192,214 dusz. Jest około 23,000,000 akrów ziemi nieuprawionej, która służy pod pastwiska albo leży odłogiem; cały ten obszar jest na sprzedaż. Jest to ziemia posiadająca właścicieli i cena idzie od $5 do $70 za akr we wszystkich częściach Stanu. Ceny, warunki i stan gruntów można otrzymać od agentów realnościowych, których adresy można dostać, pisząc do Biura Statystyki Pracy i Przemysłu w Lincoln, Nebr., podając wyraźnie tę część Stanu, o której się chce informować.

Nebraska ma znaczny obszar ziemi pod irrygacyą w tak zwanym okręgu zachodnim przy zachodniej granicy Stanu; jest dużo ziemi w innych sekcyach zachodnich, które można sztucznie nawadniać, gdyby się tam osiedlało więcej rozgarniętych, postępowych, czynnych obywateli. Możliwe to szczególnie w bardziej suchych i skąpiej zaludnionych okręgach części zachodniej, gdzie ziemia jest najtańsza. Ceny ziemi już objętej systemem nawodniania są jeszcze przystępne dla przeciętnego nabywcy, dochodząc do $70 za akr razem z wiecznem prawem do wody. Informacye o gruntach nawodnianych można otrzymać ze Stanowego Wydziału Irrygacyi, State Capitol, Lincoln, Nebr.

Nadania ziemi Stanowi przez Rząd Centralny stanowią podstawę funduszu szkół publicznych. Jest obecnie 1,990,786 akrów ziemi szkolnej w dzierżawie, które stanowią dochód szkół. Wszelkie informacye o gruntach szkolnych można otrzymać od The Land Commissioner, Lincoln, Nebr.

Około 100,000 akrów ziemi rządowej w tak zwanym okręgu pastewnym w północno-zachodniej części jest otwarte dla osadników na podstawie aktu Kinkead w kawałach po 640 akrów. Są to grunta wartościowe dla chowu bydła i drobiu. Informacye można otrzymać od United States Land Office, O'Neill, Nebr.

W 1910 Nebraska miała 47,578 farmerów dzierżawców z przypuszczalnym obszarem 9,515,600 akrów ziemi pod dzierżawę w Stanie. Cena dzierżawy idzie od 50 centów za akr pastwisk do $6 za akr ziemi rolnej i ogrodowej, co daje przeciętną cenę dzierżawy $3.70 w całym Stanie. Obydwa systemy dzierżawy, za gotówkę i za udział w plonach, są praktykowane, lecz system za gotówkę jest powszechnie przyjęty.

Przeciętna wartość farmy z urządzeniem w Nebrasce w 1900 była $6,155, a 10 lat później $16,038. Przeciętna cena ziemi wzrosła z $16.27 w 1900 do $41.80 w 1910.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie połowa farmerów najmuje robotnika; przeciętny wydatek na to wynosi $240. W ciągu 10 lat 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $7,629,000, czyli o 103.1 procent. Około ćwierci sumy podanej jako koszt robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu.

Około czterech farmerów na każdych 10 podaje jakiś wydatek na paszę, a tylko trzech na każdych 1,000 kupuje sztuczny nawóz. Cały wydatek podany na nawóz zmniejszył się w ciągu 10 lat o $122,000, czyli o 79.7 procent. Koszt przeciętny na farmę raportującą wynosi $84.7.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Nebraska jest znana z wysokiego stanu oświaty i ze swego systemu szkół publicznych. Nauka i książki szkolne są bezpłatne we wszystkich szkołach początkowych Stanu dla osób w wieku od 5 do 21 lat.

Nebraska posiada doskonałą sieć kolei żelaznych, które dają świetne warunki przewozu. Koleje razem z naturalnemi drogami kołowemi dają nieograniczoną łatwość dowozu produktów na rynki w każdej porze roku. Biuro statystyki pracy i przemysłu pracuje obecnie nad biuletynem zasobów Nebraski ze szczegółowym opisem i informacyami o wszystkich przedmiotach tegoż. Wszystkie dodatkowe informacye o gruntach, klimacie, cenach i sposobach nabywania ziemi w Nebrasce można dostać przez The Bureau of Labor and Industrial Statistics, Lincoln, Nebr.

KANSAS.

KLIMAT.

Klimat w Kansas jest łagodny i zdrowy bez ostrych zim lub zbyt upalnych lat. Dnie przeważnie są jasne, słoneczne, powietrze zdrowe, pokrzepiające. Roczny opad średnio wynosi około 28 cali. W połowie wschodniej opady wystarczają dla dojrzewania wszystkich plonów; normalny opad rocznie wynosi tam od 25 do 35 cali. W zachodniej połowie Stanu deszczospad jest lżejszy; normalny opad wynosi tam rocznie od 15 do 25 cali. Wystarcza to dla dobrego porostu traw na pastwiskach i dla dojrzewania zbóż przy natężonej uprawie. Sztuczne nawodnianie jest używane w dolinach rzecznych w części zachodniej Stanu szczególnie wzdłuż rzeki Arkansas na 75 mil na wschód od granicy Colorado.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Kansas zajmuje dwunaste miejsce obszarem i dwudzieste-drugie ludnością między Stanami. Leży on całkowicie w obrębie Wielkich Równin, które się ciągną od doliny Mississippi na zachód do gór Skalistych. Powierzchnia Stanu podnosi się stopniowo w górę od wschodniej granicy, gdzie średnia wysokość jest około 850 stóp nad powierzchnią morza, do zachodniej, gdzie wysokość przeciętna dochodzi 4,000 stóp. Część wschodnia Stanu ma powierzchnię falistą przechodzącą w pagórkowatą, znacznie pociętą większemi rzekami. Zachodnio-środkowe i zachodnie części Stanu przedstawiają szerokie, faliste równiny, przerywane głównie płytkiemi dolinami większych rzek.

Tylko północno-wschodnie powiaty, na północ od rzeki Kansas i na wschód od Big Blue River, leżą w części równin pochodzącej z okresu lodowego. W tym okręgu skaliste podłoże jest pokryte lodowym namułem, który z kolei jest pokryty pokładem drobnego błotnego materyału zwanego loessem. Ostatecznie wszystkie gleby tego obszaru pochodzą od pokładu loessowego. Główną glebą jest brunatna błotna glina, dobrze się nadająca pod wszelkie płody rolnicze.

Gleby południowo-wschodniego i środkowego Kansas powstały przez zwietrzenie spodnich kompaktnych skał i stanowią część starożytnego obszaru preryi. Składają się głównie z błotnistej glinki i z gliny, przeważnie szarej lub brunatnej. Prawie cały północno-zachodni Kansas jest pokryty grubym pokładem loessu, który leży nad wszystkiemi innemi formacyami geologicznemi i tworzy lekko falującą lub prawie płaską powierzchnię na wyższych równinach. Gleba pochodząca z tego materyału jest przeważnie brunatna, błotna glinka w bardziej wschodnich częściach, a brunatna albo żółta glinka w bardziej zachodnich częściach Stanu. Błotne grunta powstałe z loessu przechodzą stopniowo w podobne grunta powstałe z marglu, który pokrywa południowo-zachodnią część Stanu Kansas na wschód od preryi

SZTUCZNE NAWODNIANIE.

Z 177,841 farm w Stanie, 1,006, czyli tylko 0.6 procentu, były podane w 1909 jako używające irrygacyi. Obszar podany jako nawodniany w 1909 wynosił 37,479 akrów, czyli 0.7 procentu, wyrobionej ziemi na farmach. Przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były jednak w stanie dostarczyć wody obszarowi 139,995 akrów; a cały obszar objęty planami irrygacyi wykończonemi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 161,300 akrów.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony polne w Stanie, w porządku ich wartości, w 1910 są: Kukurydza, $80,000,750; pszenica, $74,000,052; siano i pasza, $32,000,034; owies, $9,720,000; kartofle, $3,471,000; maiz, $3,000,047.

Siano i pasza mają obszar około jednej-czwartej obszaru wszystkich zbóż razem, lecz wartość proporcyonalnie nieco niższą. Z różnych gatunków siana i paszy, trawy dzikie i słone czyli preryowe zajmują największy obszar, a mianowicie dwie-piąte całego siana i paszy.

Alfalfa zajmuje drugie miejsce z jedną-czwartą całego obszaru siana i paszy. Pod względem wartości rzecz się ma naodwrót; alfalfa przedstawia nieco więcej jak dwie-piąte, a trawy dzikie, słone lub preryowe około jednej-czwartej całej wartości siana i paszy. Między innemi zbożami i różnymi plonami kartofle, nasienie sorgum, nasienie lnu i korna na miotły są dość ważne tak obszarem jak i wartością.

Z każdych 100 farmerów 85 sadzą kukurydzę, 75 uprawiają siano i paszę, 60 kartofle, 42 zimową pszenicę, 30 owies, 18 maiz. Trzy główne plony: kukurydza, pszenica i siano i pasza razem zajmują przeszło 60 procent ziemi na farmach. Przeciętna wartość wszystkich zbóż razem z akra jest $10.81. Pszenica jedna przewyższa tę cyfrę. Przeciętna wartość siana i paszy jest mniejszą niż cztery-piąte przeciętnej wartości zboża, a średnia wartość kartofli z akra jest przeszło cztery razy większa od wartości zboża. Trzy stosunkowo nowe w rolnictwie Stanu Kansas rośliny posunęły naprzód gospodarkę i stan finansowy tych, którzy je uprawiają: pastewna kukurydza na ziarno i paszę, alfalfa i buraki cukrowe. Ostatnie zostały wprowadzone bardzo niedawno i są uprawiane przeważnie w zachodnim końcu doliny rzeki Arkansas, gdzie nawodnianie jest najłatwiejsze. Powiaty Finney i Kearny przewodzą w produkcyi buraków. Buraki wysokiego gatunku są uprawiane z korzyścią w niewielkich rozmiarach z pomocą irrygacyi i bez w skrajnie północno-zachodnich powiatach. Przemysł cukrowy tak się rozwinął od czasu, gdy zaczęto uprawiać buraki na handel w zachodnim Kansas w 1901, że powstała wielka fabryka w Garden City w dolinie Arkansas. Wykończono ją na czas, aby przyjąć buraki wyrosłe w Kansas 1906 i zrobić z nich cukier. W ten sposób do dawnej wielkiej rozmaitości produktów spożywczych Kansas dodał domowy cukier.

Wiele miejsc w Stanie słynie z owoców i niektóre z największych sadów handlowych są w Kansas. Stan ten przoduje w hodowaniu szkółek dla szczepienia jabłoni przeważnie w dolinie rzeki Kansas pomiędzy Topeka i Kansas City. Niewiele farm jest bez własnych drzew owocowych; jabłka, brzoskwinie, śliwki, gruszki, wiśnie, wino-

grona i jagody w dobrym gatunku są szeroko hodowane. Winnice dają w niektórych miejscach wysokie dochody. Z powodzeniem zasadzono wiele sztucznych lasów.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $80,557,443; konie i źrebięta, $112,758,108; muły i źrebięta, $25,629,418; osły i burry, $1,039,035; świnie, $24,706,885; owce i jagnięta, $1,209,931; kozy i koźlęta, $25,601; inne zwierzęta, $1,075; drób, $7,377,469; pszczoły, $218,612. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drokiu i pszczół, ogółem wynosi $253,523,577.

W ciągu dziesięciu lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem, wzrosła o $62,567,000, czyli o 32.8 procent. Liczba koni nieco się powiększyła, a wartość przeciętna sztuki więcej niż się podwoiła. Wartość mułów i źrebiąt wrzosła o $19,122,000, czyli prawie w trójnasób. Świnie wykazują wzrost o $7,630,000, czyli 45.1 procent. Z całej liczby farm spisanych 173,491, czyli 97.6 procent, podają jakieś zwierzęta domowe, a liczba farm bez zwierząt jest tylko 4,350. Ze wszystkich farm w Stanie 90 procent podają bydło, 88.3 procent podają krowy mleczne, a tylko 34.5 procent inne krowy. Około 2 procent farm podających bydło nie mają krów mlecznych. Cała liczba krów spadła znacznie w 10 latach, chociaż liczba krów mlecznych podniosła się o prawie 60,000 sztuk. Farmy podające krowy mleczne wykazują przeciętnie 5 sztuk na farmę.

Wartość drobiu w Stanie jest prawie sześć razy większa od wartości owiec, a stanowi jedną-trzecią wartości świń. Wzrost liczby drobiu na farmach w Kansas w ostatniem dziesięcioleciu wynosi 25.3 procent, a wartość wykazuje wzrost od $4,357,000 do $7,377,000, czylio 69.3 procent. Liczba farm podających drób wzrosła z 155,834 do 162,165, a przeciętna liczba sztuk na farmę z 81 na 97. Wartość przeciętna pszczół na farmę była $15.19 w 1900, a $12.96 w 1910. Dziewięć farm na każde 100 podają pszczoły.

CENY ZIEMI I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Z całego obszaru Stanu 82.9 procent, czyli prawie pięć-szóstych, jest pod farmami. Dla grupy powiatów na południowym zachodzie procent farm jest tylko od 20 do 40. Wartość przeciętna ziemi farmowej za akr w całym Stanie jest $35.45. Wartość przeciętna ziemi prawie w każdym powiecie zachodniej trzeciej części Stanu jest od $10 do $25 za akr, a w większej części powiatów we wschodnich dwóch-trzecich Stanu od $25 do $50. W południowo-środkowej i północno-wschodniej częściach Stanu, niektóre powiaty podają przeciętna wartość od $50 do $75 za akr. Dwa powiaty w północno-wschodniej części, Brown i Johnson, podają cenę przeciętna $75 do $100, a w powiecie Wyandotte, w którym leży Kansas City, cena przeciętna jest $168.63 za akr.

Kansas protrzebuje nadewszystko więcej ludzi, aby rozwinąć swoje rolnictwo. Farmy są za duże, aby uprawa roli była taką, jaką być powinna. Każdego roku sieją w tym Stanie więcej pszenicy, niż można zebrać bez pomocy z zewnątrz. To wskazuje, że farmer w

Kansas bierze na siebie więcej niż może wykonać. W zrozumieniu tego więc dzielą na części swoje posiadłości, a to przedstawia dla osadników niezrównane sposobności, jakich niema nigdzie indziej. Ludzie, którzy płacą wysoką dzierżawę w obcych krajach i w innych częściach tego kraju i zarabiają na życie, mogą zostać bogatymi farmerami w Kansas. Każdy osadnik czy kapitalista może znaleźć tu co go zadowoli wśród wielkiej rozmaitości położenia i cen.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów najmuje robotnika; koszt przeciętny wynosi $223. W ciągu dziesięciolecia 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $9,744,000, czyli o 90.6 procent. Około jednej-piątej podanego wydatku na robotnika było w postaci mieszkania i wiktu. Przeszło dwóch farmerów z każdych pięciu podają jakieś wydatki na paszę, a tylko 1 na każdych 100 kupuje nawóz. Cały wydatek podany na nawóz zmniejszył się o $193,000, czyli o 71.8 procent, w ciągu 10 lat; koszt przeciętny na farmę raportującą wynosił w 1909 $53.43.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Kansas posiada obszerne pokłady węgla i soli, oraz pola wydające naftę i gaz. Ważną rolę grają ołów i cynk. Przy 11,000 mil kolei każda część Stanu jest łatwo dostępną; również koleje i linie dojazdowe prowadzą do wielkich centrów handlowych. Odosobnione życie na farmie staje się szybko rzeczą przeszłości. Wiejskie telefony, stały wzrost dobrych dróg, codzienna poczta i automobile, których najlepszymi nabywcami są farmerzy w Kansas, szybko zmieniają warunki życia. Kansas od początku nie żałował na wychowanie swojej młodzieży; w 1910 Stan wypłacił na cele szkolne prawie $10,000,000. Kolegia, akademie, szkoły wyższe, biblioteki i wolne szkoły publiczne są wszędzie pod ręką oprócz Stanowego Uniwersytetu w Lawrence, Stanowego Kolegium Rolniczego w Manhattan i Stanowej Szkoły Normalnej w Emporia. Po dalsze informacye należy adresować: The Secretary State Board of Agriculture, Topeka, Kans.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

(Agricultural Opportunities)

No. 5—Polish

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH POŁUDNIOWO-ŚRODKOWYCH STANÓW, OBEJMUJĄCE STANY KENTUCKY, TENNESSEE, ALABAMA, MISSISSIPPI, ARKANSAS, LOUISIANA I TEXAS

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełnionych przez dane statystyczne zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry Miasto New York,
(Information Branch,
United States Immigration Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkie informacye udziela się bezpłatnie.

WIADOMOŚCI ROLNICZE DOTYCZĄCE STANÓW POŁUDNIOWO-ŚRODKOWYCH.

KENTUCKY.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Lata w Kentucky są długie i łagodne, a zimy względnie krótkie. Temperatura jest umiarkowana, deszczospad dostateczny; niszczące posuchy są nieznane. Jest to jedna z najzdrowszych części kraju.

Kentucky zajmuje czternaste miejsce pod względem ludności, a trzydzieste-szóste pod względem obszaru między Stanami. Powierzchnia Stanu podnosi się stopniowo z wysokości około 300 stóp wzdłuż rzeki Mississippi w części zachodniej Stanu do przeszło 2,000 stóp u granic części wschodniej. Na zachód od rzeki Tennessee powierzchnia jest niska i prawie płaska, przerywana tylko głębszemi dolinami rzek i strumieni. Większa część obszaru środkowego jest wałkowata, przechodząca w falującą; jest to część zachodniej pochyłości gór Allegańskich. W północno-środkowej części Stanu są massy czystego kamienia wapiennego. Cała część wschodnia tworzy część wyniosłego i znacznie pociętego spadu zachodniego płaskowzgórza Appalachian Plateau, a mały obszar w skrajnie południowo-wschodniej części leży w obrębie fałdzistej części gór Appalachian Ranges.

Grunta w zachodniej części Kentucky pochodzą prawie całkiem od miękkiego, żółtego, błotnistego loessu, naniesionego tu na południe z północy w okresie lodowym i ułożonego w postaci grubej pokrywy ponad brzegowemi równinowemi formacyami doliny Mississippi. Są to przeważnie błotne gliny.

Z krzemienistych wapniaków w południowo-środkowej części Stanu powstała szara błotna glina na powierzchni obszarów o bardziej łagodnym spadku i kamienista glina na obszarach o spadku bardziej stromym. Jest to jeden z wielkich okręgów tytuniowych w Stanach Zjednoczonych. Grunta wzdłuż rzeki Ohio, pochodzące z piaskowca i błot, zawierają gleby od ciężkiej gliny do drobnej piasczystej glinki.

Obszar trawy błękitnej w północno-środkowej części Stanu zawiera ciężkie gliny, glinki i kamieniste gliny, pochodzące prawie z czystego kamienia wapiennego. Są to gleby silne i urodzajne, które nadały tej części Kentucky sławę wysokiej urodzajności. Trawa błękitna powstała na tej glebie. Skrajnie wschodnia część Stanu, jako bardziej górzysta, mniej jest przydatna dla energicznego rolnictwa. Bardziej płaskie wierzchołki płaskowzgórza są jednak uprawiane i drobno-piasczyste i błotne gliny dają niezłe plony. W obrębie części górzystej południowo-wschodniego Kentucky jest wiele małych dolin wapniakowych o znacznej urodzajności.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony rolnicze w Stanie, w porządku ich pieniężnej wartości, są: Kukurydza, $50,449,000; tytoń, $39,869,000; siano i pasza, $10,306,000; pszenica, $8,812,000; kartofle, $2,724,000; i owies, $1,216,000. Cały obszar zbożowy jest prawie cztery i pół raza większy od obszaru siana i paszy, a wartość jest prawie sześć razy większa. W szeregu zbóż kukurydza zajmuje pierwsze miejsce, z czterema-piątymi całego obszaru i pięciu-szóstymi całej wartości. Pszenica stoi na drugiem miejscu z obszarem około jednej-piątej i wartości około jednej-szóstej kukurydzy.

Owies z wiele mniejszym obszarem i wartością jest trzecim z kolei. Z całego plonu siana i paszy czysta tymotka przedstawia więcej niż trzecią część. Tymotka mieszana z koniczyną jest drugą z rzędu z obszarem i wartością około trzech-piątych czystej tymotki. Inne trawy uprawne z obszarem około połowy i wartością około dwóch-piątych czystej tymotki stoją na trzeciem miejscu.

Tytoń, drugi plon w Stanie pod względem wartości, ma obszaru nieco mniej jak połowę siana i paszy, a wartość prawie cztery razy większą. Kartofle mają obszaru mniej niż jedną-trzecią owsa, a wartość przeszło dwa razy większą.

Z każdych 100 farmerów 83 podają kukurydzę, 50 kartofle, 42 tytoń, 36 siano i paszę, 25 słodkie kartofle i bulwy, 14 pszenicę, 10 owies i 1 żyto. Wartość przeciętna wszystkich zbóż z akra jest $14.05; kukurydza przewyższa tę przeciętną, a owies, pszenica i żyto stoją niżej. Przeciętna wartość siana i paszy z akra jest $10.66, czyli około trzech-czwartych wartości zboża. Wartość przeciętna słodkich kartofli i bulw z akra jest $70.65, a tytoniu $84.86, czyli pięć do sześciu razy większa od przeciętnej wartości wszystkich zbóż.

Kentucky jest prawie niezrównane w swej rozmaitości gleby, a więc i w rozmaitości produktów. Niema prawie gatunku gleby, którejby nie było w tym Stanie, od bogatych gruntów pochodzących z dna rzek Mississippi i Ohio do grubo ziarnistych piasków na stokach wschodnich pagórków. Każdy plon, który rośnie w umiarkowanym klimacie, znajdzie się tutaj, być może tylko z wyjątkiem bawełny. Tytoń rośnie we wszystkich częściach Stanu i więcej go tu produkują, niż w jakimbądź innym Stanie. Kukurydza rośnie w każdym powiecie i daje dobry plon z akra; rosną także naturalnie w klimacie Kentucky owies, żyto, koniczyna, trawa, siano, kartofle, alfalfa, groch pastewny, wszystkie jarzyny, jagody, brzoskwinie, jabłka i wszelkie owoce.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $25,971,571; konie i źrebięta, $44,796,120; muły i źrebięta, $26,402,090; osły i burry, $848,276; świnie, $8,951,692; owce i jagnięta, $5,573,998; kozy i koźlęta, $61,665; drób, $4,461,871; pszczoły, $419,379. Cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $117,486,662.

W ciągu dziesięciu lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, razem wzrosła o $43,748,000, czyli o 59.3 procent. Przeszło cztery-piątych tego zysku przypada na dwie główne klasy: konie i muły. Konie z przychówkiem wzrosły o $20,248,000, czyli o 82.5 procent, a muły o $15,297,000, czyli o 137.7 procent. Bydło

wykazuje najniższy zysk względny, tylko $984,000, czyli 3.9 procent. Wartość świń wzrosła o $3,776,000, czyli o 72.9 procent, a drobiu o $1,739,000, czyli o 63.8 procent. Owce i jagnięta wzrosły o $1,383,000, czyli o 33 procent. Z całej liczby farm spisanych 241,409, czyli 93.3 procent, podają jakieś domowe zwierzęta; liczba farm bez zwierząt jest 17,276. Ze wszystkich farm w Stanie 85.1 procent podają bydło, 83.4 krowy mleczne, a 13.6 procent inne krowy. Cała liczba krów wzrosła znacznie w dziesięciu latach; wartość przeciętna krowy mlecznej wzrosła z $28.89 do $33.49, a innych krów spadła z $26.27 na $22.62.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Niema w Kentucky ziem wolnych lub stanowych, lecz grunt rolny można nabywać od $7 do $300 za akr na dobrych warunkach. Jest także znaczne zapotrzebowanie robotnika rolnego. Wartość przeciętna ziemi rolnej za akr w całym Stanie jest $21.83. Jest 38 powiatów w jednym kawałku w północno-środkowej części Stanu, gdzie przeciętna cena ziemi jest wyższa niż w sąsiednich powiatach; w jednym z nich, w powiecie Fayette, przeciętna cena jest $106.98 za akr; w większości innych wyżej jak $25. Najliczniejsze są jednak powiaty, gdzie cena ziemi jest od $10 do $25 za akr. Większość powiatów w skrajnie wschodniej i południowo-wschodniej częściach Stanu mają wartość mniej niż $10 za akr. Przeciętna cena jest niższa niż $10 za akr także w siedmiu powiatach w części zachodniej Stanu. Przeszło czwarta część farm w Kentucky mają od 50 do 99 akrów obszaru; przeszło jedna-piąta, od 20 do 49 akrów. Te trzy grupy obejmują więcej niż dwie-trzecie wszystkich farm w Stanie. Nieco więcej jak jedna-piąta mają mniej niż 20 akrów, a farmy o 175 akrach i wyżej stanowią około jednej-dziewiątej całości.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło trzecia część farmerów w Kentucky najmuje robotnika; cały wydatek na ten cel jest $12,244,000, czyli przeciętnie $134 na farmera najmującego. Z tej sumy $2,237,000 jest w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu dziesięciolecia 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $5,631,000, czyli o 85.1 procent.

Około jednej-czwartej wszystkich farmerów podają jakiś wydatek na paszę, a 21.9 procent podają kupno sztucznego nawozu. Cały wydatek na paszę wynosi $4,015,000. Wydatek na nawóz $1,351,000 wykazuje wzrost o $442,000, czyli 48.7 procent, od 1899. Wydatek na nawóz wynosi średnio $23.79 na farmę, a wydatek na paszę $61.12.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Kentucky dostarcza wiele pociągających sposobności farmerowi tak miejscowemu jak i zagranicznemu. Jest dość wody bieżącej wszędzie; łatwość w hodowli świń, bydła, owiec, koni i drobiu jest niezrównana i rynek jest dogodny. Koleje przecinają każdą część Stanu. Jest obfitość drzewa i kamienia budowlanego, są niewyczerpane pokłady węgla, nafty, granitu, asfaltu, gliny na cegły, kamienia cementowego i t. d. w kilku częściach Stanu.

Ludność jest szczęśliwa zamożna i chętnie przyjmuje wszelkich przybyszów, którzy chcą pracować.

Świątynie wszystkich wyznań są wszędzie i oświata cieszy się znacznem poparciem. Dobre szkoły są w każdej miejscowości i blisko od każdego domu.

Po dalsze informacye należy adresować: The Commissioner of Agriculture, Frankfort, Ky., albo State Immigration Clerk, 508 West Jefferson Street, Louisville, Ky.

TENNESSEE.

KLIMAT.

Lata są długie, a zimy krótkie, lecz ani gorąco ani zimno nie dochodzą wysokich granic. Farmer może pracować w polu w każdym miesiącu roku i prawie każdego dnia w roku. Kukurydzę można sadzić od marca do połowy czerwca; gdy jest posadzona o tym późnym czasie, ma ona dość czasu do dojrzenia. Można zebrać z tego samego gruntu co rok plon grochu pastewnego i pszenicy przy ciągłem wzbogacaniu gleby. Świnie można tuczyć grochem pastewnym bardzo niskim kosztem.

Deszczu pada w Tennessee przeciętnie 53 cale rocznie; jest on tak rozłożony na cały sezon rolniczy, że niema nigdy nieurodzaju. Wodę dla bydła i dla potrzeb domowych można znaleźć na każdej farmie, kopiąc studnie, budując cysterny, lub korzystając z naturalnych źródeł i nigdy nie wysychających rzek.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Ze wschodu na zachód największa długość Tennessee jest 432 mil, a szerokość 110 mil. Obszar jest 42,050 mil kwadratowych, z których 300 jest pod wodą.

Ludność Stanu według spisu rządowego w 1910 wynosi 2,184,789, co stanowi przyrost 164,073 od 1900, czyli 8.1 procent. Miejsce Tennessee między Stanami pod względem ludności jest siedemnaste. Stan ma 96 powiatów i trzy działy polityczne—wschodnie, środkowe i zachodnie Tennessee. Jest osiem naturalnych działów w Stanie, a mianowicie:

1. The Unakas—kraj wysoki, górzysty z zamkniętemi dolinami; obejmuje 2,000 mil kwadratowych; przeciętna wysokość 5,000 stóp. 2. Dolina wschodniego Tennessee—szereg równoległych dolin i grzbietów górnych, jedna z najpiękniejszych, najludniejszych i najżyźniejszych części Stanu; obszar 9,200 mil kwadratowych; wysokość 1,000 stóp nad morzem. 3. Płaszczyzna Cumberland—okręg węglowy; wysokie płaskowzgórze z wierzchołkiem z piaskowca; obszar 5,100 mil kwadratowych; wysokość 2,000 stóp nad morzem. 4. Ziemie wysokie czyli tarasowe—otaczające basen bogatych nizin w środku Stanu; grunt gliniasty, krzemieniowy i przeważnie urodzajny, doskonały dla uprawy wszelkiego zboża, orzechów ziemnych, tytoniu, trawy i owoców; obszar 9,300 mil kwadratowych; wysokość 950 stóp nad morzem. 5. Basen centralny—otoczony wyżynami; centrum bogactwa i wpływu politycznego, kraj o wspaniałych zasobach i sposobnościach; obszar 5,450 mil kwadratowych; wysokość 550 stóp nad morzem. 6. Zachodnia dolina Tennessee—wąska, nieregularna, niska, żyzna, lecz słabo zaludniona; obszar 1,200 mil kwadratowych; wysokość 560 stóp nad morzem. 7. Płaskowzgórze, czyli pochyłość zachodniego Tennessee—zlekka wałkowata; rzeki

powolne; gleba przeważnie lekka, krzemieniowa, żyzna, zdolna utrzymać olbrzymią ludność; obszar 8,850 mil kwadratowych; wysokość 500 stóp nad morzem. 8. Dna Missisippi—gleba ciemna, wielce urodzajna, z gęstą roślinnością; jeziora i błota; obszar 950 mil kwadratowych; wysokość 295 stóp nad morzem.

Tennessee posiada wielką rozmaitość gleby, uprawia 67 polnych roślin, prawie tyleż jarzyn ogrodowych, 10 gatunków jagód i 13 odmian owoców.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony w porządku ich wartości pieniężnej są: Kukurydza, $45,819,000; bawełna, $17,967,000; siano i pasza, $12,608,000; pszenica, $6,913,000; tytoń, $5,662,000; owies, $2,378,000; kartofle, $1,790,000; słodkie kartofle i bulwy, $1,625,000.

Między gatunkami siana i paszy tak zwane "inne trawy uprawne" zajmują pierwsze miejsce obszarem i drugie wartością, gdy tymotka zmieszana z koniczyną trzyma drugie miejsce obszarem, a pierwsze wartością. Koniczyna czysta i zboże cięte na zielono są trzecie i czwarte z rzędu tak obszarem jak i wartością. Tymotka czysta ma piąte miejsce. Te pięć gatunków razem stanowią około siedmiuósmych całego plonu. Bawełna ma obszar około jednej-czwartej, a wartość więcej niż jedną-trzecią kukurydzy. Obszar jej jest mniejszy niż siana i paszy, lecz wartość prawie półtora raza większa. Tytoń z obszarem o wiele mniejszym od pszenicy ma wartość mało co mniejszą. Kartofle, słodkie kartofle i bulwy zajmują dość poważne miejsce.

Wartość przeciętna zboża jest $13.37 z akra. Z ważniejszych gatunków kukurydza daje więcej, a owies i pszenica mniej. Przeciętna wartość wszystkich zbóż z akra jest o $1.39 większą od siana i paszy, wynosi nieco więcej jak piątą część tytoniu i przeszło połowę bawełny. Rozmaitość płodów jest w Tennessee tak zwykłą, jak w każdym innym Stanie w dolinie Mississippi. Dobry farmer może mieć coś do sprzedania w każdym miesiącu roku. Przeciętna roczna produkcya kukurydzy jest bliską 70,000,000 buszli. Najlepiej się udaje kukurydza w dużym środkowym basenie, w bogatych dolinach dopływów rzeki Tennessee we wschodniej części Stanu, oraz na gruntach powstałych z dna tej rzeki, na północnych i wschodnich częściach wysokiego brzegu i w północnych i zachodnich powiatach zachodniego Tennessee. Następujące powiaty produkują przeciętnie 25 buszli z akra; Cheatham, Davidson, Dekalb, Dyer, Grundy, Hancock, Humphreys, Jackson, Lake, Lauderdale, Lincoln, Montgomery, Moore, Obion, Smith, Stewart, Sumner i Trousdale. Zbiór pszenicy w Tennessee wynosi od 7,000,000 do 12,000,000 buszli rocznie, przeciętnie od 8 do 15 buszli z akra. Był postęp w produkcyi w ostatnich 10 latach skutkiem większego używania kupnych nawozów, lepszej uprawy roli i bardziej naukowych metod gospodarstwa. Najlepiej się udaje pszenica w dolinie wschodniego Tennessee, w powiatach na północnej stronie wysokiego brzegu, w północnych powiatach zachodniego Tennessee i na wałkowatych ziemiach środkowego basenu. Powiaty produkujące przeszło 10 buszli pszenicy z akra są: Crockett, Davidson, Dyer, Fayette, Franklin, Henry, Lake, Lauderdale, Lincoln, Maury, Montgomery, Moore, Obion, Robertson, Rutherford, Stewart, Sumner, Tipton, Weakley i Williamson.

Najlepsze grunta pod bawełnę w Stanie są w południowej połowie zachodniego Tennessee. Gatunek jest długi i delikatny. Produkcya z akra jest różna od jednej-trzeciej paki do 1¼ paki. Aż do środka ubiegłego dziesięciolecia farmerzy w znacznej części zachodniej połowy Stanu uprawiali prawie wyłącznie bawełnę; obecnie trzymają się płodozmianu. Bawełna jest także uprawiana w środkowem Tennessee. Jest ona głównym plonem w Lincoln, Giles, Davidson, Maury i Williamson, a w mniejszych ilościach w innych powiatach. Zbiór w całym Stanie w 1910 (plon z 1909) był 264,562 paki. Tennessee zajmuje ważne miejsce w przemyśle tytoniowym, nietylko w Stanach Zjednoczonych, lecz i w całym świecie. Tytoń wyhodowany i spreparowany w okręgu ciemnego tytoniu w Tennessee idzie do wszystkich krajów świata cywilizonwanego. Tytoń rosnący i preparowany w powiecie Robertson ma uznanie u Włochów i Belgów, a tytoń z powiatu Montgomery idzie na sprzedaż do Włoch. Każdy naród ma swoje wymagania względem charakteru liścia. Okręg ciemnego tytoniu w Tennessee obejmuje także powiaty Stewart, Henry, Weakley, znaczną część Cheatham i Obion i części Davidson, Sumner, Macon, Smith i Jackson. W ostatnich latach powiaty Coffee i Greene zaczęły się zajmować poważnie hodowlą tytoniu, gdy się przekonano, że gleba w nich jest bardzo do tego odpowiednia.

Wielki okręg orzechów ziemnych w Tennessee obejmuje powiaty Perry, Humphreys, Benton, Decatur, Hickman, Wayne, Hardin i Lewis; produkcya w 1900 wynosiła 750,000 buszli z ceną przeciętną około 60 centów za buszel.

Sadownictwo i ogrodnictwo na handel rozwinęły się szybko w ostatnich kilku latach; są nowe ośrodki produkcyi, do których się cisną kupcy ze wszystkich stron kraju. Główne okręgi dla brzoskwiń są w powiatach Bradley, Hamilton, Rhea, Davidson, Gibson, Maury, Coffee i Claiborne. Główne powiaty dla jabłek są Maury, Haywood, Williamson, Rhea, Sumner, Davidson, Gibson i Lincoln. Najkorzystniejsze są wczesne jabłka letnie. Wiele zimowych gatunków udaje się dobrze, lecz są mniej hodowane. Główną brzoskwinią na handel jest Elberta, którą hodują w wysokich okręgach powiatów Bradley i Rhea. Główne jarzyny ogrodowe są kartofle, pomidory, kapusta, kantalupy i poziomki. Szparagi, fasola, groch, buraki, cebula, sałata, ogórki i słodka kukurydza są także na wywóz. Kartofle dają dwa plony do roku i są obszernie uprawiane w powiatach Sumner, Davidson, Williamson, Maury i w sąsiednich. Pomidory i kapusta bardzo się opłacają. Niektórzy hodowcy w powiecie Gibson podają czysty dochód w 1907 $500 z akra. Zachodnie Tennessee dostarcza pomidory na rynek wcześniej niż inne okręgi. W 1907 powiat Gibson wysłał 210 wagonów kapusty, 269 wagonów poziomek i 1,000 wagonów pomidorów. Kantalupy rosną dobrze na lekkich gruntach wysokiego brzegu. Powiat Lawrence przewodzi w produkcyi kantalup, a obszar ich hodowli rozciąga się po całym Stanie.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół podana w 1910 była: Bydło, $20,996,718; konie i źrebięta, $39,320,044; muły i źrebięta, $35,100,810; osły i burry, $1,075,066; świnie, $7,329,622; owce i jagnięta, $3,009,196; kozy i koźlęta,

$82,666; drób, $3,757,337; pszczoły, $340,619; cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $110,706,078.

Ze wszystkich farm 85.4 procent podają bydło, 83.5 procent krowy mleczne i 17.3 inne krowy. Cała liczba krów wzrosła znacznie w dziesięciu latach, a przeciętna wartość mlecznych krów wzrosła od $25.30 do $33.22, gdy wartość innych krów spadła z $19.40 do $17.52.

W dziesięciu latach 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wzrosła o $49,887,000, czyli o 82 procent. Prawie trzy-czwarte tego zysku przypada na dwie główne klasy: Konie i muły. Konie wzrosły w wartości o $19,639,000, czyli o 99.8 procent, a muły o $18,900,000, czyli o 116.7 procent. Bydło wykazuje najniższy procent zysku—34.3, a owce najwyższy—155.1 procent. Wartość świń, prawie dwa razy większa od wartości drobiu, wzrosła o $2,491,000, czyli o 51.5 procent, a wartość drobiu wzrosła o $1,481,000, czyli o 65.1 procent.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Ziemia w Tennessee nie jest droższą niż w każdym innym Stanie, jeżeli się uwzględni bogactwo gleby i zdrowotność i łagodność klimatu. Rynki dla wszystkich produktów rolniczych są dobre i dogodne i połączenie z nimi koleją i rzeką jest łatwe. Płody rolnicze dają zazwyczaj najlepsze ceny na rynkach północnych, dokąd dochodzą wcześnie w sezonie, gdy rynki są jeszcze puste. Można zebrać z jednego gruntu w jednym roku plon pszenicy i kukurydzy. Ceny ziemi są od $10 do $150 za akr. Dobrą ziemię można dostać za $40–$50 za akr w najlepszych rolniczych okręgach.

Każdy imigrant osiedlający się w Tennessee jest ogłoszeniem dla Stanu; poznać ten Stan z jego zasobami i zaletami, to wszystko czego potrzeba, aby go napełnić najlepszą klasą imigrantów. Są w Stanie miliony akrów niezajęte i czekające na pracę fachowych rolników, aby je zamienić w kwitnący okręg rolniczy.

Przeciętna cena ziemi farmowej za akr w całym Stanie jest $18.53. W większości powiatów rozrzuconych po całym Stanie przeciętna wynosi od $10 do $25 za akr. W 23 powiatach przeciętna jest niższa niż $10, a w 16 powiatach, z których pięć leży blisko rzeki Mississippi, sześć w basenie wapniakowym a pięć w wapiennej dolinie, przeciętna wynosi $25 do $50. Przeciętna wynosi $50 do $75 za akr w dwóch powiatach: Shelby w skrajnym południowozachodnim kącie Stanu i Davidson w północno-środkowej części, w której leżą miasta Memphis i Nashville.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło trzecia część farmerów w Tennessee najmuje robotnika; cały wydatek jest $8,448,000, czyli przeciętnie $95.28 na farmera najmującego. Z całej sumy wydanej $1,411,000 było w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu 10 lat koszt robotnika wzrósł o $3,718,000, czyli o 78.6 procent. Prawie trzy-czwarte wszystkich farmerów podaje jakiś wydatek na paszę, gdy 21.7 procent podaje kupno nawozu. Cały podany koszt nawozu, $1,216,000, wykazuje że od 1899 koszt ten wzrósł o $318,000, czyli o 35.4 procent, i obecnie wynosi przeciętnie 22.74 na farmę raportującą. Wydatek na paszę wynosi $3,571,060, przeciętnie $50.85 na farmę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W każdym prawie powiecie środkowym i wschodnim w Tennessee jest od jednej do tuzina rzek, zdolnych do rozwinięcia siły motorowej dla celów przemysłowych. Liczne kopalnie węgla dostarczają taniego opału dla przemysłu i ceny jego dla fabryk są przystępne. Jest wielka obfitość materyałów surowych dla przemysłu: Bawełna, wełna, węgiel, żelazo, fosfaty, marmur, wapniak, piasek na szkło, glina, drzewo i wiele innych. Pola z węglem zamują prawie całą płaszczyznę Cumberland. Jest mnóstwo szkół wszelkiego stopnia od początkowych do uniwersytetu i wiele świątyń każdego wyznania. Wszędzie jest obfitość zielonej trawy, cienistych drzew i pięknych rzek. Lasy w Tennessee obfitują w dąb różnego gatunku, topole, orzech "hickory," akacye, drzewo morwowe, persimmon, wiąz, jesion, brzozę, orzech zwykły, jodłę, klon, wierzbę, dziką figę, katalpę, cedr, sosnę, jałowiec, cyprys, drzewo gumowe, drzewo bawełniane i t. d.

W całym Stanie są liczne fabryki i młyny drzewne pochłaniające olbrzymie ilości materyału. Wielkie obszary lasów stoją nietknięte w górach na południowy wschód od Knoxville, wzdłuż płaszczyzny Cumberland i wzdłuż licznych rzek. Dużo topoli, dębów i cedrów wywożą za granicę. Główne rynki drzewne są Nashville, Memphis, Chattanooga i Knoxville. Więcej niż $25,000,000 włożono w ten przemysł w tym Stanie. Stosowanie skalnych fosfatów do roli, aby utrzymać w niej zapas fosforu, stało się powszechnem w wielu Stanach. Produkcya fosfatu w Stanach Zjednoczonych jest największa w całym świecie; w 1906 Tennessee dostarczyło 12.71 procent całego zapasu w świecie. Po dalsze informacye należy adresować: The Commissioner, Department of Agriculture, Nashville, Tenn.

ALABAMA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Alabamy w skrajnie południowo-zachodniej części Stanu, wzdłuż zatoki Meksykańskiej, zbliża się do podtropikalnego; na wyżynach północno-wschodu jest podobny do klimatu miejscowości mniej wysokich, leżących dalej na północ. Skrajne temperatury są rzadkie; w południowej połowie Stanu gorąco w lecie jest łagodzone przez stałe wiatry z zatoki, a w półowie północnej wysokie położenie przynosi ochłodę i zdrowotność. Deszcze padają obficie przez cały rok.

Alabama zajmuje osiemnaste miejsce ludnością, a dwudziestesiódme obszarem między Stanami. Powierzchnia podnosi się od równej z morzem w sąsiedztwie zatoki Mobile do 1,800 stóp w północnych powiatach. Wszystkie południowe i zachodnie części Stanu leżą w obrębie nadbrzeżnej równiny zatoki Meksykańskiej. Wschodnio-środkowa część Stanu należy do działu Piedmont, a północne i północno-wschodnie części składają się z szeregu wyżyn górskich z wapniakowemu dolinami. Skrajnie północna i północno-zachodnia Alabama zawiera także mały kawałek płaskowzgórza Cumberland i wysokiego brzegu, które przechodzą przez granicę Stanu do Tennessee.

W południowej trzeciej części Stanu powierzchnia jest wałkowata, a miejscami pagórkowata. Gleba jest nadzwyczaj urozmaicona, od ciemnej, śliskiej gliny wzdłuż samego wybrzeża, do piasków, piaszczystych glin, drobno piaszczystej glinki i ciężkiej gliny w głębi Stanu. W południowo-środkowej Alabamie ciągnie się pas ciemnej wapnistej preryi prawie prosto ze wschodu na zachód od powiatu Montgomery do powiatu Sumter, gdzie przechodzi granicę do Stanu Mississippi. Od tego pasa wewnątrz Stanu wysoka, wałkowata część nadbrzeżnej równiny, dotykająca rozdziałów Piedmont i Appalachian, składa się przeważnie z piasków i piaszczystych glin o powierzchni nierównej i wałkowatej, lecz z wielu dość równymi obszarami i zamkniętemi dolinami. Część Alabamy zwana Piedmont jest wałkowata i dobrze osuszona.

GŁÓWNE PŁODY.

Najważniejszymi produktami stosownie do ich wartości pieniężnej są: Bawełna, $74,205,000; kukurydza, $27,677,000; słodkie kartofle i bulwy, $3,579,000; siano i pasza, $3,357,000; owies, $2,118,000; orzechy ziemne, $1,491,000; kartofle, $884,000. Wartość bawełny jest blisko dwa razy większa niż wartość wszystkich innych ważnych zbiorów razem.

Ogólny obszar wszystkich zbóż razem jest nieco więcej jak trzyczwarte obszaru bawełny, a ich wartość jest około dwóch-piątych.

Głównem zbożem jest kukurydza, zajmująca około dziewięciudziesiątych obszaru i wartości wszystkich zbóż razem. Z pozostałych zbóż tylko owies zasługuje na wzmiankę. Z siana i paszy "inne trawy uprawiane," zboże cięte na zielono i dzikie, słone, czyli preryowe trawy idą w podanym porządku obszarem i wartością. Te trzy klasy stanowią około trzech-czwartych całego zbioru.

Na każdych 100 farmerów 87 podają kukurydzę, 86 bawełnę, 45 słodkie kartofle i bulwy, 20 owies, 17 siano i paszę i 14 orzechy ziemne. Te sześć plonów pokrywają około 72 procent ziemi uprawianej w Stanie.

Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż razem jest $10.87. Z głównych produktów kukurydza przewyższa tę przeciętną, a owies stoi niżej. Przeciętna wartość siana i paszy z akra jest o $3.20 większa niż wszystkich zbóż razem; wartość bawełny jest prawie dwa razy większa, a słodkich kartofli i bulw prawie pięć razy.

Chociaż każdy powiat podaje bawełnę do pewnego stopnia, istnieje koncentracya tej rośliny w powiatach położonych w środku i w południowej połowie Stanu. Sześć z tych powiatów: Montgomery, Dallas, Lowndes, Marengo, Wilcox i Bullock razem podają więcej niż jedną-piątą całego obszaru bawełny. Powiat Montgomery przoduje z 157,000 akrów, a powiat Dallas jest drugim z około 153,000 akrów.

Ryż, tytoń i trzcina cukrowa są uprawiane z powodzeniem; ryż szczególnie staje się stopniowo ważnym plonem w południowej części Stanu. Wszystkie jarzyny można uprawiać na bogatej glebie Alabamy. Szparagi są szczególnie wymieniane w biuletynach Wydziału Stanowego Rolnictwa. Owoce sadowe—śliwki, jabłka, gruszki, figi, japońskie pomarańcze i morwy rosną dobrze w Alabamie. Z orzechów handlowych dają dobry dochód orzechy "pecan" i angielskie leśne.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $13,469,626; konie i źrebięta, $13,651,284; muły i źrebięta, $31,577,217; osły i burry, $143,747; świnie, $4,356,520; owce i jagnięta, $299,919; kozy i koźlęta, $76,361; drób, $1,807,239; pszczoły, $212,921. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $65,594,834.

W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, razem wzrosła o $29,489,000; czyli o 81.7 procent. Największy zysk absolutny i procentowy był w mułach $18,473,000, czyli 141 procent. Konie, które obecnie trochę przeważają nad bydłem, wykazują wzrost o $5,745,000, czyli o 72.7 procent, podczas gdy bydło wzrosło o $3,676,000, czyli o 37.5 procent. Wartość świń podniosła się o $1,469,000, czyli o 50.9 procent, a wartość drobiu o $398,000, czyli o 28.2 procent. Bydło jest na 80.7 procent farm, krowy mleczne na 77.6 procent i inne krowy tylko na 20.6 procent.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Cena przeciętna ziemi farmowej za akr w całym Stanie jest $10.46. Cena jest najwyższa, $42.35, w powiecie Jefferson, w północnej i środkowej części Stanu, gdzie leży miasto Birmingham. W 33-ch powiatach, szeroko rozrzuconych po Stanie, cena przeciętna jest od

$10 do $25 za akr, a w takiejże liczbie równie szeroko rozrzuconych powiatów przeciętna jest niższa niż $10 za akr. Cena przeciętna farmy z urządzeniem jest $1,408, co wykazuje wzrost o 75.1 procent od 1900. W ciągu 10 lat, 1900–1910, cena przeciętna ziemi za akr wzrosła o $5.62, czyli więcej niż się podwoiła.

Lipca 1-go 1911 Biuro Rządowe Gruntów Publicznych podało przeszło 100,000 akrów gruntów publicznych w Alabamie podlegających prawu o osadnictwie; patent na nie można otrzymać, czyniąc zadość wymaganiom prawa co do wpisania się, pobytu i opłaty kosztów. Zapytania względem tych gruntów należy adresować: The Register and Receiver of the U. S. Land Office, Montgomery, Ala.

Następujące fakty są podane względem kilku powiatów w różnych częściach Stanu w biuletynie Stanowego Wydziału Rolnictwa z roku 1909 jako przykłady wartości gruntów w Alabamie: 60,000 akrów w powiecie Barbour jest na sprzedaż dla osadników po cenie przeciętnej $10 za akr. Znaczna część tych gruntów jest wyrobiona i w uprawie. W powiecie Chilton można było kupić ziemię od $3 za akr i wyżej. Płody najodpowiedniejsze dla gruntów powiatu Chilton są: kukurydza, bawełna, owies, pszenica, kartofle, ryż i orzechy ziemne. W powiecie Cleburne można było kupić najmniej 100,000 akrów za cenę od $2.50 do $50 za akr. W powiecie Hale ziemię rolną można dostać za $10 do $50 za akr. Można tam znaleźć prawie każdy gatunek gleby.

Studnie artezyjskie są liczne. Powiat Hale przedstawia doskonałe pole dla osadników przemysłowych. Powiat Lawrence ma kilka tysięcy akrów dobrej ziemi otwartej dla osadników i 1,000 akrów ziemi stanowej. Prawie cała ziemia rządowa i stanowa jest górzysta. Ziemie w dolinach są warte od $10 do $25 plus koszt wyrobienia. Z dodatkiem sztucznego nawozu można uprawiać w górach prawie wszystkie płody, jakie są uprawiane w dolinach. Powiat Marion ma 50,000 do 75,000 akrów dobrej ziemi rolnej, którą można nabyć za cenę od $1 do $10 za akr, stosownie do położenia i wyrobienia. W powiecie Monroe można nabyć dużo ziemi dobrej za cenę od $3 do $40 akr, stosownie do wyrobienia i bliskości rynków. Główne plony są: kukurydza, bawełna, trzcina cukrowa, orzechy ziemne, kartofle i groch. Jabłka, brzoskwinie, gruszki, śliwki, pigwy, granaty, maliny i winogrona udają się w tym powiecie doskonale.

Gleba powiatu Perry jest dobra dla hodowli lepszego tytoniu. Ziemia tu idzie po $10 do $25 akr, a niektóre grunta, jak mówią, można dostać za $3 do $10 akr. Tytoń na ogół sprzedają w liściach, co daje $80 do $100 z akra. Kto umie dobrze je preparować dostaje do $400 z akra. Potrzeba tylko trzech miesięcy, aby otrzymać plon, a potem można na tymże gruncie uprawiać co innego. Powiat Washington ma 7,000 do 10,000 akrów na sprzedaż za $8.50 akr. Główne płody tutaj są: kukurydza, bawełna, owies, groch, kartofle, trzcina cukrowa, sorgum i wszelkie jarzyny, dla których gleba i klimat są tu szczególnie przyjazne. W powiecie Winston ziemie pagórkowate są specyalnie dogodne dla uprawy owoców i winogron. Kukurydza, bawełna, owies, pszenica, ryż, kartofle i słodkie kartofle stanowią tu główne płody, chociaż inne jarzyny i poziomki rosną też znakomicie. Ten powiat daje niezwykłe zachęty dla lokowania pieniędzy w ziemi. Hodowca bydła, rolnik, poszukiwacz minerałów zrobią dobrze, jeżeli zbadają korzyści, jakie przedstawia powiat Winston.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie trzecia część farmerów w Alabamie najmuje robotnika i cały koszt wynosi $7,455,000, czyli $89.13 przeciętnie na farmera najmującego. Z całego wydatku podano $1,422,000, czyli około jednej-piątej, w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu dziesięciolecia 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $3,140,000, czyli o 72.8 procent. Przeszło trzy-piąte wszystkich farmerów podają kupno nawozu. Cały koszt $7,631,000 podany za nawóz wykazuje wzrost o $5,032,000, czyli 193.6 procent od roku 1899 i obecnie wynosi średnio $46.75 na farmę. Koszt paszy wyniósł w 1909 $4,041,000, średnio $49.73 na farmę raportującą. Prawie trzecia część wszystkich farmerów podaje kupno paszy.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Alabama posiada wielką rozmaitość gruntów. W północnej części Stanu ziemia w dolinie rzeki Tennessee jest nadzwyczaj urodzajna i produkuje bardzo liczne gatunki płodów, w tej liczbie wszystkie zboża. Nieco dalej na południe, w powiecie Cullman, są świetne grunta rolne w części znanej jako Góra Piaskowa. Mieszkają tu w znacznej liczbie ludzie biali. Niedawno kolonia Niemców założyła tu miasto i nazwała je Cullman. Jest tam dziś około 500 rodzin niemieckich i powiat jest jednym z najbogatszych w Stanie. Ku części środkowej Stanu, w powiecie Jefferson, są pola węglowe i żelazne okręgu Birmingham, gdzie w ostatnich paru latach wyrosły wielkie zakłady przemysłowe.

Nieco na południe ku środkowi jest tak zwany Pas Czarny tego Stanu, który idzie od rzeki Chattahoochie na wschodzie do granicy Stanu Mississippi na zachodzie i ma około 100 mil szerokości. W tym okręgu stare plantacye są dzielone na części i sprzedawane drobnym rolnikom; każdego białego, który tu przybędzie, aby się osiedlić, witają serdecznie. Znajdzie tu on urodzajne pola, na których rosną prawie wszystkie trawy, a szczególnie alfalfa.

Część południowa Stanu jest znana ze swej postępowości. Przed kilku laty kraj ten był pokryty dziewiczym lasem sosen, dębów, hickory i topoli; obecnie las wycięto i ziemia jest otwarta dla osadników. W rezultacie ten okręg został ogrodem tej części kraju.

Po dalsze informacye należy adresować: The Commissioner, Department of Agriculture and Industries, Montgomery, Ala., albo The Commissioner of Immigration, Montgomery, Ala.

MISSISSIPPI.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Mississippi jest klimatem wszystkich Stanów nad zatoką Meksykańską. Zimy są bardzo łagodne, lata gorące, łagodzone przez wiatry z zatoki; obfity deszcz pada przez cały rok. Klimat naturalnie zmienia się nieco stosownie do wysokości i odnośnie do kierunku na północ lub na południe.

Mississippi zajmuje dwudzieste pierwsze miejsce ludnością i trzydzieste obszarem między Stanami. Większa część Stanu leży w obrębie nadbrzeżnej równiny zatoki. Reszta Stanu, między rzekami Yazoo i Mississippi, składa się z napływowych gruntów znanych jako Delta Yazoo. Tylko mała część Stanu ma wysokości 500 stóp; największy obszar wznosi się między 100 i 500 stóp nad powierzchnią morza.

Gleba napływowych gruntów składa się z drobnopiasczystych glin bezpośrednio wzdłuż biegu głównych rzek i zatok, z bardziej ciężką gliną i ze sztywną gliną na niższych obszarach między rzekami. Gdzie te grunta są właściwie osuszone i bronione przez groble, tam stanowią one nadzwyczaj urodzajną glebę. Napływowe grunta w Mississippi są otoczone ze wschodu wysokim grzbietem; wyższe grunta są pokryte żółtym błotnym materyałem znanym jako loess, naniesionym z północy podczas okresu lodowego. Gleba tego obszaru ma żółte i brunatne błotne gliny. Większa część Stanu prawie od południowego brzegu morza do północnej granicy przedstawia wałkowatą, czasem pagórkowatą część nadbrzeżnej równiny zatoki. Gleba w tej części jest dość urozmaicona; zawiera przeważnie piasczyste gliny, błotne gliny i ciężkie gliny. W północno-wschodniej części Stanu czarno-kredowe prerye idą szerokim pasem z północy na południe. Wąski pas kraju przy samym brzegu zatoki należy do porosłej krzakami części nadbrzeżnej równiny. Gleba tu zawiera głównie czarne, lepkie, brunatne lub piasczyste gliny. Znaczne przestrzenie wałkowatej części równiny nadbrzeżnej są jeszcze pod lasem.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody rolne w porządku ich wartości pieniężnej są: Bawełna, $83,149,000; kukurydza, $26,030,000; siano i pasza, $3,364,000; słodkie kartofle i bulwy, $3,073,000; owies, $823,000; groch suchy, $571,000; kartofle, $542,000. Obszar bawełny przewyższa prawie półtora raza obszar wszystkich zbóż razem, a wartość jest znacznie więcej niż trzy razy tak wielka. Kukurydza jest głównem zbożem, z przeszło 95 procent całego obszaru i wartości wszystkich zbóż razem. Z siana i paszy najważniejsze są "inne trawy uprawne," zboże cięte na zielono i dzikie, słone czyli preryowe trawy. Z innych plonów są ważne bawełna, słodkie kartofle i bulwy i zwykłe kartofle. Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż

razem jest $11.83. Z ważnych zbóż kukurydza stoi nieco wyżej, a owies znacznie niżej. Przeciętna wartość zbóż razem z akra jest o $2.81 niższa od wartości siana i paszy, wynosi prawie połowę wartości bawełny ($24.45) i przeszło jedną-piątą słodkich kartofli i bulw ($54.84).

Z każdych 100 farmerów 84 podają bawełnę, 83 kukurydzę, 36 słodkie kartofle i bulwy, 16 siano i paszę, 8 orzechy ziemne i 8 owies. W okręgu pagórków sosnowych nad rzeką Tennessee w północnej części Stanu głównymi plonami są bawełna, kukurydza, kartofle, groch, arbuzy i melony. Uprawiają tam doskonałe owoce na małą skalę.

Rozmaitość gleby czyni czarny pas preryowy w Mississippi dogodnym dla bardzo różnych przedsiębiostw rolniczych; lecz aż do ostatnich czasów historya rolnictwa w tym okręgu była historyą dwóch tylko roślin: bawełny i kukurydzy. Jest obecnie dążność do zmniejszania objętości plantacyi.

Najważniejszą nowością było wprowadzenie stałej uprawy alfalfy. Daje ona na rynkach $15 to $20 za tonę, a na gruntach preryowych można kosić 4 do 5 razy w roku, otrzymując tyleż ton z akra.

Hodowlę owoców rozpoczęto z dobrym skutkiem na czerwonych gruntach grzbietu Pontotoc; grunta porosłe krzakami są dobre pod śliwki i winogrona. Północne lignitowe płaskowzgórze, które zajmuje całą północ środkowego Mississippi rodzi dobrą pszenicę, oraz bawełnę i kukurydzę; trzcina cukrowa z Luizjany rośnie dobrze w południowej połowie tego obszaru i daje 300–400 galonów syropu z akra. Ogrodownictwo szczególnie się udaje na brunatno-gliniastym typie gleby.

W pagórkowato-urwiskowej części Stanu rosną dobrze brzoskwinie, figi, pigwy i poziomki. Tu także udają się orzechy "pecans," jak i w obszarze preryi Jackson. W tym ostatnim okręgu, szczególnie w powiatach Jackson i Madison, ogrodnictwo i hodowla orzechów ziemnych są bardzo korzystne.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $15,269,364; konie i źrebięta, $20,303,851; muły i źrebięta, $32,028,421; osły i burry, $280,365; świnie, $4,913,166; owce i jagnięta, $416,716; kozy i koźlęta, $43,873; inne zwierzęta, $300; drób, $1,846,751; pszczoły, $144,226. Wartość wszystkich zwierząt domowych razem, drobiu i pszczół, była $75,247,033. W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wzrosła o $32,590,000, czyli o 76.4 procent. Muły wykazują największy zysk absolutny i procentowy, $17,900,000, czyli 126.7 procent. Konie wzrosły o $9,421,000, czyli o 86.6 procent, a bydło o $3,198,000, czyli o 26.5 procent. Wartość świń wzrosła o $1,950,000, czyli o 65.8 procent, a drobiu o $191,000, czyli o 11.6 procent.

Z całej liczby farm 250,963, czyli 91.5 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; całkiem bez zwierząt jest 23,419 farm. Bydło podają 71.2 procent farm, 69.2 procent krowy mleczne, 16.8 procent inne krowy. Cała ilość krów wzrosła znacznie w ciągu dziesięciolecia; wartość przeciętna krowy mlecznej wzrosła z $21.41 do $22.36.

Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę jest około dwóch, a innych krów trzy.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeciętny rozmiar farmy w Mississippi jest 67.6 akra, w porównaniu do 82.6 w 1900; w ciągu ostatnich 40 lat większość plantacyi zostały podzielone stopniowo na mniejsze działy uprawiane w znacznym stopniu przez dzierżawców.

Przeciętna wartość farmy w Mississippi jest $1,554, z których $1,218 przypada na ziemię i budynki, $274 na żywy inwentarz i $62 na urządzenia i machiny. Od 1870 był nieprzerwany wzrost przeciętnej wartości ziemi i budynków z akra; największy postęp zaszedł w ostatniem dziesięcioleciu, gdy przeciętna wartość $8.33 za akr w 1900 podniosła się do $18.01 w 1910. W obrębie Delty, Yazoo i Mississippi w pobliżu Indianola najlepiej wyrobiona ziemia idzie po $60 akr, a las w tej samej miejscowości po $15 do $30 akr. Dobra pod uprawę ziemia w powiecie Tallahatchie idzie po $10 do $50 za akr, a najlepsze grunta po $32.50 do $45 za akr. Można ziemię dzierżawić po $3 do $6 za akr. Można kupować farmy rozmiaru od 40 do 350 akrów w sąsiedztwie Tupelo za $25 do $75 akr. W powiecie Pontotoc ziemia niewyrobiona albo niezajęta idzie po $2.50 do $40 za akr; wszystko można na niej uprawiać. Dokoła Carthage dobra ziemia idzie po $7.50 do $20 za akr; można mieć grunta oczyszczone, trochę lasu i dobrą wodę za $10–$15 za akr, na których można uprawiać jarzyny, bawełnę i trzcinę cukrową.

Powiat Oktibbeha z gruntem preryowym dobrym pod alfalfę, całkiem wyrobionym ma ziemię od $20 do $50 za akr; inne wyrobione grunta idą po $10 do $20, a niewyrobione po $5–$8 za akr. W powiecie Jefferson ziemia warta $8 do $25 za akr, stosownie do urodzajności i odległości od miasta. W północno-wschodnim kącie Stanu (okręg górski) ziemia powiatu Tishomingo idzie po $3.50 do $25 za akr. Ziemia w dolinach rodzi dobrze prawie wszystkie płody tego Stanu i dobre jabłka w dodatku.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie czwarta część farmerów w Mississippi najmuje robotnika. Cały koszt wynosi $7,162,000, czyli przeciętnie $109 na farmera najmującego; z całego wydatku na ten cel $1,577,000, czyli jedna-piąta była w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu 10 lat od 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $3,245,000, czyli o 82.8 procent. Wydatek na paszę wynosi $3,981,000, przeciętnie $53.97 na farmę. Więcej jak czwarta część wszystkich farmerów podaje kupno nawozu, a 26.9 procent podaje wydatek na paszę. Cała suma wypłacona na nawóz $2,703,000 wykazuje wzrost o $1,771,000, czyli o 190 procent, od 1899 i obecnie wynosi przeciętnie $34.36 na farmę raportującą.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Północna połowa Stanu zawiera 6 odmiennych działów ze wschodu ku zachodowi, a mianowicie:

1. Pagórki rzeki Tennessee, które mają wielką przyszłość, bo wiele ziemi leży odłogiem i obszar dziś uprawiany można podwoić.

2. Czarny pas preryowy którego obszerne przestrzenie są szczególnie dogodne dla uprawy alfalfy.

3. Grzbiet Pontotoc, który w dodatku do zwykłych plonów i jarzyn posiada na wyżynach dobrą ziemię pod hodowlę brzoskwiń, a wiśnie rosną dobrze na gruntach czerwonych.

4. Obszar porosły krzakami, który poprzednio był pokryty dębem, czarnym dębem i krótko-iglastą sosną. Ten obszar mało jest otwarty dla uprawy, chociaż drzewo szybko wycinają. Grunt rodzi bawełnę, kukurydzę, groch, trzcinę cukrową, owies i siano.

5. Północne lignitowe płaskowzgórze, którego gleba jest dobra pod owies, groch, tymotkę, fasolę, grykę, alfalfę, trzcinę cukrową, kartofle, tytoń, jutę, ginseng, kukurydzę, bawełnę, warzywa i owoce. Jest tu dużo mineralnych studni, a studnie artezyjskie dostarczają wszędzie dobrej wody.

6. Delta Jazoo-Mississippi zawiera obszerne lasy twardego drzewa. Grunta w tym okręgu są urodzajne od natury i przy właściwem osuszeniu stają się wysoce wydajnymi. Głównym plonem jest bawełna; alfalfa, lespedeza, wyka, czerwona koniczyna, groch pastewny dają wielkie zbiory, siano, owies, pszenica, kukurydza i sorgum udają się dobrze. Owoce rosną dobrze, orzechy pecan rosną dziko, a ryż jest przeznaczony do zostania ważnym plonem.

Cała południowa połowa Stanu, z wyjątkiem urwisk i pagórków wzdłuż rzeki Mississippi i preryowego pasa Jackson, jest znana jako okręg długo-iglastej sosny; pagórki były tam gęsto zalesione tym gatunkiem sosny; wartość gruntów z pod ściętego lasu zaczyna być rozumianą i ceny stale rosną. Piaszczyste grunta dają dobre zbiory rzodkiewki, kartofli, sałaty, fasoli, marchwi, rzepy, orzechów ziemnych, kawonów, kantalup i ogórków. Japońska pomarańcza udaje się obficie na wybrzeżu, a także "grapefruit," figi i cassawy; wszystkie te owoce można z korzyścią uprawiać w powiatach nadbrzeżnych; bawełna i kukurydza są głównymi produktami okręgu sosnowego; grunta piaszczyste nie są tak dogodne pod bawełnę jak ciężkie gliny; kukurydza jednak udaje się dobrze. Koniczyna, wyka, rosną dość dobrze. Pewne północne przedsiębiorstwo posiada farmę róż o przeszło 1,000 akrach w Delcie. Uprawa orzechów ziemnych idzie dobrze w niektórych okręgach. Hodowla inwentarza powinna iść równolegle z uprawą roli. Immigranci z całego kraju osiedlają się na gruntach po ściętym lesie i szybki rozwój musi nastąpić. Na ogół kraj ten jest szczególnie dogodnym dla ogrodnictwa i hodowli inwentarza. Prawie wszystko można uprawiać z niewielkim wysiłkiem i namysłem. Wszędzie można mieć źródła i płytkie studnie, które dostarczają dobrej wody. Doskonałą wodę artezyjską można mieć wszędzie.

Po dalsze informacye należy adresować: The Director State Geological Survey, Jackson, Miss.

ARKANSAS.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Stan Arkansas posiada dobry klimat z bardzo łagodnemi zimami właściwemi Stanom nad zatoką i umiarkowanemi latami oraz ściśle oznaczonemi porami roku środkowej doliny Mississippi. Farmerzy w tym Stanie, dzięki klimatowi, korzystają z niezwykłych dogodności, pracując na zewnątrz przez okrągły rok. Stan jest dobrze zaopatrzony w wodę i posiada wiele mil rzek spławnych. Irygacya nie jest potrzebną dla ogólnych zadań rolnictwa; deszcz jest obfity z wyjątkiem okręgu ryżowego. Pola ryżowe potrzebują bardzo wiele wody dla zalewania. Normalny opad przeciętny w Stanie wynosi od 45 do 55 cali.

Arkansas zajmuje dwudzieste-piąte miejsce ludnością i dwudzieste-szóste obszarem między Stanami. Linia przeciągnięta przez Little Rock z północno-wschodniego kąta do południowo-zachodniego dzieli Stan prawie równo na okręg nizin południowo-wschodnich i wyżyn północno-zachodnich.

Rzeka Mississippi i jej główne dopływy są otoczone szerokiemi napływowemi nizinami o prawie płaskiej powierzchni, nad któremi wznoszą się bardziej wałkowate i wyniosłe równiny nadbrzeżne. W obrębie tych równin są liczne, prawie płaskie prerye, a także wałkowate, zarosłe lasem wyżyny. Część północna Stanu składa się z urwiskowych gór Bostońskich, których brzeg północny stanowi część wyżyny Ozark. Część zachodnio-środkowa Stanu jest zajęta przez dość wyniosłe, dzikie grzbiety gór Ouachita. Między tymi wyniołymi obszarami wije się falista i miejscami pagórkowata dolina rzeki Arkansas.

Gleby nizin napływowych są głownie z ciężkiej błotnej gliny i ze zwykłej gliny. Jest trochę gruntów piasczystych wzdłuż zatok i brzegów. Wysoki grzbiet Crowleys Ridge jest pokryty brunatną błotną glinką znaną jako loess. Grunta niskie są przeważnie porosłe lasem. Pola oczyszczone są używane pod bawełnę i kukurydzę. Część północno-wschodnia równin nadbrzeżnych składa się z płaskich obszarów między rzekami, głównie pokrytych szarą błotną glinką. Częściami ten obszar jest zalesiony, lecz są także obszerne prerye we wschodnio-środkowym Arkansas. Część południowa Stanu jest zajęta przez piaski i piasczyste gliny. Niewielkie obszary preryowe są w skrajnie południowo-zachodniej części Stanu.

Część wysoka Stanu posiada wielką rozmaitość gleby powstałej ze zwietrzenia różnych skał. Tak wzdłuż granicy północnej Stanu grunta są przeważnie szare, błotne lub drobno-piasczyste glinki, powstałe z krzemieniowych wapniaków wyżyny Ozark. Grunta gór Bostońskich i Ouachita pochodzą z piaskowców i brył błotnych i zmieniają się od kamienistych i piasczystych do ciężkich glin. Znaczna część obszaru gór jest dotąd pod lasem.

Powierzchnia Stanu podnosi się od około 100 stóp nad morzem w części południowej nizin napływowych, do wysokości prawie 350 stóp wzdłuż granicy wyżyn i do przeszło 2,000 stóp w okręgu gór. Wysokość przeciętna Stanu jest około 650 stóp nad powierzchnią morza.

GŁÓWNE PLONY.

Główne plony w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, sa: Bawełna, $54,560,000; kukurydza, $27,910,000; siano i pasza, $4,887,000; owies, $1,642,000; kartofle, $1,440,000; słodkie kartofle i bulwy, $1,360,000; ryż prosty, $1,158,000; i pszenica, $533,000.

Obszarem wszystkie zboża razem przenoszą bawełnę, ale ich wartość wynosi zaledwie trzy-piątych jej wartości. Pierwsze miejsce zajmuje kukurydza—około 90 procent obszaru i wartości wszystkich zbóż. Na niewielką pozostałość w grupie zbóż składają się owies, pszenica i ryż w podanym porządku.

Między sianem i paszą pierwsze miejsce obszarem i drugie wartością zajmują trawy dzikie, słone, czyli preryowe; zboże cięte na zielono jest drugie obszarem, a pierwsze wartością; tymotka mieszana z koniczyną zajmuje trzecie miejsce obszarem i wartością. Bawełna jest najważniejszym plonem w Stanie. W roku 1910 zbiór jej miał wartość jedną i jedną-trzecią raza większą od wartości wszystkich innych podanych tu plonów. Obszarem bawełna niewiele ustępuje jednej tylko kukurydzy.

Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż razem jest $12.19. Z ważnych zbóż kukurydza i ryż przewyższają tę przeciętną, a pszenica i owies stoją niżej. Przeciętna wartość siana i paszy z akra jest nieco niższa od wartości zboża, a wartość bawełny dwa razy większa. Z każdych 100 farmerów 82 podają kukurydzę, 69 bawełnę, 37 kartofle, 26 siano i paszę, 15 owies i dwóch pszenicę. Inne ważne plony są: alfalfa i owoce, jak jabłka i poziomki. Ogrodnictwo może się dobrze opłacać. Melony i wiele gatunków dobrych jarzyn są uprawiane.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, 15,460,666; konie i źrebięta, $23,152,209; muły i źrebięta, $27,128,027; osły i burry, $469,738; świnie, $5,170,924; owce i jagnięta, $327,984; kozy i koźlęta, $84,938; inne zwierzęta, $325; drób, $2,063,432; pszczoły, $200,049. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $74,058,292. W ciągu dziesięciu lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wzrosła o $36,575,000, czyli o 97.6 procent. Przeszło cztery-piątych tego zysku przypada na dwie klasy, muły i konie, które wzrosły w wartości o $17,138,000, czyli o 171.6 procent, i o $12,988,000, czyli o 127.8 procent. Bydło z zyskiem absolutnym $3,575,000 wykazuje najniższy zysk procentowy—30.1 procent. Wartość świń wzrosła o $2,190,000, czyli o 73.4 procent, a drobiu o $523,000, czyli o 34 procent. Z całej liczby farm spisanych 200,788, czyli 93.5 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; liczba farm całkiem bez zwierząt wynosi 13,890.

Ze wszystkich farm w Stanie 78 procent podają bydło, 76.2 procent krowy mleczne, a 19.9 procent inne krowy. Cała liczba krów wzrosła znacznie w 10 latach; wartość przeciętna krowy mlecznej wzrosła z $20.31 do $22.36, a wartość innych krów spadła z $16.15 do $14.21. Ze wszystkich farm 73.2 procent podają świnie; liczba przeciętna wynosi 10 sztuk na farmę raportującą.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Więcej niż połowa całego obszaru Stanu jest pod farmami. W każdym powiecie ziemie pod farmami zajmują przeszło 20 procent całego obszaru. W 14 powiatach proporcya jest od 20 do 40 procent; w 40 powiatach, od 40 do 60 procent; w 21-m od 60 do 80. Te trzy klasy powiatów są podzielone dość równo po całym Stanie.

Wartość przeciętna ziemi farmowej w całym Stanie jest $14.13 za akr. W 30 powiatach cena przeciętna jest niższa niż $10 za akr; 17 z nich tworzą grupę w południowo-zachodniej części Stanu, a 13 w północno-środkowej. W 35 powiatach cena średnia jest od $10 do $25 za akr, rozrzuconych po całym Stanie, a jest 10 powiatów z przeciętną od $25 do $50 za akr, przeważnie w części wschodniej Stanu. Wartość przeciętna farmy z urządzeniem jest $1,864, co wykazuje wzrost o 83.6 procent od 1900. W ciągu dziesięciolecia wartość przeciętna ziemi farmowej wzrosła o $7.81 za akr, czyli więcej niż się podwoiła.

Stan daje wszelkie korzyści prawdziwym osadnikom. Nietylko jest wielki obszar gruntów rządowych otwartych dla osadnictwa, lecz i Stan posiada na ten cel znaczny obszar dobrej ziemi. Informacye o gruntach federalnych można otrzymać, pisząc do United States Land Offices w Little Rock, Harrison lub Camden, a o ziemach stanowych do State Land Commissioner, Little Rock. Kompania kolei St. Louis, Iron Mountain & Southern posiada także około 1,000,000 akrów ziemi nadanej, która jest na sprzedaż na bardzo przystępnych warunkach dla faktycznych osadników. Informacye o tej ziemi można otrzymać, pisząc do Railroad Land Commissioner, St. Louis, Iron Mountain & Southern Railroad Co., Little Rock, Ark.

Jest także znaczny obszar ziemi po ściętym lesie na sprzedaż u właścicieli młynów drzewnych; jest ona dobra dla celów kolonizacyjnych, dogodna wogóle dla rolnictwa i wiele z niej jest szczególnie odpowiednią dla hodowli owoców i ogrodnictwa. Ziemie rządowe i stanowe, które idą faktycznie za darmo dla rzeczywistych osadników, leżą w górzystych i pagórkowatych częściach Stanu, lecz wiele z nich są dobre dla rolnictwa i dla hodowli owoców. Zachodni i północno-zachodni Arkansas szybko się stają wielkimi okręgami owocowymi. Ziemie prywatne są na sprzedaż na dostępnych warunkach, zazwyczaj za niewielką opłatą z góry, a reszta na spłaty na szereg lat po 6 lub 8 procent. Ziemie podmiejskie, przystępne dla kolei miejskich sprzedają się na raty miesięczne. W powiatach uprawiających bawełnę podają dużo ziemi na systemie udziałowym, lecz nie jest to ogólną regułą w innych częściach Stanu. W powiatach pagórkowatych można nabywać farmy o 160 akrach za $750 do $3,000 na warunkach dyktowanych przez nabywcę.

Dzięki wzrastającej wysokości z południa na północ rosną w Stanie wszystkie płody klimatu umiarkowanego. W północnym Arkansas rolnicy uprawiają te same płody, które rosną tak daleko na północ jak Springfield, Ill.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie trzecia część farmerów w Arkansas najmuje robotnika; cały wydatek na ten cel jest $7,655,000, czyli przeciętnie $108 na farmę najmującą. Z całej sumy podanej $1,350,000, czyli około

jednej-piątej jest w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu 10 lat, 1899–1909, cały wydatek na robotnika wzrósł o $4,483,000, czyli o 141.4 procent.

Więcej niż jedna-trzecia wszystkich farmerów podają wydatek na paszę, a około jednej-dziesiątej kupują nawóz. Wydatek na paszę wynosił $4,276,000 w 1909, przeciętnie $58.49 na farmę raportującą. Cały wydatek na nawóz, $597,000, wykazuje wzrost o $424,000, czyli o 245.8 procent od 1899 i obecnie wynosi średnio $26.98 na farmę raportującą.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Jest bogata kolonia włoska w Tontitown. Są w całym Stanie lokalne towarzystwa, rolnicze stacye doświadczalne i cztery stanowe kolegia rolnicze. Giełda handlowa w Little Rock udzieli z przyjemnością informacyi rolnikom zapytującym o dogodności rolnicze w tym Stanie.

Po dalsze informacye należy adresować: The Commissioner of Agriculture, Little Rock, Ark.

LOUISIANA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Louisiany jest ten sam, co w ogólności w nisko położonych Stanach nad zatoką Meksykańską. Zimy są bardzo łagodne, bez śniegu i lodu; lata długie i nawpół tropikalne. Deszczospad jest bardzo dostateczny dla wszelkich celów rolniczych. Irrygacya jest jednak w użyciu przy uprawie ryżu, lecz tylko dla zniszczenia obcej roślinności.

Louisiana zajmuje dwudzieste-czwarte miejsce ludnością i trzydzieste-pierwsze obszarem między Stanami. Cały obszar Stanu leży na wysokości mniej niż 500 nad morzem, a wysokość przeciętna jest obliczana na 100 stóp.

Prawie trzecia część Stanu składa się z napływowych gruntów powstałych z dna rzek Mississippi i Czerwonej i ich głównych dopływów. Tylko mała część tych gruntów osadowych wznosi się wyżej ponad 50 stóp nad powierzchnią morza. Północna i północno-zachodnia części Stanu i mały obszar w skrajnie wschodniej części zawierają wałkowatą, czasem pagórkowatą równinę nadbrzeżną dotykającą płaszczyzn osadowych.

Bezpośrednio wzdłuż wschodniego brzegu Mississippi jest mały obszar błotnej żółtej gliny zwanej loessem. Południowo-zachodnia część Stanu zawiera niską, falistą część równiny nadbrzeżnej, zajętej głównie przez prerye, chociaż w części zalesionej.

Wewnątrz osadowych nizin zdarzają się dobre glinki piasczyste i gliny na większych wysokościach, tuż przy głównych rzekach, gdy niższe wysokości są pokryte ciężką gliną lub zwykłą gliną. Wszędzie gdzie przeprowadzono osuszenie, te grunta osadowe okazały się wysoce urodzajnymi. Grunta wałkowatej równiny nadbrzeżnej są przeważnie piaski i piasczyste glinki, chociaż spotykają się także i zwykłe gliny. Znaczna część tego okręgu jest wciąż jeszcze pod lasem. Okręg preryi w południowo-zachodniej części Stanu jest zajęty głównie przez szarą błotną glinę, którą usilnie nawodniono dla uprawy ryżu. Mała część Stanu jest objęta przez porosłą krzakami nadbrzeżnej równiny.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody polne w porządku ich wartości pieniężnej są: Bawełna (łącznie z nasieniem bawełny) $20,274,747; plony cukrowe, $17,752,537, na 331,375 akrach; kukurydza, $16,480,000; ryż prosty, $8,053,000; siano i pasza, $2,433,000; słodnie kartofle i bulwy, $2,358,000; i kartofle, $924,000. Obszar kukurydzy wynosi przesło cztery-piątych obszaru wszystkich zbóż razem, a jej wartość jest około dwóch-trzecich wartości zbóż. Ryż ma obszar około jednej-szóstej, a wartość około jednej-trzeciej obszaru i wartości zboża.

Bawełna jest pierwsza wartością i druga obszarem między płodami. Z siana i paszy zboże cięte na zielono zajmuje około trzech-piątych

obszaru i połowy wartości całego zbioru. Inne trawy uprawne stoją na drugiem miejscu. Z innych płodów podanych ważne są kartofle oraz słodkie kartofle i bulwy. Ogólny obszar tych trzech płodów jest nieco większy niż połowa obszaru wszystkich zbóż, a ich wartość jest około pięciu-szóstych.

Z każdych 100 farmerów 84 podają kukurydzę, 62 bawełnę, 43 słodkie kartofle i bulwy, 15 kartofle, 13 siano i paszę, 12 orzechy ziemne, 5 ryż prosty, 4 owies. Wartość przeciętna wszystkich zbóż razem z akra jest $12.79. Z ważnych zbóż kukurydza i owies stoją niżej od tej przeciętnej, a ryż prawie dwa razy wyżej. Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż jest nieco niższa od siana i paszy, wynosi około dwóch-trzecich bawełny i około jednej-czwartej kartofli.

Ogólnie biorąc, główne obszary bawełny przypadają na parafie w północnej części Stanu; parafia Caddo w północno-zachodnim kącie wykazuje największy obszar. Największe obszary kukurydzy znajdują się głównie w parafiach należących do tej części Stanu, gdzie gleba jest napływowa. Największy obszar podaje parafia St. Landry na południe od środka Stanu. Jest widoczna koncentracya obszaru ryżu w pięciu parafiach w południowo-zachodnim kącie Stanu—Calcasieu, Acadia, Vermilion, St. Landry i Cameron. Znacznie więcej niż połowę całego obszaru siana i paszy podają 12 parafii, stanowiących jedną grupę w południowo-zachodniej ćwierci Stanu, dwie parafie w północno-zachodnim kącie i jedna w środkowej części Stanu. Największy obszar i największy absolutny wzrost podaje parafia St. Mary. W obszarze słodkich kartofli i bulw przoduje parafia St. Landry. Prawie połowę obszaru podaje grupa z ośmiu parafii—St. Landry, Calcasieu, Lafayette, St. Martin, Vermilion, Acadia, Iberia i Avoyelles—w południowo-zachodniej ćwierci Stanu. Obszar kartofli jest rozrzucony ogólnie po całym Stanie.

Największy obszar ma parafia Lafourche. Inne ważne płody są trzcina cukrowa, warzywa i owoce, jak poziomki, pomarańcze i t. d. Na ogół wszystkie zboża są uprawiane, z wyjątkiem pszenicy i jęczmienia, oraz wszystkie owoce i jarzyny, które mogą się udawać na południu. Grunta napływowe są szczególnie dogodne dla trzciny cukrowej. Siano, szczególnie japońska koniczyna, alfalfa i kilka gatunków traw miejscowych dają po kilka ton z akra.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość wszelkiego rodzaju zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $11,605,354; konie i źrebięta, $11,789,695; muły i źrebięta, $15,624,962; osły i burry, $70,226; świnie, $3,824,046; owce i jagnięta, $343,046; kozy i koźlęta, $57,354; drób, $1,326,614; pszczoły, $58,188. Cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $44,699,485.

W ciągu dziesięciu lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, wzrosła o $15,830,000, czyli o 54.8 procent. Wszystkie klasy wzrosły, lecz w różnych stopniach. Największy zysk absolutny wykazują konie $5,165,000, czyli 78 procent, gdy świnie wykazują największy zysk procentowy $2,330,000, czyli 155.9 procent. Wartość mułów wzrosła o $4,988,000, czyli o 46.9 procent, a wartość bydła o $3,024,000, czyli o 35.2 procent. Drób ma przeszło jedną-trzecią wartości świń i wykazuje zysku $269,000, czyli 25.4 procent. Owce, które są stosunkowo mało znaczące, wzrosły tylko o $10,000, czyli o 3 procent.

Z całej liczby farm spisanych 113,249, czyli 93.9 procent, podają jakieś domowe zwierzęta; liczba farm całkiem bez zwierząt jest 7,297. Bydło podają 70.8 procent wszystkich farm, krowy mleczne 68.1 procent, inne krowy 23.3 procent. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę raportującą wynosi około trzech, a przeciętna innych krów, trzymanych nie dla celów mlecznego gospodarstwa, wynosi około 7.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Louisiana rozumie konieczność przyciągania dobrej klasy rolników dla objęcia 20,000,000 akrów żyznej ziemi leżącej odłogiem. Pozostałe grunta publiczne można nabyć tylko za wypełnieniem pewnych warunków określonych przez prawo.

Kopię Aktu No. 25 legislatury z roku 1908 zawierającego sposób nabywania gruntów stanowych, można otrzymać na żądanie.

Ziem szkolnych jest mało i te, co są niesprzedane, zostają pod zarządem rad szkolnych poszczególnych parafii. Rady szkolne są bardzo ostrożne w pozbywaniu się tych gruntów i sprzedają je tylko z publicznej licytacyi po należytem ogłoszeniu w piśmie urzędowem parafii. Nie radzimy osadnikom starać się o te grunta, bo są one odosobnione i niepożądane ze stanowiska rolnictwa.

Grunta prywatne są bardzo różne co do obszaru i cen, zależnie od rodzaju ziemi, gatunku gleby i położenia. Oczyszczone grunta preryowe (piasek lub ciężka glina) można dostać za $6 do $25 za akr i wiele takich gruntów są w Stanie dobrej uprawy. Wyżyny i urwiska (glina pod spodem, piasczysta glinka na wierzchu) są urodzajniejsze od gruntów po ściętej długoiglastej sośnie; ceny ich są od $12 do $25 za akr. Ziemie preryowe (czarna piasczysta glinka) prawie tejże dobroci co i wyżyny, można dostać za $15 do $25 za akr. Ziemie napływowe (piasczyste i twarde gliny) są najlepsze w Stanie i idą po $25 do $150 za akr. Mokre, czyli błotniste grunta, nieoczyszczone, dają $5 do $15 za akr, a oczyszczone $75 do $150 za akr.

Ziemię można kupować za gotówkę, lub za część gotówki i spłaty roczne od 4 do 10 lat. Ziemię można dzierżawić za ćwierć zbiorów lub za gotówkę od $3 za akr płatnych po żniwach. Średnia wartość ziemi farmowej w całym Stanie jest $17.99 za akr. W 26 parafiach średnia wartość jest $10 do $25 za akr. Rozmiar przeciętny farmy w Louisianie jest 86.6 akrów; zmniejszał się on stale i gwałtownie od 1860. Plantacya, która była zwykłą jednostką farmową w znacznej części Stanu w pierwszej połowie ubiegłego stulecia, istniała jeszcze w 1860 i do pewnego stopnia w 1870. W ciągu ostatnich 50 lat większość plantacyi podzielono stopniowo na mniejsze jednostki, które są uprawiane w znacznym stopniu przez dzierżawców.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Ze 120,546 farmerów w Louisianie przeszło czwarta część najmuje robotnika; cały wydatek jest $16,704,000, czyli przeciętnie około $526 na najmującego farmera. Z całej sumy wydanej $1,405,000, czyli przeszło jedna dwunasta, była w postaci mieszkania i wiktu. W dziesięcioleciu 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $6,011,000, czyli o 56.2 procent.

Mniej niż czwarta część farmerów podaje wydatek na paszę, a mniej niż piąta część kupuje nawóz. Wydatek na paszę wynosił $3,784,000 w 1909, przeciętnie $133.61 na farmę raportującą. Cały wydatek $2,005,000 na nawóz wynosi obecnie $90.68 na farmę raportującą.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Każdy okręg i gmina w Stanie jest dobrze zaopatrzony w szkoły i świątynie wszystkich wyznań. Mieszkańcy Stanu są liberalni i postępowi i przyjmują serdecznie każdego przybysza. Jest kolonia około 1,000 Węgrów w Arpadlion, 8 mil na zachód od Hammond, La. Ta osada powstała w 1896. Ma być także druga kolonia węgierska z około 250 osób, trzy mile na północ od Springfield, La., zajęta ogrodnictwem, szczególnie uprawą poziomek. Są drobne osady niemieckie w miejscowościach: Rayne, parafia Acadia; Clinton, parafia East Feliciana; Ponchatoula, parafia Tangipahoa; i Covington, parafia St. Tammany. Jest bogata osada belgijska, około 50 rodzin, blisko Aleksandryi w parafii Rapides. Włosi, Austryacy i Polacy przybyli do Louisiany jako osadnicy i są rozrzuceni po całym Stanie.

Jest wiele stowarzyszeń rolniczych w Stanie; są także stacye doświadczalne, utrzymywane kosztem Stanu, gdzie fachowi rolnicy udzielają informacyi wszystkim farmerom. Rząd Stanów Zjednoczonych działa także razem ze Stanem, pomagając rolnikom do osiągnięcia powodzenia na farmach.

Po dalsze informacye należy się zwracać: The Secretary, Immigration Division, Louisiana State Board of Agriculture and Immigration, New Orleans, La.

OKLAHOMA.

KLIMAT, POWIERZCHNIA I GLEBA.

Klimat Oklahomy jest umiarkowany i zdrowy. Deszcz pada w całym Stanie dość obficie dla uprawy prawie wszystkich płodów bez nadwodniania; normalny opad roczny jest od 17 cali u zachodniej granicy do 40 cali u wschodniej granicy.

Oklahoma zajmuje dwudzieste trzecie miejsce ludnością i siedemnaste obszarem między Stanami. Przeciętna wysokość jest około 1,300 stóp nad morzem, od około 350 stóp w skrajnie południowo-wschodniej części Stanu do przeszło 4,500 stóp w skrajnie zachodniej części w pobliżu New Mexico, która to część Stanu jest znana pod nazwą Panhandle.

Wschodnią część Stanu zajmują dwa górzyste obszary przedzielone doliną rzeki Arkansas. Północna część tego obszaru obejmuje kawał płaskowzgórza Ozark, a część południowa zawiera góry Wichita. W obrębie tych okręgów są liczne grzbiety gór i obszerne przestrzenie płaskie, przeważnie pokryte lasami. Dolina rzeki Arkansas jest wałkowata, przechodząc w górzystą i dzieli bardziej górskie części Stanu wzdłuż wschodniej granicy. Wysokość w okręgu gór i płaskowzgórza wynosi 1,500 do 2,000 stóp nad morzem.

Bezpośrednio na zachód od obszaru górskiego idą szerokie równiny i prerye, które zajmują prawie cały środek Stanu. Tu wysokość jest od 800 do 2,000 stóp; obszar ten łączy się z wysokiemi równinami części zachodniej Stanu, które się podnoszą stopniowo ku zachodowi od 2,000 do 5,000 stóp w skrajnie zachodniej części powiatu Cimarron. W południowo-środkowej Oklahomie są dwa mniejsze górskie grzbiety—góry Arbuckle i góry Wichita.

Wzdłuż skrajnie południowej granicy Stanu nadbrzeżna równina zajmuje niewielki obszar dotykający rzeki Czerwonej. Wysokość tu jest od 350 do 600 stóp nad morzem. Bardziej górzysta wschodnia część Stanu posiada wielce urozmaiconą glebę, powstałą z piaskowca, błota i krzemnisto-wapiennych skał i jest przeważnie zalesiona. Tylko bardziej płaskie części są używane dla celów rolniczych. Z tych gleb w północno-wschodniej części Stanu powstały szare, błotne i kamieniste gliny.

Część wschodnia pierwotnego okręgu preryi posiada głównie piasczyste glinki i czyste gliny. Zachodnio środkowa część Stanu jest zajęta przez wielkie obszary brunatnej i czerwonej piasczystej gliny. W całej tej sekcyi są szerokie pasy piaskowych pagórków, głównie u północnych i północno-wschodnich brzegów głównych rzek. Sekcya starych preryi przechodzi stopniowo w wysokie równiny w skrajnie zachodniej części Stanu, gdzie glebę stanowią drobno-kamieniste gliny, piasczyste gliny i piaski.

Gleba równiny nadbrzeżnej posiada znaczne obszary ciemnych glin i glinek na wapniastych preryach w południowo-środkowej części Stanu. W skrajnie południowo-wschodniej części zdarzają się piasczyste glinki pochodzące od spodnich formacyi wałkowatej

równiny nadbrzeżnej. Obszerne osadowe grunta znajdują się wzdłuż rzeki Czerwonej i innych większych rzek przecinających Stan z zachodu na wschód.

SZTUCZNE NAWODNIANIE.

Ze 190,192 farm w Stanie 137, czyli 0.1 procent, były podane w 1909 jako używające sztucznej irrygacyi. Obszar nawodniany w 1909 był 4,388 akrów, czyli mniej niż 0.1 procentu uprawianej ziemi na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1909 były w stanie dostarczyć wody, wynosił 6,397 akrów, a cały obszar objęty planami irrygacyi wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 8,428 akrów.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody polne w Stanie w porządku ich wartości pieniężnej są: Kukurydza, $48,081,000; bawełna, $35,399,000; pszenica, $13,854,000; siano i pasza, $9,639,000; owies, $7,172,000; korna na miotły, $2,559,000; korna afrykańska i maiz, $2,531,000; i kartofle, $1,250,000.

Pierwsze miejsce między zbożami zajmuje kukurydza, przedstawiając przeszło dwie-trzecie całego obszaru i wartości. Pszenica jest drugą z obszarem około dwóch-dziesiątych kukurydzy, a wartością około trzech-dziesiątych.

Owies z o wiele mniejszym obszarem zajmuje trzecie miejsce, a korna afrykańska i maiz czwarte. Bawełna idzie w ślad za kukurydzą obszarem i wartością; jej obszar wynosi około jednej-trzeciej obszaru kukurydzy, a wartość zbioru prawie trzy-czwarte.

Na każdych 100 farmerów 78 podaje kukurydzę, 46 bawełnę, 34 siano i paszę, 24 kartofle, 17 owies, 16 kornę afrykańską i maiz, 12 pszenicę i 5 kornę na miotły. Największe obszary kukurydzy i owsa są w części wschodniej Stanu z wyjątkiem kilku powiatów wzdłuż zachodniej granicy razem z obszarem Panhandle. Obszar pszenicy leży prawie cały na północnym wschodzie od linii przeciągniętej z powiatu Tillman na południowo-zachodniej stronie do powiatu Delaware na północno-wschodniej. Obszar siana i paszy jest bardziej równo rozrzucony po Stanie niż obszar zboża. Uprawa pszenicy przeważa w powiatach między rzekami Arkansas i Czerwoną.

Wszystkie owoce, z wyjątkiem wyraźnie tropikalnych, oraz żórawiny udają się dobrze w Oklahomie; szczególniej są hodowane dobre jabłka i brzoskwinie. Można obecnie spotkać w całym Stanie dużo doskonałych sadów z jabłkami, brzoskwiniami i gruszkami, oraz liczne winnice. W ciągu 8 lat po pierwszem osadnictwie w Oklahomie zaczęto wywozić brzoskwinie całymi wagonami. Śliwki i wiśnie udają się korzystnie; wiśnie wywożą obecnie ze Stanu wagonami. Drobne owoce i jagody rosną wszędzie. Ogrodnictwo można uprawiać z dobrym zarobkiem. Gleba zdaje się być szczególnie dogodną pod melony, poziomki i szczególniej pod kawony.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910 była: Bydło, $43,187,601; konie i źrebięta, $63,651,661; muły i źrebięta, $28,618,224; osły i burry, $881,305; świnie, $11,997,641;

owce i jagnięta, $253,864; kozy i koźlęta, $62,687; inne zwierzęta, $1,605; drób, $3,713,943; pszczoły, $64,261. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była $152,432,792. W ciągu dziesięciu lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, razem wzrosła o $56,225,000, czyli 58.4 procent. Największy zysk absolutny był na koniach $46,813,000, czyli 278 procent. Muły wykazują największy zysk względny mianowicie 401.4 procent, a zysk absolutny $22,911,000. Wartość świń wzrosła o $7,711,000, czyli o 179.9 procent, a wartość drobiu o $2,298,000, czyli o 162.3 procent.

Z całej liczby farm spisanych 183,820 czyli 96.7 procent, podają jakieś domowe zwierzęta. Liczba farm bez zwierząt domowych wynosi 6,372. Bydło podają 82.5 procent wszystkich farm. Krowy mleczne 88 procent, a inne krowy tylko 22.4. Wartość przeciętna krów mlecznych wzrosła z $27.84 w 1900 do $30.28 w 1910. Wartość krów trzymanych nie dla mleka została prawie bez zmiany. Liczba przeciętna krów na farmę jest tylko 3, gdy przeciętna innych krów na farmę raportującą jest 7. W 1900 liczba przeciętna innych krów była 24 na farmę. Ze wszystkich farmerów w Stanie 85.8 procent podają konie, a 47.6 procent podają muły, w których liczba ogólna jest nieco więcej jak jedna-trzecia liczby koni.

Ze wszystkich farm 71.4 procent podają świnie, w których liczba przeciętna wynosi około 14 sztuk na farmę raportującą. Wzrost liczby drobiu na farmach Oklahomy w ciągu ostatnich lat dziesięciu wynosi 3,584,639, czyli 72.9 procent, a odnośny wzrost wartości (162.3 procent) jest przeszło dwa razy większy. Liczba farm podających drób wzrosła z 91,587 do 168,649, czyli o 84.1 procent. Z farm podających drób wszystkie 187 podają kury, które stanowią 94.3 procent całej liczby drobiu.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Z całego obszaru Stanu 65 procent jest zajętych przez farmy. W połowie wschodniej, która od 1893 do 1906 tworzyła terytorium indyańskie, mniej niż trzy-piątych obszaru jest we farmach. Dwa powiaty okręgu Panhandle także spadają poniżej tej proporcyi; jest jednak we wschodniej połowie Stanu grupa 8 powiatów na północ od środka, gdzie od 60 do 80 procent ziemi jest we farmach. Powiaty wschodniej połowy Stanu mają przeszło 60 procent ziemi we farmach.

Wartość przeciętna ziemi farmowej w całym Stanie jest $22.49 za akr. We wszystkich południowo-środkowych i wschodnich powiatach, z wyjątkiem Muskogee i Tulsa, średnia wartość ziemi farmowej jest poniżej $25 za akr; zachodnie i północno-zachodnie powiaty również spadają poniżej tej normy. Pomiędzy temi grupami jest pas z 18 powiatów, idący od środka północnej granicy Stanu do południowo-zachodniego kąta, gdzie wartość ziemi jest od 25 do 50 za akr; tylko powiat Oklahoma wykazuje wartość powyżej $50 a trzy powiaty, Atoka, Pushmataha i Cimarron, wykazują wartość niżej $10 za akr. Między 1900–1910 liczba farm w Oklahomie wzrosła z 108,000 do 190,192; zysk 82,192, czyli 76.1 procent. W tymże czasie ludność wzrosła o 109.7 procent. Niema gruntów publicznych otwartych dla osadników w Oklahomie. Grunta szkolne są sprzedawane i informacye o nich można otrzymać adresując: Secretary School Land

Department, Oklahoma City, Okla. Ziemie prywatne są na sprzedaż w każdym powiecie Stanu. Ceny są od $20 do $100 za akr, stosownie do dobroci ziemi. Grunta do dzierżawienia są wszędzie za gotówkę lub za jedną-czwartą do jednej-trzeciej zbioru, gdy dzierżawca sam wszystkiego dostarcza, lub za połowę zbiorów, gdy właściciel dostarcza nasienia.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie dwie-piątych farmerów najmuje robotnika i wydatek przeciętny wynosi 135 na farmera najmującego. W okresie dziesięcioletnim 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $6,162,000, czyli o 167.7 procent. Około jednej-piątej wydatku na robotnika było w postaci mieszkania i wiktu. Wydatek na paszę w 1909 wynosił $5,863,000, czyli $94 na farmę. Jeden farmer z każdych trzech podaje jakiś wydatek na paszę, a tylko trzech na każdy tysiąc kupuje nawóz. Wydatek podany na nawóz wynosi $29,100, przeciętnie $46.77 na farmę podającą.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Oklahoma posiada dobre szkoły i nauka rolnictwa jest wykładana w szkołach publicznych. Jest znaczna liczba kolegiów rolniczych i mechanicznych. W wielu różnych miejscowościach istnieją instytuty farmerskie pod dozorem Stanu. Farmerzy w tym Stanie witają serdecznie imigrantów i są gotowi okazywać im pomoc. Jest wiele osad założonych przez cudzoziemców, a mianowicie Rosyan, Francuzów, Chechów i Niemców. Kolonia Rosyan jest w pobliżu Okeene a dwie kolonie Francuzów w Billings. Jest duża kolonia Niemców w powiecie Canadian.

Po dalsze informacye adresować: The State Labor Commissioner, Secretary Public Land Department, albo Secretary State Board of Agriculture, wszyscy w Oklahoma, Okla.

TEXAS.

KLIMAT.

Texas ma równy klimat. Na ogół Stan zniża się stopniowo z północno-zachodu ku południowemu wschodowi. Owiewają go zdrowe wiatry z Zatoki Meksykańskiej . Długie lata, właściwe tej szerokości, są przez to nietylko znośne lecz przyjemne. Wpływ wiatrów z Zatoki na klimat tego Stanu jest tak wyraźny, że średnia temperatura wybrzeża i na wiele mil w głąb jest latem o wiele niższą niż na wyższych szerokościach ku północy. Ten sam wpływ neutralizuje zimno, czyni zimy południowej i południowo-zachodniej części Stanu łagodnemi i wielce przyjemnemi. W większej części Stanu deszczospad wystarcza dla pomyślnej uprawy zbóż bez irrygacyi; normalny opad roczny wynosi od około 50 cali wzdłuż wschodniej granicy do około 10 cali w powiatach zachodnich. Nawodnianie jest jednak szeroko praktykowane w powiatach ryżowych, nad Zatoką i w pobliżu jej, oraz w tych częściach dolin rzek Rio Grande i Pecos, gdzie roczny opad jest słaby. W reszcie Stanu irrygacya ogranicza się do ogrodów i specyalnych płodów o małym obszarze. W pasie ryżowym używają wody dla zalewania gruntów.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Powierzchnia uprawna w Texas wynosi 26,035,000 akrów; obszar nieuprawny wynosi 141,372,060 akrów, z których około 100,000,000 akrów jest pierwszorzędnej ziemi pod farmy. Stan obejmuje 265,896 mil kwadratowych, w tej liczbie 3,498 mil wody. W porównaniu z krajami Europy Texas ma około 25,000 mil kwadratowych więcej niż Austro-Węgry, 57,000 więcej niż Niemcy, 59,000 więcej niż Francya. Texas zawiera cztery naturalne działy; nadbrzeżną równinę, centralne prerye, wielkie równiny i obszar poza rzeką Pecos. Powierzchnię Stanu jak i wiele jego innych właściwości trudno opisać skutkiem olbrzymiego obszaru i zmiennej wysokości. Ogólny wygląd kraju można określić jako wysokie równiny, nizkie szeregi pagórków, obszerne nizkie prerye i wielkie doliny z dodatkiem gór, które są południowemi odnogami gór Skalistych, w części poza rzeką Pecos. Średnia wysokość jest około 850 stóp nad morzem, a granice są od kilku stóp do jednego wierzchołka o 9,500 stóp wysokości. Gleba jest bardzo rozmaita pod względem bogactwa i urodzajności. Skład jej bardzo rozmaity, doliny i równiny są przeważnie pokryte tłustą gliną. Lśniąco czarną, piasczysto czarną, piasczystą glinę i glebę napływową—wszystkie można znaleźć w Texas.

IRRYGACYA.

Z 417,770 farm w Stanie, 5,238 czyli 1.3 procent (451,130 akrów) były podane jako używające nawodniania w 1909. Z tego obszaru 286,847 akrów, czyli 63.6 procent, całej nawodnianej przestrzeni

przypadło na ryżowe powiaty. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były w stanie dostarczać wody, wynosił 691,163 akry, a cały obszar objęty planami irrygacyi wykończonemi lub w trakcie wykończenia w 1910 był 1,253,173 akry.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody polne w porządku ich wartości pieniężnej są: Bawełna, $162,735,000; kukurydza, $50,565,000; siano i pasza, $12,824,000; ryż prosty, $6,106,000; korna afrykańska i maiz $3,785,000; owies, $3,700,000; pszenica, $2,891,000; słodkie kartofle i bulwy, $2,198,000; kartofle, $1,825,000; orzechy ziemne, $1,075,000. Bawełna przenosi obszarem wszystkie inne płody i wartość ma prawie dwa razy większą. Kukurydza jest głównem zbożem; cały obszar i wartość innych razem wynosi około jednej-trzeciej kukurydzy; z innych zbóż ryż stoi pierwszy wartością, a czwarty obszarem, korna afrykańska i maiz, owies i pszenica obszarem i wartością idą w podanym porządku.

Z siana i paszy pierwszą obszarem i wartością jest "twarda pasza." Dzikie, słone, preryowe trawy są drugie obszarem i trzecie wartością, a inne trawy uprawne są trzecie obszarem a drugie wartością. Te trzy plony razem stanowią około czterech-piątych obszaru i trzech-czwartych wartości całego zbioru. Wartość orzechów ziemnych, słodkich kartofli i bulw i prostych kartofli razem wynosi około dwóch-piątych siana i zboża.

Z każdych 100 farmerów 76 podaje bawełnę, 69 kukurydzę, 27 siano i paszę, 7 owies, 6 kornę afrykańską i maiz i 2 pszenicę. Tylko 0.3 procent farmerów podają ryż. Przeciętna wartość wszystkich zbóż z akra jest $9.99. Jeden tylko ryż przewyższa tę przeciętną, dając dwa i pół razy tyle z akra. Wartość przeciętna siana i paszy z akra jest nieco mniejsza od połączonych zbóż, a wartość bawełny większa o $6.40. Główne obszary bawełny są w powiatach wschodniej połowy Stanu tworzących grupę, która się ciągnie od rzeki Czerwonej na północ prawie do południowej i południowo-wschodniej granicy. Inne ważne płody są: Jęczmień, żyto, alfalfa, sorgum, trzcina cukrowa, cebula, melony, owoce i jagody—wszystko w najlepszym gatunku. Rozwój rolnictwa w zachodnim i południowo-zachodnim Texas, oraz w okręgu Panhandle wzbudza podziw ludności tego Stanu, która przed kilku laty sądziłą, że niema tam dość deszczu, aby uprawiać cokolwiekbądź z wyjątkiem miejscowych traw dla bydła. Do tego czasu znano wschodnią połowę Texas jako kraj wilgotny, gdzie opad wystarcza dla uprawy płodów; połowę zachodnią natomiast znano jako kraj napół suchy, gdzie niemożna uprawiać zboża bez irrygacyi. Linia dzieląca wschodni i zachodni Texas biegnie od Zatoki do północnej granicy Stanu, nieco na zachód od San Antonio. Naprawdę sucha i napół sucha część kraju stale się zmniejsza pod naciskiem faktycznej uprawy. W pasie nadbrzeżnym, w południowo-zachodnim Texas i w dolnej części doliny Rio Grande uprawa pomarańcz i innych owoców tej rodziny rozwinęła się w przemysł wielce obiecujący. Figi uprawiają na wielką skalę na handel w południowym Texas. We wschodnim Texas są liczne wielkie sady brzoskwiniowe. W różnych miejscach Stanu uprawiają dobre jabłka. Winogrona i faktycznie wszystkie

owoce właściwe umiarkowanemu klimatowi są uprawiane w Texas na skalę handlową. Texas jest rajem dla ogrodników i jest jednym z pierwszych Stanów wysyłającym na północne rynki wczesne i najlepsze warzywa. Cebula Bermuda dała sławę okolicy około Laredo, Eagle Pass i Cotulla, a majątki przedsiębiorczym hodowcom. Cebulę można uprawiać wszędzie w Texas. Stan ten ma pierwsze miejsce w produkcyi orzechów pecan. Są tam naturalne gaje tych orzechów po 15 mil długości a od 1 do 2 mil szerokości. Pracują obecnie nad uprawą ulepszonych orzechów przez szczepienie i obcinanie wierzchołków.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnych gatunków zwierząt domowych, drobiu i pszczół podana w 1910 była: Bydło, $132,985,879; konie i źrebięta, $84,024,635; muły i źrebięta, $73,979,145; osły i burry, $1,720,074; świnie, $11,639,366; owce i jagnięta, $6,301,364; kozy i koźlęta, $2,514,077; drób, $4,806,642; pszczoły, $675,327. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół, była $318,646,509. W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół, razem wzrosła o $78,070,000, czyli o 32.5 procent. Największy zysk absolutny przypada na konie—$49,528,000, czyli 143.6 procent. Muły wykazują największy przyrost wartości procentowo 194.5 procent, a przyrost absolutny wynosi $48,858,000. Wartość świń wzrosła o $4,034,000, czyli o 53 procent, owiec o $2,319,000, czyli o 58.2 procent, a drobiu o $1,208,000, czyli o 33.6 procent.

Ze wszystkich farm 80.6 procent podają bydło, 77.8 procent krowy mleczne, a tylko 23.7 procent inne krowy. Wartość przeciętna krów mlecznych wzrosła od $23.22 do $27.28, gdy wartość innych krów spadła z $19.78 na $18.84. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę raportującą jest około 3, a krów innych około 25 na farmę podającą tę klasę inwentarza.

Rzeźnie w Fort Worth, Houston, San Antonio, Waco i Amarillo przedstawiają rynki domowe dla wielokrotnie większej liczby wołów, owiec i wieprzów, niż hodowcy i farmerzy w Texas są w stanie dostarczyć. Te rynki potężnie podniecają hodowlę żywego inwentarza. Są robione starania, aby założyć rzeźnie w innych punktach Stanu. Wielkie zainteresowanie się jest przemysłem mlecznym. Jest obecnie w Texas 85 mleczarń i inne powstaną w bliskiej przyszłości. Nie mniej wyraźnym jest ruch w hodowli drobiu. Interes hodowli bydła w Stanie jest pod opieką Stanowej Komisyi Sanitarnej i Stowarzyszenia Hodowców Bydła w Texas.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Wartość przeciętna ziemi farmowej w całym Stanie jest $14.53 za akr. Prawie w połowie powiatów przeciętna jest od $10 do $25. W 91 powiatach przeciętna jest niżej $10 za akr. Większa część ich jest w zachodniej i południowo-zachodniej częściach Stanu, lecz kilka jest w skrajnie wschodniej części. Wyższe ceny przeciętne ziemi farmowej od $25 do $50 są w 28 powiatach, które prawie wszystkie leżą we wschodniej części Stanu.

Dwadzieścia z nich leżą w całości lub częściowo w pasie czarnych i wielkich preryi, gdzie jest także sześć powiatów z przeciętną $50 do $75 za akr. W powiecie Galveston, w południowo-wschodniej części Stanu, gdzie leży miasto Galveston, średnia wartość ziemi farmowej jest $75 za akr. W ciągu ostatnich 40 lat większość plantacyi została podzielona stopniowo na mniejsze działy uprawiane w znacznej części przez dzierżawców.

Wszystkie najlepsze grunta publiczne zostały sprzedane. Nabywcy w wielu wypadkach zastosowali się do prawa, spłacili część należności i chętnieby odprzedali swoje prawa z niewielkim zyskiem. Ziemię prywatną można kupić w każdej części Stanu. Ceny są różne, stosownie do jakości gleby, położenia, bliskości kolei i t. d. Zwykła cena dzierżawy jest czwarta lub trzecia część zbiorów. Gdzie się używa irrygacyi, można się nauczyć metody od sąsiadów. W pewnych wypadkach kompanie gruntowe posiadają ekspertów, którzy uczą nabywców gruntów nawodnianych i pomagają im.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Blisko dwie-piąte farmerów najmuje robotnika. Przeciętna suma wydana przez farmerów na robotnika wynosi $161. Przez ostatnie dziesięciolecie ogólny wydatek na robotnika wzrosł o $13,453,000, czyli o 109.1 procent. Około jednej-ósmej podanego wydatku na robotnika jest w postaci mieszkania i utrzymania. Około 1 farmer z każdych 4 zgłasza wydatek na paszę, a tylko około 4 z każdych 100 kupuje nawóz. Wydatek na paszę wynosił do $10,800,000 w 1909, a przeciętnie $95.69 na farmę raportującą. Cała suma podana na nawóz wzrosła o $471,000, czyli o 377.4 procent przez dziesięciolecie. Przeciętna na farmę raportującą była $37.37.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Texas posiada olbrzymie zasoby w drzewie i minerałach. Wody Zatoki Meksykańskiej wzdłuż wybrzeża obfitują w smaczne ryby, a ostrygi tam hodowane nie ustępują żadnym. Przemysł rybny i ostrygowy przybiera znaczne rozmiary. Zwierzyna mnoży się pod opieką ściśle wykonywanych przepisów dla myśliwców i rybołówców. Położeniem, obszarem, klimatem, płodami, łatwością dorabiania się, dostępnością szkół początkowych, wyższych, normalnych, uniwersytetów i innych dogodności, prawami i skałą sposobności Texas wytrzymuje na swoją korzyść porównanie z każdym innym Stanem Unii i przedstawia bezprzykładne korzyści dla osadnika i kapitalisty.

Prawa Texas szczególniej sprzyjają rolnictwu i zabezpieczeniu rodzin od niedostatku, któryby mógł w innym razie spaść na nie skutkiem jakiego nieszczęścia majątkowego. Niema podatków na jakiebądź pożyteczne zajęcie. Podatki ogólne są nizkie. Uniwersytet Stanowy w Austin i Stanowe Kolegium Rolnicze i Mechaniczne w College Station zaliczają się do najlepszych w Stanach Zjednoczonych. Frekwencya w uniwersytecie w 1911 była 1,676 studentów, a w Kolegium Rolniczem i Mechanicznem 1,700. Texas posiada 5 dobrych stanowych szkół normalnych. W Denton jest Kolegium Stanowe sztuk stosowanych do przemysłu.

Prawo nakazuje nauczanie rolnictwa w szkołach normalnych, w letniej szkole normalnej przy uniwersytecie stanowym i w wolnych

szkołach publicznych. Uchwała 32-j legislatury, powzięta na sesji regularnej, powołuje do życia szkoły wyższe rolnicze. W Kolegium Rolniczem i Mechanicznem jest krótki kurs zimowy dla dorosłych farmerów, z którego chciwie korzystają. Texas posiada 10 rolniczych stacyi doświadczalnych. Stacya w College Station jest częściowo na koszcie rządu federalnego, a następujące są całkowicie utrzymywane z funduszu Stanu: Beeville, Troup, Denton, Temple, Beaumont, Angleton, Spur, Lubbock, Pecos i stacya stanowa 2½ mili od Fort Worth dla doświadczeń w karmieniu i tuczeniu bydła na mięso. Oprócz tego są stacye utworzone przez biuro przemysłu roślinnego Stanów Zjednoczonych i przez liczne agencye departamentu rolnictwa Stanów Zjednoczonych. Wszystkie one posuwają naprzód pożyteczną robotę a szczególnie uprawę kukurydzy. Wykazano, że w Texas można otrzymać 103 buszle kukurydzy z jednego akra. Długie lata w tym Stanie pozwalają pałkom kukurydzy dojrzeć zupełnie, skutkiem czego nigdy nie zagrzewa się ona podczas transportu przez ocean. Prawo uchwalone przez 32 legislaturę upoważnia powiaty do urządzania stanowych farm doświadczalnych.

Wielkie jarmarki i wystawy stanowe w zakresie międzynarodowym odbywają się corocznie w Dallas, San Antonio, El Paso; dużo doskonałych i licznie uczęszczanych jarmarków odbywa się po powiatach. Bardzo wysokie nagrody, wyznaczane przez kongres przemysłowy Stanu Texas, pobudzają rolników do stosowania systemów naukowych we wszystkich gałęziach rolnictwa ze skutkami, które nie mogą nie okazać się olbrzymio korzystnemi pod względem ekonomicznym.

Po dalsze informacye adresować należy do: The Commissioner, Texas State Department of Agriculture, Austin, Tex.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

(Agricultural Opportunities)

No. 6—Polish

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH STANÓW ZACHODNICH (GRUPA PÓŁNOCNA), OBEJMUJĄCE STANY MONTANA, WYOMING, IDAHO, WASHINGTON I OREGON I TERYTORYUM ALASKA

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełnionych przez dane statystyczne zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry Miasto New York,
(Information Branch,
United States Immigration Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkie informacye udziela się bezpłatnie.

WIADOMOŚCI ROLNICZE DOTYCZĄCE STANÓW ZACHODNICH (GRUPA PÓŁNOCNA) I ALASKI.

MONTANA.

POWIERZCHNIA, KLIMAT I GLEBA.

Wschodnie trzy-piątych Stanu Montana leżą w obrębie obszaru Wielkich Równin i są otoczone na zachodzie grzbietami Gór Skalistych, które zajmują większą część reszty Stanu. Żadna część Montany nie leży niżej, jak 1,000 stóp nad morzem; połowa Stanu ma wysokość od 1,500 do 3,000 stóp; wszystkie ziemie dobre dla celów rolnictwa mają wysokość poniżej 6,000 stóp. Wschodnia część Montany składa się z wysokiego, górzystego płaskowzgórza, które tworzy wschodni stok Gór Skalistych. Przez te płaskowzgórze rzeka Missouri i jej główne dopływy przecięły szerokie doliny i głębokie parowy.

Klimat zmienia się stosownie do wysokości, lecz w ogóle powietrze jest suche i zdrowe, lata ciepłe, a zimy nieco ostrzejsze niż w bardziej wschodnich Stanach. W większej części Stanu deszczospad jest słaby. Wystarcza on jednak przy właściwem konserwowaniu wody dla uprawy zbóż bez pomocy irrygacyi; przecież farmer używający irrygacyi ma lepsze zbiory i nie zna nieurodzaju. Obszerne tablice z danemi o klimacie będą dostarczone na żądanie.

Powierzchnia południowa wschodniej części Stanu składa się z gleb górskich, powstałych z rozkładu spodnich skał i z częściowego zwietrzenia obszernych pokładów piasczystych i drobnokamienistych glin, naniesionych tu z gór. W obrębie górskiej zachodniej części Stanu są liczne, szerokie u spodu doliny rzeczne, których gleba składa się z ciemnych, osadowych błot i piasczystych glin wzdłuż rzek i z piasczystych i drobno-kamienistych ław i tarasów na brzegach dolin.

Napływowe grunta dolne w całym Stanie są w energicznej uprawie dzięki nawodnianiu takich gruntów, jakich można dosięgnać za pomocą kanałów. Wyższe grunta ławicowe i znaczna część wyniosłego płaskowzgórza są używane dla celów suchego gospodarstwa, głównie dla uprawy zbóż; wszystkie bardziej nierówne obszary, z wyjątkiem najbardziej skalistych, służą pod pastwiska. W skrajnie wschodniej części Stanu mały obszar płaskowzgórza jest tak ostro porysowany, że nosi nazwę Złych Ziem (Bad Lands) i jest całkiem niezdatny dla rolnictwa, chociaż w stopniu ograniczonym służy pod pastwiska. Mała część północno-zachodniego kąta Stanu otrzymuje dość deszczu, aby zasługiwać na nazwę wilgotnej.

IRRYGACYA.

Z 26,214 farm w Stanie 8,970, czyli przeszło trzecia część, były podane jako nawodniane w 1909. Obszar nawodniany w 1909 wynosił 1,679,084 akry, czyli około 45 procent uprawnej ziemi na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 mogły dostarczać wody, wynosił 2,205,155 akrów, a cały obszar objęty planami irrygacyi wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 wynosił 3,515,602 akry.

Służba irrygacyjna Stanów Zjednoczonych podaje o urządzeniach we Flathead, Huntley, Milk River i Sun River, że jest gotowa w 1911 dostarczyć wody obszarowi z 71,951 akrów i że dostarczyła w sezonie roku 1911 wody obszarowi z 23,970 akrów. Stan obecny gruntów irrygacyjnych podlegających urządzeniu w Huntley jest 20,646 akrów zapisanych na mocy prawa o reklamacyi, 4,967 akrów gotowych do zapisania, 3,192 akrów w rękach osób prywatnych. W urządzeniu Sun River stan obecny gruntów irrygacyjnych wynosi 10,819 akrów zapisanych, 2,434 gotowych do zapisania, 377 akrów gruntów Stanowych i 1,984 akrów w rękach prywatnych.

GLÓWNE PŁODY.

Pszenica, owies, jęczmień, żyto, len, kukurydza, buraki cukrowe, kartofle i siano są płodami większej wagi, uprawianymi na handel. Obszarem i wartością pierwsze miejsce zajmuje siano i pasza; wartość zbioru jest $12,345,000, nieco więcej niż wszystkich zbóż razem, a obszar prawie dwa razy większy od obszaru zbóż. Owies jest drugim, z obszarem prawie jedna trzecia obszaru siana i paszy i z wartością $6,148,000. Pszenica jest nieco niższa od owsa obszarem, a ma wartości $5,329,000. Wartość kartofli jest $1,299,000.

Pomiędzy gatunkami siana i paszy trawy dzikie, słone, czyli preryowe są pierwsze obszarem i wartością. Alfalfa z obszarem mniej niż dwie piąte traw dzikich ma wartość około dziewięciu-dziesiątych. Obszar lnu jest prawie dwa razy większy od kartofli, a wartość kartofli prawie dwa razy większa od wartości nasienia lnu. Główne powiaty dla pszenicy są: Fergus, Gallatin, Cascade i Flathead.

Ogrody są w każdej dolinie. Drobne owoce zaspakajają większą część popytu na rynkach. Jabłka, śliwki, gruszki i wiśnie są wywożone tysiącami pudeł i koszów. Ziemia użyta pod sady owocowe podwaja szybko swą cenę. Irrygacya zapewnia urodzaj. Wagony jabłek z Montany idą do Minneapolis i Chicago, a setki wagonów owoców, ktoreby powinne rosnąć w domu, są wysyłane rocznie do Montany.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół podana w 1910 była: Bydło, $27,474,122; konie i źrebięta, $27,115,764; muły i źrebięta $445,278; osły i burry, $55,181; świnie, $858,829; owce i jagnięta, $29,028,069; kozy i koźlęta, $22,416; inne zwierzęta, $2,980; drób, $628,436; pszczoły, $32,112. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była $85,663,187; wzrost za okres 10 lat 1900–1910 wynosił $33,501,000, czyli 64.2 procent.

Wzrost ten był różny dla różnych klas inwentarza. Największa zmiana zaszła w wartości koni i źrebiąt—wzrost o $19,327,000. Owce i jagnięta, dziś najważniejsze w Stanie, wykazują wzrost o $10,863,000, gdy bydło, które było pierwsze w 1900, wzrosło tylko o $2,112,000. Świnie potroiły swą wartość w ciągu dziesięciolecia wzrastając o $577,000, a drób zyskał $332,000.

Ze wszystkich farm w Stanie 71.9 procent podają bydło, 64 procent krowy mleczne, a 34 procent inne krowy. Liczba innych krów jest prawie pięć razy większa od liczby krów mlecznych. Przeciętna liczba krów mlecznych na farmę raportującą jest mniej niż 5, a liczba przeciętna innych krów na farmę podającą tę klasę jest około 42. Liczba ogólna krów znacznie wzrosła w ciągu dziesięciolecia.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Montana poszukuje osadników rolniczych i daje im sposobności zostania właścicielami ziemi i zamożnymi farmerami, nie prześcignięte przez żaden inny Stan w Unii. Stan posiada znaczny obszar żyznych gruntów publicznych, otwartych dla osadników, i wiele ziemi farmowej nieuprawionej—własność osób prywatnych, kolei Northern Pacific i Stanu Montana, używanej obecnie pod chów bydła. Można dostać dobrą ziemię darmo na prawie osadniczem lub kupić za niską cenę. Montana jest większą niż Nowa Anglia, New York i New Jersey razem. Ma ona 93,000,000 akrów ziemi, z których, 30,000,000 jest uważane za zdatne pod uprawę, 30,000,000 jest pod pastwiskami i 30,000,000 stanowią góry, lasy i kopalnie minerałów. Ku końcowi ubiegłego roku fiskalnego było około 36,015,943 akrów wolnych, niezajętych gruntów publicznych. Większość ich podlega prawu o osadnictwie. Rozszerzone prawo, dozwalające zajęcie 320 akrów, daje się w ogóle stosować we wschodniej Montanie. Gdzie to prawo niema zastosowania, jest prawo ogólne, że wolno jest zająć 160 akrów. O dokładnej liczbie akrów wolnych ziem publicznych i o prawach, na których można je zajmować, można się dowiedzieć, pisząc: The United States Land Office, Washington, D. C., gdzie wszystkie dane są przechowywane. W latach fiskalnych 1908, 1909 i 1910 zajęto w tym Stanie 10,511,692 akrów na podstawie różnych praw o gruntach publicznych, a głównie na prawie o osadnictwie. W dodatku do tych gruntów są tysiące farm do nabycia w obrębie rządowych urządzeń irrygacyjnych. Są to wszystko małe farmy nawodniane; osadnik musi opłacić koszt wody. Okręgi Huntley, Lower Yellowstone i Fort Shaw części urządzenia w Sun River zostały otwarte dla osadników. Ziemia tam dobra i warunki łatwe. Po informacye względem tych i innych projektów jeszcze nie otwartych należy się zgłaszać do: United States Reclamation Service, Washington, D. C.

Od czasu do czasu Stan Montana wystawia na sprzedaż publiczną grunta, które mu były nadane na cele oświatowe i inne. Kupować można tylko osobnymi kawałkami i nigdy niżej jak $10 za akr lub niżej od oszacowania; jest granica obszaru, który może kupić pojedyńcza osoba. Pełne informacye o ziemiach stanowych będą dostarczone za zgłoszeniem się do State land office, Helena, Mont.

Ziemie wyrobione na podstawie Aktu Carey w okręgach Sweet Grass i Valier pod dozorem Stanu zostały wystawione na sprzedaż przez Billings Land & Irrigation Co. W pierwszym okręgu nie zostało nic lub bardzo mało; w drugim ziemia jest obecnie na

sprzedaż. Grunta są tam doskonałe i przedstawiają wyjątkowe sposobności dla osadników. Kolej Northern Pacific posiada wiele tysięcy akrów na sprzedaż; po informacye należy się zgłaszać do: Land Commissioner Northern Pacific Railway Co., St. Paul, Minn. Wiele wielkich farm i gospodarstw pastwiskowych podzielono w ostatnich latach na małe działy i sprzedano lub wystawiono obecnie na sprzedaż. Można także kupić obszary pod sady po 5, 10 i 20 akrów.

Są doskonałe sposobności dla osadników dla nabycia wielkich lub małych obszarów za umiarkowaną cenę w każdym z powiatów rolniczych Stanu. Ceny są różne, stosownie do położenia, gatunku gleby i stopnia uprawy. Ziemie nawodniane są warte od $30 i wyżej za akr. Ziemie nienawodniane dzielą się na ziemie zorane i dzikie. Pierwsze mają zazwyczaj na sobie jakieś urządzenia, które razem z gatunkiem gleby wpływają na ceny. Ziemie dzikie, gotowe pod pług, można kupić od $7 do $20 za akr. Ziemie pastwiskowe idą niżej. Ziemie dzikie lub uprawne w dowiedzionym okręgu owocowym stanowią osobną klasę. Przy kupnie od prywatnych właścicieli żądają zwykle trzeciej części gotówką lub nawet mniej. Niektóre kompanie kolonizacyjne podają specyalne warunki.

Dzierżawców jest mało. W niektórych starszych okręgach rolniczych można dzierżawić farmy za gotówkę, lub za część zbiorów; norma zależy od tego, czego dostarczają właściciel i dzierżawca. Dzierżawcy zostają zazwyczaj w krótkim czasie właścicielami.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Właściwie połowa farmerów w Montanie najmuje robotnika; koszt przeciętny na ten cel wynosi $876. Prawie ćwierć wydatku na robotnika jest podane w postaci mieszkania i wiktu. W okresie dziesięcioletnim 1900–1910 cały wydatek na robotnika znacznie więcej niż się podwoił.

Około 1 farmer na każdych 3 podaje pewny wydatek na paszę, lecz tylko 1 na 300 kupuje nawóz. Cały wydatek na nawóz więcej niż się potroił od 1899 i wynosi przeciętnie $138.46 na farmę z 89 farm podających tę pozycyę.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Żaden osadnik nie może spodziewać się powodzenia na farmie gdziekolwiekbądź bez pewnych środków pieniężnych. Chociaż grunta publiczne można mieć darmo z wyjątkiem opłaty za registracyę, dzika ziemia nie utrzyma nikogo. Osadnik na dzikiej ziemi musi ją urobić własnemi maszynami, albo zapłacić innym za tę robotę; musi kupić nasiona, zasiać, uprawić i zebrać plon, zanim farma cokolwiek przyniesie. Będzie musiał ogrodzić swój wyrobiony grunt, postawić dom mieszkalny i przypuszczalnie wykopać studnię. Będzie też musiał z czegoś żyć aż do sprzedaży pierwszego zbioru, poczem powinien już się czuć niezależnym. Mocne postanowienie, dobre zdrowie, siła, pilność i pewna znajomość rolnictwa są konieczne dla każdego, który zamierza obrobić dziewiczą glebę i utworzyć sobie siedzibę w nowym kraju; jeżeli ma dostarczyć sobie wszystkiego, powinien posiadać najmniej $1,000. Niema specyalnych stowarzyszeń dla opiekowania się przybyszami, lecz witają ich chętnie w kościołach, w towarzystwach, w kołach biznesowych i

towarzyskich, a sąsiedzi radzą i pomagają we właściwym duchu zachodniej gościnności. Kluby handlowe i urzędnicy miejscy, powiatowi i bankowi chętnie udzielą wiadomości o swoich okręgach. W mieście Manhattan, Mont., i okolicy jest kolonia około 200 rodzin Holendrów. Mówią o nich, że się mają dobrze. Są dobre szkoły w każdym powiecie Stanu. W miastach są szkoły wyższe, a w niektórych powiatach wyższe szkoły powiatowe. W 1908 było 1,066 budynków szkolnych , a 69 nowych szkół zbudowano w ciągu roku. Komisarz rolnictwa, pracy i przemysłu w Helena, Mont., udzieli wszelkich dalszych informacyi o sposobnościach jakie Montana przedstawia dla osadników.

WYOMING.

KLIMAT.

Warunki klimatyczne, deszczospad i t. d. są bardzo różne w różnych miejscowościach skutkiem zmian wysokości i ogólnych cech Stanu.

W północno-wschodnim i północno-środkowym Wyoming, wkluczając basen Big Horn, wysokość jest od 3,000 do 4,000 stóp. W południowej, środkowej i wschodniej częściach Stanu wysokość jest od 4,500 do 7,500 stóp. Masy gór tworzą prawie całą część północno-zachodnią, a grzbiety gór są także na południowo-wschodniej części.

Deszczospad na ogół nie jest dostateczny dla celów rolnictwa bez irrygacyi, z wyjątkiem kilku powiatów w północno-wschodniej części Stanu; normalny opad roczny wynosi 10 do 15 cali. Irrygacya jest używana wszędzie, gdzie można dostać wody. Zimna, orzeźwiająca atmosfera na większych wysokościach sprzyja bardzo dobremu zdrowiu i szybkiemu dojrzewaniu bardziej twardych płodów. Owoce i wszelakie jarzyny są hodowane pomyślnie w całym Stanie. Burze są bardzo rzadkie i temperatura w zimie nigdy nie jest zbyt zimna, ani w lecie zbyt gorąca. Słońce świeci prawie codzień przez okrągły rok.

GLEBA.

Gleba jest tłusta, ciężka glina z różnymi spodnimi pokładami i okazała się bardzo urodzajną. Jest to następstwem obecności materyi wulkanicznych i organicznych w glebie. Z wielkiem powodzeniem uprawiają tam buraki cukrowe, alfalfę, owoce, jarzyny, wszystkie zboża i trawy.

IRRYGACYA.

Z 10,987 farm w Stanie 6,297, czyli 57.3 procent, były podane w 1909 jako nawodniane. Obszar podany jako nawodniany w 1909 był 1,133,302 akry, czyli 90.2 procent ziemi uprawnej na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były w stanie dostarczyć wody, wynosił 1,639,510 akrów, a cały obszar objęty projektami wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 2,224,298 akrów.

Wielką zaletą Stanu Wyoming są jego nawodniane grunta; ma on prawie 10,000,000 akrów ziemi, której można dostarczyć wody. Irrygacyę praktykują w każdym powiecie i wyniki były bardzo zadowalające. Farmer jest pewny powodzenia, bo i zbiory są znaczne i rynek zawsze gotowy.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o urządzeniu w Shoshone w powiecie Park (dawniej Bighorn):

Obszar, któremu służba jest gotową dostarczyć wody w 1911 jest 34,852 akry. Obszar nawodniony w 1911—14,580 akrów. Długość sezonu irrygacyi, od 15-go kwietnia do 15-go października—180 dni. Charakter gleby, lekkie piasczyste i tłustsze gliny. Główne płody, alfalfa, zboże, jarzyny i owoce. Główne rynki,

Omaha, Nebr.; Kansas City, Mo.; Chicago, Ill.; Billings, Mont.; i miejscowe. Stan obecny gruntów podlegających nawodnianiu, otwartych: 19,988 akrów, zapisanych na podstawie prawa o reklamacyi, 12,094 akry gruntów otwartych do zapisania, 409 akrów ziem stanowych, 2,144 akry ziem prywatnych. Granica obszaru farm publicznych 80 akrów, prywatnych 160 akrów. Ilość wody: dwie stopy akrowe na akr na rok i na farmę. Opłaty za urządzenie z akra ziemi podlegającej irrygacyi: $45, $46 i $47 od pierwszych, drugich i trzecich jednostek. Opłata roczne za używanie wody—$1 od akra.

GŁÓWNE PŁODY.

Siano i pasza jest obszarem i wartością najważniejszym płodem w Stanie. Obszar jest przeszło trzy razy większy jak wszystkich zbóż razem, a wartość jest $6,077,000. Owies trzyma pierwsze miejsce między zbożami z obszarem około dwóch-trzecich całości i z wartością $1,829,000. Pszenica jest druga obszarem, a wartość jej jest około $644,000. Pszenica jara stanowi przeszło trzy-piątych całego plonu pszenicy. Kukurydza z wartością $101,000 i jęczmień $130,000 razem mają obszar mniej niż o połowę mniejszy od pszenicy.

Siano i pasza składają się głównie z alfalfy, dzikich, słonych czyli preryowych traw i innych traw uprawnych; te trzy klasy razem przedstawiają około dziewięciu-dziesiątych obszaru i wartości całego zbioru. Z innych plonów kartofle i nasienie alfalfy są dość ważne. Wartość kartofli jest około $524,000.

Wartość przeciętna wszystkich zbóż z akra jest $14.68; owies, jęczmień i pszenica przenoszą tę przeciętną, a kukurydza spada poniżej. Siano i pasza mają wartość $10.38 z akra, czyli około jednej-szóstej wartości kartofli ($62.94). Suche gospodarstwo jest prowadzone skutecznie w Wyoming. Polega ono na trzymaniu wilgoci z dwóch lat dla jednego wielkiego zbioru. Farmer dzieli swą ziemię na dwie części i każdą obsiewa co drugi rok, podczas gdy druga część leży odłogiem. W ten sposób przy suchej porze roku otrzymuje jeden dobry zbiór z połowy swego gruntu. Orać trzeba głęboko. Walcować grunt trzeba tegoż dnia po zaoraniu. W tak ugniecionym gruncie przechowuje się wilgoć.

Ogrody zaczynają dostarczać świeżych jarzyn dla domowego użytku. Jako wskazówka, czego tu można dokonać, niech służy fakt, że na wysokościach 5,000 stóp i niżej uprawiają z powodzeniem orzechy ziemne, słodkie kartofle, pomidory i tytoń. Melony, arbuzy i squash rosną znakomicie z wyjątkiem znacznych wysokości; ogrody wydają różne warzywa najlepszego gatunku na wysokościach do 8,000 stóp.

Między owocami gatunki twardsze, jak jabłka, rosną w całym Stanie. Porzeczki, agrest, czernice i poziomki można uprawiać wszędzie, gdzie jest grunt zdatny dla celów rolnictwa. W powiatach Fremont i Park hodowcy bydła otrzymują dojrzałe brzoskwinie bez innej ochrony, jak pagórki i drzewa chroniące owoc od wiatrów. Częściami ogrodowymi Stanu są zwykle niżej położone grunta i osłonięte doliny w powiatach Laramie, Johnson, Sheridan, Fremont, Park i Bighorn.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół podana w 1910 była: Bydło, $22,697,387; konie i źrebięta, $12,426,838; muły i źrebięta, $248,572; osły i burry, $27,690; świnie, $301,716;

owce i jagnięta, $29,666,228; kozy i koźlęta, $16,128; inne zwierzęta, $6,380; drób, $194,078; pszczoły, $20,493. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była $65,605,510, wzrost o $26,460,000, czyli o 67.6 procent w okresie 10-cioletnim 1900–1910.

Wszystkie klasy wzrosły, lecz w bardzo różnym stopniu. Największy zysk absolutny wykazały owce $13,356,000. Bydło wzrosło o $3,304,000, a konie o $9,202,000. Wartość świń wzrosła o $224,000 w ciągu dziesięciu lat, mułów o $197,000, a drobiu o $134,000. Owce przedstawiają obecnie 45.2 procent całej wartości żywego inwentarza w porównaniu do 41.7 procent w 1900.

Liczba farm podających drób wzrosła w ostatniem dziesięcioleciu z 3,660 do 7,415 , czyli o 102.6 procent; liczba przeciętna sztuk na farmę podniosła się z 41 do 46. Wszystkie gatunki drobiu wykazują wzrost, lecz liczba innych gatunków niż kury jest stosunkowo mała.

Jest jeszcze 40,000,000 akrów ziemi rządowej, na której farmerzy w Wyoming pasą swe bydło; być może połowa bydła w Stanie chodzi po tych gruntach przez cały rok, chociaż hodowcy już rozumieją dziś korzyść z karmienia zimowego i szybko powiększają produkcyę siana i ziarna. Gospodarstwo mleczne jest popłatną gałęzią chowu bydła.

Wyoming jest przodującym Stanem pod względem wartości owiec, liczby i wartości jagniąt, ilości surowej wełny i przeciętnej wagi wełny. Jagnięta tuczą na alfalfie razem z ziarnem jakiegoś gatunku grochu; przez 100 dni zimowego tuczenia waga ich dochodzi od 80 do 90 funtów.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Z prawie 40,000,000 akrów gruntów rządowych otwartych dla osadnictwa Stan Wyoming przedstawia wielkie sposobności dla ludzi, którzyby chcieli budować sobie siedziby na ziemi nabytej bardzo małym kosztem. Prawdopodobnie 98 procent farmerów w Wyoming są właścicielami swojej ziemi; dzierżawca jeszcze nie wystąpił na widownię tego Stanu. Wszędzie, gdzie tylko jest prowadzona irrygacya, są miejscowe towarzystwa lub organizacye, które pouczają nowego farmera i pomagają mu w pracy.

Oprócz upoważnionych przedsiębiorstw irrygacyjnych i praw do wody na sprzedaż, rząd Stanów Zjednoczonych ma kilka obszernych projektów, gdzie trzyma pod wodą znaczne obszary urodzajnej ziemi. Osadnik może objąć tę ziemię, kupując tę wodę wprost od rządu na łatwych warunkach. Prawa do wody są najlepsze i farmer jest pewny obfitych zbiorów. Jest dziś przeszło 1,000,000 akrów ziemi nawodnionej w Stanie otwartej na sprzedaż od $25 do $100 za akr. Te ceny zawierają już wieczne prawo do wody; w większości wypadków osadnik poprostu registruje się na tę ziemię pod prawem Carey Act i płaci 50 centów za akr rządowi za ziemię. Stan jest podzielony na sześć okręgów rządowych: Cheyenne, Evanston, Lander, Sundance, Buffalo i Douglas.

W okręgu Cheyenne (znaczy to, że się trzeba registrować w urzędzie gruntowym w Cheyenne) jest około 8,000,000 akrów ziemi otwartej dla osadników. W tej liczbie przeszło 1,000,000 akrów podlega prawu rozszerzonemu, które pozwala jednej osobie zająć

320 akrów. Ziemie otwarte w tym dystrykcie są nawpół suche pastwiska, lecz znaczne obszary zajmują tam pod uprawę roli i metoda suchego gospodarstwa daje znaczne korzyści. Niektóre z tych ziem można nawodniać budując rezerwoary i przechowując w nich wodę z zalewów.

W okręgu Evanston jest około 7,000,000 akrów gruntów otwartych w powiatach Uinta, Sweetwater i Fremont. Są to przeważnie pastwiska, chociaż w wielu miejscach prowadzą już tam z dobrym skutkiem urozmaiconą hodowlę bydła.

Okręg Lander ma 5,000,000 akrów rządowych w powiatach Park, Bighorn i Fremont. Wiele z nich są dobre do nawodniania, a reszta jest bardzo przydatna na pastwiska.

Okręg Sundance ma około 9,000,000 akrów gotowych dla osadnictwa w powiatach Weston i Crook. Jest tam dużo najlepszej ziemi pod suche gospodarstwo w Stanie, bo wysokość jest stosunkowo mała i opad wilgoci jest większy niż w innych częściach Stanu. Dużo jest lasu rozrzuconego po tych gruntach i o wodę jest łatwo.

Okręg Buffalo ma około 6,000,000 akrów otwartych i obejmuje powiaty Johnson, Sheridan i część Bighorn. I tu jest dużo bardzo dobrej ziemi pod suchą uprawę, oraz ziemi, którą można nawodniać. Ten okręg uchodził przez długie lata za jeden z najlepszych w Stanie pod pastwiska. Jest on dobrze zwilżany i ma dużo lasu.

Okręg Douglas ma 6,000,000 akrów pozostałych dla osadnictwa i obejmuje powiaty Converse, Natrona i część Fremont. Ziemia jest szczególnie dobra pod suchą uprawę i pod pastwiska.

Stan ma dużo ziemi na sprzedaż po $10 za akr. Dolara za każdy akr należy złożyć przy aplikacyi o pozwolenie wybierania ziemi, a resztę płaci się w 18 równych ratach z doliczeniem 4 procent.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie połowa farmerów w Wyoming najmuje robotnika; koszt przeciętny na farmera najmującego wynosi $1,133. W ciągu 10 lat 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $3,559,000, czyli o 136.1 procent. Około ćwierci tej sumy jest w postaci mieszkania i wiktu. Dwóch farmerów z każdych pięciu podają jakiś wydatek na paszę, a tylko trzech na tysiąc kupują nawóz. Cała suma wydana na nawóz spadła w 10 latach o $7,398, czyli o 58.3 procent; przeciętna na farmę raportującą wynosi $161.

Jeden człowiek powinien być w stanie obrobić 160 akrów, jeżeli posiada właściwe urządzenia i korzysta z takich warunków, jakie się nadarzą. Mężczyzna lub chłopiec z czterma końmi i z potrójną broną może zabronować 30 do 35 akrów dziennie. Farmer prowadzący suche gospodarstwo powinien mieć 4–6 koni, jedną potrójną bronę, dwa 12 lub 14 calowe pługi i talerzową bronę. Poleca się, aby talerze nie były większe jak 14 cali, bo małe talerze najlepiej pracują, a taka brona jest dobra dla zatrzymania wilgoci w ziemi. Potrzeba jednego lub dwóch dobrych kultywatorów. Dłubacz prasowy jest bardzo potrzebny i może być typu trzewikowego. Gdzie gleba jest ciężka glina, należy używać prasy o podwójnem kole.

Po kilku farmerów powinno łączyć się razem dla nabycia maszyn i pracować razem, aby puścić w ruch swe gospodarstwa.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Jest przeszło 600 dobrych szkół publicznych w Stanie Wyoming. Słabo zaludnione miejscowości mają równie dobre dogodności szkolne jak i gęściej zaludnione. Stan zazwyczaj zakłada szkołę, gdzie pięciu uczniów może do niej uczęszczać. Nauczanie przymusowe jest nakazane przez prawo, lecz nigdy jeszcze nie było potrzeby uciekać się do przymusu.

Ktokolwiek życzy sobie dalszych informacyi o zasobach Stanu Wyoming, o gruntach rolnych, węglowych, naftowych, mineralnych lub o sposobnościach biznesowych, może otrzymać pełne dane od: The Commissioner of Immigration, Cheyenne, Wyo.

IDAHO.

POŁOŻENIE.

Idaho leży w północno-zachodniej części Stanów Zjednoczonych, na stoku Gór Skalistych od strony Pacyfiku; główny łańcuch tych gór tworzy wschodnią granicę znacznej części Stanu. Wysokość idzie od 1,000 stóp nad morzem w pobliżu granicy Stanu Washington do 9,000–10,000 stóp na kontynentalnej linii działu wzdłuż wschodniej granicy. Prawie połowa Stanu leży na wsyokościach od 2,000 do 5,000 stóp i rolnictwo jest głównie uprawiane między temi granicami.

KLIMAT.

Północna część Stanu otrzymuje dość deszczu dla uprawy większości plonów bez irrygacyi; normalny opad roczny wynosi to 20–25 cali i wyżej. W części południowej Stanu opad jest o wiele mniejszy. Na pewnych obszarach wzdłuż rzeki Snake River w wyższych miejscach, w środkowej i południowo-wschodniej częściach Stanu jest jednak dość deszczu dla uprawy znacznej ilości zboża bez irrygacyi. Skrajnie południowo-środkowa część Stanu przypada na obszar Wielkiego Basenu, którego wody nie mają ujścia do morza i który ma klimat niezmiernie suchy. Średnia temperatura całego Stanu jest około 56 stopni F.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Skrajnie północna część i części wschodnia i wschodnio-środkowa Stanu składają się z wyniosłych mas górskich, między któremi jest wiele małych dolin rzecznych pokrytych głównie glebą napływową. Skrajnie południowo-wschodnia część Stanu, na granicy Wyoming, leży także w obrębie Gór Skalistych. Część zachodnia, z wyjątkiem skrajnej północy, jest zajęta przez wielkie równiny, które stanowią północno-zachodni obszar między górami, leżący między stokami Grzbietu Cascade. Szeroki ciąg dalszy tej równiny graniczy z rzeką Snake River, tworząc półksiężyc idący prawie do wschodniej granicy Stanu. Przez tę wysoką równinę Snake River i jej dopływy przecięły głębokie parowy; równina ta jest otoczona ze wszystkich stron masami gór.

Są liczne obszary gruntów rolnych nawodnionych i suchych na dnie i na bokach małych dolin w obrębie okręgu Gór Skalistych. O wiele jednak większa proporcya gruntów rolnych znajduje się na wielkim płaskowzgórzu między górami wzdłuż biegu rzeki Snake River. W tym okręgu gleba składa się z drobno piasczystych i błotnych glin powstałych ze zwietrzenia bazaltów na większych wysokościach, albo też z popielatej błotnej gliny z dna jezior dawnych, w których na dużej głębokości osiadł wulkaniczny popiół. Gdzie tylko jest dosyć wody dla irrygacyi tych gruntów, okazały się one doskonałymi pod uprawę ogólnych i specyalnych płodów, a na bazaltowych wyżynach pszenica rodzi dobrze bez irrygacyi. Ziemia w Idaho jest

nadzwyczajnie żyzna; jej siła produkcyjna jest zadziwiająca. Gleba jest tłusta i pełna naturalnych nawozów, które przy małej ilości deszczu nie są zmywane ani marnowane, lecz zachowują się z roku na rok. Grunta w tym Stanie, będące w uprawie przez 40 lat, nie okazują prawie żadnego zmniejszenia siły produkcyjnej. Naukowy płodozmian wiele dopomaga do utrzymania urodzajności gruntu.

IRRYGACYA.

Prawie połowa farm w Stanie używa irrygacyi i prawie takaż sama ilość ziemi uprawnej korzysta z nawodniania. Obszar nawodniony w 1909 wynosił 1,430,848 akrów. Urządzenia istniejące w 1909 mogły dostarczyć w tym roku wody obszarowi 2,388,959 akrów, a cały obszar objęty projektami irrygacyi wykończonymi lub w drodze do wykończenia 1-go lipca, 1910, wynosił 3,549,573 akry. W powiatach Ada i Canyon, znaczna część gruntów nawodnianych leży w okręgach, które same zarządzają swoją maszyneryą, lecz otrzymują wodę odSłużby Reklamacyjnej Stanów Zjednoczonych. Stosuje się to do okręgów, które prowadziły irrygacyę przed rozpoczęciem w tych powiatach operacyi rządowej służby reklamacyjnej. W powiecie Twin Falls znaczne przedsiębiorstwo zbudowane na mocy Carey Act zostało otwarte do użytku publicznego w 1909, lecz jest zapisane na kompanię Carey Act, która je w tym czasie kontrolowała. W powiecie Fremont jest do wynajęcia duże przedsiębiorstwo dostarczania wody. Do tego czasu mało się rozwinęło używanie wody podziemnej do irrygacyi. Jest 62 płynących studni, które nawodniają 1,172 akry i 24 studnie pompowe, które nawodniają 705 akrów. Studnie płynące są prawie równo rozmieszczone w powiatach Ada, Canyon, Elmore, Oneida i Owyhee, lecz połowa studni z pompami jest w jednym powiecie—Nez Perce.

PŁODY.

Głównym płodem w Stanie jest pszenica, z całym obszarem 399,234 akrów, z których 106,934 akrów są nawodniane. Cała jej wartość jest $8,412,587, z których $2,377,367 przypada na część nawodnianą. Alfalfa przy irrygacyi daje z obszaru 277,460 akrów zbioru 903,191 ton, wartości $6,237,550. Owies z obszaru 302,783 akrów, z których 48.8 procent jest pod irrygacyą, daje 5,667,718 buszli z gruntów nawodnianych, a 5,660,388 buszli z gruntów suchych. Cała wartość kukurydzy w Stanie jest $191,395, z których $53,548 reprezentuje zbiór z gruntów nawodnianych. Tylko 22.2 procent ziemi zajętej pod kukurydzę używa irrygacyi. Obszar 13,487 akrów nawodnianych pod buraki cukrowe daje 153,203 tony, wartości $693,884, w porównaniu do całej wartości buraków $813,460. Zbiór kartofli wart $1,583,447, z których $1,165,621 pochodzi z gruntów nawodnianych, stanowiących 69.8 procent całego obszaru. Owoce sadowe i drobne owoce były warte $1,064,962 w 1909 z czego $465,782 przypada na małą część obszaru będącą pod irrygacyą.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół podana w 1910 wynosiła $49,775,309. Bydło oceniono na $11,330,639; konie i źrebięta $19,832,423; muły i źrebięta $481,301; osły i burry

$99,992; świnie $1,398,727; owce i jagnięta $15,897,192; kozy i koźlęta $36,697; drób $598,190; pszczoły $100,148.

Ze wszystkich farm w Stanie 77.4 procent podają bydło, 75 procent krowy mleczne, a tylko 22.2 inne krowy; chociaż krowy mleczne są dość powszechnie podawane, przeciętna liczba sztuk na farmę jest tylko około 4, gdy przeciętna innych krów na farmę raportującą jest przeszło 21; cała ich liczba wynosi 148,907, a krów mlecznych tylko 86,299. Te liczby wykazują, że hodowla bydła dla mięsa jest ciągle o wiele ważniejszą niż mleczne gospodarstwo. Ze wszystkich farm 48.9 procent podają świnie z liczbą przeciętną około 12 na farmę raportującą. Wartość przeciętna dorosłej świni, podanej jako urodzona przed 1 stycznia 1910, jest $10.48.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Obszar Stanu dzieli się jak następuje: Grunta rolne 21,000,000 akrów; grunta mineralne 5,000,000 akrów; lasy 20,000,000 akrów; pastwiska 7,960,320 akrów.

Grunta rolne nie koncentrują się w żadnej części Stanu i tosamo można powiedzieć o innych gatunkach ziemi. Najlepsze grunta mineralne w Stanie są w części północnej okręgu Coeur d'Alene. Lasy są tylko w okręgach górskich i, chociaż największe i najlepsze partye drzewa w Stanie pochodzą z części północnej, miliony stóp najwyższego gatunku drzewa stoją na pniu w innych górskich okręgach, w częściach wschodniej, zachodniej i południowej Stanu. Pastwiska, również jak lasy i minerały, trzymają się gór i pagórków, chociaż najlepsze ziemie tego gatunku można znaleźć w częściach południowej i środkowej Stanu.

Koszt irrygacyi z akra jest około $17, który razem z ceną ziemi wciąż stoi o wiele niżej kosztu dobrej ziemi w wielu okręgach wilgotnych. Nie należy sądzić, że wszystkie grunta rolne w Stanie wymagają irrygacyi dla produkcyi płodów. W wielu okręgach tysiące akrów rodzą dobrze bez irrygacyi przy metodzie suchego gospodarstwa. Jest to termin stosowany do uprawy roli przy małym opadzie, na ogół mniej niż 15 cali. Na takiej glebie należy pilnie przechowywać wilgoć w ziemi i zostawiać grunt odłogiem co drugi rok. Ziemia tego rodzaju jest naturalnie tania, lecz daje farmerowi dobry dochód przy minimum pracy.

Są jednak w Stanie grunta mające przeszło 15 cali deszczu i produkujące wszelakie płody. Uprawa ich prowadzi się taksamo jak wszelkich innych gruntów zależnych od deszczów; pomimo niektórych właściwości ziem suchych są one niezwykle urodzajne i trwałe. Cena gruntów tego rodzaju jest niewysoka, od $25 do $50 za akr.

Miliony akrów ziemi rządowej są otwarte dla osadników na prawie osadniczem. Są to ziemie dzikie pod lasem, krzakami lub lawą, zależnie od położenia. Są to grunta dobre, chociaż są trochę górzyste i niepożądane dla rolnika. Łatwo je można otrzymać za bardzo niską cenę. Cały koszt wynosi kilka dolarów za registracyę. Na mocy nadania przez rząd federalny Stanowi w czasie przyjęcia Stanu do Unii Idaho otrzymało około 3,000,000 akrów najlepszej ziemi rolnej. Rząd ustąpił tę ziemię Stanowi na korzyść szkół publicznych. Było zastrzeżone w akcie nadania, że Stan ma sprzedawać grunta z publicznej licytacyi nie niżej jak $10 za akr, że nie można sprzedawać

więcej jak 25 sekcyi w jednym roku i że nie można sprzedawać jednej osobie więcej jak 160 akrów. Warunki nabywania tej ziemi są bardzo łatwe, bo tylko 0.1 ceny kupna należy zapłacić gotówką, a reszta jest podzielona na 18 rocznych rat, z dodatkiem 6 procent od rat zaległych. Jest tej ziemi jeszcze około 2,500,000 akrów, co znaczy, że osadnik przez długie lata będzie miał sposobność ją nabywać. Wartość przeciętna w Idaho farmy razem z urządzeniem jest $9,911, z których $7,955 przedstawia wartość ziemi i budynków, $1,616 idzie na żywy inwentarz, a $340 wartość urządzeń i maszyn. Przeciętna wartość ziemi z budynkami jest obecnie $46.38 za akr, czyli około 3.5 tyle, ile w roku 1900. Był widoczny wzrost liczby małych farm od 3 do 99 akrów w ostatnich dziesięciu latach, co wskazuje, że mały farmer ma powodzenie w Stanie Idaho.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów w Idaho najmuje robotnika; koszt przeciętny na ten cel wynosi $426. Około jednej szóstej sumy wydanej na robotnika było w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu dziesięciu lat 1899–1910 cały wydatek na robotników wzrósł o $4,451,000, czyli o 197.8 procent.

Mniej niż jeden farmer na każdych trzech podaje jakiś wydatek na paszę, a mniej niż jeden na stu kupuje nawóz. Cały wydatek na nawóz wzrósł o $3,587, czyli o 20.9 procent; przeciętna obecnie jest $87.50 na farmę raportującą.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W 1910 Stan wyłożył $408,000 na nowe szkoły; szkoły miejskie w Idaho wytrzymują porównanie z wielu starszymi Stanami. Łączenie szkolnych okręgów zrobiło wielki postęp w Idaho w ostatnich latach, a także zakładanie miejskich szkół wyższych. Dzieci jeżdżą do szkoły na wozach. Skutkiem łączenia małych okręgów szkolnych jest znaczny postęp w nauczaniu. Biuro stanowe irrygacyi, pracy i statystyki udzieli chętnie odpowiedzi na wszelkie pytania względem Idaho. Powie ono, jak się dostać do Stanu i udzieli wszelkiej możliwej pomocy w nabyciu dobrego kawałka ziemi i w osiedleniu się na nim. Adresować należy: State Bureau of Immigration, Labor, and Statistics, Boise, Idaho.

WASHINGTON.

KLIMAT.

Góry swym wpływem na powierzchnię i klimat pomagają Stanowi Washington do nadania mu cech niezwykle pociągających. Grzbiet Olympic, na zachód od basenu Puget Sound i góry Cascades, prawie równoległe z pierwszemi, ciągną się od północnej do południowej granicy Stanu, dzieląc go na Washington wschodni i zachodni. Te dwie połowy są bardzo różne zasobami i klimatem.

Skutkiem swej bliskości do Oceanu Spokojnego Stan Washington posiada kilka klimatów, które wszystkie są przyjemne i pożyteczne dla ludzi. Na zachód od Cascades klimat jest równy, bez skrajnych granic ciepła i zimna. W zimie zamiast śniegu pada obficie deszcz, a w przerwach jest wiele dni słonecznych. Kwiaty kwitną na dworze przez cały rok i rzadkim jest dzień, w którymby nie było można wypuścić bydła na zieloną paszę. W lecie niema nieznośnego gorąca, a noce są zawsze chłodne i przyjemne.

Z chwilą gdy wiatry zachodnie dosięgają wierzchołków gór Cascades, straciły już dużo ze swej wilgoci, tak że nie wystarcza jej dla niektórych powiatów wschodniego Washingtonu. Jest to przyczyną, że klimat tam jest nieco suchy. Zimą pada tu dużo śniegu, a lata są o wiele gorętsze niż na zachód od gór. Wiele więc części wschodniego Washingtonu uciekają się do nawodniania pól pod zboże, lecz zbiory są zawsze dobre i pewne, bo ziemia jest niezwykle urodzajna, lata ciepłe i jest zapas wody sztucznej, na którym można zawsze polegać.

Tu rosną wielkie czerwone jabłka, brzoskwinie i doskonale rodzi alfalfa. Wartość owoców wywiezionych w 1910 ze wschodniego Washingtonu była $10,000,000, a pszenica w 1911, prawie cała bez pomocy irrygacyi, da w przybliżeniu 40,000,000 buszli.

LINIA NADBRZEŻNA.

Oprócz wielu mil wybrzeża Pacyfiku, cieśniny Juan de Fuca i mniejszych wód, znanych jako Willapa i Grays Harbor, ten Stan ma przeszło 2,000 mil frontu wodnego nad Puget Sound, który wcina się głęboko w ląd i tworzy tak zwany Basen Puget Sound. Jest to jeden z najlepszych portów na świecie i daje Stanowi znaczne korzyści handlowe. Razem z rzeką Columbia ku południowi port ten daje prawie 3,000 mil frontu wodnego, który posiada wszystkie korzyści żeglugi po głębokiej wodzie i jej następstwa dla handlu miejscowego i zagranicznego.

GLEBA,

Gleba zachodniej części wybrzeża na mniejszych wysokościach składa się z błotnych i twardszych glin, powstałych ze zwietrzenia piaskowca i skał bazaltowych. Jest tam mnóstwo napływowych dolin, w których przeważają błotne i proste gliny. W tych dolinach

kwitnie większa część rolnictwa tego okręgu. Basen rzeki Columbia i południowa część basenu Puget Sound mają takąż glebę. Cała część północna basenu Puget Sound była niegdyś pod lodem; niskie ławice i wałkowate wyżyny mają tam wielką rozmaitość kamienistych, żwirowych i piasczystych glin. Częste są tam dna napływowe i nawpół zapełnione wodą jeziora. Większe wysokości są gęsto zadrzewione, jak również dzikie, skaliste, nierolnicze okręgi gór Olympic, Coast Range i Cascade Range. Doliny między górami w północno-wschodniej i północno-środkowej częściach Stanu mają głównie osady lodowe i lodowe napływy. Grzbiety gór są pod lasem.

Część zachodnia wielkiego obszaru między górami jest sucha; gleba składa się z drobnych piasków, piasczystych glin i cięższych glin, powstałych ze skał bazaltowych, popiołu wulkanicznego i starożytnych osadów jeziornych. Część wschodnia tego płaskowzgórza jest falista, przechodząc w górzystą, a jej gleba powstała ze zwietrzenia skał bazaltowych i w znacznym stopniu z delikatnego naniesionego przez wiatry materyału, który osiadł na wałkowatej przestrzeni wschodniego i południowo-wschodniego Washingtonu.

IRRYGACYA.

Z 56,192 farm w Stanie 7,664, czyli 13.6 procent, korzystały w 1909 z irrygacyi. Obszar podany w 1909 jako nawodniany był 334,378 akrów, czyli 5.2 procent ziemi uprawianej na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 mogły dostarczyć wody, był 470,514 akrów, a cały obszar objęty projektami wykończonymi w 1910 lub w drodze do wykończenia był 817,032 akry.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o swem urządzeniu Yakima w powiatach Yakima, Benton i Kittitas:

Obszar, któremu służba jest gotową dostarczyć wody w sezonie 1911—84,378 akrów. Obszar nawodniony w 1911—79,974 akry. Długość sezonu nawodniania—kwiecień lub maj do września lub października. Charakter gleby na obszarze irrygacyjnym—piasczysta glina, żwir wulkaniczny popiół. Główne płody—pasza, chmiel, owoce i jarzyny. Stan obecny gruntów otwartych: 1,427 akrów zapisanych na mocy aktu reklamacyjnego, 50 akrów otwartych do zapisania w "Tilton Unit," 6,710 akrów wycofanych, 2,064 akry gruntów stanowych, 87,377 akrów prywatnych. Granice obszaru jednostek farmowych—publicznych 40 akrów, prywatnych 160 akrów. Opłata za urządzenie irrygacyi od akra $93. Koszta roczne operacyi i utrzymania—$1.50 od akra ziemi nawodnianej.

Wielka liczba nowych osadników osiedliła się w obrębie działania tego urządzenia i proces podziału większych obszarów na jednostki od 5 do 40 akrów trwa dalej. Jest obecnie bardzo mało wypadków w "Sunnyside unit," gdzie jeden farmer posiada 160 akrów przepisanych jako granica przez akt reklamacyjny. Przeciętny dochód z uprawy ziem, do których doprowadzano wodę, wynosił $64.81 z akra.

PŁODY.

Główne płody polne w Stanie w porządku ich wartości pieniężnej są: Pszenica, $35,102,000; siano i pasza, $17,148,000; owies, $5,871,000; jęczmień, $3,332,000; kartofle, $2,994,000; chmiel, $665,000; kukurydza, $404,000.

Obszar siana i paszy jest przeszło ćwierć obszaru wszystkich zbóż razem, a wartość prawie dwie-piątych. Pszenica jest pierwszą z

czterema-piątymi obszaru i wartości wszystkich zbóż. Około połowy obszaru, zbioru i wartości całej pszenicy przypada na pszenicę wiosenną czyli jarą. Owies i jęczmień razem mają obszar nieco większy niż jedną-piątą pszenicy, a wartość przeszło jedną-czwartą jej wartości. Kukurydza jest jedynem pozostałem zbożem o pewnej wartości.

Z siana i paszy ziarno cięte na zielono, tymotka zmieszana z koniczyną, alfalfa i tymotka czysta idą w podanym porządku pod względem obszaru; wartością alfalfa stoi wyżej od tymotki mięszanej z koniczyną. Te cztery klasy razem przedstawiają około dziewięciu-dziesiątych całego zbioru obszarem i wartością. Z innych płodów tylko kartofle i chmiel są ważne. Chociaż ich obszar jest stosunkowo mały, ich wartość razem wynosi przeszło jedną-piątą wartości siana i paszy. W 1909 siano i paszę uprawiano na przeszło 69 procent farm, przy przeciętnej produkcyi 1.88 tony z akra, wartości $23.11. Pszenica dała 19.3 buszli z akra, wartości $16.57; owies, 49 buszli, czyli $21.76; kukurydza 21.6 buszli, wartości $15.53. Kartofle dały średnio 132.4 buszli z akra, wartości $51.71. Przeciętna wartość zbóż z akra jest $17.27; owies i jęczmień przewyższają tę normę, a pszenica i kukurydza stoją niżej. Z każdych 100 farmerów 69 podało siano i paszę, 56 kartofle, 25 pszenicę, 18 owies, 6 jęczmień i 6 kukurydzę.

Drobne owoce są bardzo zyskowne przy irrygacyi, dając od $300 do $500 na czysto z akra, a jabłka, gruszki, brzoskwinie, winogrona i t. d. dają często więcej, a czasem nawet do $1,000 z akra. Kraj Puget Sound jest głównym rynkiem dla owoców, chociaż wiele jabłek zimowych, dla ich wyższej dobroci, wywożą na rynki wschodnie. Kartofle i inne jarzyny zwykle idą do miast na wybrzeżu Pacyfiku z wyjątkiem czasu, gdy rynek wschodni jest pusty. Chmiel sprzedają z dostawą do kolei i wywożą na wschód, a nawet do Europy.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół w 1910 była: Bydło, $12,193,465; konie i źrebięta, $29,680,849; muły i źrebięta, $1,776,297; osły i burry, $82,405; świnie, 1,674,927; owce i jagnięta, 1,931,170; kozy i koźlęta, $31,662; drób, $1,367,440; pszczoły, $126,895. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była $48,865,110.

W ciągu 10 lat, 1900–1910, wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem wzrosła o $26,706,000, czyli o 120.5 procent. Około czterech-piątych tego zysku przypadło na konie—$21,130,000. Wartość bydła, które zajmuje drugie miejsce, wzrosła o $2,753,000. Wartość mułów, które wciąż jeszcze nie doszły tu do większego znaczenia, wzrosła prawie 13 razy w porównaniu z rokiem 1900, a mianowicie o $1,638,000. Wartość świń podwoiła się z zyskiem $844,000, a wartość drobiu zyskała $753,000.

Z całej liczby farm spisanych w 1910, 50,596, czyli 90 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; liczba farm bez zwierząt wynosi 5,596. Bydło podają 76.3 procent farm, krowy mleczne—74.8 procent, a inne krowy—17.7 procent. Farmy podające krowy mleczne wykazują przeciętnie 4 sztuki na farmę, a inne krowy około 6 sztuk.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Jest mnóstwo ziemi czekającej na chętnego osadnika. Są to ziemie rządowe, stanowe, indyańskie i prywatne. Departament Spraw Wewnętrznych wykazuje w swem sprawozdaniu za 1910, że 1-go lipca tego roku było około 1,258,587 akrów ziemi wymierzonej i 1,937,472 niewymierzonej podlegających prawu o osadnictwie. Ziemie te są rozrzucone po wszystkich 93 powiatach Stanu. Aby nabyć ich część, należy się zwrócić do urzędów gruntowych Stanów Zjednoczonych w Olympia, Vancouver, Seattle, Spokane, Waterville, Walla Walla i North Yakima. Stan ma około 2,000,000 akrów ziemi szkolnej i nadanej, która jest częściami w każdym powiecie i w każdej gminie. Za podaniem właściwej aplikacyi do State Land Office w Olympia, części tej ziemi, nie większe jak 40 akrów naraz, będą wystawione na licytacyę i sprzedane po najwyższej cenie z zastrzeżeniem jednak, że oferty niższe od oceny urzędowej nie będą uwzględnione i że nie wolno oceniać ziemi niżej jak $10 za akr. Te ziemie można także dzierżawić na pięć lat z prawem przedłużenia kontraktu lub pierwszeństwa w wystawianiu na licytacyę w każdym czasie. Gdy ziemie te sprzedają innemu nabywcy niż dzierżawca, otrzyma on gotówką pełną wartość swoich ulepszeń.

Ziemie indyańskie są trzymane w rezerwacyach pod opieką rządu Stanów Zjednoczonych. Części ich bywają od czasu do czasu otwierane dla osadników na zwykłem prawie, a ziemie znane jako "byłe grunta indyańskie" są często sprzedawane z licytacyi za gotówkę. Te grunta są często ulepszone i stosownie do tego mają wyższą cenę.

Można czasami dzierżawić ziemię od osób prywatnych za trzecią część zbiorów lub za gotówkę. Przy tak świetnych jednak sposobnościach dla nabycia lepiej jest, mając pieniądze, kupić odrazu i samemu się zabudować. Lud Stanu Washington chce zaludnić wszystkie puste ziemie i udziela niezwykle dobrych warunków osobom, które chcą pracować, aby się osiedlić w tym nowym lecz szybko się rozwijającym Stanie. Kluby handlowe i inne lokalne organizacye, pracujące dla dobra kraju raczej niż dla zysku osobistego, powstają w każdem mieście Stanu. Pisząc do nich, można zawsze liczyć na oględne i szybkie zadośćuczynienie. W dodatku do wyżej opisanych ziem są doskonałe sposobności kupna ziemi od osób prywatnych na wszelkich warunkach. Takie ziemie można znaleźć wszędzie w Stanie z cenami różnemi stosownie do położenia i dobroci gleby. W zachodnim Washingtonie ziemie oczyszczone z grubego lasu można kupić za $8 do $50 za akr; będą one warte $100 do $200 akr po dobrem oczyszczeniu i przygotowaniu pod pług. Ziemie wschodniego Washingtonu dobre pod irrygacyę idą po $100 do $500 akr stosownie do położenia; jest tam wiele takiej ziemi pastwiskowej i wyżynowej pod suchą uprawę, którą można nabyć od $10 do $25 za akr. Ziemie wyrobione i bliskie od miast idą naturalnie po wyższej cenie.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów w 1909 najmowała robotnika; koszt przeciętny był $513. W ciągu 10 lat 1899–1909 koszt robotnika wzrósł o $10,091,000, czyli o 191.1 procent. Prawie piąta część kosztu robotnika była w postaci mieszkania i wiktu. Połowa farmerów podaje jakiś wydatek na paszę, a tylko około trzech na stu kupują

nawóz. Cały wydatek na nawóz wzrósł o $57,900 w ciągu dziesięciolecia i jest obecnie prawie trzy razy większy niż był w 1899. Przeciętna na farmę raportującą jest $48.32.

Biuro stanowe pracy podaje na 1909–10 następujące szczegóły o robotnikach rolnych:

Cała liczba farm podanych, 36.
Liczba ludzi zatrudnionych, 217.
Przeciętna płaca dzienna z utrzymaniem, $1.86,
Przeciętna płaca miesięczna z utrzymaniem, $42.68.
Przeciętna płaca dzienna człowieka z wozem i parą koni, $4.44.
Przeciętna ilość godzin dziennie, 10.
Przeciętna ilość miesięcy w roku, 8½.
Przeciętna płaca żeńców, $3.09.
Przeciętna ilość akrów na farmę, 563.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Inne zasoby Stanu polegają na wielkich lasach na zachodzie i obszernych pastwiskach na wschodzie. W górach i pagórkach są wielkie pokłady minerałów, szczególnie w Cascades i w części idącej na wschód od Mount Baker ku Stanowi Idaho. Powiaty mające front wodny zajmują się zyskownem rybołówstwem i wiele przedsiębiorstw zajmuje się pakowaniem łososia, który uczynił sławnymi rzekę Columbia i Puget Sound. Jest też wiele zakładów przemysłowych i każdy rok jest świadkiem narodzin nowego przedsiębiorstwa. Stan Washington jest jeszcze w dzieciństwie. Sposobności dla nowego przybysza są tak wielkie, jak były kiedykolwiek dla starych osadników z dodatkiem doskonałych komunikacyi, wielu mil kolei żelaznych we wszystkich kierunkach, lepszych dróg kołowych i rzek spławnych, które znacznie ulepszono przez obszerne drenowanie.

Sposobności oświatowe w Stanie nie ustępują żadnemu innemu Stanowi w Unii. Jest Uniwersytet Stanowy w Seattle, Stanowe Kolegium Rolnicze w Pullman, trzy stanowe szkoły normalne w Bellingham, Ellensburg i Cheney i prawie 350 szkół wyższych położonych dogodnie w różnych miastach Stanu. Oprócz tych szkół, które przyjmują bezpłatnie wszystkich mieszkańców Stanu posiadających właściwe kwalifikacye, jest wiele szkół prywatnych. Szkoła początkowa jest wszędzie w pobliżu dla każdego chłopca i dziewczynki w całym Stanie.

Biuro Stanowe Immigracyi w Olympia wyszle każdemu na żądanie dalsze informacye oraz kopie następujących broszur wydanych przez departament dla publicznego użytku: Ziemie oczyszczone z gruba w zachodnim Washingtonie; Ziemie nawodniane w Stanie Washington; Statystyka ludności Stanu Washington.

Adresować należy: Bureau of Statistics, Agriculture, and Immigration, Olympia, Wash.

OREGON.

KLIMAT.

Góry Cascade Range dzielą Oregon na dwie części z całkiem różnym klimatem. Na zachód od gór klimat jest wilgotny, średni opad jest od 40 cali rocznie w wewnętrznych dolinach do przeszło 100 cali wzdłuż wybrzeża. Deszcz pada nie wielkiemi ulewami, lecz raczej długo a lekko. Pora deszczowa trwa z przerwami od października do maja. Śniegu jest bardzo mało. Zimy są otwarte; trawa zielona jest przez cały rok i orać można w każdym miesiącu roku. Latem pada bardzo mało deszczu, lecz gorąco nigdy nie jest uciążliwe i noce są zawsze chłodne. Sezon rośnięcia płodów wynosi prawie dziewięć miesięcy.

Wschodni Oregon jest bardziej suchy. Deszczu pada średnio od 10 do 20 cali rocznie, głównie wiosną i jesienią. Temperatura jest wyższa latem i niższa zimą niż w zachodnim Oregonie, lecz suchość powietrza łagodzi skrajności. Sezon rośnięcia jest nieco krótszy niż w części zachodniej Stanu.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Rysy powierzchni Stanu są skrajnie rozmaite. Wysokość jest od powierzchni morza u brzegu Pacyfiku do przeszło 9,000 stóp na wierzchołkach Cascade Range. Wzdłuż urwiskowego brzegu małe doliny i wyniosłe ławice posiadają doskonałą glebę rolną. W innych miejscach grzbiet gór nadbrzeżnych Coast Range wystaje wprost z morza. Na górach są lasy, a rolnictwo tam wcale nie rozwinięte. Między tymi górami i Cascade leży szeroka dolina wewnętrzna z rzeką Willamette. Góry Cascade są silnie zalesione i za dzikie dla celów rolnictwa. Te okręgi razem z licznemi małemi dolinami tworzą zachodni Oregon, w którego obrębie głównie rozwija się rolnictwo.

Wschodni Oregon leży przeważnie w obrębie wielkiego obszaru między górami w basenie rzeki Columbia. Skrajnie południowa i południowo-wschodnia części należą do obszaru Wielkiego Basenu, który nie ma ujścia do morza. W obszarze między górami jest wiele nawodnianych dolin z glebą gliniastą i piasczystą. Gleba tam pochodzi głównie z napływów bazaltowych i popiołu wulkanicznego, chociaż są także obszerne przestrzenie pochodzące z osadów jeziornych.

Ogólnie gleba zachodniego Oregonu jest szara albo czarna glinka, głęboka, bardzo żyzna i dobra pod wszelkie płody właściwe umiarkowanemu klimatowi. Wszystkie zboża, wszystkie trawy, alfalfa i wyka, wszystkie owoce i jagody i wszystkie jarzyny rosną doskonale. Hodowla bydła i przemysł mleczny są bardzo korzystne.

Gleba wschodniej części Stanu pochodzi z rozkładu bazaltu i lawy i jest ogólnie wysoce urodzajna. Przy irrygacyi daje olbrzymie zbiory zboża, alfalfy i innych traw, owoców i jarzyn. Bez irrygacyi nadaje się do suchej uprawy i wydaje głównie ziarno. Tą metodą otrzymano od 15 do 45 buszli pszenicy z akra.

IRRYGACYA.

Z 45,502 farm w Stanie 6,669, czyli 14.7 procent, używały irrygacyi w 1909. Obszar, podany jako nawodniany w 1909, był 686,129 akrów, czyli 16.1 procent uprawnej ziemi na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 mogły dostarczać wody, był 830,526 akrów, a cały obszar objęty projektami wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 2,527,208 akrów.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o urządzeniu Umatilla w powiecie Umatilla:

Obszar, któremu służba jest gotowa dostarczyć wody w sezonie 1911 17,252 akry; obszar nawodniony w sezonie 1911, 8,600 akrów; długość sezonu, od 20 marca do 15 października—210 dni; charakter gleby, piasczysta glina i wulkaniczny popiół; główne płody—alfalfa, owoce, jagody, jarzyny; główne rynki—Portland, Oreg., i Spokane, Wash. Stan obecny gruntów otwartych dla irrygacyi—8,195 akrów zapisanych na prawie reklamacyjnem, 251 akrów otwartych do zapisania, 8,806 akrów prywatnych, 227 akrów wycofanych; granica jednostek farmowych—publicznych 40 akrów, prywatnych 160; ilość wody—2.8 stóp akrowych na rok, na akr i na farmę; opłata za urządzenie od akra $60; roczny koszt operacyi i utrzymania, $1.30 od akra.

W ciągu roku fiskalnego 1910–11 osadnictwo w obrębie działania tego urządzenia posunęło się znacznie naprzód; tylko 16 osad stoją pustkami. Osadnictwo było słabsze na gruntach patentowanych, niż na osadniczych. Przy zamknięciu sezonu irrygacyjnego w 1910 oceniono wartość budynków i innych ulepszeń w obrębie urządzenia na $386,649, a oceniony przyrost wartości ziemi skutkiem wprowadzenia uprawy alfalfy, drzew owocowych i t. d. był $197,609. Cały zbiór alfalfy wzięli miejscowi spożywcy, a jarzyn nawet nie starczyło na zadowolenie małej części miejscowego popytu.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody rolne w Stanie w porządku ich wartości pieniężnej są: Siano i pasza, $15,226,000; pszenica, $10,849,000; owies, $5,037,000; chmiel, $2,839,000; kartofle, $2,099,000; jęczmień, $1,513,000. Cały obszar zbóż wynosi około $1\frac{1}{3}$ obszaru siana i paszy, a wartość około $1\frac{1}{5}$. Dwa główne zboża, pszenica i owies razem, pszenoszą obszarem i wartością cały zbiór siana i paszy. Z całego obszaru i wartości siana i paszy alfalfa ma przeszło $\frac{1}{8}$ obszaru i $\frac{1}{5}$ wartości. Z drugiej strony zboże cięte na zielono z obszarem przeszło trzy razy większym od alfalfy ma tylko mniej niż $\frac{2}{5}$ całej wartości. Trawy dzikie, słone, czyli preryowe są drugie obszarem i trzecie wartością, gdy tymotka mieszana z koniczyną, z mniej niż $\frac{1}{3}$ obszaru, stoi na czwartem miejscu.

W 1910 siano i paszę uprawiano prawie na trzech-czwartych wszystkich farm; zbiór był średnio 1.69 ton z akra, wartości $16.20. Trzydzieści procent farm uprawiają owies, który daje 32.1 buszli z akra, wartości $14.85. Pszenica daje średnio 16.3 buszli z akra, czyli $14.22. Kukurydza dała 26.1 buszli, wartości $17.96 z akra. Kartofle dały 109 buszli z akra, wartości $47.41, a chmiel dał 761.7 funtów z akra, wartości $130.40. Z każdych 100 farmerów 72 podają siano i paszę, 55 kartofle, 30 owies, 8 kukurydzę, 7 jęczmień i 2 chmiel.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół w 1910 była: Bydło, $17,570,685; konie i źrebięta, $25,181,143; muły i źrebięta, $1,185,788; osły i burry, $150,777; świnie, $1,570,949; owce i jagnięta, $12,213,942; kozy i koźlęta, $370,637; drób, $1,067,743; pszczoły, $150,164. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół była, $59,461,828.

W ciągu 10 lat—1900–1910—wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół wzrosła o $25,545,000, czyli o 75.3 procent. Przeszło $\frac{9}{10}$ tego zysku przypada na trzy pierwsze klasy—konie, bydło i owce. Największy zysk faktyczny wykazują konie, $16,530,000; drugi z rzędu owce, $4,650,000; trzeci bydło, $2,406,000. Muły wykazują największy zysk względny, $868,000. Świnie zyskały $514,000, a drób $485,000. Z całej liczby farm spisanych 42,209, czyli 92.8 procent, podają domowe zwierzęta; liczba farm bez zwierząt jest tylko 3,293. Ze wszystkich farm 83 procent podają bydło, 80.6 procent krowy mleczne, i 23.9 inne krowy. Krów mlecznych wypada średnio 5 na farmę, a innych krów 20.

Powiaty nadbrzeżne Oregonu są jakby drugą Holandyą pod względem urodzajności z zielonemi łąkami przez cały rok i świetnymi warunkami dla przemysłu mlecznego. Już powstał znaczny przemysł w okręgu nadbrzeżnym, a szanse na przyszłość są nieograniczone. Stoki zachodnie gór Coast Range są silnie zadrzewione, lecz doliny już oczyszczono z lasów; farmy mleczne powstają na tem miejscu. Są tu wielkie sposobności dla mleczarzy specyalnie. Urodzajność ziemi jest godna podziwu, gdy się widzi wielkie zbiory siana i jarzyn.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Wartość przeciętna akra ziemi z budynkami w Oregonie w 1910 była $38.99 w porównaniu do $13.14 w 1900 i $16.76 w 1890. Jest dziś w Stanie prawie 20,000,000 akrów ziemi bezpańskiej, z której setki tysięcy akrów czekają na osadników, aby zacząć wydawać wysokie dochody. Osadnik, lub rolnik nawodniający ziemię, który zechce skorzystać z praw krajowych, ma dobrą sposobność założyć siedzibę dla siebie i dla rodziny.

Nie należy jednak rozumieć, że w tym Stanie są ziemie w całkiem zaludnionych okręgach, lub nawet w pobliżu okolic większych osad, otwarte do zajęcia. Pod względem urodzajności i wartości rolniczej wiele ziem publicznych są równe najlepszym w Stanie, lecz większość ich leży w nowszych i mniej rozwiniętych okręgach i jest naturalnie w dzikim stanie. Znaczna część ziem publicznych jest stanowczo niezdatna pod uprawę, lecz wiele dobrej ziemi pod farmy, a jednak pozostaje w ręku rządu skutkiem oddalenia od kolei. Z rozwojem kolei jednak te ziemie staną się cennemi, jak najlepsze inne. Tysiące akrów zajęto w ostatnim sezonie w środkowym Oregonie, gdzie zbliżenie się kolei żelaznych wzdłuż rzeki Deschutes rozwiązało kwestyę komunikacyi.

Cenna ziemia rządowa, gotowa na sprzedaż, jest rozrzucona wszędzie po Stanie; każdy powiat, z prawdopodobnym wyjątkiem powiatu Multnomah, posiada pewien obszar niezajętej ziemi. Jedyną drogą dla osadnika przekonać się o wartości danego kawałka

gruntów publicznych, jest przejrzeć księgi biura rządowego w odnośnym dystrykcie i potem zbadać osobiście odnośny kawał ziemi, na którym zamierza się osiedlić.

Jeszcze jeden punkt musi osadnik mieć na uwadze: wyrobiło się w przeszłości przekonanie, że można się wykręcić od przepisów prawnych dotyczących gruntów rządowych. Okres luźnego przestrzegania przepisów już minął i osadnik musi objąć ziemię w dobrej wierze, jeżeli się spodziewa dostać na nią tytuł własności.

Wielu woli kupować odrazu ulepszone farmy w pobliżu miast i kolei, aniżeli się osiedlać na wolnej ziemi i wyrabiać ją ze stanu dzikiego do punktu produktywności. Robić to można w każdej części Stanu. Ceny naturalnie zależą od lokacyi, gleby i stopnia uprawy. Ceny są zazwyczaj $5 do $10 za dziką ziemię z pniakami do $2,500 za akr na niektórych najwyżej rozwiniętych farmach owocowych.

Ziemie rządowe w tym Stanie dzielą się na rolnicze, lasy, pustynie i ziemie mineralne, stosownie do ich charakteru i sposobu nabywania. Ziemie stanowe zawierają także te klasy i są do nabycia w drodze kupna niezależnie od ich charakteru. Ziemie rządowe nabywa się przez biura gruntów rządowych, których jest sześć: w Portland, Roseburg, Lakeview, The Dalles, La Grande i Burns. Księgi są otwarte dla publiczności i urzędnicy udzielą wszelkich informacyi o wolnych gruntach.

Grunta stanowe można otrzymać przez biuro gruntów stanowych w Salem. Osadnik lub nabywca musi być obywatelem Stanów Zjednoczonych lub oświadczyć zamiar zostania nim. Aby otrzymać grunt rządowy, musi mieć 21 lat; dla gruntów stanowych wystarcza 18 lat. Grunta rolne otrzymuje się od rządu na prawie osadniczem, które daje każdemu osadnikowi 160 akrów bezpłatnie, za opłatą $22 wstępnego. Przebywanie na gruncie jest wymaganem przez trzy lata, w ciągu których trzeba zrobić pewne ulepszenia i prowadzić uprawę ziemi w celu wykazania dobrej woli i zamiaru stoworzenia sobie siedziby.

Grunt zalesiony można otrzymać od rządu na prawie leśnem. Nie można kupić więcej jak 160 akrów; ziemia musi posiadać wartość głównie w drzewie, bo jeżeli ma wartościowe pokłady mineralne, to trzeba ją nabywać na prawie mineralnem. Wszystkie fakty mają być wyliczone w zaprzysiężonem zeznaniu i ogłoszone przez 60 dni, po upływie których, jeżeli niema żadnego protestu, można nabyć grunt za opłatą $2.50 za akr. Ziemię w pustyni można objąć na prawie dla pustyń, nie więcej jak 320 akrów na jedną osobę; aplikant ma złożyć zaprzysiężone zeznanie, że ta ziemia bez irrygacyi nie może dawać opłacających się plonów i że on dostarczy wody potrzebnej dla uprawy. Świadek musi poświadczyć te fakty i po opłaceniu 25 centów za akr osadnik może się zabrać do urabiania ziemi. Co trzy lata trzeba składać raport z wykazaniem, że zrobiono ulepszenia wartości $1 za akr i że ⅛ ziemi jest pod uprawą. Za opłatą dodatkowego dolara za akr rząd wyda patent. Jeżeli jednak grunt jest w obrębie ziemi nadanej kolei, cena wynosi $2.50 za akr. Suche grunta w większych kawałach mogą nabywać korporacye i osoby pojedyńcze na prawie Carey Act. Oregon ma na sprzedaż około 500,000 akrów ziem szkolnych, których większość leży we wschodnim Oregonie; są to szesnaste i trzydzieste-szóste sekcye w każdym dystrykcie, o ile jeszcze nie zostały sprzedane. Te grunta sprzedają się nie niżej jak $7.50 akr. Każda osoba, przeszło 18 lat wieku, po wypełnieniu przepisów prawnych może kupić 320 akrów ziemi

szkolnej. Pobyt na tej ziemi nie jest wymagany. Spłacać można w pięciu ratach rocznych po $1.50 za akr. Charakter gruntów można poznać tylko przez osobiste obejrzenie i tego się należy trzymać w każdym wypadku.

Grunta publiczne otwarte dla nabycia w zachodnim Oregonie są to przeważnie krzaki spalone lub las tak rzadki, że go niemożna zaliczyć do gruntów leśnych. Naturalnie są one zwykle daleko od kolei. Po oczyszczeniu te grunta są zdolne do najwyższej uprawy; gleba jest silna i głęboka. W bardziej zaludnionych częściach zachodniego Oregonu oczyszczone grunta tegoż gatunku, nic nie lepsze, idą po $40 do $200 za akr. Z chwilą wprowadzenia w obręb irrygacyjnego przedsiębiorstwa grunta wschodniego Oregonu stają się natychmiast bardzo cennymi; $200 za akr nie uważa się wtedy za przesadzoną cenę. Bez wody taż ziemia jest warta być może $10 do $25 za akr. Rozwój kolei jest obecnie znaczny w środkowym Oregonie; wykończenie tych kolei nada ułatwienia komunikacyi obszarowi dotąd bardzo zaniedbanemu i przyciągnie wielką liczbę osadników.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów najmuje robotnika, wydatek przeciętny na ten cel w 1909 był $458. W ciągu 10 lat 1899–1909 cały wydatek na robotnika wzrósł o $6,259,000, czyli o 129.2 procent. Około $\frac{1}{6}$ sumy wydanej na robotnika było w postaci mieszkania i wiktu.

Około połowy farmerów podają jakiś wydatek na paszę, lecz tylko około 6 na każdych 100 kupują nawóz. Cały wydatek na nawóz wzrósł o $41,000, czyli o 150.3 procent, w ciągu 10 lat i przeciętna na farmę była $23.75.

ZACHĘTY OGÓLNE I SPECYALNE.

Poza doliną rzeki Columbia, która jest pocięta mniejszemi dolinami' główną doliną w Stanie jest Willamette Valley. Jest to jeden z ogrodów tego kontynentu. Leży ona między górami Cascade i Coast Ranges, ciągnie się na około 150 mil na północ i południe i ma przeciętnie około 60 mil szerokości. Zawiera 5,126,000 akrów i prawie całych dziewięć powiatów. Razem z podnożami pagórków ma około 4,000,000 akrów urodzajnej ziemi, które, licząc po 50 akrów na rodzinę, mogłyby wyżywić około 80,000 rodzin, czyli trzy do czterech razy obecną ludność doliny. Obszar 50 akrów na rodzinę jest bardzo znaczny; wyżyć można z o wiele mniejszej farmy, bo ziemia jest bardzo tłusta i produktywna.

Na południe od Willamette Valley jest dolina Umpqua Valley, znana z dobroci swych owoców i jarzyn. Leży ona w powiecie Douglas i posiada 93,360 akrów ziemi zdatnej pod uprawę, oraz 1,457,971 akrów ziemi niezdatnej. Dolina Rogue River Valley leży w skrajnie południowej części Stanu i jest znana ze swych brzoskwiń, jabłek, winogron i innych owoców. Pojęcie o jej wartości można mieć z gruntów rolnych w powiatach Jackson i Josephine. Pierwszy ma obszaru rolnego 87,007 akrów, drugi 18,745 akrów.

Wzdłuż północnej granicy Stanu Hood River Valley jest pierwszą znaczną doliną, gdy się wyjedzie z Portland. Dolina to mała, lecz już ma wielkie imię za swoje owoce. Jej jabłka i poziomki są znane na rynkach całego świata ze swej doskonałości. New York i Europa

licytują się wzajemnie o jabłka tam hodowane. Ziemia jest naturalnie droga, lecz specyaliści owocowi uważają ją za dobrą lokatę dla swych kapitałów. Naturalnie rządowych ziem o jakiejbądź wartości tam już niema. Jedną z najlepszych i najpiękniejszych dolin wschodniego Oregonu jest Grande Ronde. Ma ona 300,000 akrów obszaru, z których połowa jest dobra pod uprawę. Ten okręg jest znany z owoców, siana, bydła i ziarna. Dolina Deschutes Valley dzieli się na trzy sekcye: Wyższą, 30 przez 10 mil; środkową, 30 przez 40 mil; i sekcyę Agency Plains, 25 przez 7 mil. Są tam dziś koleje żelazne wzdłuż obydwóch brzegów rzeki Deschutes River i wielka liczba osadników tam kieruje swe kroki. Jest w drodze kilka projektów irrygacyjnych, powstają miasteczka i ludność wzrasta szybko. Jest to kraj najlepszy dla ziarna i bydła; wielkie obszary pokryte krzakami dają dobre zbiory pszenicy.

Główne zachęty dla osadnika są: przyjemny klimat, dobra gleba i dobre ceny na prawie wszystkie produkty rolnicze. Podaż jeszcze nie pokrywa popytu i duże ilości masła, jaj, drobiu, bydła i koni przybywają tu ze środkowego zachodu, a jarzyny są wciąż importowane z Kalifornii. Niema na to najmniejszego usprawiedliwienia z wyjątkiem tego, że ludność zwróciła swą uwagę na inne czynności, a zaniedbuje rolnictwo.

Gdy osadnicy zrozumieją wszystkie sposobności, można być pewnym, że Oregon nietylko sam siebie wyżywi lecz i zacznie wywozić produkty żywności na inne rynki, bo wszystkie warunki dla wszystkich gałęzi rolnictwa są tu bardzo pomyślne.

O dalsze informacye należy się zwracać: State Board of Immigration Commissioners, Portland, Oreg.

ALASKA.

KLIMAT I GLEBA.

Alaska jest to obszerne terytoryum Stanów Zjednoczonych, leżące między oceanami Spokojnym i Północnym. Części zaludnione są przeważnie w południowo-wschodniej stronie wzdłuż wybrzeża Pacyfiku, gdzie klimat jest dość łagodny skutkiem ciepłego prądu z Japonji. W reszcie terytoryum klimat zmienia się znacznie stosownie do szerokości, wysokości i t. d. Ogólnie mówiąc, pas nadbrzeżny ma klimat wilgotny, łagodny jak na tę szerokość; wewnątrz kraju klimat jest suchy, ciepły w czasie krótkiego lata, a bardzo zimny w zimie. Terytoryum jest pocięte przez wysokie grzbiety gór, a przez jego szerokie doliny płyną wielkie rzeki, jak Yukon i jego dopływy. Gleba południowo-wschodniej Alaski i wielu jej wewnętrznych dolin jest, jak mówią, dobra i urodzajna.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody i zasoby zależą od położenia. W ogólności można uprawiać jarzyny z powodzeniem w południowo-wschodniej Alasce. Mało tam jest ziemi pod regularną uprawę; kraj jest pokryty jodłowymi lasami, których wycięcie byłoby zbyt kosztowne. W środkowej i południowo-zachodniej częściach lasy są małe i rzadkie. Miejsce lasów zajmują tam trawy, krzaki i różne zielska. Można tu paść bydło w sezonie otwartym; lecz zimy są długie i śniegi obfite; osadnik musi więc mieć czem żywić inwentarz przez siedem miesięcy w roku. Na wyspach, gdzie klimat jest łagodzony przez morze, sezon otwarty jest dłuższy i w niektórych zimach bydło może wychodzić i paść się przez zwykły sezon paszy. We wnętrzu Alaski, to jest poza górami Coast Range, doliny rzek Susitna, Matanuska, Kuskokwim, Yukon, Tanana i Copper posiadają znaczne obszary pod uprawę roli. Tu zboża wcześnie dojrzewające, jak owies i jęczmień, dojrzewają w normalnych latach. O szczegółowe informacye należy się zwracać do: Director, Office Experiment Stations, Washington, D. C., z prośbą o raporty Stacyi Doświadczalnych Rolniczych w Alasce.

Już w 1906 uprawa ogrodów stała się dość powszechną w Terytoryum, nawet w niektórych osadach na północ od koła północnego. Obecnie nikt nie wątpi w Alasce o możliwości rolnictwa i duma mieszkańców, z jaką wskazują na swe ogrody i małe farmy, zastanawia wielu przybyszów ze Stanów. Dyskusya ogólna na ten temat sprowadza się już obecnie nie do przydatności gleby i klimatu, jak dawniej, lecz do rozmiarów, w których rolnictwo może się tu opłacać, do wewnętrznej transportacyi i do rynków zbytu.

Możność uprawy pszenicy w rozmiarach większych niż w drodze eksperymentu jest wciąż jeszcze wątpliwa, lecz pomyślna uprawa jęczmienia, owsa, siana i hodowla inwentarza już została udowodniona. Największą kwestyą są obecnie rynki zbytu korzystnego dla

osadników; dla osób oznajomionych z warunkami w Alasce jest to jedyna pozostała kwestya.

Ogólnie nikt się nie spodziewa, że Alaska zostanie w ciągu wielu pokoleń lub kiedykolwiek krajem rolniczym na wywóz, lub że będzie przyciągać ku sobie ten rodzaj farmerów, którzy zrobili z rolnictwa wielki i korzystny interes w takich stronach jak doliny rzek Ohio i Mississippi i Stany Preryowe. Lecz z rozwojem głęboko-kopalnego przemysłu i innych czynności bardziej stałych, niż powierzchowny przemysł kopalny, i z powstaniem lepszych dróg komunikacyi Alaska będzie przyciągać klasę twardych osadników, którzy z powodzeniem uprawiali przez całe wieki glebę północnej Europy. Drogi żelazne i kołowe są zbyt nieliczne i krótkie i miasta przeważnie zbyt małe i oddalone, aby pociągać rolników, których powodzenie zależy głównie od rynków i transportacyi.

W miejscach, gdzie te pierwsze warunki są już dość znośne, i w pobliżu większych miast ogrodnictwo na handel kwitnie już dziś ze znacznem powodzeniem. Wszystkie jarzyny, które się udają powszechnie w Nowej Anglii i w Stanach Środkowych, rosną w Alasce, nawet w pasie nadbrzeżnym.

Rynki miejscowe już czują skutki domowej produkcyi, o czem dobrze wiedzą w niektórych większych miastach. Wywóz kartofli ze Stanów do Alaski w 1911 był mniejszy o 25,149 buszli niż w 1910, siana o 2,155 ton, grochu i fasoli o 7,322 buszle, cebuli o 964 buszle. Zniżka importu była w znacznym stopniu następstwem zwyżki produkcyi domowej. Import niektórych powyższych produktów był także mniejszy w 1910, niż w 1909.

W Fairbanks, które leży na szerokości środkowej Norwegji, odbyła się niedawno wystawa rolnicza; wystawiono wiele różnych produktów farm miejscowych, w tej liczbie dojrzałe zboże w kłosach i młócone. Rozdano nagrody za najlepsze okazy ziarna, jarzyn, bydła i drobiu. Praca doświadczalna departamentu rolnictwa w Alasce szła pomyślnie w ciągu roku. Dalszych doświadczeń z ogrodowemi jarzynami nie potrzeba, bo zostało dostatecznie dowiedzione, że jarzyny w dobrym gatunku tutaj rosną. Jedna stacya może z pożytkiem dalej pracować nad rozwinięciem najlepszych odmian jagód, chociaż powodzenie tych doświadczeń nie może być wątpliwem w kraju, gdzie poziomki, maliny, porzeczki i żórawiny są w domu i rosną dziko w obfitości.

HODOWLA INWENTARZA.

Obfity porost traw na wielkim obszarze dokoła Cook Inlet oraz w innych uprzywilejowanych miejscach, gdzie zimy są stosunkowo łagodne, pozwala wierzyć, że hodowla inwentarza stanie się ostatecznie zyskownym przemysłem. Chociaż produkty rolne być może nigby nie będą w Alasce przedmiotem handlu na wywóz na większą skalę, niemożna twierdzić tego samego o wołach i owcach. Pastwiska są obszerne i w kilku miejscowościach bydło i nawet konie, pozostawione przy końcu sezonu roboczego w polu, przetrwały zimę bez sztucznego schronienia. Trawy i wszystkie inne formy życia roślinnego właściwe umiarkowanej północy rosną bardzo szybko w Alasce. W dolinach wewnętrznych w sąsiedztwie dawnych obozów górniczych lub budowlanych, spotykają się powszechnie kępy tymotki, która wyrosła przed laty z nasienia przywiezionego na paszę dla koni, a której korzenie nigdy nie były zabite przez zimę.

Biała koniczyna rośnie dziko wszędzie na południe od koła północnego.

Z hodowlą inwentarza jak i z rolnictwem w Alasce kwestya polega nie na możliwości, lecz tylko na czasie, gdy będzie potrzeba ziemi i gdy będą rynki zbytu.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Jest dużo ziemi rządowej w Alasce otwartej dla osadnictwa. Można ją nabywać przez osiedlanie się. Cały obszar zdatny pod uprawę i pastwiska wynosi około 100,000 mil kwadratowych. Prawo pozwala osadnikowi zająć do 320 akrów, lecz grunta nie są wymierzone i osadnik musi opłacić miernika. Po szczegóły dotyczące prawa osadniczego należy się zwracać do General Land Office, Washington, D. C. Niema gruntów prywatnych na sprzedaż i żadnych do dzierżawienia.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Oprócz górnictwa, najbardziej wydajnem w Alasce jest rybołówstwo, a skutkiem znacznego wzrostu wartości produktu w 1910–11 jest ono prawdopodobnie najbardziej korzystnem. W roku kalendarzowym 1910 15,620 osób było zajętych w różnych gałęziach rybołówstwas 3,032 więcej niż w 1909. Z tych 6,836 było białych, 4,147 indyan i 4,637 azyatów. Najbardziej zadawalającą okolicznością jest znaczny wzrost liczby robotników białych i miejscowych, bo wszyscy miejscowi i wielu białych są stałymi mieszkańcami Alaski. Popyt jest zawsze na miejscowego robotnika, lecz podaż doświadczonych robotników nie pokrywa popytu. Przemysłowcy rybni, chociaż zazwyczaj nie są stałymi mieszkańcami, pozostawiają co roku znaczny procent swoich wydatków w Alsace nietylko przez opłatę robotników, lecz także przez zakupno puszek na łososia i innych materyałów. Te pieniądze wchodzą w regularne kanały handlu miejscowego.

Cały kapitał umieszczony roku zeszłego w rybnym przemysle wynosił $20,711,422; produkcya wynosiła 214,536,433 funty z wartością na eksport $13,259,859; wzrost w porównaniu z 1909 był o 12,553,195 funtów, czyli o $2,078,471. Zarządzanie szkołami publicznemi poza inkorporowanemi miastami stało się tańszem i bardziej skutecznem przez wydanie przepisów regulujących prowadzenie tych szkół przez miejscowe rady szkolne. Cały koszt utrzymania był w roku szkolnym 1910–11 większy niż w poprzednim, głównie skutkiem utworzenia działów rękodzielniczych przy wielkich szkołach w Kodiak i na Wood Island. Utrzymywanie szkół w małych osadach jest stosunkowo kosztowne, lecz cel dostarczenia szkół równie dobrych jak szkoły w osadach tejże wielkości w Stanach został osiągnięty. Dwie szkoły przeniesiono do nowo inkorporowanych miast w roku zeszłym i trzy nowe otwarto. Są dobre szkoły dla białych dzieci w następujących miasteczkach: Afognak, Candle, Chichagof, Council, Ellamar, Graehl, Katalla, Kodiak, Latouche, Longwood, Mendenhall, Ouzinkie, Petersburg, Haines, Reservation, St Michael, Seward, Litka, Tanana, Teller i Unga.

○

[POLISH]

MINISTERYUM PRACY STANÓW ZJEDNOCZONYCH
BIURO IMIGRACYI
WYDZIAŁ INFORMACYJNY

Wiadomości Rolnicze

(Agricultural Opportunities)

No. 7—Polish

INFORMACYE DOTYCZĄCE

ZASOBÓW, PRODUKCYI I CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH NATURALNYCH STANÓW ZACHODNICH (GRUPA POŁUDNIOWA), OBEJMUJĄCE STANY COLORADO, NEW MEXICO, ARIZONA, UTAH, NEVADA I KALIFORNIA, ORAZ TERYTORYUM HAWAI

WASHINGTON
DRUKARNIA RZĄDOWA
1913

Niniejszy biuletyn opiera się na informacyach udzielonych Wydziałowi Informacyjnemu przez urzędników poszczególnych Stanów tu opisanych i uzupełnionych przez dane statystyczne zaczerpnięte z publikacyi Biura Cenzusowego Stanów Zjednoczonych oraz innych źródeł rządowych.

(Przełożone z angielskiego przez Biuro Informacyjno-Prasowe Związku Narodowego Polskiego w Ameryce Północnej, Chicago, Ill.)

UWAGA.

Rząd Stanów Zjednoczonych założył Oddział Informacyjny obowiązkiem i celem którego jest zbieranie i udzielanie informacyi z wszelkich wiarogodnych źródeł, dotyczących miejscowości kolonizowanych, a zatem, gdzie potrzeba kolonistów, gdzie sprzedają lub wydzierżawiają gospodarstwa wiejskie rolne (farmy), jakie są ceny i warunki ich kupna lub dzierżawy, a także gdzie można otrzymać dobrą i odpowiednią dla każdego pracę. W kwestyi i potrzebie powyższej należy się zwracać do:

Biura Informacyjnego
Służby Imigracyjnej
Rządu Stanów Zjednoczonych,
Barge Office w Ogrodzie Battery,
koło South Ferry Miasto New York,
(Information Branch,
United States Immigration Service,
Barge Office, Battery Park, near South Ferry, New York City),

gdzie się znajdują urzędnicy, którzy się dobrze z Wami rozmówią Waszym własnym językiem. Wszelkie informacye udziela się bezpłatnie.

WIADOMOŚCI ROLNICZE DOTYCZĄCE STANÓW ZACHODNICH (GRUPA POŁUDNIOWA) I HAWAI.

COLORADO.

KLIMAT I GLEBA.

Klimat jest wolny od skrajnych temperatur; średnia roczna temperatura na równinach i w dolinach jest około 45 stopni. Opad roczny jest od 10 do 22 cali w okręgach rolniczych. Jest przeszło 300 dni słonecznych w roku.

Colorado wciąż powiększa swój obszar farmowy, lecz górzysta powierzchnia i słaby deszczospad czynią pewne okręgi niezdatnymi dla rolnictwa, a znów inne okręgi są dobre tylko pod pastwiska. Średnia wysokość w Colorado jest największa ze wszystkich Stanów Unii. Tylko czwarta część Stanu leży niżej 5,000 stóp nad morzem, a dwie-trzecie mają od 6,000 do 14,000 stóp wysokości. Środkowa i zachodnio-środkowa część Stanu obejmują znaczny obszar mas górnych należących do Gór Skalistych.

Dwie-piątych Colorado leży w obrębie Wielkich Równin i składa się z długiego stoku wschodniego frontu Gór Skalistych, zniżającego się od 7,000 stóp do około 3,500 stóp w części preryowej, wzdłuż wschodniej granicy Stanu. Na tych pochyłościach rzeki płynące na wschod wyżłobiły głębokie, wąskie doliny, które mają na bokach błotne i piasczyste gleby osadowe w niższych częściach, a piasczyste i żwirowe gliniaste ławy na większych wysokościach.

W obrębie środkowej masy górskiej są liczne parki i mniejsze doliny, których dna powstały z osadów napływowych lub jeziorowych. Gdzie jest woda, a wysokość nie jest zbyt wielka, grunta są nawodniane i wydają jarzyny, zboże, trawy i owoce. Na zachód od gór opady są na ogół za małe dla uprawy zbóż bez irrygacyi; lecz rzeki dostarczają dużo wody dla irrygacyi w dolinach. Na wschód od linii gór, na równinach opady są większe i niektóre płody rosną bez irrygacyi w tym okręgu. Lecz i tu w pobliżu rzek wprowadzono irrygacyę; największe obszary nawodniane w Stanie są w dolinach rzek South Platte i Arkansas, idących od gór do wschodniej granicy Stanu.

IRRYGACYA.

Z 46,170 farm w Stanie 25,926, czyli 56.2 procent, używają irrygacyi. Obszar podany wynosi 2,792,032 akry, czyli 64.9 procent ziemi uprawnej na farmach. Obszar, któremu przedsiębiorstwa istniejące w 1910 były w stanie dostarczyć wody, był 3,990,166 akrów, a cały obszar objęty projektami już wykończonymi lub w drodze ku wykończeniu był 5,917,457 akrów. Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o swem urządzeniu w Grand Valley w powiecie Mesa:

Obszar podlegający nawodnianiu, 53,000 akrów. Stan obecny gruntów nawodnianych, 19,620 akrów zapisanych pod prawem reklamacyjnem, 10,450 akrów wyco-

fanych, 22,930 akrów prywatnych. Długość sezonu irrygacyi, od 1 kwietnia do 31 października—214 dni. Charakter gleby, piasczysta glina, piaski i glina cegłowa. Główne produkty, owoce, buraki cukrowe, alfalfa. Główne rynki, wielkie miasta na wschód od Gór Skalistych dla owoców, a miejscowe rynki dla innych płodów.

O swem urządzeniu w Uncompahgre Valley, w sezonie 1911, Służba Reklamacyjna podaje:

Niektórzy właściciele podzielili swe grunta i wiele drobnych działów sprzedano nowym osadnikom. Statystyka zbiorów za sezon 1910 wykazuje następujące obszary pod uprawą w obrębie urządzenia: Alfalfa, 22,100 akrów; owies, 3,075 akrów; sady, 5,650 akrów; pszenica, 1,425 akrów; buraki, 2,000 akrów; kartofle, 2,950 akrów; ogród, 275 akrów; kukurydza, 125 akrów. Z obszaru w uprawie 24,000 akrów otrzymywało wodę z kanałów rządowych, a 13,600 akrów z rowów prywatnych w dolinie. Na ziemi otrzymującej wodę z rzeki Gunnison zbierano znakomite plony i poraz pierwszy w ciągu kilku lat otrzymano trzeci pokos alfalfy. Ceny były dobre i farmerzy na ogół czuli się dobrze, chociaż częściowy nieurodzaj na owoce obciążył tych, którzy wyłącznie polegali na ich uprawie.

PŁODY.

Główne płody rolne w tym Stanie w porządku ich wartości pieniężnej w 1909 są: Siano i pasza, $17,282,000; pszenica, $6,464,000; owies, $4,177,000; kartofle, $3,705,000; kukurydza, $2,674,000; jęczmień, $1,101,000. Z całości zbioru siana i paszy alfalfa stanowi prawie dwie-piątych obszaru i przeszło połowę ilości i wartości. Następne po niej obszarem i wartością są "trawy dzikie, słone czyli preryowe."

Alfalfa zajmuje miejsce koniczyny i tymotki. Są trzy pokosy, każdy po 1 do 2 ton; zbiór ogólny za rok wynosi często 7 ton z akra. Cztery tony z akra stanową konserwatywną przeciętną na cały Stan. Wartość jest $5 do $10 tona w stogu, a $7 do $15 z dostawą na rynek. Uprawa kosztuje około $2 tona.

Z całego obszaru pszenicy około połowa jest pod pszenicą jarą, a nieco więcej niż $\frac{1}{7}$ pod twardą czyli makaronową. Owies jest drugi ze zbóż wartością, a trzeci obszarem; kukurydza, druga obszarem, a trzecia wartością. Z innych płodów, oprócz kartofli, stoją wysoko wartością suchy groch, nasienie alfalfy, sucha jadalna fasola i korna na miotły. Wartość przeciętna z akra wszystkich zbóż razem jest $13.98. Kukurydza rośnie przeważnie na wschód od gór, głównie w powiatach Yuma, Kit Carson, Phillips, Washington i Elbert, które podają więcej niż połowę całego obszaru kukurydzy.

Wielu imigrantów z Europy osiadło na ogrodach w pobliżu głównych miast Stanu, na gruntach kupionych lub dzierżawionych i mają duże dochody z małych obszarów; jest miejsce dla wielu nowych, bo wartość płodów ogrodowych importowanych rocznie do Colorado z innych Stanów wynosi $3,000,000. Ceny i dzierżawa gruntów ogrodowych są wysokie, lecz dochód je pokrywa; potrzeba bardzo niewiele kapitału dla rozpoczęcia interesu, bo dzierżawa płaci się z dołu, a ziemia zaczyna od początku dawać dochód. Duży dochód jest z selerów, kapusty, kalafiorów, cebuli, szparagów, grochu, fasoli, ogórków i pomidorów. Selery i inne warzywa uprawiane w Colorado są bardzo wysokiego gatunku i dają dobre ceny.

Kartofle z Colorado są sławne. Plon przeciętny dobrych kartofli z akra przy irrygacyi wynosi 200 buszli. Najsławniejszy okręg kartoflany jest dokoła Greely w powiecie Weld; inne części Stanu wysuwają się szybko naprzód, jako dobre pod kartofle. Są to doliny San Luis, Uncompahgre, Durango z okolicami Routt Moffat

i Garfield. Dobrą ziemię pod kartofle można dostać za $45 akr i wyżej.

Uprawa buraków cukrowych stoi wysoko. Klimat i gleba Stanu są pomyślne dla uprawy tej tak ważnej w handlu rośliny. (Patrz dalsze informacye o uprawie buraków pod tytułem: "Ceny farm i zachęty dla osadników.")

Jabłka, brzoskwinie i inne owoce sadowe z Colorado stoją wysoko na rynkach wschodnich. Colorado jest jednym z głównych Stanów produkujących owoce. Chociaż dobra ziemia owocowa jest droga, $100 do $200 akr dzikiej ziemi, dochody ze sadów są proporcyonalnie znaczne. Dochód brutto od $200 do $1,000 za owoce z akra nie jest rzadkością.

Jest sposobność dla immigrantów na rynkach Colorado na drobne owoce—poziomki, maliny, jerzyny i winogrona. Drobne owoce można łączyć z jarzynami; dochód wtedy jest prędszy, a prawie równie wielki jak z drzew owocowych.

HODOWLA INWENTARZA.

Z całej liczby farm spisanych w 1910, 43,033, czyli 93.2 procent, podały jakieś zwierzęta domowe; liczba farm bez zwierząt była 3,137. Ze wszystkich farm w Stanie 74.1 procent podają bydło, 70.7 procent krowy mleczne, a tylko 25.2 procent inne krowy. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmę jest około 5, a przeciętna innych krów, trzymanych nie dla mleka, jest około 35.

Wartość koni i źrebiąt jest około $\frac{9}{10}$ wartości bydła, a obydwie te klasy razem stanowią około 83 procent wartości całego żywego inwentarza. Wartość drobiu w Stanie jest obecnie około $\frac{2}{3}$ wartości świń i około $\frac{1}{6}$ wartości owiec. Przeciętna wartość pszczół na farmę podającą była $43.18 w 1900 i $86.61 w 1910. Około 7 farm na każde 100 podają pszczoły. Colorado sprowadziło w przeszłym roku mlecznych produktów za około $4,000,000 na potrzeby własnych rynków. Gospodarstwo mleczne prowadzi się w okręgach suchej uprawy równie dobrze jak i w okręgach nawodnianych.

Sposobności hodowania bydła i owiec małemi stadami są dla farmerów nieograniczone. Czas wielkich stad owiec i bydła przeminął w Colorado i drobny hodowca musi zadowolić popyt. Jest duży zysk w hodowli świń, szczególnie w dolinie San Luis. Przeszło za $10,000,000 bydła i innych zwierząt domowych importują do Colorado z innych Stanów dla miejscowej konsumpcyi; hodowcy mają tu więc dobry rynek domowy. Hodowla koni i mułów jest korzystną, bo i ceny są dobre i łatwość hodowli znaczna w suchym klimacie w Colorado.

Hodowla drobiu daje dobrą sposobność immigrantowi, bo i dochód przychodzi prędko i kapitał zakładowy jest stosunkowo mały i na produkt jest zawsze popyt przy korzystnych cenach. Kury dają dobry grosz na farmach suchych i irrygowanych. W osadach wschodniego Colorado, lub na gruncie, który można kupić za $5 do $20 akr w tejże części Stanu, płody nieobawiające się posuchy dostarczą zawsze paszy dla drobiu. Jaja płacą średnio 20 do 30 centów tuzin przez okrągły rok, a czasami dochodzą do 60 centów. Drób żywy płaci 10 do 20 centów funt. Około $4,000,000 wartości różnych produktów drobiu importują rocznie do Colorado.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Cały obszar Stanu wynosi 66,560,000 akrów. Obszar zdatny pod pług, 22,400,000 akrów; obszar zdatny pod irrygacyę 6,000,000 akrów; obszar pod irrygacyą 2,528,000 akrów; obszar zdatny pod suchą uprawę i hodowlę inwentarza, 20,000,000 akrów. Jest jeszcze około 19,000,000 akrów ziemi rządowej otwartej dla osadnictwa. Z tej liczby około 6,500,000 akrów są dobre pod uprawę roli. Imigranci, którzy złożyli deklaracyę zamiaru zostania obywatelami Stanów Zjednoczonych mogą otrzymać z tych gruntów nie wyżej jak 320 akrów na osobę w jednej lub więcej z dróg następujących:

Na prawie osadniczem, granica 160 akrów; żadnej opłaty za ziemię.

Na rozszerzonem prawie osadniczem, granica 320 akrów; żadnej opłaty za ziemię.

Na prawie ziem pustyniowych, granica 320 akrów; cena $1.25 za akr; minimalne ulepszenia wymagane $1 za akr w ciągu trzech lat; cena zwykła sprowadzenia wody na grunt $30 do $40 od akra.

Obszar gruntów stanowych 3,412,391 akrów; obszar otwartych obecnie gruntów na prawie Carey Act, 40,000. Cena najniższa ziem stanowych jest $3.50 akr; cena przeciętna w ubiegłym roku była $11.59 akr. Warunki dla gruntów stanowych, wartości niżej $25 akr, są: 10 procent z góry i reszta w 18 ratach rocznych po 6 procent. Ziemie stanowe można dzierżawić na pastwiska i pod uprawę; dzierżawa liczy się od 12 centów akr i wyżej.

Ceny ziemi pod irrygacyę są $50 do $200 akr. Warunki zwyczajne są od czwartej części do połowy z góry, a reszta w trzech do siedmiu lat. Dobra ziemia pod irrygacyę da rocznie 25 procent swej wartości, a często zapłaci siebie w dwóch lub trzech latach, czasami nawet w jednym roku. Ziemię nawodnianą można dzierżawić za gotówkę lub za część zbiorów.

Wielu Europejczyków, którzy przed kilku laty przybyli do Colorado niemal z próżnemi rękami, a dziś są zamożnymi farmerami, zaczęli od dzierżawienia ziemi od kompanii buraków cukrowych. Te kompanie oddadzą w dzierżawę ziemię, budynki i urządzenia i udzielą dzierżawcom fachowej rady. W ten sposób imigrant obezna się z uprawą roli przy irrygacyi i z innymi lokalnymi warunkami i przejście z dzierżawy na właściciela będzie ułatwione z minimalnem ryzykiem.

Wartość przeciętna farmy w Colorado, razem z urządzeniem, posunęła się w ostatnich 10 latach z $6,520 do przeszło $10,600, z których $8,800 przedstawia wartość ziemi i budynków, przeszło $1,500 żywy inwentarz, a prawie $300 urządzenia i narzędzia. Wartość przeciętna ziemi z budynkami jest obecnie $30.19 akr, czyli prawie trzy razy tyle co przed 10 laty.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Prawie połowa farmerów najmuje robotnika; wydatek przeciętny na ten cel jest $487.78. Nieco mniej jednej-piątej wydatku na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu okresu dziesięcioletniego, 1899–1909, cały wydatek na robotnika wzrósł o 163.8 procent. Około dwóch farmerów z każdych pięciu podają jakiś wydatek na paszę, a tylko około 1 z każdych 100 kupowało nawóz. Cały wydatek na nawóz wykazuje wzrost o 163.1 procent od 1899; przeciętna na farmę raportującą wynosi $109.13.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Chociaż w 1910 wydobyto w Stanie metalów za $33,000,000, węgla za $24,000,000 i wyrobiono towarów fabrycznych za $112,000,000, rolnictwo i hodowla owoców prawdopodobnie przedstawiają najlepsze sposobności dla imigrantów. Szczególnie jest łatwo dla nich rozpocząć pracę w ogrodnictwie i w uprawie buraków, chociażby posiadali mało pieniędzy. Aby skorzystać z okazyi nabycia ziemi wolnej od rządu, potrzeba większego kapitału na zakupienie urządzenia i na utrzymanie rodziny, zanim ziemia zacznie rodzić.

Colorado potrzebuje imigrantów i może ofiarować im wyjątkowe sposobności dla osiedlenia się i zdobycia niezależności. Mogą znaleźć pracę w ogrodach i polach z burakami. Mogą objąć wolne grunta, kupować małe działy ziemi pod irrygacyę na łatwych warunkach, dzierżawić ziemię pod buraki lub ogrodowiznę i t. d. Fakt, że Stan importuje rocznie za $30,000,000 do $40,000,000 produktów rolniczych, zapewnia dobry rynek gotowy z wysokiemi cenami dla wszystkich płodów, jakie może wyprodukować 30,000 nowych rolników.

Pod względem stosunków szkolnych szkoły w powiecie La Plata można uważać jako typy tego, co cały Stan daje w dziedzinie wychowania. Powiatowy superintendent szkół podaje 29 okręgów szkolnych z budżetem rocznym przeszło $78,000; liczba szkół wiejskich rośnie ustawicznie.

Kluby handlowe i organizacye farmerskie, jak unie i zbory farmerów są gotowe pomagać nowoprzybyłym do osiedlenia się i dobrego rozpoczęcia pracy. Wszelkie pytania o grunta w Colorado i o sposobności należy zwracać do: Colorado State Board of Immigration, State Capitol, Denver, Colo. Odpowiedź będzie szybka i kompletna.

NEW MEXICO.

KLIMAT I GLEBA.

Warunki klimatyczne w New Mexico są idealne dla intenzywnego rolnictwa. Można pracować w polu w każdym miesiącu roku wszędzie z wyjątkiem wyższych górskich okręgów. Niema długotrwających burz, któreby przerywały roboty na farmie. Sezon rośnięcia, z wyjątkiem większych wysokości, jest długi, stosownie do wysokości od 1 maja do 1 września, i od 1 kwietnia do 15 października, a nawet i później. Dnie są ciepłe i słoneczne, a noce zawsze chłodne, nawet w środku lata; klimat jest idealny dla hodowli jabłek i wielu głównych zbóż i jarzyn.

Deszczospad jest bardzo rozmaity stosownie do wysokości. Na wysokich płaszczyznach jest wystarczający dla uprawy zbóż bez irrygacyi; lecz w dolinach irrygacya jest konieczna. Normalny opad roczny jest od 6 cali w dolinach Rio Grande i San Juan do 20 cali na płaskowzgórzach i jeszcze więcej w górach.

Gleby w dolinach Pecos i Rio Grande są różne, od żwiru i piasku do ciężkich glin. Są one pochodzenia napływowego i pochodzą przeważnie z osadów naniesionych przez rzeki z gór w północnej części Stanu. Gleby w suchych dolinach składają się głównie ze żwirowych i piaskowych osadów naniesionych z gór i sąsiednich płaskowzgórz. W tych dolinach zdarzają się obszary gleby gliniastej, mianowicie w zagłębieniach i miejscowych przepaściach, powstałych skutkiem geologicznego podnoszenia się i opadania gruntu. Gleby na większej części płaskowzgórza pochodzą ze zwietrzenia spodnich skał. Gdzie deszczu jest dość, góry są porosłe lasem.

W okręgach nawodnianych ziemie się dzielą na doliny i ławy. Doliny są zwykle płaskie i łatwe do oczyszczenia; ławy są pochyłe i często porosłe miejscowem zielskiem, trudnem i kosztownem do wyrównania gruntu. Znaczna większość ziem pod suchą uprawą jest wałkowata i łatwa do oczyszczenia. Gleba na tych ziemiach jest wszelaka—od ciężkiej gliny do lekkiej piaszczystej glinki. Grunta w obszarze suchej uprawy nadają się przeważnie do metod suchego gospodarstwa.

IRRYGACYA.

Z 35,676 farm spisanych, 12,795, czyli 35.9 procent, były w 1909 pod irrygacyą. Obszar, podany jako nawodniany w 1909, był 461,718 akrów, czyli 31.5 procent całej ziemi uprawianej na farmach. Obszar, któremu urządzenia istniejące w 1910 były w stanie dostarczyć wody, był 644,970 akrów, a cały obszar, objęty projektami irrygacyi już wykończonymi lub w drodze do wykończenia, wynosił 1,102,291 akrów.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o swoim projekcie Carlsbad w powiecie Eddy:

Obszar, któremu służba jest gotowa dostarczyć wody w sezonie 1911, 20,267 akrów.
Obszar nawodniany w sezonie 1911, 13,673 akry.
Długość sezonu irrygacyjnego, od marca do listopada i dwa tygodnie w zimie (260 dni).
Charakter gleby, urodzajny osad napływowy.

Główne płody, alfalfa, bawełna, zboże, winogrona, melony, brzoskwinie, gruszki i mieszane owoce.

Główne rynki: Carlsbad, N. Mex.; Denver, Colo.; Chicago, Ill.; Kansas City, Mo.; miasta Stanu Texas.

Osadnictwo na tym obszarze w czasie sezonu było małe. Niedawno kolonia Menonitów nabyła około 1,200 akrów i kilka rodzin przybyło na miejsce. Stycznia pierwszego było tam 800 osób mieszkających na farmach. Cała wartość zbiorów w sezonie 1910 była $220,160, przeciętnie około $17 z akra. Alfalfa i bawełna stanowiły główne zbiory i wyniki na dobrych farmach były bardzo zadawalające. Z całego obszaru zasianego w 1911 w sezonie było 7,114 akrów pod alfalfę, a 4,100 pod bawełnę. Resztę zajmują sorgum i kukurydza, z wyjątkiem około 600 akrów drzew owocowych. Są dobre warunki dla zbiorów. Zbior brzoskwiń w tym sezonie jest znaczny; w drugiej połowie czerwca wywożono owoce w ilości 1½ wagonów dziennie.

Podobnie służba donosi o urządzeniu Rio Grande w powiatach Sierra Socorro i Dona Ana.

Obszar nawodniany w sezonie 1911, 25,000 akrów.

Długość sezonu irrygacyjnego, od 15 lutego do 15 listopada (274 dni).

Charakter gleby, urodzajny osad napływowy i piasczysta glina.

Główne płody, alfalfa, kukurydza, pszenica, melony, owoce i jarzyny.

Główne rynki, miasta Stanów Texas, New Mexico, Louisiana i miasta wschodnie.

Zbior alfalfy wynosił średnio 3 tony, a pszenicy 32 buszle z akra; średnią wartość zbiorów oceniono na $37 z akra.

PŁODY.

Główne płody rolne w New Mexico, w porządku swej wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $4,470,000; kukurydza, $984,000; pszenica, $509,000; owies, $459,000; korna afrykańska i maiz, $392,000; kartofle, $235,000; z różnych gatunków siana i paszy twarda pasza jest pierwsza obszarem, lecz wartością przedstawia mniej niż ⅕ całego zbioru. Alfalfa, z obszarem nieco więcej niż ¼, daje przeszło ⅗ całej ilości i wartości zbioru.

Ze wszystkich farm raportujących w 1910, 29.1 procent podały zbior przeciętny 13.5 buszla kukurydzy z akra, wartości $11.44; procent farm podających owies był 8.6; zbiór wynosił 21.4 buszli z akra, wartości $13.63. Siano i paszę podały 48.8 procent farm. Zbiór był 1.17 tony z akra, wartości $12.13. Kartofle hodowało 9.3 procent farmerów, zbiór 47.4 buszla z akra, wartości $37.66. Suchy groch jadalny rośnie na 12.9 procent farm. Zbiór jest 4.1 buszla z akra, wartości $11.17. Jest gotowy rynek na wszystkie produkty. Na płody pól i ogrodów główny rynek jest w domu. New Mexico obecnie spożywa dużo ziarna, jarzyn i paszy sprowadzanych z innych Stanów. Potrzeba będzie znacznie powiększyć obszar uprawnej roli, zanim rynek domowy będzie zaopatrzony. Większość zbioru owoców wywożą ze Stanu, lecz popyt jest znaczny. New Mexico konsumuje dużo mlecznych produktów, żywego i bitego drobiu i jaj. Około połowy tych produktów przywożą obecnie z innych Stanów.

HODOWLA INWENTARZA.

Podano przy cenzusie 1910, że New Mexico posiada bydła wartości $20,409,965; koni i źrebiąt wartości $7,868,314; wartość mułów i źrebiąt była $1,463,012; osłów i burrów, $163,032; owiec i jagniąt, $12,072,037; kóz i koźląt, $939,702; świń, $275,851; drobiu, $256,466; pszczół, $46,300. Cała wartość wszystkich zwierząt domowych, drobiu i pszczół w Stanie wynosi $43,494,679.

W ciągu 10 lat 1900–1910 wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół razem wzrosła o $11,767,000, czyli 37.1 procent. Wszystkie klasy inwentarza podniosły się w wartości, lecz w bardzo rozmaitym stopniu. Największa zmiana absolutna zaszła w całej wartości koni, które wykazują zysk $5,648,000, czyli 254.4 procent, gdy bydło wzrosło tylko o $2,432,000, czyli o 13.5 procent, a owce i jagnięta o $1,429,000, czyli o 13.4 procent.

Przyrost liczby drobiu na farmach w New Mexico w ostatnim dziesięcioleciu wynosił 368,610 sztuk, czyli 226.1 procent, a wartość wzrosła o $194,000,. czyli o 310.9 procent. Wartość przeciętna pszczół na farmę raportującą była $50.74 w 1900, a $110.77 w 1910.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Lipca 1, 1910, było w New Mexico około 36,000,000 akrów ziemi rządowej otwartej dla osadnictwa. W ciągu 10 miesięcy od tej daty zajęto 125,000 akrów. Grunta publiczne, otwarte dla zajęcia pod wszelkiemi formami, mają 23,459,932 akry ziemi wymierzonej i 12,824,620 akrów niewymierzonej. Z tego obszaru prawie trzecia część jest dzika i górzysta. Około trzecia część jest dobra tylko na pastwiska, nie mając dość deszczu dla rolnictwa w żadnej postaci. Pozostała jedna-trzecia liczy się jako ziemia rolna. Jest to głównie ziemia pod suchą uprawę, t. j. ziemia, którą można uprawiać skutecznie bez irrygacyi przez przetrzymywanie wilgoci w gruncie za pomocą naukowych metod gospodarczych.

Ta ziemia leży głównie w powiatach Union, wschodni Colfax, wschodni Mora, wschodni San Miguel, Quay, Guadalupe, środkowy Torrance, Curry, Roosevelt, wschodni Chaves i północno-wschodni Eddy. Główne Biuro Gruntów oznacza tę ziemię jako grunta, które można obejmować na rozszerzonym, czyli 320 akrowem, prawie osadniczem. W obecnym sezonie (1911) jest w New Mexico 718,000 akrów w suchej uprawie.

W wyższych okręgach, 6,000 stóp i wyżej, gdzie normalny opad wynosi 20 cali i wyżej, powodzenie suchej uprawy zostało dowiedzione i pewne. To okręgi obejmują części powiatu Colfax, Union, Mora i San Miguel, gdzie pozostają wolnymi względnie małe obszary ziemi osadniczej. Są to ziemie ogólnie oddalone o 10 do 15 mil od kolei; bardziej pożądane ziemie, bliższe kolei, zostały już zajęte. W tych okręgach przy 16 do 18 cali normalnego opadu otrzymano pewne powodzenie przy suchej uprawie. Te okręgi jednak podlegają okresom nadzwyczajnej posuchy i nie jest pożądanem zachęcać do osiedlania się na takich gruntach, dopóki nie zostanie wytworzoną lepsza znajomość sposobów przechowywania wilgoci.

Grunta publiczne w New Mexico są otwarte na tych samych prawach i przepisach, jak i w innych Stanach. Z wyjątkiem gruntów 320 akrowych, można nabywać grunta osadnicze po $1.25 akr z wyjątkiem małego obszaru kolejnych sekcyi gruntów publicznych w granicach ziem nadanych przez kongres kolei Atlantic & Pacific, które leżą 40 mil na północ i 40 mil na południe od głównej linii kolei Atchison, Topeka & Santa Fe w powiatach Valencia i McKinley; te grunta liczą się po $2.50 akr.

Czasami jest możliwem dla osadnika otrzymać zwolnienie z gruntów osadniczych, na których zostały zrobione pewne ulepszenia; wymaga to jednak czasu i osobistego zbadania. Faktycznie liczba

zgłoszeń o grunta publiczne w New Mexico w ostatnich pięciu latach była tak znaczną, że pokryła bardziej pożądane miejscowości w pobliżu środków transportacyi. Pozostałe dobre grunta są tak rozrzucone, że potrzeba czasu i rozsądnego poszukiwania, ażeby znaleźć zadawalającą lokacyę.

Kongres nadał Stanowi New Mexico na ogół 5,580,789 akrów ziemi dla różnych celów oświatowych i publicznych; cała ta ziemia została wybraną. Przeważna większość jej zalicza się do pastwisk. Z całości, około 4,000,000 akrów były nadane na potrzeby szkół publicznych. Te grunta można tylko dzierżawić. Pozostałe ziemie można sprzedawać działami nie więcej jak 160 akrów pojedyńczej osobie, firmie lub korporacyi. Mała tylko część gruntów podlegających sprzedaży jest zdatna pod uprawę i Stan nie robi obecnie żadnych kroków, aby ją sprzedać. Aplikacye o kupno lub dzierżawę gruntów stanowych należy wnosić do Komisarza Gruntów Publicznych w Santa Fe, N. Mex., który dostarczy wszelkich potrzebnych informacyi.

Masa ziemi na sprzedaż w New Mexico obecnie jest pod irrygacyą. Cena przeciętna ziemi dzikiej, z gwarantowanem prawem do wody w całym Stanie, jest $50 za akr. Granice są od $30 do $200, zależnie od lokacyi, charakteru prawa do wody i ulepszeń. Grunta w obrębie tych granic cen można znaleźć w powiatach San Juan, Rio Arriba, Taos, Colfax, Sandoval, Mora, San Miguel, Bernalillo, Valencia, Luna, Dona Ana, południowa Guadalupe, Roosevelt, Chaves i Eddy. Główne okręgi nawodniane są w północnym San Juan w pobliżu miast Aztec i Farmington, wzdłuż Rio Grande, w południowym Rio Arriba, we wschodnim Sandoval, Bernalillo, wschodniej Valencji, Dona Ana i w okręgu Deming, w powiecie Luna, w powiecie Colfax w pobliżu miast Raton, French, Maxwell, Springer i Cimarron, w powiecie Mora, blisko miasta Mora i wzdłuż kolei Santa Fe w południowej części powiatu; w powiecie San Miguel, w pobliżu Las Vegas; w powiecie Guadalupe, w pobliżu miasta Fort Sumner; w powiecie Roosevelt, w pobliżu miasta Portales i wzdłuż rzeki Pecos między miastami Roosevelt i Carlsbad w tak zwanej dolinie Pecos. We wszystkich tych okręgach i w kilku mniejszych niewymienionych wieczne prawo do wody idzie razem z ziemią.

Te grunta są dobre dla skutecznej uprawy prawie wszystkich płodów polnych, ogrodowych i owoców właściwych klimatowi umiarkowanemu z wyjątkiem owoców rodziny cytrynowej. Kukurydza nie udaje się dobrze w New Mexico. Inne płody polne przy irrygacyi dają napewno bardzo znaczne zbiory. Płody ogrodowe, które się poddają intenzywnej uprawie, dają zadawalający dochód. Głównym płodem polnym jest alfalfa, dla której jest gotowy rynek i silny popyt. Wszystkie właściwie nawodnione ziemie w New Mexico są dobre pod hodowlę owoców, chociaż prawie we wszystkich tych dystryktach zachodzi potrzeba uciekania się do dymu, aby zapewnić dobry zbiór. Jabłka są obecnie głównym plonem i prawdopodobnie tak pozostaną, chociaż na mniejszych wysokościach brzoskwinie dobrze się udają. Warunki w dolinach Rio Grande i Pecos zdają się być specyalnie dogodnymi dla gruszek. Do obecnej chwili nie dość zajmowano się uprawą drobnych owoców, aby było można wnosić, czy będą one rodzić na skalę handlową. Miejscowe winogrona, zwane Mission, doskonały gatunek stołowy, dają piękne

zbiory; również tak zwane kalifornijskie gatunki okazały się zadawalającymi, gdziekolwiek ich próbowano.

Dzikie grunta sadowe z prawem do wody można kupować po $75 do $150 akr. Grunta z dojrzałemi, rodzącemi drzewami sprzedawano w tym sezonie (1911) do $1,200 akr. Jest to zresztą cena wyjątkowa i ceny zwykłe są $300 do $500 za akr.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło trzecia część farmerów w New Mexico najmuje robotnika; cały wydatek był w 1909 $3,645,000, czyli średnio około $278 na farmera najmującego. Z całej tej sumy $660,000, czyli 18.1 procent, jest w postaci mieszkania i wiktu. W ciągu 10 lat, 1899–1909, wydatek na robotnika wzrósł o $1,694,000, czyli o 86.8 procent. Prawie $\frac{2}{5}$ wszystkich farmerów podają jakiś wydatek na paszę, a 2.3 procent podają kupno nawozu. Wydatek na nawóz wynosi obecnie średnio $30.68 na farmę raportującą; wydatek na paszę, $113.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

New Mexico utrzymuje Kolegium Rolnicze (poczta Agricultural College, N. Mex.), które prowadzi obszerne doświadczenia ze wszelkimi płodami, i które udzieli porady farmerom. Różne koleje, przebiegające Stan posiadają ekspertów w rolnictwie, którzy umieją organizować instytuty farmerskie i towarzystwa doświadczalne i okazowe. Praca tych ekspertów stosuje się głównie do okręgów z suchą uprawą, gdzie jest wielka potrzeba nauczania o właściwych metodach przechowywania wilgoci i uprawy płodów.

Mapa deszczowa, wygotowana przez Biuro Meteorologiczne Stanów Zjednoczonych, z materyałów zebranych do roku 1910, wykazująca normalne opady w New Mexico oraz Przewodnik dla Osadników po New Mexico, przejrzany do dnia 1-go marca, 1911, podający krótki opis każdego powiatu i okręgu i zwięzły wykaz warunków w Stanie, będą dostarczone na żądanie.

Przyszli osadnicy, życzący dalszych informacyi o New Mexico, powinni adresować do: Secretary, New Mexico Bureau of Immigration, Albuquerque, N. Mex.

ARIZONA.

KLIMAT I GLEBA.

Klimat Arizony jest rozmaity pod względem temperatury skutkiem wielkich różnic wysokości. Pomimo tej rozmaitości klimat jest szczególnie zdrowy we wszystkich porach roku, dzięki nadzwyczajnej suchości i czystości powietrza. Większa część Stanu jest sucha i gorąca. W zachodniej połowie Arizony roczny deszczospad jest od 1 do 10 cali, a we wschodniej połowie od 10 do 25. Irrygacya jest konieczna dla rolnictwa w niskich dolinach, lecz na wyższych równinach niektóre płody rosną bez niej.

Południowo-zachodnia część Arizony posiada wysokość około 350 stóp nad morzem i wzdłuż niższego biegu rzeki Colorado do ogólnej wyniosłości około 2,000 stóp na pustyniach, z wysokością przeszło 4,000 stóp w górach, które przecinają te równiny. Części północna i północno-wschodnia stanowią wysokie płaskowzgórze o 4,000 do 8,000 stóp nad morzem z masami gór o najwyższej wysokości przeszło 12,000; przeciętna wysokość nad morzem jest około 4,000 stóp, ze względnie małym obszarem poniżej 2,500 stóp. Południowa i południowo-zachodnia Arizona, leżące w obrębie skrajnie suchej południowo-zachodniej części Stanów Zjednoczonych, składa się z szerokich równych pustyń, przeciętych prawie równoległymi grzbietami gór o znacznej wysokości, idących na ogół z północno-zachodu na południowy-wschód. Powierzchnia pustyń składa się ze żwirowego i piaskowego pokładu naniesionego z gór, razem z piasczystą gliną i cegłową gliną w sąsiedztwie większych rzek lub w centrach wklęsłych równin.

Powierzchnia płaskowzgórza jest bardzo urozmaicona pod względem rysunku i gleby. Znaczne obszary składają się tam z wysokich płaszczyzn wznoszących się nad niższemi równinami i głębokiemi dolinami i otoczonych stromymi skarpami i parowami, z których największy, Grand Canyon, został wyżłobiony przez rzekę Colorado. Grunta tego okręgu składają się głównie z rozmaitych skał zwietrzałych na powierzchni. Obok rolnictwa głównymi przemysłami są górnictwo i hodowla bydła. Prawie wszystkie góry w Stanie posiadają bogactwa mineralne. Około jednej-dziesiątej obszaru Stanu jest pod lasem sosnowym, jodłowym i innymi tego gatunku.

IRRYGACYA.

Z wyjątkiem wysokości przeszło 4,000 stóp skuteczne rolnictwo może istnieć tylko przy pomocy irrygacyi. W dolinach rzek Salt, Gila, Verde, Santa Cruz i Colorado używają irrygacyi z wielkiem powodzeniem; na wysokościach ponad 4,000 stóp sucha uprawa jest obecnie w znacznem użyciu i jest wszelka nadzieja, że wiele milionów akrów ziemi okażą się odpowiednimi dla tej metody uprawy ziemi. Z 9,227 farm w Arizonie 4,841, czyli 52.5 procent, były nawodniane w 1909. Obszar, podany jako nawodniany w 1909, był 320,051 akrów, czyli 91.4 procent uprawnej roli na farmach. Obszar,

któremu urządzenia istniejące w 1910 były w stanie dostarczać wody, wynosił 387,655 akrów, a cały obszar objęty projektami wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 944,090 akrów.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o swym projekcie w Salt River, w którego obrębie znajduje się Grobla Roosevelta i rezerwoar dla wody:

Doskonały postęp na ogół był w przeszłym roku we wszystkich gałęziach rolnictwa i panuje ogólne uczucie zadowolenia na całej przestrzeni projektu.

Irrygacya prowadzi się przez cały rok; są dwa sezony—letni od 1 czerwca do 30 września, poświęcony uprawie alfalfy, ogrodowizn, drobnych owoców i cukrowych buraków, oraz mlecznemu gospodarstwu, i zimowy od 1 października do 31 maja zajęty głównie uprawą alfalfy, zboża, owoców cytrynowych i mlecznem gospodarstwem. Z obszaru uprawianego 54.7 procent jest pod alfalfą, 38.4 pod zbożem, a reszta pod łąkami dla produkcyi mleka, oraz pod owocami, burakami i jarzynami. Na znacznej części ziemi uprawianej w sezonie 1910 byłby poważny nieurodzaj, gdyby nie zapas wody w rezerwoarze.

Obecnie (sezon 1911) dostarczamy wody przestrzeni około 150,660 akrów, a jesteśmy gotowi w ciągu sezonu 1911 dostarczyć wody przestrzeni 170,000 akrów.

PŁODY.

Skutkiem rozmaitej wysokości powierzchni Stanu uprawa roli na farmach odbywa się od niemal powierzchni morza do wysokości 8,000 stóp; płody są różne—od właściwych nawpół tropikalnemu klimatowi w niższych częściach, do właściwych północnemu umiarkowanemu klimatowi na większych wysokościach. W niższych częściach uprawiają z powodzeniem owoce cytrynowe, oliwki, daktyle, melony, angielskie orzechy, migdały, wszelkiego gatunku drobne owoce, egipską bawełnę, cukrowe buraki, jęczmień, alfalfę, pszenicę, owies i kukurydzę. Na średnich wysokościach udają się obficie i w doskonałym gatunku płody właściwe Stanom środkowym i zachodnim. Na większych wysokościach rosną płody dojrzewające w krótkim letnim sezonie. Uprawa buraków cukrowych okazała się bardzo skuteczną w dolinie rzeki Salt River, dając hodowcom piękne dochody nawet przy niepomyślnych warunkach. Pasza, zboże, południowe owoce i jarzyny wszystkie rosną dobrze i dają wysokie ceny na miejscowych rynkach. Siły elektrycznej dostarcza zakład elektryczny Roosevelt.

Główne płody rolne Arizony, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $2,553,000; jęczmień, $715,000; pszenica, $410,000; kukurydza, 294,000; nasienie alfalfy, $157,000, owies, $130,000; kartofle, 99,000. Z całego obszaru 72,838,400 akrów powyższe płody zajmują tylko 181,534 akry, czyli mniej 0.3 procentu; jest to około 50 procent całej uprawnej ziemi w Stanie. Ze zbiorów siana i paszy alfalfa jest pierwszą, zajmując około $\frac{2}{3}$ obszaru i $\frac{3}{4}$ wartości całego zbioru. Zboże cięte na zielono, trawy dzikie, słone czyli preryowe i twarda pasza zajmują 2, 3 i 4 miejsce obszarem. Twarda pasza nieco przeważa wartością trawy dzikie, słone czyli preryowe.

Około $\frac{3}{4}$ wszystkich farm w Arizonie spisanych w 1910 uprawiają kukurydzę, które daje przeciętnie 19.1 buszli z akra, wartości $18.83. Pszenicę uprawia 13.2 procent farm; plon jest 18.1 buszla z akra, wartości $20.48. Siano i pasza rosną na przeszło 40 procent farm z produkcyą 2.53 ton z akra, wartości $24.91. Znacznie więcej niż połowę tego zbioru stanowi alfalfa z 2.94 ton z akra, wartości $28.69. Kartofle dają 84.4 buszla, czyli $85.66 z akra.

HODOWLA INWENTARZA.

Żywy inwentarz prosperuje szczególnie w dolinach rzek Yuma i Salt River. Alfalfa jest tak kompletnym pokarmem, że źrebięta żywione nią stale rozwijają się szybko. Bydło na pastwiskach w pasie nadbrzeżnym można paść z korzyścią kilka miesięcy i potem odwozić do domu bez dodatkowej opłaty z wyjątkiem zapłaty za przyrost wagi. Hodowla świń okazała się korzystną na większych pastwiskach. Świnie wymagają bardzo mało opieki, a korzyść jest znaczna, bo mnożą się szybko i kapitał zakładowy jest mały, ponieważ nie potrzeba budynków z wyjątkiem tanich bud dla przychówku. Przy obfitości wody i cienia, jeden człowiek może paść 800 sztuk. Świnie tuczą się głównie na alfalfie, a przed wywiezieniem na rynek dostają jęczmień lub kukurydzę; jeden akr alfalfy starczy na wykarmienie 10–12 sztuk aż do ostatniego okresu.

Warunki klimatyczne są idealne dla hodowli drobiu. Warunkiem niezbędnym dla powodzenia jest obfitość cienia. Można go najlepiej dostarczyć zapomocą drzew owocowych. Ponieważ kury mogą się żywić przez okrągły rok zieloną alfalfą, koszt utrzymania jest znacznie zmniejszony. Najtańsze budynki wystarczą dla trzymania drobiu. Miasta nadbrzeżne stanowią rynek dla wszystkich produktów drobiu. Za jaja płacą w Yuma, Ariz., od 20 do 50 centów tuzin. Hodowcy drobiu przed kilku laty otrzymywali czysty dochód roczny $2.40 od sztuki. Doskonałą kombinacyą dla farmera na małym obszarze byłoby połączenie drzew owocowych, alfalfy, drobiu i pszczół. Drzewa dostarczą cienia dla ptaków, a alfalfa zasiana pomiędzy szeregami drzew da im dobrą zieloną paszę.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Wartość przeciętna ziemi farmowej w całym Stanie bez budynków jest $33.97. Przeciętna zmienia się w różnych powiatach, sięgając od $6.32 w powiecie Navajo, do $104.50 w powiecie Maricopa. Są miliony akrów ziemi rządowej otwarte dla osadnictwa na prawie osadniczem i prawie pustyniowem Stanów Zjednoczonych. Można używać gwarancji bankowej przy nabywaniu pewnych części gruntów Stanu. Grunta szkolne, które stanowią 16 i 36 sekcyę w każdej gminie, można dzierżawić od różnych rad nadzorczych w różnych powiatach. Gruntów prywatnych, włączając grunta kolejowe i inne, jest około 4,000,000 akrów. Ceny tej ziemi są różne, stosownie do położenia, dobroci, przystępności wody pod irrygacyę, stanu uprawy i ulepszeń. Grunta zdatne pod uprawę idą po $5 do $500 za akr. Warunki kupna gruntów prywatnych są bardzo rozmaite, jak i ceny, po których się je sprzedaje. W większości wypadków można kupować ziemię na raty jak i gdzieindziej. Można też dzierżawić wszelkiego rodzaju grunta rolne, lecz warunki są tak rozmaite, że nie można tu ustanowić żadnej reguły.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje stan obecny ziemi nawodnianej w obrębie swego projektu w dolinie Salt River jak następuje: 16,000 akrów wpisanych na prawie reklamacyjnem; 14,080 akrów gruntów stanowych; 200,000 akrów gruntów prywatnych; 10,000 akrów gruntów indyańskich.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło trzy części farmerów Arizony najmuje robotnika; wydatek przeciętny jest $759. W ciągu ostatniego 10-lecia cały wydatek na robotnika wzrósł o $1,352,000, czyli o 117.3 procent; prawie jednapiąta wydatku na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. Około 3 farmerów z każdych 10 podaje jakiś wydatek na paszę, a tylko 33 farmerów podaje wydatek na nawóz. Cały podany wydatek na nawóz wzrósł w 10 latach o $3,159, czyli o 108.1 procent, przeciętnie $184 na farmę raportującą. Praca dzienna w sąsiedztwie Phoenix płaci się $1.50 do $2, a zapłata robotnika na farmę wynosi $35 do $40 z utrzymaniem.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Są liczne miejscowe organizacye w Stanie, których zadaniem jest pomagać przybyszom w znalezieniu gruntów odpowiednich dla ich potrzeb. Między innemi są: Izba Handlowa w Phoenix, Ariz.; Izba Handlowa w Tucson, Ariz.; Izba Handlu i Górnictwa w Douglas, Ariz., Izba Handlowa w Bisbee, Ariz.; Izba Handlowa w Yuma, Ariz., i Izba Handlowa w Prescott, Ariz. Każda z tych organizacy udzieli chętnie wszelkiej żądanej informacyi osobom szukającym siedzib lub gruntów dla osiedlenia się albo dla zakupna.

Osoby interesowane niech się zwrócą do sprawozdań Reclamation Service i Commissioner of the General Land Office w Washington, D. C., względem różnych projektów irrygacyjnych i innych informacyi w związku z nimi.

UTAH.

POWIERZCHNIA.

Mała tylko część Stanu Utah leży na wysokościach mniejszych niż 4,000 stóp nad morzem. Właściwie całe wschodnie i południowo-wschodnie Utah składa się z szeregu szerokich, wyniosłych płaszczyzn, głęboko pokrajanych przez parowy i wąskie rzeczne doliny. Część zachodnia Stanu leży całkiem w obrębie Wielkiego Basenu i jest oddzielona od bardziej wschodniej części przez stromy stok płasko-wzgórza.

KLIMAT I GLEBA.

Deszczospad w północno-środkowej części Stanu wystarcza dla uprawy zboża na wyższych gruntach bez irrygacyi; roczny opad normalny w tej sekcyi wynosi około 15 cali. W reszcie Stanu normalny opad roczny wynosi od 5 do 10 cali. Irrygacya jest w użyciu w całym Stanie.

Klimat tego typu, jak w Utah, nazywa się kontynentalnym i nie podlega znacznym zmianom w ciągu dnia lub roku. Średnia temperatura w Stanie na cały rok wynosi 49 stopni. Najzimniejszy miesiąc jest styczeń ze średnią temperaturą 27 stopni, a najgorętszy lipiec z 71.2 stopni. Rządowa statystyka zdrowia wykazuje przeciętną śmiertelność w Utah 10.8 na tysiąc, gdy przeciętna śmiertelność w całym kraju jest więcej niż 15 na tysiąc.

Północno-wschodni kąt Stanu jest pełny wysokich gór, pokrytych lasem i pożywnemi trawami. Zachodnia połowa Stanu leży w obrębie Wielkiego Basenu. W tej części gleba powstała skutkiem działania przedhistorycznego jeziora, które kiedyś pokrywało cały tak zwany Wielki Basen. Materya zmywana z gór spływała do jeziora rzekami i osiadała na dnie, tworząc dzisiejszą glebę. Niższe jej pokłady, na głębokość 40–50 stóp, są prawie tak urodzajne, jak powierzchnia. Gleby na wysokiem płaskowzgórzu i podglebia są także bardzo głębokie i urodzajne. W okręgach górzystych małe doliny są pełne namułów z gór, tworzących glebę wysoce urodzajną. Ta okoliczność, że deszczu jest za mało, aby wypłukać urodzajny osad, zachowała przez niezliczone wieki zapas pożywienia dla roślin.

IRRYGACYA I SUCHA UPRAWA.

Niedawne badania przez Rząd Federalny i przez Stan wykryły znaczne obszary podziemnej wody. Stan już się dokopał do podziemnej wody, której można używać na potrzeby kuchenne i gospodarcze w niektórych najbardziej suchych miejscach w Stanie. Jest prawdopodobnem, że w bardzo bliskiej przyszłości studnie artezyjskie i pompowanie wody z głębokich studzien będą ważnymi czynnikami w ożywieniu Stanu Utah. Jest w Utah ziemia znana na miejscu jako dobra pod suchą uprawę. Części jej są od czasu do czasu wybierane przez rząd i trzymane w pogotowiu dla osadnictwa w takich okręgach

Stanu, gdzie roczny opad przewyższa 12 cali to jest minimum konieczne dla uprawy zboża lub trawy bez irrygacyi.

Że sucha uprawa nie jest dłużej w stadium doświadczalnem w tym Stanie, zostało dostatecznie dowiedzionem w 1910, gdy roczny opad był mniejszy niż w każdym poprzednim roku od czasu wprowadzenia urzędowych rekordów. Pomimo to otrzymano świetne zbiory pszenicy, owsa, żyta, jęczmienia, alfalfy zielonej i nasiennej w wielu częściach Stanu, gdzie nie było wody dla irrygacyi. Suchą uprawę prowadzono skutecznie od przeszło 20 lat w kilku częściach Stanu, a mianowicie w Cache, Boxelder, Juab. W ostatnich 6 czy 8 latach Rząd i Stan dowiedli na wspólnych farmach doświadczalnych, że lepsza pszenica i owies rosną na gruntach suchych, niż na gruntach nawodnianych. Ziarno jest twardsze i zawiera większy procent proteiny. Pszenica uprawiana na suchych gruntach w Utah idzie w znacznej ilości do wielu innych Stanów na mieszanie z miejscowymi miększemi gatunkami, dla wyrobu lepszej mąki.

Niema żadnej tajemnicy w prowadzeniu suchej uprawy, żadnych kosztownych doświadczeń, żadnego ciągłego oczekiwania możności nieurodzaju wiszącej nad głową rolnika. Metody są proste, wyraźnie zarysowane i łatwe. Powodzenie polega na umiejętności zorania i ubicia gruntu, przez co powstaje twarda powierzchnia opóźniająca parowanie i zatrzymująca wilgoć naturalnych opadów przy korzeniach roślin. Ziemia pod suchą uprawą jest zwykle obsiewaną co drugi rok. Robi się to w celu uniknięcia możliwej straty nasienia i pracy w roku, w którym przeciętny opad jest mniejszym od normalnego. Zostało dowiedzone, że opad z jednego sezonu można utrzymać w gruncie i użyć w połączeniu z opadem następnego sezonu, dając w ten sposób plonom dosyć wilgoci.

Suche grunta dają od 15 do 30 buszli pszenicy z akra. Stanowe Kolegium Rolnicze ma rekordy suchych farm przenoszące 50 buszli z akra przy wyjątkowych warunkach. Owies daje 20–65 buszli z akra. Kartofle i inne twarde jarzyny rosną pomyślnie na suchych gruntach, a w tych częściach Stanu, gdzie przeciętny roczny opad przewyższa 17 cali, jabłka, brzoskwinie i inne owoce są hodowane. Z 21,676 farm w Stanie, 19,709, czyli 90.9 procent, są podane jako nawodniane. Obszar podany pod irrygacyą jest 999,410 akrów, czyli 73 procent ziemi uprawianej na farmach. Obszar, któremu urządzenia w 1910 były w stanie dostarczać wody, był 1,250,246 akrów a cały obszar objęty projektami irrygacyi, wykończonymi lub prawie gotowymi w 1910, był 1,947,625 akrów.

GŁÓWNE PŁODY.

Główne płody polne w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $7,430,000; pszenica, $3,765,000; owies, $1,671,000; kartofle, $874,000; jęczmień, $473,000. Ze zbiorów siana i paszy największą obszarem i wartością jest alfalfa; obszar jej przenosi 0.7, a wartość 0.8 całego zbioru siana i paszy. Następują potem trawy dzikie, słone, czyli stepowe i tymotka czysta. Siano i pasza na 82.08 procent farm podających wydały w 1909, 2.51 tony z akra, wartości $18.33, z których alfalfa na 76.4 procent farm wydała 2.78 ton, wartości $20.94. Kukurydza wydała 23.4 buszli z akra, wartości $18.49; owies 39.9 buszli z akra, wartości $20.68; pszenica 22.1 buszli z akra, wartości $21.10; jęczmień 33.3 buszle z akra, wartości $17.67;

kartofle na 56.3 procent farm raportujących dały 169.5 buszli z akra, wartości $61 50. Kartofle w Utah trzymają pierwsze miejsce pod względem wydajności z akra.

Buraki cukrowe dały średnio 14.54 tony z akra. W gałęzi drobnych owoców, jak poziomki, maliny, porzeczki, czernice, agrest, statystyka stanowa wykazuje sprzedaż za przeszło $800 do $1,000 z jednego akra w pobliżu miast Salt Lake City i Ogden, gdzie są najwyższe ceny na płody rolnictwa. Sady w Utah dają od $250 do $600 z akra w dobrych sezonach owocowych; największy dochód dają zwykle wiśnie. Nasienie alfalfy, dające często $75 do $125 z akra, jest najzyskowniejszym płodem, biorąc w rachubę ilość pracy potrzebnej dla uprawy i zebrania plonu.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość bydła w Stanie w 1910 była $8,948,702; koni i źrebiąt, $9,999,835; owiec i jagniąt, $8,634,735. Drób zyskał przeszło 75 procent w 10 latach, a był wart w 1910 $327,908. Pszczoły oceniano na $123,568. Świnie zyskały na wartości i były warte w 1910 $445,653. Kozy i koźlęta wykazują największy procentowy wzrost wartości.

Z całej liczby farm spisanych w 1910, 20,798, czyli 95.9 procent, podają jakieś zwierzęta domowe; liczba farm bez zwierząt była tylko 878. Ze wszystkich farm w Stanie 87.9 procent podają bydło, 85.5 procent podają krowy mleczne, a 33.5 procent inne krowy. Liczba przeciętna krów mlecznych na farmach raportujących wynosi około 4-ch, a przeciętna innych krów 25.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Przeszło trzy-piąte wszystkich farm w Utah mają od 20 do 174 akrów. Cena przeciętna ziemi farmowej w całym Stanie jest $29.28. W połowie przeszło powiatów przeciętna cena ziemi jest między $10 i $25 akr i tylko w dwóch powiatach cena jest niższą od $10. Część rozrzuconych po Stanie powiatów należy do klasy $25 do $50 akr; powiaty Weber, Davis i Utah są w klasie $50 do $75 akr; w powiecie Salt Lake cena przeciętna dochodzi do $78.34. Z 22,000,000 akrów ziemi zdatnej dla rolnictwa tylko około $\frac{1}{4}$ ma właścicieli, a $\frac{3}{4}$ ziemi czeka na zajęcie i oczyszczenie. Pierwsza wpłata na zajęcie osady jest około $22.50, które się wpłaca do miejscowego biura gruntów Stanów Zjednoczonych jako wpisowe na prawo objęcia ziemi. Gdy po złożeniu ostatecznych dowodów patent zostaje wydany, opłata jest prawie taka sama, jak przy pierwszem objęciu gruntów.

Utah jest jednym z bardzo niewielu Stanów w którym działa rozszerzone prawo o osadnictwie. Pod tem prawem każdy osadnik, posiadający kwalifikacye wymagane przez prawo zwykłe, może zająć 320 akrów lub mniej niemineralnej, nienawodnionej, niezarezerwowanej i nienadanej nikomu wymierzonej ziemi publicznej, na której niema drzewa na handel. Sekcya 6 tegoż prawa posiada specyalne ulgi dla Utah nie istniejące w ogólnym tekście rozszerzonego prawa osadniczego. Szczególny przywilej w tym specyalnym paragrafie polega na tem, że osadnik nie jest obowiązany osiedlić się i mieszkać stale na zajętym gruncie.

Drugie popularne prawo dotyczące ziemi jest tak zwany Carey Act. Według tego prawa osobnik lub kompania musi wnieść do

Stanu aplikacyę, aby pozyskać od Rządu Głównego wydzielenie pewnego obszaru ziemi pustyniowej, załączyć potrzebne mapy wymiarów, opisy pól, dowody na prawo wodne i inne informacye, któreby dały stanowemu wydziałowi komisarzy gruntowych i stanowemu inżynierowi możność, przekonać się, o ile zamierzone przedsięwzięcie jest wykonalne. Wydział musi upewnić się, czy aplikant jest finansowo w stanie zbudować zamierzony system irrygacyi. Po zatwierdzeniu projektu przez Wydział Gruntowy i Departament Spraw Wewnętrznych Stan zawiera z aplikantem kontrakt, w którym wymienia najwyższą cenę, po jakiej aplikant może sprzedawać prawo do wody i zgadza się sprzedawać po 50 centów za akr ziemię osobom nabywającym prawo do wody. Zadna osoba nie może nabyć więcej jak 160 akrów. Opłaty za ziemię i wodę są wnoszone ratami.

Można również zajmować ziemię w Utah na prawie pustyniowem. Każda osoba z kwalifikacyami może zająć 320 akrów ziemi oznaczonej jako pustynia. Mąż i żona mogą zająć 640 akrów. Cena stała ziemi pustyniowej jest $1.25 akr, 25 centów z góry gotówką przy aplikacyi, a reszta ($1 za akr) przy złożeniu ostatecznych dowodów, które muszą być złożone nie później jak w cztery lata od objęcia ziemi, z wyjątkiem wypadków uznanych za wytłómaczone, gdy może być udzielone przedłużenie czasu. Jest koniecznem, aby dolar rocznie był wykładany przez trzy lata na każdy akr gruntu zajętego, na irrygacyę, oczyszczenie i uprawę. Dowód coroczny takiego nakładu jest wymagany przez rząd dla celów wyżej wymienionych.

Jest jeszcze kilkaset tysięcy akrów ziemi pustyniowej w Utah, którą można zająć na powyższem prawie. Jest ta ziemia prawie w każdym powiecie Stanu. W miarę jak postępują roboty nad projektami nowego kanału i rezerwoaru woda dla irrygacyi i uprawy tych gruntów staje się bardziej dostępną; można ją otrzymywać od kompanii, które w celu ulepszenia sąsiednich gruntów doprowadziły wodę do bliskości osadników na ziemiach pustyniowych.

Bardzo mało ziemi rolnej w Utah jest w dzierżawie. W pewnych wypadkach dzierżawią grunta pod alfalfę po $10 za akr rocznie. Niektóre grunta są uprawne na planie udziałowym, zwykle za połowę plonów. W niektórych okręgach wydzierżawiają małe obszary pod buraki cukrowe. W jednych wypadkach kompanie cukrowe są dzierżawcami, a w innych same wypuszczają swe grunta w dzierżawę. W ostatnim wypadku, gdy kompanie wydzierżawiają grunta osobom prywatnym, które sadzą buraki, pielęgnują je i zbierają, warunki dzierżawy polegają zazwyczaj na ustalonej cenie buraków za tonę, przyczem kompanie dostarczają nasienia i robotnika w sezonach pielenia i zbierania. Kompania również pożycza pieniędzy dzierżawcy od czasu do czasu, gdy jest potrzebną pomoc finansowa.

Stan posiada jeszcze około 700,000 akrów gruntów szkolnych i indemnizacyjnych, które można kupować wprost od Stanu przez Stanowy Wydział Komisarzy Gruntowych za cenę $2.50 do $5 akr, czasem trochę wyżej stosownie do bliskości wody. Stan posiada dwa urządzenia rezerwoarowo-reklamacyjne, o których można się informować, pisząc do: State Board of Land Commissioners, Salt Lake City, Utah.

Między urządzeniami na prawie Carey Act można przytoczyć obszar około 98,000 akrów w powiatach Millard, Uinta i Emery na wysokościach od 4,000 do prawie 6,000 stóp po cenach od $40 do $125 akr z prawem do wody; cena przeciętna jest $50.50 akr.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło połowa farmerów najmuje robotnika; wydatek przeciętny na farmę najmującą wynosi $269. W ciągu 10 lat poprzedzających rok 1910, cały wydatek na robotnika wzrósł o $1,332,000 czyli o 72.9 procent. Około jednej-dziesiątej wydatku podanego na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. Z każdych 100 farmerów 28 kupuje paszę, a około 3 z każdej 100 kupuje nawóz.

Superintendent stacyi doświadczalnej Nephi w powiecie Juab podaje koszt przeciętny produkcyi pszenicy $5.59 z akra przy przeciętnym zbiorze 26.65 buszli.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHETY.

Stanowe Kolegium Rolnicze w Logan wydało biuletyn o suchej uprawie, który okaże się bardzo pożytecznym dla początkujących i zresztą dla każdego do prowadzenia suchej gospodarki. Ten biuletyn i inne dotyczące tego samego przedmiotu, jak również i gospodarstwa przy irrygacyi, użyteczne dla doświadczonych i niedoświadczonych, można na żądanie otrzymać. Stanowy i federalny wydziały rolnictwa utrzymują liczne stacye doświadczalne w całym Stanie w celu wytworzenia najlepszych i najbardziej praktycznych sposobów uprawiania różnych płodów rolniczych, na takich gruntach i przy takich warunkach klimatycznych, jakie są najczęstsze w tym Stanie. Prowadzone są bardzo staranne doświadczenia w hodowli owoców. Wyniki tych doświadczeń są czasem ogłaszane w formie biuletynów przez Wydziały Rolnicze, Stanowy i Rządowy, dla bezpłatnego rozdawania.

W bardziej ważnych osadach, w każdym prawie powiecie Stanu, są kluby handlowe, których urzędnicy lub agenci chętnie dostarczają osobom szukającym sposobności na roli lub handlu prawdziwych informacyi o wszystkiem co należy do ich osad i powiatu.

Legislatura Stanu Utah utworzyła niedawno Stanowe biuro imigracyi, pracy i statystyki, i wkluczyła do obowiązków tego urzędu zbieranie i dostarczanie szczegółów osobom, które chcą osiedlić się na jednym z dużych działów niezajętej ziemi stanowej. Biuro to znajduje się w Salt Lake City, Utah.

NEVADA.

KLIMAT I GLEBA.

Stan Nevada zajmuje część zachodnią Wielkiego Basenu. Doliny jego sięgają na wysokość od 3,000 do 5,000 stóp nad morzem w północnej części i od 1,000 do 3,000 stóp w południowej. Nevada ma prawie 500 mil długości z północy na południe i posiada klimat bardzo rozmaity; lecz wszędzie panuje suchość atmosfery właściwa temu suchemu krajowi. W braku rosy i wilgoci malarya nie istnieje. Gorąco lub zimno nie są stałe, chociaż granice są wielkie.

Deszczospad w całym Stanie, z wyjątkiem odosobnionych zakątków, nie wystarcza dla uprawy płodów bez irrygacyi; normalny opad roczny jest nieco niżej 10 cali. Irrygacyę uprawiają w całym Stanie, gdzie tylko jest woda. Deszcze na ogół są częstsze, niż były dawniej, dzięki zapewne większej uprawie ziemi i irrygacyi, oraz wycinaniu lasów w Sierrach. Nevadę nazywają krajem światła słonecznego.

Doliny Nevady są przeważnie suche i wymagają irrygacyi, aby dawać plony. Ziemia ogólnie jest bardzo urodzajna i przy irrygacyi rodzi obficie. Jest dużo popiołu wulkanicznego, gleb piaszczystych i żwirowych; są cięższe glinki i gliny osiadłe w obrębie basenu jako osad z jeziora.

IRRYGACYA.

Z 2,689 farm w Stanie, 2,406, czyli 89.5 procent, były nawodniane w 1909. Obszar podany jako nawodniany w 1909 był 701,833 akry, czyli 93.3 procent ziemi uprawnej na farmach. Planty irrygacyjne, istniejące w 1910, były w stanie dostarczyć wody obszarowi z 840,962 akrów; cały obszar, objęty projektami wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910, był 1,232,142 akry. W niektórych częściach Stanu sucha uprawa jest prowadzona pomyślnie. W innych częściach dostają tanio wodę artezyjską dla celów irrygacyi.

Służba Reklamacyjna Stanów Zjednoczonych podaje następujące szczegóły o swym projekcie Truckee-Carson w Stanie Nevada:

Obszar, któremu służba jest gotowa dostarczyć wody w sezonie 1911, 50.000 akrów. Obszar nawodniany w sezonie 1911, 34,000 akrów. Długość sezonu irrygacyi, od 1 kwietnia do 15 października—198 dni. Charakter gleby na obszarze nawodnianym: Piasek, glina piaskowa, glina cegłowa i glina zwykła. Główne produkty: Alfalfa, zboże, kartofle, buraki cukrowe, cebula. Główne rynki: Obozowiska górników w Nevadzie, miasta w Kalifornii. Stan obecny gruntów nawodnianych: 20,582 akry gruntów wpisanych na prawie reklamacyjnem; nic gruntów otwartych do zapisu; 29,772 akry gruntów wycofanych; 102 akry gruntów stanowych; 46,117 akrów gruntów prywatnych, w tej liczbie 10,031 akrów gruntów kolejowych. Granica obszaru jednostek farmowych: Publicznych 80 akrów, prywatnych 160 akrów. Ilość wody obowiązkowej, trzy stopy akrowe na akr, na rok i na farmę. Opłata za urządzenie od akra ziemi nawodnianej, $22 i $30. Roczny koszt operacyi i utrzymania, $0.60 od akra ziemi nawodnianej.

PŁODY.

Główne płody w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano, i pasza, $4,163,000; kartofle, $397,000; pszenica, $391,000; jęczmień, $294,000; owies, $192,000. Siano i pasza wykazują obszar przeszło dziesięć razy większy od obszaru wszystkich zbóż razem. Pszenica ma przeszło $\frac{2}{5}$ całego obszaru i wartości zbóż. Jęczmień z obszarem nieco mniejszym od pszenicy ma nieco ponad $\frac{1}{3}$ obszaru wszystkich zbóż. Obszar jęczmienia i jarej pszenicy razem jest przeszło $\frac{2}{3}$ całego obszaru zbóż.

Z siana i paszy trawy dzikie, słone, czyli stepowe są pierwsze obszarem i drugie wartością, zajmując około $\frac{3}{5}$ całego obszaru i dając przeszło $\frac{1}{3}$ całej wartości. Alfalfa jest druga obszarem, a pierwsza wartością; inne trawy uprawne stoją na trzeciem miejscu. Wartość zbioru alfalfy jest mało co mniej niż pięć razy większa od pszenicy. Między innymi płodami jedynie ważnym płodem są kartofle. Z obszarem nieco ponad $\frac{1}{8}$ całego obszaru zbóż, wartość ich jest przeszło $\frac{2}{5}$ wartości wszystkich zbóż razem.

Najbardziej urodzajne i wydajne doliny poświęcone rolnictwu są Truckee Valley w powiecie Washoe, Mason Valley w powiecie Lyon, Carson Valley w powiecie Douglas, Humboldt Valley w powiecie Humboldt, Muddy Valley w powiecie Lincoln i Reese River Valley w powiatach Nye i Lander. Zboża i jarzyny w najlepszym gatunku rosną obficie, gdzie tylko można sprowadzić wodę na grunt; można widzieć obszerne pola alfalfy, z których dwa lub trzy pokosy na rok są zbierane. W skrajnie południowej części Stanu rosną bawełna, pomarańcze i nawpół tropikalne owoce; w części północnej, alfalfa, zboża, jarzyny, jabłka, gruszki, brzoskwinie i t. d. Rynek dla zbytu tych wszystkich płodów jest wyjątkowo dobry. Farmerzy naogół są bardzo zamożni. Na Stanowej Farmie Doświadczalnej w Muddy Valley, powiat Lincoln, dwa akry ziemi ogrodowej wydały obficie najwyższe gatunki ogórków, kartofli, okry i pieprzu zielonego, oprócz pięknej bawełny. Na sąsiedniem polu rosną z powodzeniem figi, pomarańcze, migdały i eukaliptus. Kawałek ogrodu zawierał 10 odmian polnej kukurydzy, 2 słodkiej kukurydzy, 9 arbuzów, 4 squash, 4 fasoli i t. d.

W roku 1907 na stanowej farmie sadzono trzy razy—wiosną, latem i jesienią. Większość zwykłych płodów ogrodowych dały dwa zbiory, niektóre trzy.

Zbiory z akra na farmie doświadczalnej.

Proso na ziarno	buszli..	43
Proso na siano	ton..	4
Prosta alfalfa	ton..	7
Arabska alfalfa	ton..	8
Kukurydza polna na ziarno	buszli..	45
Kartofle	ton..	6
Słodkie kartofle	ton..	10
Sałata	główek..	30,000
Kapusta	główek..	8,000

Dobrze znana powaga twierdzi, że znaczna część Nevady leży w obrębie obszaru termicznego (cieplanego) pomyślnego dla uprawy buraków i że Nevada powinna zostać Stanem produkującym buraki. Jednostajna doskonałość próbek buraków nie mogła być wynikiem wypadku, lecz musiała być następstwem pomyślnych warunków gleby i klimatu Nevady.

HODOWLA INWENTARZA.

Góry, szczególnie w środkowej i północnej części Stanu, posiadają tłustą trawę kępową, która stanowi doskonałą paszę dla wszelkiego gatunku zwierząt. Wielkie obszary Nevady są zdatne tylko na hodowlę bydła; jest tam wiele bydła, owiec i kóz angorskich. Koza angorska jest w domu na pagórkach. Jest to zwierzę płodne, wytrwałe, dające sobie radę latem, a zimą potrzebuje tylko schronienia otwartego od południa i trochę paszy lub twardego siana. Jest bardziej zmyślną od owcy i umie bronić się od psów. Mięso ma dobre, skóra idzie na wyrób rękawiczek, a włos daje dobrą cenę; stado kóz daje dobry dochód.

Niema w Nevadzie kukurydzy na paszę dla bydła, lecz zastępuje ją alfalfa; z odrobiną tłustej mąki przy końcu można hodować tak dobrze woły na mięso, jak i w okręgach pasu kukurydzowego. Bydło i mięso z Nevady wywożą na rynki wybrzeża Pacyfiku i także do Kansas City.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w roku 1910, wynika z następującej tablicy:

Bydło	$9,766,723
Konie i źrebięta	3,770,402
Muły i źrebięta	233,800
Osły i burry	35,995
Świnie	151,851
Owce i jagnięta	5,101,328
Kozy i koźlęta	11,710
Drób	93,668
Pszczoły	48,453
Razem	19,213,930

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Nevada dopiero zaczyna rozumieć wartość i bogactwo swych zasobów rolniczych i ofiarowuje obecnie specyalne zachęty osadnikom, posiadającym kwalifikacye dla walki z naturalnymi warunkami. Stan nie posiada własnych gruntów na sprzedaż z wyjątkiem 2,000,000 akrów, które będą w ciągu paru następnych lat otwarte dla osadnictwa w obrębie urządzeń irrygacyjnych na prawie Carey Act.

Wartość przeciętna farmy z urządzeniem była w 1900 $13,129, a w 10 lat później $22,462. Cena przeciętna ziemi podniosła się z $5.17 za akr w 1900 do $12.99 w 1910.

W wielu częściach Stanu znaczne obszary ziemi prywatnej z prawami do wody są dzielone na małe farmy i sprzedawane osadnikom na raty od 5 lat do 10. Ceny ziemi z prawem do wody są od $25 do $100 akr, stosownie do dobroci gleby i warunków klimatycznych.

Dobrej ziemi jest dość i można ją dostać od rządu na prawie osadniczem, na rozszerzonem prawie osadniczem lub na prawie pustyniowem, lecz kolonizacya może iść tylko równolegle z postępem przedsiębiorstw reklamacyjnych. Wielu z najbogatszych obecnie farmerów w Stanie przybyli do Nevady jako robotnicy rolni i czekali na sposobność włożenia swych oszczędności w kawał ziemi posiadający prawo do wody. Aby mieć w Nevadzie powodzenie na roli, trzeba posiadać, jak mówią, około $2,000 kapitału, chociaż człowiek energiczny i obrotny może obstać jednym tysiącem dolarów. Może on czasami znaleźć pracę z dobrą zapłatą przy Służbie Reklamacyjnej.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Około ⅔ farmerów w Nevadzie najmuje robotnika; koszt przeciętny wynosił $1,686 na farmera najmującego. W ciągu 10 lat, 1899–1909, cały wydatek na robotnika wzrósł o $1,607,000, czyli o 115.9 procent. Prawie czwarta część wydatku podanego na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. Czterech farmerów z każdych 10 padają jakiś wydatek na paszę, a tylko około jednego z każdych 100 kupują nawóz; przeciętny koszt nawozu na farmę raportującą wynosi $239.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Każda wieś i każdy dystrykt w Nevadzie posiada, jak mówią, szkołę i kościół. Każda wieś, miasteczko lub inkorporowane miasto według litery prawa stanowi okręg szkolny; inne okręgi w miejscowościach wiejskich można tworzyć na życzenie rady komisarzy powiatowych. Każdy dystrykt musi mieć przynajmniej sześć miesięcy nauki w szkole. Uniwersytet Stanowy w Reno posiada kolegium rolnicze, gdzie udzielają nauki rolnictwa i gospodarstwa domowego.

Przyszli osadnicy, życzący specyalnych informacyi względem sposobności w Nevadzie mają się zwracać do: Commissioner of Industry, Agriculture, and Irrigation, Carson City, Nev.

KALIFORNIA.

KLIMAT.

Klimat Kalifornii jest bardzo rozmaity, stosownie do wysokości różnych części Stanu, odległości od morza i szerokości geograficznej. Pochyłość licznych głębokich dolin stanowi o kierunku głównych wiatrów. Im bliżej morza, tem równiejszą jest temperatura przez okrągły rok; dalej na wschód, jak n. p. w wielkich dolinach San Joaquin i Sacramento, zimy są chłodniejsze i lata gorętsze niż u brzegu morza.

Mówiąc ogólnie, Stan, z wyjątkiem wysokich gór Sierras, posiada łagodne zimy, oraz sezony deszczowy i suchy. Sezon deszczów trwa od listopada do kwietnia; najwięcej deszczu pada w lutym i marcu. Roczny normalny opad w Stanie waha się między 2–3 calami w południowo-wschodnim kącie i 60 calami w północno-zachodnim kącie Stanu. Z wyjątkiem południowo-wschodniej części Stanu jest dość deszczu wszędzie dla uprawy zbóż bez irrygacyi; wszędzie jednak w Stanie używają irrygacyi do pewnego stopnia.

POWIERZCHNIA I GLEBA.

Kalifornia jest druga obszarem i dwunasta ludnością między Stanami Unii. Wysokość idzie od powierzchni morza wzdłuż brzegu zachodniego i w częściach wewnętrznych dolin, do przeszło 14,000 stóp w górach Sierra Nevada. Dzikie masy gór Coast Range idą równolegle prawie do całego wybrzeża Stanu. Od okolic San Francisco na południe do San Diego są głębokie górskie doliny i niskie, pochyłe, lub prawie płaskie nadbrzeżne równiny. Gleby na tych obszarach są od ciężkiej gliny cegłowej do glin piasczystych i żwirowych.

Wielka środkowa dolina Kalifornii leży między górami Coast Range i Sierra Nevada. Część północną tej doliny stanowi basen rzeki Sacramento, a część południową, basen rzeki San Joaquin. Dolina jest prawie wszędzie jednaka pod względem swych rysów fizycznych. Gleby bezpośrednio wzdłuż rzek są zwykle ciężkie gliny i glinki, powstałe z osadów po wylewach i powodziach, za nimi, wzdłuż pagórków idą glinki, cegłowe gliny, piasczyste glinki, piaski i żwiry, stanowiąc wielką rozmaitość gleb i warunków dla rolnictwa. Niema właściwie żadnego rolnictwa między grzbietami gór Sierra Nevada z wyjątkiem traw pastewnych. Część Stanu na wschód od tego obszaru leży głównie wewnątrz Wielkiego Basenu i łańcuchy gór są poprzedzielane dolinami z glebą żwirową na dnie. W części tego obszaru, w skrajnie północnej części Stanu gleba składa się w znacznym stopniu z lawy i popiołów wulkanicznych pochodzących z licznych wygasłych wulkanów. W tej części niektóre doliny są przyprowadzone do stanu zdatnego dla rolnictwa. W skrajnie południowej części Stanu jest głęboka sucha dolina, której pewne części leżą niżej od powierzchni morza. Gleba jest glina, piaski i piasczyste glinki.

IRRYGACYA.

Z 88,197 farm w Stanie, 39,352, czyli 44.6 procent, były nawodniane w 1909. Obszar podany jako nawodniany w 1909 był 2,664,104 akry, czyli 23.4 procent uprawianej ziemi na farmach. Obszar, któremu urządzenia istniejące w 1910 mogły dostarczać wody, był 3,619,378 akrów, a cały obszar objęty projektami wykończonymi lub w drodze do wykończenia w 1910 był 5,490,360 akrów.

PŁODY.

Główne płody w Stanie, w porządku ich wartości pieniężnej, są: Siano i pasza, $42,187,000; jęczmień, $17,185,000; pszenica, $6,324,000; sucha fasola jadalna, $6,293,000; kartofle, $4,879,000; owies, $2,637,000; chmiel, $1,731,000; kukurydza, $1,077,000; korna afrykańska i maiz, $726,000. Cały obszar zbóż jest zaledwie $\frac{4}{5}$ siana i paszy, lecz wartość zbioru jest tylko około $\frac{2}{3}$. Jęczmień jest głównem zbożem obszarem i wartością, wynosząc około $\frac{3}{5}$ wszystkich zbóż razem. Pszenica jest druga, z obszarem około $\frac{1}{4}$ wszystkich zbóż razem, a z wartością przeszło $\frac{1}{5}$. Owies, kukurydza, korna afrykańska i maiz idą w podanym porządku obszarem i wartością.

Pomiędzy innymi płodami sucha fasola, kartofle i chmiel są godne uwagi. Należy zanotować, że trzy z dziewięciu głównych płodów, według wartości, przypadają na tę klasę. Sucha fasola ma obszar przeszło $\frac{1}{8}$ jęczmienia, głównego zboża, a wartość przeszło $\frac{1}{3}$. Kartofle z obszarem nieco więcej niż $\frac{1}{20}$ jęczmienia, mają wartość znacznie ponad $\frac{1}{4}$ jego wartości. Chmiel z bardzo małym obszarem ma wartość przeszło $\frac{1}{10}$ jęczmienia.

Kalifornia jest jednym z najważniejszych Stanów owocowych w Unii. Wszelkie winogrona, w tej liczbie i rodzynkowe, rosną obficie w wielkiej dolinie San Joaquin, szczególnie w sąsiedztwie Fresno. Dolina Santa Clara jest sławna z suszonych śliwek i moreli. W dolnie Pajaro Valley rosną pomyślnie jabłka. Południowa Kalifornia jest sławna z owoców cytrynowych; pomarańcze rosną dobrze na północy pod osłoną podnóża gór Sierras. Owoce pestkowe, jak wiśnie i brzoskwinie, udają się dobrze w dolinie Napa Valley, a oliwki, figi, orzechy i migdały rosną w wielu dolinach południowych i środkowych. Ogrodnictwo jest ważnym przemysłem dokoła zatoki San Francisco, a uprawa buraków cukrowych w dolinie Salinas Valley; w dolinie Sacramento Valley hodują dużo szparagów.

HODOWLA INWENTARZA.

Wartość różnego gatunku zwierząt domowych, drobiu i pszczół, podana w 1910, wynika z natsępującej tablicy:

Bydło	$52,785,068
Konie i źrebięta	47,099,196
Muły i źrebięta	9,016,444
Osły i burry	347,315
Świnie	5,106,803
Owce i jagnięta	8,348,997
Kozy i koźlęta	320,829
Inne zwierzęta	967
Drób	3,844,526
Pszczoły	729,793
Razem	127,599,938

W ciągu 10 lat, 1900–1910, cała wartość zwierząt domowych, drobiu i pszczół wzrosła o $60,297,000, czyli o 89.6 procent; przeszło $\frac{4}{5}$ z tego zysku przypada na dwie klasy—bydło i konie. Największy zysk, absolutny i procentowy, wykazały konie—$29,254,000 i 163.9 procent. Bydło jest obecnie najważniejszą klasą żywego inwentarza w Stanie ze wzrostem wartości w tym samym okresie o $20,130,000, czyli o 61.6 procent. Liczba drobiu na farmach Kalifornii wzrosła z 4,196,466 w 1900 do $6,087,267 w 1910, czyli o 45.1 procent, a wzrost wartości wynosi 102.1 procent. Wzrost liczby drobiu polega prawie wyłącznie na przybytku kur.

CENY ZIEMI FARMOWEJ.

Ziemie szkolne na sprzedaż składają się niesprzedanych 16 i 36 sekcyi w każdej gminie. Prawo wymaga, aby aplikant zbadał osobiście grunta przed wniesieniem aplikacyi. Pamflet zawierający prawa kupna ziem szkolnych, ceny, terminy i warunki sprzedaży, będzie dostarczony na żądanie przez Głównego Miernika Stanowego (State Surveyor General) w Sacramento, Cal. Po informacye o gruntach rządowych należy adresować do różnych biur gruntowych Stanów Zjednoczonych w Kalifornii, które się znajdują w Los Angeles, Independence, Visalia, San Francisco, Sacramento, Susanville, Redding, i Eureka.

Są i grunta prywatne na sprzedaż. Ceny są od $5 za akr niewyrobionych pastwisk w górskich okręgach do $500 i czasami do $2,000 za akr wyrobionej ziemi owocowej w dolinie Santa Clara lub za ziemie pomarańczowe w południowej Kalifornii. Niewyrobione grunta na spodach dolin idą po $100 i wyżej akr. W miejscach oddalonych od rynku można dostać dobrą ziemię taniej. Warunki spłaty są różne i kupujący może zazwyczaj ułożyć warunki według swego życzenia. Ziemia zasiana alfalfą idzie w dzierżawę za $20 akr; dzierżawa ziemi pod ziarno wynosi $5 akr lub część zbiorów. Proporcya zależy od tego, czy właściciel, czy też dzierżawca dostarcza koni i narzędzi. Sady owocowe zazwyczaj są w posiadamiu osób prywatnych małymi obszarami i rzadko wydzierżawiane; dzierżawa jest zwykle na udział w zbiorach. Często znajdują się obok siebie grunta orne i grunta niezdatne pod pług. Jest zatem rzeczą konieczną, aby osoby wkładające kapitał w grunta Kalifornii były ostrożne i dowiadywały się dokładnie o położeniu gruntów i charakterze gleby; produkcyjność farmy sąsiedniej nie jest dostatecznym dowodem, że ziemia upatrzona okaże się również urodzajną.

KOSZTA GOSPODARCZE.

Przeszło $\frac{3}{5}$ farmerów najmuje robotnika; koszt przeciętny na farmera najmującego wynosi $894 rocznie. W ciągu 10 lat poprzedzających rok 1910 cały wydatek na robotnika wzrósł o $24,131,000, czyli o 93.4 procent; przeszło $\frac{1}{7}$ wydatku podanego na robotnika jest w postaci mieszkania i wiktu. Pięćdziesiąt sześć procent farmerów kupuje paszę, a tylko 9 na każdych 100 kupuje nawóz.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

Są miejscowe organizacye farmerskie w całym Stanie. Wysoce pouczające zakłady farmerskie są kierowane przez Uniwersytet Stanowy w Berkeley, który także posiada wielką farmę stanową i stacyę doświadczalną. Szkoły w Kalifornii są doskonałe i szeroko rozrzucone po okręgach wiejskich, w tej liczbie liczne szkoły wyższe.

Włoscy koloniści posiadają kwitnącą osadę wspólną w Asti w powiecie Sonoma, gdzie uprawiają z powodzeniem winogrona i robią dobrze kalifornijskie wina stołowe. Wielu Portugalczyków osiedliło się w dolinie Napa Valley, która ma sławę za swe wiśnie, śliwki i brzoskwinie. Jest kolonia Armeńczyków około Fresno wyrabiających rodzynki. Niemcy Luteranie założyli kwitnącą kolonię w Red Bluff, powiat Tehama, a kolonia Duńczyków osiadła w powiecie Kern.

Po szczegóły o głównych płodach i zasobach Kalifornii, klimacie, opadach, irrygacyi i t. d. należy się zwracać do: California Development Board, Ferry Building, San Francisco, Cal. Wysyłają darmo literaturę o dystrykcie lub o płodzie, w którym aplikant jest specyalnie zainteresowany; żądania bardziej szczegółowych informacyi lokalnych są odsyłane dla dalszego zadośćuczynienia na ręce właściwych organizacyi w wymienionym powiecie.

HAWAI.

POŁOŻENIE I OBSZAR.

Wyspy Hawai są obecnie zorganizowanem Terytoryum, a nie prostą posiadłością Stanów Zjednoczonych. Leżą one w odległości 2,100 mil od San Francisco na przecięciu większości linii parowców kursujących po Pacyfiku. Jest osiem wysp zamieszkałych i znaczna liczba niezamieszkałych. Obszar ogólny wynosi 6,400 mil kwadratowych, czyli przeszło 4,000,000 akrów, nieco więcej jak Connecticut i Rhode Island razem. Ludność jest około 200,000 głów różnych narodowości; wpływ panujący mają Amerykanie.

KLIMAT I GLEBA.

Wyspy te leżą w obrębie zwrotników, lecz skutkiem natury górzystej, głównych wiatrów i chłodnego prądu w oceanie posiadają temperaturę nieco wyższej szerokości. Temperatura dochodzi do 90 stopni u brzegów, w nadmorskich częściach wysp, a spada poniżej punktu zamarzania wody na wierzchołkach najwyższych gór. Deszczospad jest równie rozmaity, jak i temperatura, od około 10 cali do przeszło 300 cali rocznie, stosownie do położenia, stąd niektóre grunta wymagają irrygacyi, a inne nie wymagają. Wyspy te często są nazywane "Rajem Pacyfiku" dla swej szczególnej piękności i klimatu. Gleba należy do najbardziej urodzajnych w świecie. Ogólnie mówiąc gleba jest raczej ciężka i wymaga głębokiego orania.

IRRYGACYA.

Pierwsza sekcya kanału Kohala, mającego brać wodę z gruntów rządowych w Górach Kohala i dostarczać jej osadnikom i plantatorom, była wykończona 1-go czerwca, 1906. Długość jej jest przeszło 13 mil, w tem 9 mil tunelów, pół mili krytego rowu i 4 mile otwartego rowu.

Na wyspie Oahu jest 491 studni artezyjskich, z których kilka wyschło. Jest to główne źródło dostarczające wody dla miasta i dla irrygacyi pól z trzciną cukrową. Wobec małego obszaru z deszczem obfitym i wielkiej konsumpcyi wody jest rzeczą ważną określić możliwie dokładnie stosunek podaży wody do popytu, aby zapobiedz wszelkiemu marnowaniu wody. Rząd terytoryum wykonał mapę, wykazującą rzeki, źródła, studnie, pompy i stacye ze zbiornikami wody deszczowej.

Linia rur Kula, na którą niedawno asygnowano $100,000 dla potrzeb obszernego dystryktu rolniczego na wyspie Maui, jest obecnie w ruchu; asygnowano dodatkowych $50,000 dla ulepszenia i rozszerzenia tego systemu.

PŁODY.

Główne płody są cukier, ryż, kawa, ananasy, banany, tytoń, bawełna, guma, konopie i żywy inwentarz. Te płody wymagają okresu od 1½ do 6 lat dla dojrzenia; potrzeba walczyć ze szkodliwemi stworzeniami; drogi komunikacyjne nie należą do najlepszych, chociaż się szybko doskonalą. Nie należy wiele obejmować gruntu bez niewielkiego kapitału na przeżycie, dopóki farma nie stanie na opłacającym się stopniu. Przez wiele lat wykonano z powodzeniem dużo pracy naukowej, aby ustalić najlepsze płody, najlepsze sposoby ich uprawy i najlepsze metody zwalczania szkodliwych stworzeń.

Przemysł cukrowy jest głównie w ręku korporacyi na wielką skalę; te korporacye zakupują jednak trzcinę produkowaną przez drobnych farmerów w sąsiedztwie. Być może najbardziej pociągającem zajęciem dla drobnych farmerów amerykańskich w ostatnich latach była uprawa ananasów na sprzedaż do centralnych fabryk konserwów. Ten przemysł rośnie szybko. Pomiędzy młodszymi przemysłami najwięcej obiecuje uprawa tytoniu i bawełny. Rozmaite owoce i jarzyny można hodować wszędzie.

HODOWLA INWENTARZA.

Przemysł zwierzęcy w Hawai stoi obok przemysłu cukrowego. Dostarcza on głównej ilości świeżego mięsa dla domowej konsumpcyi; jest znaczny popyt na konie i muły, robocze i pociągowe, a także pod siodło dla hodowców bydła; przemysł domowy nie pokrywa tu jeszcze popytu. Hodowla owiec jest poważnym przemysłem na wyspach.

Import żywego inwentarza z kontynentu był niezwykle duży szczególnie koni i mułów; przeszło 1,000 sztuk importowały tylko same władze wojskowe. Terytoryum obecnie zaopatruje się same w wieprzowinę, gdy przed kilku laty importowano rocznie 6,000 do 7,000 sztuk świń. Drób importują ciągle w znacznej ilości.

CENY FARM I ZACHĘTY DLA OSADNIKÓW.

Większość gruntów jest w ręku prywatnym i bardzo mało jest z nich na sprzedaż; lecz wiele jest w dzierżawie na użytek rolniczy i pastwiskowy po cenie od kilku centów do $10 akr, stosownie do lokacyi, dobroci ziemi, zasobu wody i t. d.

Jest około 1,650,000 akrów gruntów publicznych, lecz wiele z nich jest w leśnych rezerwacyach, a wiele także jest ziemi zbyt wysokiej, przepaścistej, skalistej lub suchej dla uprawy. Jest jednak kilkaset tysięcy akrów przydatnych dla celów osadnictwa, z których część trzeba reklamować zapomocą irrygacyi. Te ziemie są zwykle wydzierżawiane dopóki ich kto nie zażąda na prawie osadniczem. Dzierżawa idzie od niemal 0 do około $10 akr rocznie. Ziemie te są warte na zwykłą ocenę od prawie zera do kilkuset dolarów akr, lecz przy sprzedaży na cele osadnictwa idą stosunkowo nisko, mniej więcej od $1 do $75 akr, stosownie do lokacyi, dobroci i t. d.

Wszystkie osady są sprzedawane według rysowanych planów, lub po ogłoszeniu wezwania do robienia planów, według aplikacyi. Obszar działów jest różny, od ułamka akru do 80 akrów, stosownie do lokacyi, dobroci, metody nadania i potrzeb oraz zdolności ludzi, którzy się po nie zgłaszają. Jest dążność do zmniejszania obszarów

z powodu wielkiej wydajności gleby i stosunkowo znacznego kapitału wymaganego dla rozwinięcia farmy. Jest 5 sposobów nabywania osad a mianowicie: specyalna umowa, dzierżawa z prawem kupna, umowa o dzierżawę za gotówkę, stowarzyszenia osadnicze i dzierżawa osady. Pełne szczegóły dotyczące tych różnych planów można mieć na żądanie od Komisarza Gruntów Publicznych w Honolulu, Hawaii.

OGÓLNE I SPECYALNE ZACHĘTY.

W 1911 uchwalono na nowe budynki szkolne z funduszu pożyczkowego $374,000, z których zamierzano wydać $290,000 w ciągu 1911 roku. Z całej sumy przeznaczonej na ten cel $95,000 jest na trzy terrytoryalne szkoły przemysłowe. Uchwalono także, że zarobki tych szkół przemysłowych mają być częściowo wypłacane uczniom i uczennicom w nich pracującym, a reszta na dobro samych szkół. W ubiegłym roku część zarobków tych na szkoły wyniosła $6,187.01.

Nowe prawo powołuje do życia szkoły letnie, z których jedną otwarto od czasu zamknięcia roku fiskalnego. Uprzednio także szkoły były utrzymywane z ofiar prywatnych. Nauka rzemiosł i przemysłu jest prowadzona w mniejszym lub większym stopniu w szkołach publicznych. Przy zamknięciu roku fiskalnego 7,052 uczniów otrzymywało naukę rolnictwa.

Dalsze informacye można otrzymać adresując do każdego z następujących urzędów: Commissioner of Public Lands, Honolulu, Hawaii; Commissioner of Immigration, Honolulu, Hawaii; Hawaii Promotion Committee, Honolulu, Hawaii; Public Service Association, Honolulu, Hawaii.

○

Pressboard
Pamphlet
Binder
Gaylord Bros., Inc.
Makers
Syracuse, N. Y.
PAT JAN. 21, 1908

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 105204629